

62. *Fattigvårdsstyrelsen i Björklinge*: Det vill synas fattigvårdsstyrelsen som om förhållandena inom de mindre kommunerna icke krävde så genomgripande åtgärder som det föreliggande lagförslaget innebär utan torde den offentliga barnavården där kunna på ett tillfredsställande sätt ordnas med nuvarande förhållanden. Att inom de nuvarande små fattigvårdssamhällena skapa ännu en ny självständig institution synes fattigvårdsstyrelsen icke vara så lämpligt åtminstone torde det icke underlätta utan fast mer fördyra omkostnaderna för de i många fall förut ekonomiskt hårt betryckta kommunerna. Däremot torde kanske den föreslagna centraliseringen av barnavården bättre göra sig gällande inom de större fattigvårdssamhällena.

63. *Fattigvårdsstyrelsen i Halmstad*: Enligt lagförslaget skulle en del av understödsverksamheten överflyttas från fattigvårdsstyrelsen till barnavårdsnämnden. Emot detta förslag vill fattigvårdsstyrelsen göra följande erinringar.

En barnavårdsnämnd med lagförslagets uppgifter skulle växa till kommunal institution med samma omfattning som fattigvårdsstyrelsen och i en mängd kommuner nödvändiggöra nya avlönade befattningar och därmed ökade kommunala utgifter. Barnavårdens föreslagna centralisering komme att medföra fattigvårdens decentralisering. Det synes minst lika viktigt att understödsverksamheten är koncentrerad hos en myndighet som att barnavården är det. Inga bärande skäl ha framkommit, som ge vid handen, att barnavårdsnämnden bättre än fattigvårdsstyrelsen skulle bli skickad att utöva understödsverksamhet. Överflyttandet av understöd till barn från fattigvårdsstyrelsen till barnavårdsnämnden skulle i de talrika fall då såväl moder som barn behöva understöd framkalla ovisshet hos de hjälpbehövande, till vilken myndighet de hade att vända sig och konflikter mellan de båda myndigheterna vilkendera som hade skyldighet att meddela hjälpen.

Den naturliga gränsen mellan de båda nämnda myndigheterna är otvivelaktigt att fattigvårdsstyrelsen utövar den egentliga understödsverksamheten och barnavårdsnämnden den egentliga skyddsverksamheten. Den strävan, som från vissa håll försports, att från fattigvården utbryta så stora delar av dess verksamhet som möjligt, saknar med nu gällande humaniserade fattigvårdslagstiftning berättigad grund och bör icke uppmuntras.

— — — — —
I anslutning till det sagda vill fattigvårdsstyrelsen förorda hrr Björklunds och Magnussons reservation.

64. *Fattigvårdsstyrelsen i Falkenberg* anför i huvudsak detsamma som fattigvårdsstyrelsen i Halmstad.

65. *Fattigvårdsstyrelserna i Varberg och Kungsbacka* förorda förslaget utom beträffande ungdomsråd och en del detaljfrågor.

66. *Fattigvårdsstyrelsen i Göteborg* har åberopat följande av fattigvårdsdirektören avgivna utlåtande: De föreliggande uppgifterna äro av två slag, nämligen dels att komplettera barnavårdslagarna i de fall, skäl till anmärkningar föreligga, och dels att bringa fast system inbördes i barnavårdsarbetet. Det kan genast erkännas, att den förra uppgiften särskilt genom utvidgning av fosterhemsinspektionen blivit på ett i det stora hela tillfredsställande sätt löst; och är det särskilt vid forskandet efter det planlagda systemet, som invändningarna mot förslaget hopa sig.

Om man följer förslagets organisatoriska riktlinjer, gå dessa ut på att för vinnande av mera enhetlighet i arbetet så långt möjligt begränsa de arbetande myndigheternas antal mot en ledande vilja. För närvarande utgöras huvudpersonerna i samhällets barnavårdande verksamhet av barnavårdsnämnden med den allmänna moraliska och sedliga uppsikten samt tillvaratagandet av utom äktenskap födda barns rättigheter, fosterbarnsnämnden med den mera fysiska tillsynen och fattigvårdsstyrelsen, utövande understödsverksamheten.

Tidigare har, kan man säga, i regel kommunalnämnd respektive fattigvårdsstyrelse i en hand ombesörjt samtliga de uppgifter, som för närvarande specialiserade äro fördelade på tre olika kommunala myndigheter. Nu föreslår kommittén, att fosterbarnsnämnden helt skall uppgå i barnavårdsnämnden, vilken enligt lagförslaget erhåller en sammansättning, som synes vald med hänsyn till de uppgifter, som för närvarande påvila barnavårds- och fosterbarnsnämnderna, men utan hänsyn till den understödsverksamhet, man vill överflytta från fattigvården, i det att någon representant för fattigvårdsstyrelsen icke inrymts i nämnden. I de delar förslaget sammanför barnavårds- och fosterbarnsnämndernas uppgifter kan det vitsordas såsom lyckligt, och dessa två övervakande myndigheters såväl uppgifter som arbetsområde äro redan nu av påfallande samgående art; och då fosterbarnsnämnden för närvarande har befogenhet och plikt att från ett fosterhem skilja ett vanvårdat barn och det väl är där kroppslig vanvård vanligast förefinnes, blir den barnavårdsnämnden enligt 46 § 1 mom. a) tilldelade allmänna uppgiften rörande fysiskt misshandlade eller vanvårdade barn helt följdriktig och kan icke tolkas såsom ett övertagande av en fattigvårdens uppgift.

Mindre lyckligt och i flera fall rent olyckligt blir emellertid lagförslaget, när detsamma avskiljer partier från fattigvården och lägger delar av den offentliga understödsverksamheten under ett organ med helt andra uppgifter. Det kan befaras, att man genom ett dylikt anhopande av tidigare utsorterade skilda uppgifter i en myndighets hand väl tror sig bana nya vägar, men att man kanske helt snart i dess ställe befinner sig på gammal sönderkörd mark; och den enhetlighet, man vill vinna i barnavårdsverksamhet genom att till barnavårdsnämnden överflytta vissa delar av fattigvårdens understödjande barnavårdsverksamhet, måste anses till sitt värde mera än vägas ner av den splittring, olikformighet och dubbelorganisering i det samhälleliga hjälparbetet, som därav orsakas. Den apparat, som i storkommuner erfordras för understödsbehovs prövande samt hjälpens utdelande och övervakande, är så pass betydande med hänsyn till såväl personer som kostnader, att man icke gärna bör härför skapa två jämnlöpande paralleller. Och var finnas garantier för att en kedja av kommunala förtroende- och tjänstemän skall fullgöra arbetet mera tillfredsställande, därför att den är en barnavårdsnämndens apparat? Dessvärre ger lagförslaget självt anledning till att kommunens hjälpverksamhet blir uppdelad i två olikartade grupper; i 81 § 2 mom. införes nämligen en helt annan måttstock vid understödsbehovets bedömande än den vid fattigvården gängse och enligt fattigvårdslagen gällande behovsprincipen. Hur kan man väl försvara, att samhället för barn, födda utom äktenskap, skall vidkännas av domstol fastställda väsentligt högre belopp än exempelvis för barn i äktenskap, vilkas föräldrar av ena eller andra anledningen sakna försörjningsförmåga? En alldeles godtycklig och oförsvarbar gräns har ock dragits mellan barnavårdslagens och fattigvårdslagens verksamhetsområden genom att till den förra hänföras värnlösa barn och ensamstående mödrars barn, medan under fattigvården kvarstå änkemäns barn och barn i bestående äktenskap, även om mannen är avviken eller genom obotlig sjukdom skild från hemmet. Kommittén har även gjort sitt bästa för att sudda till den godtyckligt valda gränsen genom bestämmelserna i sista stycket av 81 § 1 mom. De fall skulle nämligen i storstäderna icke bli alltför sällsynta, där man helt enkelt icke kunde avgöra, om modern sammanlever med barnfadern eller ej. Men även under antagande att begreppet ensamstående moder låter sig teoretiskt definiera, blir ofrånkomligt, att samma moder tidvis är ensamstående och då hemmahörande under barnavårdslagen samt andra tider sammanlever med någon barnfader, varigenom hon och barn hemfalla under fattigvårdslagen.

Överensstämmande med god lags anda torde väl ej kunna anses, att et

understödsfall, som på grund av en myndighets speciella uppgift — nämligen att öva etisk och moralisk uppsikt — bör falla under just denna myndighets verksamhet och som senare kanske kräver skärpt sådan uppsikt av t. ex. den anledningen, att en moraliskt defekt och ansvarslös barnfader tar sin bostad i hemmet, där kanske halv vuxna döttrar av en annan man finnas, just på grund av denna samma skärpta anledning skall flyttas över till att bli ett fattigvårdsfall.

Det kan väl sägas, att om gränsen för understödsverksamheten flyttas till den linje, som naturligt uppdelar fallen så, att under barnavårdsnämnden komma alla utom äktenskap födda och alla från föräldrarna skilda eller eljest åt fosterhem anförtrödda barn, så var väl mindre mot en barnavårdsnämndens därinom fallande understödsverksamhet att erinra. Med stor sannolikhet kan dock befaras, att, även om denna begränsning sker och även om bestämmelsen i 81 § 2 mom. borttages, en oförsvärlig olikhet i ett samhälles understödsverksamhet kommer att uppstå, om två på så skilda principer uppförda lagar som barnavårdslagen och fattigvårdslagen ligga till grund för densamma. För att icke de två olika hjälpformerna, av vilka den ena medför strängare rättsverkningar, skola kunna sprida berättigat missnöje och försvåra endera myndighetens arbete, måste resas ett bestämt krav på att den i 10 kap. föreslagna säregna hjälpverksamheten helt utgår och bibehålles vid fattigvården. Av enahanda skäl bör därjämte 6 kap., vilket i stort sett behandlar rena fattigvårdsfall, antingen i sin helhet uteslutas genom att 46 § 1 mom. gives en något vidare formulering eller ock kapitlet omarbetas till att omfatta endast de fall, som icke höra under fattigvårdslagens bestämmelser. Därvid bör tillika åt 36 § ges en snävare gräns, ty eljest trubbar den vida formuleringen, vilken icke kan efter bokstaven följas, helt av dess avsedda innebörd. Det kan ej heller vara försvarligt, att åt lagar, vilka skola tillämpas av tusentals myndigheter av de mest skilda uppfattningar och åskådningar, ge en avfattning, som kan leda till rena missbruk.

Bland de bestämmelser, som från fattigvårdshåll måste påstämplas oantagliga, anser jag mig i främsta rummet böra framhålla 65 §, som ger en myndighet befogenhet ej blott att gripa in i en sidoordnad myndighets verksamhet utan också att därvid kunna peka på en viss påföljd, nämligen anmälan till länsstyrelsen, om den gjorda anmälan icke föranleder till åtgärd. Att kommittén funnit lämpligt föreslå något dylikt är ägnat väcka så mycket större förvåning, som fattigvårdslagen redan innehåller tillräckligt tydliga och effektiva bestämmelser för i paragrafen omhandlade fall. Det samarbete, som av kommittéerade avses, kommer säkerligen att bäst befordras genom att 65 § i sin helhet utgår.

Det har från början framhållits, att anmärkningarna mot förslaget särskilt hopa sig, när man går till granskning av det planlagda systemet. Tungt vägande skäl ha också kunnat anföras mot 10 kap., som vill inaugurera en ny understödsart, bestämd efter andra grunder än de hittills hävdvunna och lagd i annan än den allmänt understödjande myndighetens hand samt med godtyckligt dragna gränser, så att en del kategorier av barn komma under barnavårdsnämnden, medan andra ej mindre ömmande fall stå utanför, och det för andra åter blir hart när omöjligt att avgöra vart de höra hän. Detta kan väl synas betänkligt nog, men än hårdare måste domen falla över hela 12 kap., som avhandlar kostnaden för barnavården.

I detta 12 kap. har kommittémajoriteten genom upptagande av de i lagen av den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn förefintliga bestämmelser, att viss del av barnavårdsnämndens kostnader skall ersättas av och utsökas genom fattigvården, givit en ökad omfattning åt bestämmelser, vilka allmänt utdömts såsom synnerligen olyckliga.

Bihäng till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 112 häft. (Nr 150.) 1912 23 20

Enligt nu gällande bestämmelser är det intill 100 kronor för barn och år räknat, som nämndens kostnader ersättas av fattigvården, och då just försumlighet och oordentlighet från föräldrarnas sida ofta är anledningen till att barnavårdsnämnden måste ingripa ter det sig som en uppenbar orättvisa, att den försörjningspliktige, som tredskas och söker komma ifrån sina skyldigheter, verkligen kan på den vägen lyckas slippa undan med mindre utgifter än den ordentliga samhällsmedlemmen. Detta är att premiera oordentlighet. Att föreslå ökat utrymme för dessa farliga konsekvenser visar, hur föga genomtänkt från rent praktiska synpunkter förslaget är.

De skäl som anföras till stöd för att fattigvården skall iklädas ersättnings- och utsökningsskyldighet för barnavårdsnämndens kostnader, bottna i sin tur i det enda skälet, att man icke vill införa någon ny processande part. När man vid den nya fattigvårdslagens tillkomst borttog den fria lasaretsvården och införde ersättningstalan gent emot landsting, fanns ingen betänklighet mot att öka på processandet med tusentals nya mål, men nu tillordnas de besvärligaste omvägar med dubbelbokföringar och dubbelutsökningar utan hänsyn till att nya arbetsbördor och krokvägar skapas. Här gäller det ju icke några nya ärenden, vill man åtminstone hoppas, utan sådana, där utsökning likväl förekommit, om fallen sorterat kvar under fattigvården, och enär barnavårdsnämnden jämlikt 103 § måste äga kompetens för att till fattigvårdsstyrelsen överlämna utsökningsärenden i utrett skick, står man frågande efter anledningen till att dessa ärenden icke kunna av barnavårdsnämnden sändas direkt till den myndighet, till vilken fattigvården som mellanhand har att sedan vända sig. Då det väl kan tänkas, att i en del fall fattigvårds- och barnavårdsmyndigheters uppfattningar kunna bli mot varandra stridande beträffande ersättningspliktigs betalningsförmåga och försumlighet, kunna missförstånd och tråkiga motsättningar uppkomma genom den olämpliga och onödiga arbetsfördelning, som 12 kap. uppställer. Det blir dessutom allt annat än angenämt för fattigvårdens representanter att stå som förklarandepart inför de erinringar, vilka eventuellt komme att göras mot felaktigheter och ofullständigheter. För att skydda sig i sådant avseende och till undvikande av att fatalier kunna försittas genom infordrande från barnavårdsnämnd av kompletterande uppgifter, blir det säkerligen nödvändigt för fattigvården att endast härför hålla sig med en särskild stab av tjänstemän; och då därtill lägges allt det dubbelarbete för diarie- och registerarbete m. m., som blir en följd av att ärenden icke gå direkt, kan den i ärendenas gång invigde något ana, vilka ökade kostnader omgången via fattigvården kan komma att orsaka kommunen med som enbar påtaglig »vinst», att ärendena fördröjas och en dyrbar tid försittes.

Det är emellertid icke nog med den stegring i utgifter och arbetsbörda, som vållas av att utsökningar skola ske genom fattigvården. Den ersättning från fattigvården, som för alla fall skall utgå, vållar ett oerhört arbete med särskilda debiteringar för vart barn för sig och med avdrag för direkt av föräldrar eller genom barnavårdsmän gjorda inbetalningar. Detta blir ett vidlyftigt arbete med en mycket omfattande ökning i bokföring, utskrivande av räkningar och kontroll och med motsvarande registreringar, bokföring och kontroll från fattigvårdens sida, vilket allt av onödigt arbete och onödiga kostnader kommer att leda till negativ nytta.

Kan barnavårdsnämnden enligt kommittémajoritetens mening betros med understödjande verksamhet och utredningsarbeten i den omfattning och av den art lagförslaget innehåller, finnes ingen anledning att fränkänna den utsökningskompetens och detta allra minst, när det gäller fråga om intagning å arbetshem, därvid ansökan inges till och prövas av en hemmets särskilda styrelse. När ersättning skall utsökas, torde det också verka mera respektgivande hos den försörjningspliktige, om denne redan från början är medveten om att barna-

vårdsnämnden själv äger det yttersta medlet, intagning å arbetshem, där detta kan verka kraftigare än talan vid domstol.

Då inga som helst bärande skäl kunna utfinnas för att fattigvården skall vidkännas kostnader för åtgärder, beslutade av annan myndighet, eller tillsläppa arbetskraft för utsökande av dennas kostnader och då det tillika även är med de billigaste fordringar på rättvisa oundvikligt förenligt, att envar såväl gent emot det allmänna som mot den enskilde själv bär konsekvensen av eget görande och låtande, måste bestämt yrkas, att den ersättnings- och utsökningsplikt, som i 12 kap. pålagts fattigvårdsstyrelse, alldeles utgår, och att i dess ställe erforderliga bestämmelser för barnavårdsnämnden införas.

Efter den kortfattade granskning, jag här underkastat lagförslaget, kan som slutomdöme fällas de allmänna anmärkningar,

att kommitterade icke lyckligt löst den uppgift, de för sig uppställt, nämligen att sammanföra all samhällets barnavård i en myndighets hand, ty dels är ej all barnavård förlagd under barnavårdsnämnden, utan väsentliga grupper ha lämnats utanför och dels har åt annan myndighet, nämligen fattigvårdsstyrelsen uppdragits att övertaga viktiga delar av ärendenas handläggning av såväl ekonomisk som rent moralisk innebörd,

att det höjande av samhällets barnavård, som är lagförslagets mål, till väsentlig del vinnes på bekostnad av den understödjande verksamhet, som skulle kvarstå inom fattigvården, i det att dels meddelad fattigvård blir till art lägre och till rättslig verkan strängare än barnavården och dels fattigvårdens organ komma i en egendomlig ställning till barnavårdens myndigheter, som tilldelas viss uppsiktsrätt över fattigvården och även bliva av denna betjänade i ärenden, som äro av mera impopulär natur.

Om de huvudanmärkningar, vilka från fattigvårdshåll kunna göras mot förslagets särskilda stadganden, sammanfattas, så är att erinra beträffande 6 kap. att där föreskrivet omhändertagande, som är beroende av i nu gällande fattigvårdslag omförmälta omständigheter, bör bibehållas under fattigvården, och att sålunda lagförslagets sjätte kapitel antingen helt bör utgå eller ock omformuleras så, att det icke omfattar fattigvårdsfall, samt att 43 § till innehåll bör liknans med 60 §; 7 kap. att 65 § 2 mom., som är ägnat att störa samarbetet mellan barnavårds- och fattigvårdsmyndighet, bör utgå; 10 kap. att hela kapitlet, som uteslutande avhandlar sådan understödsverksamhet, som hemmahör till fattigvårdens område, bör utgå; 12 kap. att allt mellanhavande med fattigvården bör borttagas och att kapitlet så omredigeras, att nämnden själv bär alla till följd av dess beslut på samhället vilande kostnader och själv vidtager erforderliga åtgärder för utbekommande av ersättning från stat, landsting, främmande barnavårdssamhälle och enskilda.

Därest emellertid på grund av hänsyn till mindre samhällen eller av andra skäl så genomgripande ändringar av lagförslaget, som ovan påyrkats, icke kunna vinnas, håller jag dock före, att en omarbetning av lagen nödvändigt måste försiggå i sådan riktning,

att fullt klara gränser uppdragas mellan barnavård och fattigvård,

att det enligt barnavårdslagen utgående understödet blir av samma natur som understöd enligt fattigvårdslagen, så att båda slagen understöd utmätas efter samma principer och följas av samma rättsverkningar, så att det till sitt fulla belopp skall kunna uttagas av den försörjningspliktige, samt

att barnavårdsnämnden själv ombesörjer allt vad till dess förvaltning hör, så att all ersättning från eller biträde av fattigvården upphör.

I dessa avseenden är med bibehållandet av kravet på strykandet av 2 mom. i 65 § oavvisligt,

att 36 § omredigeras så, att icke den vaga omfattning, den nu har, föranleder till att paragrafens bestämmelser såsom bokstavligen otillämpbara alldeles förlora betydelse;

att i 81 § sista stycket av 1 mom. samt hela 2 mom. utgå;

att i 102 § punkten »Den, som fattigvårdsstyrelsen» uteslutes; samt att 12 kapitlet i öfrigt så omarbetas, att all fattigvårdsstyrelsen påvilande ersättnings- och utsökningsskyldighet bortfaller, så att nämnden själv får vidkännas samhället åsamkade kostnader enligt barnavårdslagen samt själv vidtaga alla de åtgärder, som kunna föranledas av dess ingripande.

Det råder emellertid så väsentlig olikhet mellan förhållandena i landets större och mindre kommuner, att det säkerligen icke är möjligt att giva en lag, som omspänner så många och olikartade uppgifter, som äro i barnavårdslagen inrymda, sådan omfattning, att den kan passa ett samhälle med ett par hundra invånare lika väl som en storstad med 100-tusental. Därjämte måste beaktas angelägenheten av att ett samhälle, som har sin barnavård ordnad på ett fullt tillfredsställande och kanske för just dess uppvuxna förhållanden även bäst lämpat sätt, icke genom intrång av nya lagar utsättes för störande rubbningar till det sämre. Klokt förutseende bjuder därför, att i alla de kapitel, som hava ingripande verkan på rådande fattigvårdsförhållanden, bestämmelser intagas, motsvarande dem i 1, 2 och 3 kap., vilka giva Konungen rätt att vid fastställande av reglemente för större samhällen, medgiva undantag från vissa bestämmelser i de resp. kap. Sådana paragrafer böra intagas i 6, 10 och 12 kap.

Min kritik över förslaget har sin djupaste och starkaste grund däri, att lagförslaget helt enkelt icke i något avseende är vad det ger sig ut för att vara. Det är inget förslag till lag om den offentliga barnavården; och ordalydelsen i 5 §, där det stadgas, att »Barnavårdsnämnden har att jämväl i övrigt ombesörja alla de angelägenheter i avseende å den offentliga barnavården, som äro att hänföra till förvaltning och verkställighet», motsäger lagen i övrigt. Offentlig barnavård är ett begrepp, som omfattar såväl statlig som kommunal verksamhet, avseende att lämna barn den hjälp, som försörjningspliktig icke är i stånd till eller underlåter att göra. Förslaget, som rättare borde benämnas lag om den kommunala barnavården, har ej ens skapat en helhetsbyggnad på de begränsade områden, som falla under nuvarande barnavårds- och fosterbarnsnämnders samt fattigvårdsstyrelsernas områden. Jag har härförut yttrat, att det är först på senaste decennierna den sociala lagstiftningen skjutit fart i vårt land. Det är också mycket, som återstår, och viktigast och lyckligast torde vara, om en allmän men genomgripande revision av all offentlig understödsverksamhet såväl den statliga som den kommunala kunde komma till stånd i samband med utarbetandet av de återstående försäkringslagarna rörande arbetslöshet, moderskap samt änkor och barn. Som ordningen nu är, förspilles alltför mycket i förvaltningskostnader och de understödsberättigade och hjälpbehövande äro ofta nödgade att vända sig till flera håll för att få sin anständiga bärgning. En omläggning är nödvändig med en central för hela landet beträffande statens verksamhet, arbetande medelst kommunala underavdelningar anslutna till resp. kommuners egna hjälporgan, vilka samtliga inom samma kommun skola vara underordnade en där befintlig ledande social central. Med en sådan ordning skall staten icke i kristider behöva mobilisera särskilda nödhjälpsorgan, som få arbeta med okänd hjälp, tagen var den tagas kan. Min kritik är föranledd av ej att lagförslaget ger för mycket utan för litet nytt. Det är gamla metaller, hopgjutna så, att varken legering eller former blivit ädla.

67. *Fattigvårdsstyrelsen i Alingsås* tillstyrker förslaget utom beträffande ungdomsråd.

68. *Fattigvårdsstyrelsen i Örebro* avstyrker förslaget om understöd från barnavårdsnämnden åt barn till ensamstående mödrar ävensom bestämmelserna om kost-

nadernas fördelning mellan barnavårdsnämnden och fattigvårdsstyrelsen samt ansluter sig i huvudsak till reservanterna Björklunds och Magnussons förslag.

69. *Fattigvårdsstyrelsen i Gävle* har avgivit ett yttrande, som i huvudsak överensstämmer med fattigvårdsdirektörens i Göteborg utlåtande, dock att i stället för sista stycket »Min kritik blivit ädla» i nämnda utlåtande nu förevarande yttrande avslutas sålunda: Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida icke för vinnande av största möjliga enhetlighet i den kommunala understödsverksamheten, däri inbegripet den offentliga barnavården, denna verksamhet bör så omläggas, att den i sin helhet förläggas under en enda kommunal understödsmyndighet, som i de samhällen, där med hänsyn till dessas storlek så erfordrades, kunde uppdelas i särskilda sektioner med var sin speciella uppgift. Denna fråga är förvisso mycket omfattande och förutsätter att redan gällande lagar och författningar i hithörande avseenden inarbetas i en enda lag i ämnet, ett arbete, som tydligtvis är av mycket vittutseende art. Kunde i avvaktan härpå det föreliggande lagförslaget om den offentliga barnavården omarbetas i de härfürut antydda hänseendena, synes det som om den sociala lagstiftningen i dessa delar skulle kunna i en icke alltför avlägsen framtid vinna en rationell lösning.

Därjämte förekommer i yttrandet följande uttalande:

Med glädje har i fattigvårdskretsar konstaterats, huruledes genom tillkomsten av den nya fattigvårdslagen utsträckt möjlighet beretts att, såsom även avsett varit, vid fattigvårdsarbetets utövande anlägga de humanitära synpunkter, som betingas av ett rätt uppskattande av människovärdet. Genom ett hängivet vidhållande av dessa synpunkter kan det antagas, att fattigvården så småningom kan i det allmänna medvetandet tilldelas den plats, som dess upphöjda uppgift med rätta tillkommer. Mycket arbete till undanrödjande av sekelgammal uppfattning om fattigvårdsarbetet härutinnan har redan utförts, men det återstår förvisso mycket att uträtta. För vinnande av det antydda syftet är det av vikt att vid lagstiftning inom närliggande områden sådana bestämmelser icke få komma tillsynes, som äro ägnade att motverka strävandena för fattigvårdsarbetets inordnande på dess rätta plats inom den sociala verksamheten. Det skulle för denskull smärtsamt beröra en var, som nitälskar för den offentliga fattigvårdens höjande, om den blivande barnavårdslagstiftningen icke toge all möjlig hänsyn till angivna synpunkt.

70. *Fattigvårdsstyrelserna i Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle* hava, utom förut omförmälda särskilda yttranden, avgivit gemensamt utlåtande i huvudsak likalydande med ovan omförmälda yttrande av fattigvårdsstyrelsen i Gävle.

71. *Stadsfullmäktige i Halmstad*: Såsom kommittén framhållit, föreligger utan tvivel behov av ändrad lagstiftning rörande den offentliga barnavården. Kommittén har byggt sitt förslag på den princip, att alla åtgärder, som från det allmännas sida kunna anses erforderliga för barnens vård och skydd, skola centraliseras under en enda myndighet. Även om denna princip i allmänhet kan synas riktig, måste dock det sätt, varpå kommittén sökt förverkliga sagda princip, väcka starka betänkligheter. Först och främst torde de åtgärder, som från det allmännas sida påkallas av omsorgen om barnens fysiska fostran, liksom hittills, närmast tillkomma vederbörande hälsovårdsmyndighet. Den sakkunskap, som i sagda hänseende erfordras, torde icke eller åtminstone icke utan alltför vidlyftig apparat och alltför stora kostnader, kunna påräknas utanför sagda myndighet. Det synes vidare synnerligen opraktiskt och olämpligt, att understödsverksamheten i fråga om barnen överflyttas till barnavårdsnämnden från fattigvårdsstyrelsen. Sistnämnda myndighet synes redan genom sin nuvarande verksamhet stadsfullmäktige betydligt bättre skickad att omhänderhava denna gren av barnavården. För övrigt skulle ett dylikt överflyttande medföra ganska betydande praktiska olägenheter.

Enligt kommitténs förslag skulle t. ex., då understöd erfordrades åt barn till ogifta mödrar, änkor, fränskilda eller av sina män övergivna hustrur, sådant beslutas och utbetalas av barnavårdsnämnden, under det att erforderligt understöd till mödrarna själva liksom till barn till änklingar skulle beslutas och utgå av fattigvårdsstyrelsen. Dylika föreskrifter skulle med säkerhet föranleda till konflikter mellan dessa myndigheter och vålla de hjälpbehövande själva stora besvärligheter. Skulle för övrigt barnavårdsnämnden handhava understödsverksamheten beträffande barnen, skulle givetvis kostnaderna för nämnden för personal, lokaler m. m. bli ganska stora utan motsvarande nytta, i det att fattigvårdsstyrelsens utgifter för enahanda verksamhet troligen ej komme att åtminstone i nämnvärd grad minskas.

Stadsfullmäktige hemställa, att lagstiftningen i ärendet måtte i huvudsak byggas på det av herrar Björklund och Magnusson uppgjorda lagförslaget, vilket synes stadsfullmäktige vara väl motiverat och framför allt mera anpassat efter redan bestående och i stort sett tillfredsställande anordningar.

72. *Stadsfullmäktige i Falkenberg* instämma med barnavårdsnämnden (se ovan).

73. *Stadsfullmäktige i Kungsbacka* förorda förslaget utom beträffande ungdomsråd.

74. *Stadsfullmäktige i Varberg* (med 14 röster mot 13) tillstyrka herrar Björklunds och Magnussons reservation.

75. *Stadsfullmäktige i Göteborg* hava i huvudsak anslutit sig till vad barnavårdsnämnden och fattigvårdsdirektören i sina utlåtanden anför, därvid stadsfullmäktige dock ville framhålla vikten av, att möjlighet bereddes för medgivande av sådana undantag från det föreliggande lagförslaget, som kunde erfordras för barnavårdens ändamålsenliga ordnande i en stad av den storlek som Göteborg, vars folkmängd vid senaste årsskiftet uppginge till omkring 228,000 och som därför kunde visa sig i behov av rätt väsentligt andra organisatoriska anordningar, än de som i mindre kommuner möjligen kunde finnas lämpliga.

76. *Stadsfullmäktige i Uddevalla* hava uttalat:

att en förenkling av lagförslaget i formellt avseende torde vara av nöden,

att barnavård, fattigvård och eventuellt annan kommunal understödsverksamhet lämpligen bör handhavas av en enda myndighet,

att denna myndighet bör uppdelas uti tvänne självständigt arbetande delegationer, av vilka den ena, som bör vara sammansatt på det sätt, som i föreliggande lagförslag föreslås beträffande barnavårdsnämnd, handhaver all barnavårdsverksamhet och den andra i huvudsak utövar de funktioner, som för närvarande åligger fattigvårdsstyrelse,

att innan lagförslaget ifråga upphöjes till lag, detsamma underkastas omarbetning i ovan omförmälda hänseenden.

77. *Stadsfullmäktige i Marstrand* hava beslutat att ej tillstyrka det föreliggande lagförslaget, alldenstund ett antagande av detsamma skulle giva upphov till en organisation, som dels skulle medföra stora kostnader och dels ej vara behöfvlig för Marstrands samhälle.

78. *Stadsfullmäktige i Lysekil* hava instämt med barnavårdsnämnden därstädes (se 55).

79. *Stadsfullmäktige i Skara*: Stadsfullmäktige hysa den meningen, att enhetlighet i hela den offentliga understödsverksamheten bör eftersträvas och att man bör söka vinna den genom att i varje kommun uppdraga åt en enda myndighet att lämna hjälp i varje fall, där hjälp i en eller annan form befinnes vara av behovet påkallad. Den nämnda enhetligheten synes stadsfullmäktige lättast och enklast kunna vinnas genom en komplettering av fattigvårdslagstiftningen, som förvandlar de nuvarande fattigvårdsstyrelserna till understödsnämnder för handhavande av en kommunens hela understödsverksamhet.

80. *Uppsala domkapitel*: Vid föreliggande revision av barnavårdslagstiftningen har centraliseringsprincipen på ett förtjänstfullt sätt genomförts.

Emellertid vill det synas domkapitlet som om lagförslaget, omfattande ej mindre än 131 paragrafer, till sin avfattning lede av en betänklig vidlyftighet, vilken till stor del synes vara beroende därav, att innehållet i en paragraf uti lösryckta delar återkommer i ett flertal paragrafer. Denna vidlyftighet med ty åtföljande brist på åskådlighet torde komma att göra lagens efterlevnad svår och tillämpning besvärlig, isynnerhet i de kommuner, där det svårigen låter sig göra att till medlemmar i barnavårdsnämnden finna personer med de kvalifikationer, som erfordras hos dem, vilka skola tolka denna lag med dess mångfaldiga bestämmelser.

Jämväl ställer sig domkapitlet tvekande inför lämpligheten av att samma lag kommer till användning för såväl små kommuner med ett hundratal invånare som för storstäderna, däribland särskilt må nämnas huvudstaden med sin snart halva miljon människor.

Kommittérades förslag går i riktning mot ett överflyttande av understödsverksamheten från fattigvårdsstyrelsen till barnavårdsnämnden, i det att nämnden skulle, enligt förslaget, äga att *bevilja*, men fattigvårdsstyrelsen hava skyldighet att, såsom hittills, *bestrida* vissa utgifter. Otivelaktigt skulle en dylik anordning giva anledning till städse återkommande tvister mellan berörda styrelse och nämnd och således medföra en olycksdiger splittring. Härvid må tillika anmärkas, att då det är föreskrivet, att fattigvårdsstyrelsen skall av staten samt av landsting och kommuner utsöka ersättning för en del kostnader för barnavården och enligt § 27 i reglementet för barnavårdsnämnden stadgas, att nämnden skall till fattigvårdsstyrelsen överlämna sådan utredning, som omförmäles i 58 § i lagen om fattigvård, kan lätt, då tvänne nämnder skola handlägga samma ärende, detsamma så fördröjas, att det icke blir expedierat under den korta tid, som står till förfogande, och att således, i anledning härav, sökande kommunen går miste om berättigat bidrag. Lämpligast synes därför vara, att barnavårdsnämnden så mycket som möjligt befriades från ekonomisk förvaltning, varigenom jämväl den fördelen vunnas, att nämnden finge tillfälle att mera uteslutande ägna sig åt sin egentliga, synnerligen krävande uppgift.

81. *Linköpings domkapitel* har intet att erinra mot den föreslagna centraliseringen av barnavården samt anför vidare: Ett moment i det föreliggande lagförslaget, som redan framkallat åtskillig diskussion och mot vilket starka invändningar gjorts, är det som avser den ekonomiska sidan av barnavårdsnämndens arbete. Man har, som det vill synas domkapitlet icke utan skäl, befarat att genom lagförslagets bestämmelser härom skulle kunna vållas slitningar och konflikter mellan barnavårdsnämndens och fattigvårdsstyrelsens verksamhet. Utan att här ingå på någon detaljgranskning vill domkapitlet uttala som sin mening, att det vore önskvärt, om förslaget kunde i denna punkt ytterligare överses och undergå nödiga modifikationer.

Slutligen vill domkapitlet påpeka vikten av att en lag, som skall snart sagt dagligdags tillämpas av enkelt folk utan högre bildning eller juridisk skolning, avfattas i så enkel och begriplig form, att den av dem kan fattas och ej behöver ge anledning till mången gång kanske ganska ödesdigra missförstånd. De anmärkningar, som i detta hänseende framkommit mot det föreliggande lagförslaget, finner domkapitlet förtjäna allt avseende.

82. *Skara domkapitel*: De lagbestämmelser, genom vilka kommittén vill åstadkomma en centralisering av den offentliga barnavården, innebära en sådan söndersplittring av den offentliga understödsverksamheten och sådan gradering mellan bättre och sämre understöd samt en sådan uppdelning av kommunala förvalt-

ningen mellan flera självständiga styrelser, att olägenheterna synas domkapitlet uppväga de åsyftade fördelarna.

Domkapitlet hyser den meningen, att enhetlighet i hela den offentliga understödsverksamheten bör eftersträvas och att man bör söka vinna den genom att i varje kommun uppdraga åt en enda myndighet att lämna hjälp i varje fall, där hjälp i en eller annan form befinnes vara av behovet påkallad. Den nämnda enhetligheten synes domkapitlet lättast och enklast kunna vinnas genom en komplettering av fattigvårdslagstiftningen, som förvandlar de nuvarande fattigvårdsstyrelserna till understödsnämnder för handhavande av en kommunens hela understödsverksamhet.

På grund av vad som ovan anförts, avstyrker domkapitlet det föreliggande lagförslagets upphöjande till lag i dess nuvarande skick och tillstyrkes dess omarbetning i huvudsaklig anslutning till reservanternas Björklunds och Magnussons förslag.

83. *Strängnäs domkapitel*: Den tidigare barnavårdslagstiftningen har visat sig vara ofullständig och mindre effektiv. Det har därför varit ett ganska utbrett önskemål att få denna lagstiftning kompletterad. Föreliggande förslag till lag om den offentliga barnavården har också försökt tillmötesgå befintliga behov. I detta hänseende erinrar domkapitlet om barnavårdsnämndens sammansättning enligt förslaget och den högst väsentligt vidgade befogenhet, som tillerkänts barnavårdsnämnden. Denna större befogenhet är alldeles nödvändig, om barnavårdsnämnden skall bliva i tillfälle att utöva något väsentligt inflytande inom sitt område.

84. *Västerås domkapitel*: Med full uppskattning av det grundliga och erkännansvärda arbete, varom det vidlyftiga kommittébetänkandet vittnar, och med instämmande i åtskilliga av de på omsorgsfull utredning grundade förslag, som detta innehåller, kan domkapitlet dock icke tillstyrka kommittéradets förslag i alla dess punkter.

Den gällande lagstiftningen i de ämnen, som kommittén haft att behandla, är jämförelsevis ny; författningen om beredande av uppfostran åt vanartiga eller i sedligt avseende försummade barn är knappt tjugo år gammal och har för fem år sedan genom införande av barnavårdsmansinstitutionen erhållit ett viktigt komplement, under det å andra sidan den nya fattigvårdsförordningen blott på fjärde året är i gällande kraft. Det förefaller som om den tid, som förflutit efter dessa lagars tillkomst, varit alltför kort för att man under den skulle kunnat sarula en erfarenhet, tillräckligt pålitlig och allsidig för att i denna lagstiftningsgren redan införa väsentliga förändringar. Endast starka skäl borde tala för, att en sådan åtgärd ifrågasättes.

Emellertid måste domkapitlet erkänna, att kommittén, som haft att taga hänsyn till önskemålen i åtskilliga riksdagsskrivelser samt inlagor från myndigheter och enskilda, i många fall påpekat brister i nuvarande lagstiftning och sökt att avhjälpa dessa. Kommittén har trott sig särskilt gagna den sak, varom fråga är, genom att föreslå en stark centralisation av hela barnavården. Ehuru domkapitlet icke kan blunda för att svårigheter i all synnerhet i mindre kommuner härav kunna uppstå, måste dock domkapitlet anse, att barnavården bättre än hittills skulle tillgodoses, om en barnavårdsnämnd enligt kommittéradets förslag tillsattes såsom en särskild myndighet utan sammanblandning med skolrådet inom de olika kommunerna; dock gillar domkapitlet fullständigt kommitténs medgivande för mindre kommuner att i vissa fall och på vissa villkor förena sig om en gemensam barnavårdsnämnd. Likaså har domkapitlet intet att erinra mot den åtgärd i centralisationens syfte, som överflyttandet till barnavårdsnämnden av fosterbarnsnämndens nuvarande åligganden innebär; de båda nämndernas verksamhetsområden synas nämligen ligga så nära varandra, att det kan förefalla överflödigt att här sysselsätta två skilda myndigheter.

Men centralisationen får enligt domkapitlets mening icke drivas alltför långt. Åt barnavårdsnämnden bör icke tilldelas en sådan vidsträckt befogenhet eller åt dess åliggande ifråga om barnen en sådan omfattning, att den får svårt att samarbeta med andra myndigheter, som även hava att verka för barnens väl, särskilt skolråden. Och icke heller kan domkapitlet finna önskvärt, att barnavårdsnämnden övertager fattigvårdens uppgifter i fråga om föräldralösa barn eller barn av ensamstående mödrar. Kommittén har här tillmötesgått åtskilliga, särskilt från kvinnohåll uttalade meningar, som ansett fattigvårdens hjälp i sådana fall mindre behaglig. Men häremot kan göras gällande, att fattigvården väl alltmer får en karaktär, som förtager det motbjudande, som mången förr funnit i sättet för dess verksamhet, och för övrigt är det väl föga skäl, att barnavården handhaver sådana rent ekonomiska frågor, som böra samlas i fattigvårdens hand.

85. *Värjö domkapitel:* Domkapitlet hyser den uppfattningen, att centralisering av barnavården, som föreslagits, icke skulle bli till det gagn, som därmed åsyftats. Det skulle säkerligen bli svårt att få medlemmar i en kommun, som voro lämpliga och villiga att åtaga sig det ansvarsfulla och tidsödande uppdraget att bli ledamöter i den utvidgade barnavårdsnämnden, helst som de dugliga kommunalledamöterna också måste användas till en mängd andra uppdrag, såsom i kyrkoråd, skolråd, fattigvårdsstyrelse, kommunalnämnd m. m. Följden bleve, att man finge en mindre kvalificerad nämnd med täta ombyten.

En annan mycket betänklig sak bleve, att två myndigheter, fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden, skulle handhava samma sak, understöd av fattiga barn, visserligen av olika slag, men ofta låge gränserna nära. Säkerligen komme detta att vålla mycket trassel, ja, slitningar mellan de två myndigheterna. Det synes därför vara bäst, att barn som omhändertagits av nämnden men icke är vanartat, överlämnas till kommunens fattigvårdsstyrelse för erhållande av den vård, som enligt fattigvårdslagen skall beredas omhändertaget barn. Det lider intet tvivel, att detsamma på detta sätt kan erhålla lika god vård som under barnavårdsnämndens tillsyn.

Enligt domkapitlets mening bör barnavårdsnämndens uppgifter såvitt möjligt samla sig omkring det, som berör barnen i moraliskt-socialt hänseende. Den kommer då att röra sig på ett mera koncentrerat område, som den kan bättre behärska och genomtränga med sin åskådning. Till denna verksamhet bör då också räknas fosterbarnsvården, som nära sammanhänger med den nyss nämnda. Dennas hygieniska del bör naturligtvis såsom hittills övervakas av läkarna.

Domkapitlet instämmer i huvudsak i herrar Björklunds och Magnussons reservation.

86. *Lunds domkapitel:* Domkapitlet behjärtar i hög grad de vägande skäl, som kommitterade anföra för den av dem förordade centraliseringen, varigenom kommitterade vilja få bort den nuvarande splittringen beträffande barnavården. I detta avseende är kommitterades förslag att till barnavårdsnämnden överflytta fosterbarnsvården enligt domkapitlets uppfattning att förorda. Tveksamt ställer sig däremot domkapitlet till den föreslagna överflyttningen från fattigvården. En dualism kommer även enligt kommitterades förslag att fortfarande bestå. Under fattigvården komma tvänne grupper av barn att bibehållas, i den mån de behöva understöd, nämligen barn till änklingar och barn i familjer, där bägge föräldrarna leva, förutsatt att de icke falla in under någon av de ovan nämnda kategorierna. Domkapitlet inser vikten av de skäl som förmått kommitterade att stanna vid denna dualism, men domkapitlet kan icke underlåta att uttrycka sin farhåga för att den av kommitterade föreslagna centraliseringen och överflyttningen från fattigvården kan komma att i viss mån deklassera fattigvården. Kommer denna deklassering att äga rum, så kommer den att gå ut över de

fattiga, barnrika familjerna. Då kommitterade för övrigt ha en synnerligen klar blick för hemmets betydelse, så synes man, också enligt kommitterades uppfattning, icke böra vidtaga lagstiftningsåtgärder, som synas vara mindre ägnade att stärka hemmens position i samhället. Det är ingalunda domkapitlets mening att av omsorg om hemmen andra kategorier av barn icke skulle erhålla den omvårdnad som de behöva och som kommitterade genom sitt förslag vilja giva dem. Men domkapitlet håller före, att den nu framhärda synpunkten mera energiskt borde ha framhållits, så att de lagstiftande myndigheterna fått klart för sig att de bägge frågorna måste lösas i ett sammanhang. Vad kommitterade i denna sak anföra Bet. I s. 58, synes domkapitlet icke vara tillfyllest.

Domkapitlet vill vidare framhålla att den enhetlighet, som enligt förslaget vinnes med avseende på barnavården, köpes genom skapandet av dualism på andra håll. Mera i förbigående vill domkapitlet erinra om att understödet av barn till ensamstående moder, änka eller ogift, skall utgå från barnavårdsnämnden, men moder själv skall erhålla understöd från fattigvården. Dylika gränsfall bliva ju alltid svåra att undvika, men fråga är om icke genom kommitterades förslag en dualism över huvud i kommunens understödsverksamhet kommer att skapas, som kan leda till svårigheter och slitningar mellan de myndigheter, som här komma i betraktande. Kommitterades förslag är i själva verket i denna punkt av så vittutseende karaktär, att domkapitlet i varje fall icke kan förorda ett omedelbart genomförande av de föreslagna lagstiftningsåtgärderna i hela deras omfattning.

Domkapitlet vill i detta sammanhang framhålla en annan sak. Det är naturligt att man på lagstiftningsområdet eftersträvar uniformitet. Men de förhållanden, under vilka lagen skall tillämpas, äro mycket skiftande. I det föreliggande förslaget ha kommitterade visserligen tagit någon hänsyn till kommunernas växlande storlek, men kommitterade ställa sig märkligt avvisande mot en smidigare lagstiftning vunnen på den stela uniformitetens bekostnad. Det är domkapitlets uppfattning att man över huvud måste sträva efter större smidighet, om icke samhällsmaskineriet skall komma att gå alltför tungt på grund av en uniform organisering, som på vissa punkter är av nöden, men på andra måste kännas som överorganisering. Domkapitlet håller således före, att det framlagda förslaget ytterligare bör provas från nu förebragta synpunkt.

Med vitsordande av de förträffliga principer, som uppbära det föreliggande förslaget, kan domkapitlet icke undertrycka sin mening att ett lagförslags förträfflighet icke i och för sig borgar för att det såsom lag kommer att hava åsyftad verkan. Man måste taga hänsyn till den förhandenvarande situationen. Det är nogsnamt bekant att under de senaste årtiondena takten i lagstiftningsarbetet varit synnerligen snabb. Man har näppeligen tänkt på att folk behöver en viss tid för att, så att säga, smälta de nya lagarna. Huru förträffligt det föreliggande förslaget än i flera hänseenden må vara, är det därför att befara, att dess antagande för tillfället icke skulle medföra de resultat man väntar sig, detta på grund av mängden av förut genomförda, ännu osmälta lagstiftningsåtgärder.

Såsom synes av det nu anförda erkänner domkapitlet att kommittén på ett synnerligen förtjänstfullt sätt löst sin uppgift. De erinringar mot kommitténs förslag, som domkapitlet här ovan gjort, vill domkapitlet sammanfatta sålunda:

Domkapitlet är ej övertygat om att sättet, på vilket förhållandet mellan fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd reglerats, utesluter möjligheten av täta slitningar mellan dessa myndigheter.

Domkapitlet hyser betänkligheter mot att likformiga anordningar tillämpas för olikartade församlingar. Särskilt gäller detta för Skåne med sina i många fall små församlingar, för vilkas vidkommande den föreslagna organisationen synes vara alldeles för vidlyftig.

Domkapitlet avstyrker tillsättning av ett ungdomsråd. Förslaget i denna punkt innebär i själva verket skapandet av ett nytt ämbetsverk.

Om således domkapitlet för sin del icke anser att förslaget i sin helhet sådant det nu föreligger bör bli lag, är domkapitlet å andra sidan övertygat om att åtskilliga detaljförslag efter förnyad utredning kunna utbrytas och bli föremål för lagstiftning.

87. *Karlstads domkapitel*: I någon mån nedslående synes det vara, att den lagstiftningsapparat, som av sakkunnige föreslås, skall behöva i så hög grad kompliceras. Redan lagens yttre omfång visar stark ökning. Huvudförordningen, som år 1902 innefattade 29 §§, har nu svällt ut till 131 §§. Organisationen innebär betydande nydaningar. Hela området brytes ut till ett rikets alla kommuner omfattande särskilt samhällsarbete med självständiga organ. En hel ny mellaninstans för varje landstingsområde föreslås under namn av ungdomsråd, vilket jämte nya uppgifter har att övertaga länsstyrelsens nu stadgade funktioner i hithörande ärenden.

Man ställer sig frågande även inför de ytterligt detaljerade bestämmelserna om tillvägagåendet i olika fall. Tydligt är ju, att, då så ömtåliga förhållanden, som här äro i fråga och som i normala fall handhavas av inom hemmets begränsade livsområde arbetande personer, skola reglementeras genom juridiskt och instruktionsmässigt formulerade bestämmelser, dessa komma att få formen av synnerligen invecklad kasuistik. Men frågan är väl dock, om ej förenkling kunde ske genom att en del detaljtåtgärder lämnades åt vederbörandes eget omdöme. Det blir icke lätt för de många föga juridiskt tänkande ledamöterna i nämnderna att nödtorvtigt sätta sig in i procedurens enskildheter. Och det arbete, som kommer att åligga ordförande och sekreterare, blir nog i varje någorlunda stor kommun ytterst krävande.

Man kan därför icke helt värja sig för tanken, att också här möter något av den övertro på lagstiftning och den överorganisation, varav hela samhällslivet lider. Och det är att befara, att även detta maskineri, såsom hittills mångestades skett med barnavårdslagarna, väsentligen stannar på papperet. Det finns icke allestädes personer, som äro villiga att underkasta sig och skickliga att åtaga sig de svåra uppgifterna och som kunna fylla formerna med personligt självuppoftande arbete. Och att lönevägen skaffa organer är vanskligt nog. Saknas tillbörlig takt och finkänslighet, kan den i privata livsförhållanden djupt ingripande lagstiftningen komma att på ett ytterst kännbart sätt öka det moderna samhällstvänet och bidra till känsla av ofrihet och vantrevnad.

Förslaget överflyttar en betydande del av samhällets vårduppgifter från fattigvårdsstyrelse till barnavårdsnämnd. Grunderna härför kunna anses behjärtansvärda nog. Man anser, att därigenom ett mera alltomfattande och systematiskt arbete skall komma att ägnas samtliga hjälpbehövande barn, än nu kan ske, då fattigvårdsstyrelse och andra instanser från olika synpunkter hava att syssla med hjälpbehövande minderåriga. Man förmenar ju också, att därigenom den moraliskt fostrande synpunkten skall vinna ökat beaktande i jämförelse med den rent ekonomiska.

Huvudfrågan är dock, om kommunerna i regeln äga de ännu mer kvalificerade personliga krafter till förfogande, som det nya förslaget ovillkorligen måste förutsätta, därest icke genomförandet skall bli alltför bristfälligt. Fattigvårdsstyrelserna landet runt torde dock förfoga över jämförelsevis ganska erfarna och i växande mån välvilliga krafter med hänsyn till den barnavård, som hittills ålegat dem. Och det är icke utan vidare självklart, att dessa krafter omedelbart kunna vinnas för den nya organisationen. Själva de starka kraven på ingripande i rent moraliskt avseende kan i detta fall verka avskräckande. Svårigheten att finna frivilliga barnavårdsmän, talar härom ett ganska tydligt språk. Man bör

därför enligt domkapitlets förmenande noga tänka sig för, innan man så starkt, som förslaget anger, griper in i den förutvarande utvecklingen.

Om man på förslaget sätt överflyttar från fattigvården till barnavårdsnämnden en hel del fall för att få en mera enhetlig behandling av hithörande ärenden, så uppstå genom nya »gränsfall» fullt likartade olägenheter. I det hänseendet framdrager betänkandet, att, då det gäller en nödställd familj, där far och mor och barn i olika åldrar behöva hjälp, man dock icke kan riva isär familjen för den lagmässiga behandlingens skull. Är det då icke lämpligare att såsom hittills låta fattigvårdsstyrelsen behålla de till antalet säkerligen övervägande fall av »barnavård», där ekonomisk brist är det väsentliga, och låta barnavårdsnämnden och eventuellt skolrådet inskrida i de mera säregna fall, där sedlig försummelse och vanart kunna uppvisas?

I förslaget har barnen i många fall »dragit mödrarna med sig» in under barnavårdsnämndens befogenhetsfär, då man däri föreslår, att nämnden skall handhava understödsverksamheten för barn till ensamstående moder. Närmast synes det hava varit frågan om ogifta mödrar och deras barn, som lett sakkunniga in på denna tankegång. Gent emot en ren undantagslagstiftning med hänsyn till dessa mödrar har man på goda grunder ställt sig tvekande. För att undvika skenet av ett uppenbart privilegierande av mödrar utom äktenskapet likställer förslaget med dessa även ensamstående hustrur och änkor. Trots detta kan domkapitlet för sin del icke finna annat än att förslaget har betänkliga sidor. Det bleve säkerligen en ganska betydande del av de hjälpbehövande, som på detta sätt faktiskt och reelt taget komme att stå under en ny fattigvårdsstyrelse, sedan man halvt nedbrutit den förutvarande. Man må dock tänka på, att det viktiga yttre hjälpmedel, som består i »tak över huvudet», alltså måste av fattigvården disponeras, även om barnhem undantages. I dylika fall skulle naturligen inträda det samarbete med fattigvårdsstyrelsen, som förslaget framhåller som behövt. Men allt sådant samarbete medför omgång, ökade skrivelser och upprepade sammanträden. Ju flera instanser, dess långsammare och tröttsammare och mindre personlig blir proceduren; och även kostsammare.

Denna sistnämnda synpunkt synes nästan helt främmande för de sakkunniga. Detta förmodligen även därför att utlåtandet i det hela tillkommit före den sista depressionens tid. Nu är det ju dock klart, att en stor del av redan beslutade reformer på det humanitära området måste uppskjutas av brist på medel. Och det föreliggande förslaget komme att kräva ganska mycket. Redan kostnaderna för de 25 små nya ämbetsverk som skymta i »Ungdomsråden» torde icke bli så alldeles obetydliga. Och för varje kommuns nämnd ställes i utsikt, att både ordförande och sekreterare skola vara avlönade. Tillkommer så de direkta underhålls- och understödskostnaderna i den mån de bli större än fattigvårdskostnaderna äro.

I samma mån, som de officiella åtgärderna för barnens omhändertagande utvidgas, framkommer frågan om förhållandet till frivilliga stiftelser på området. Om dessas betydelse yttrar sig förslaget erkännamt. Men tanken att »samhället» alleställes skall öva kontroll och inspektion är ofrånkomlig; den ligger i själva det moderna monopolsträvandet från statens sida. Och det är att befara, att en sådan tankegång kommer att motverka lusten till frivilligt givande och offrande. Då samhällsmakten väl också, åtminstone i närmaste framtid, alltmer faller i hårda och klassbundna händer med stark uniformeringslust, är det icke alldeles uteslutet, att en del stiftelser, som ej utan vidare tilltala för tillfället rådande opinion, motverkas eller nedbrytas. Förslaget framhåller i motiveringen betydelsen av det ordnade samarbetet mellan stat, kommun och enskilda föreningar, i uttalad förhoppning, att därigenom den fria verksamheten skall stödjas och uppmuntras. Det må dock icke förgätas, att staten och de officiella instanserna hava icke blott förmågan att utveckla och uppliva utan också att hindra

och försvåra, sterilisera och kväva det fria initiativet. Man bryr sig mindre om »det som staten är skyldig att göra». Detsamma gäller kommunen.

Enskilda delar av den föreslagna lagstiftningen äro enligt domkapitlets förmenande av värde.

Så de bestämmelser, som avse att utsträcka barnavårdsnämndens rätt och plikt att ingripa vid fall av vanart även under åldern 15—18 år. Ungdomsbrottslighetens tillväxt faller till väsentlig grad på detta åldersskede. Det synes emellertid domkapitlet, som kunde detta moment utbrytas ur lagförslaget och genom att införas i nu gällande lagstiftning vinna tillämpning även utan att förslaget i dess helhet upphöjdes till lag.

Då kostnadsfrågor, särskilt när det gäller upprättande av barnhem, göra det önskvärt, att flera mindre kommuner kunna samverka synes även förslaget till lag angående förening av kommuner på landet till ett samhälle för fattigvård och barnavård förtjäna att genomföras. Men även denna sak torde kunna utbrytas och göras giltig inom de nu gällande författningarnas ram.

Om också i enlighet med vad senast anförts, domkapitlet finner betänkandet innehålla brukbara uppslag, anser sig domkapitlet för närvarande icke kunna tillstyrka lagförslagens antagande i deras helhet.

88. *Göteborgs domkapitel* åberopar yttranden av två kontraktsprostar. I det ena yttrandet heter det: Såsom en genomgående ledande grundsats ha kommitterade uppställt den regeln, att allt vad som hör till barnens vård och uppfostran skall vara förenat hos barnavårdsnämnden således icke blott vård och uppfostran utan ock försörjning. Det torde icke kunna undvikas, att konflikter med fattigvårdsstyrelsen på det sättet uppstå. I 36 § talas om det fall, att man måste taga hand om ett barn och ge det »underhåll», vård och uppfostran i det fall, att föräldrarna äro därtill oförmögna bland annat på grund av sjukdom. Uppenbart är, att i sådant fall föräldrarna måste understödjas av fattigvården. Skola sålunda föräldrarna underhållas av fattigvården och barnen av barnavårdsnämnden, så uppstår fråga om fördelningen mellan de båda styrelserna. Om all försörjning tillhörde fattigvårdsstyrelsen, så kunde understödet därifrån göras tillräckligt stort, så att föräldrarna kunde behålla sitt barn och själva uppfostra det. Över huvud anser jag, att principen om koncentration bör kunna make åt sig, så att det, som är fattigvård, finge fortfarande vara fattigvård.

Jag anser, att förslaget är i hög grad i behov av omarbetning, varvid Björklunds och Magnussons reservation bör komma till allvarligt övervägande.

I det andra yttrandet anføres: Överflyttande av understödsverksamheten från fattigvårdsstyrelsen till barnavårdsnämnden är olämpligt dels skulle därigenom den senares arbetsbörda i hög grad ökas. Redan nu är det svårt att få väl kvalificerade personer att offra tid och krafter för nämndens verksamhet, och det skulle för visso bliva än svårare efter en sådan överflyttning. Följden därav torde därför bliva inrättandet av nya kommunala och avlönade tjänster. Dels måste fattigvårdsstyrelsen med sin mera omfattande verksamhet och rikare erfarenhet vara bättre skickad än barnavårdsnämnden att ombesörja dess *understödjande* verksamhet, varjämte konflikter mellan dem båda lätt komme att uppstå, då enligt förslaget nämnden skulle lämna understöd allenast åt ensamstående mödrars barn och ogifta barnaföderskor men fattigvårdsstyrelsen i övrigt. Herrar Björklunds och Magnussons reservation tillstyrkes.

89. *Härnösands domkapitel*: Såsom ett allmänt omdöme vill domkapitlet uttala att lagförslaget utan tvekan förtjänar det vitsord, att det följdriktigt och organiskt byggt upp på den lagda och beprövade grunden en byggnad av högst ansenlig resning, som äger alla förutsättningar att åt svensk offentlig barnavård vinna berättigat anseende och att ställa densamma i främsta ledet.

Även om — såsom domkapitlet vill hålla före — ett och annat i förslaget torde både av principiella, men framförallt av praktiska skäl böra i någon mån reduceras, så torde ej förslagets värde därav i något väsentligt avseende bliva lidande.

Domkapitlet vill för sin del uttryckligen framhålla, att förslagets bärande grundtankar äro så värdefulla, att de icke utan stor och beklaglig skada kunna uppgivas. Domkapitlet anser sig först böra angiva vad som enligt dess mening utgör förslagets stora, allmänna förtjänster, och vill såsom sådana framhålla följande:

1) Förslaget giver oss *en enhetlig lag om den offentliga barnavården* i stället för den mångfald av författningar, som för närvarande söka reglera detta lagstiftningsområde.

Genom denna enhetlighet vinnes förutom stora praktiska fördelar *att* barnavårdsfrågornas stora vikt och betydelse klarare framstår, *att* det inre levande sambandet mellan de olika barnavårdsområdena bliver överskådligt och starkt, *att* enhetlighet i de ledande grundsatserna inom samhällets barnavård kan vinnas och upprätthållas och skadlig splittring och ensidighet i barnavårdsfrågors behandling undvikas, detta i synnerhet genom barnavårdsnämndens vidgade kompetens under föreskrivet samarbete med övriga statliga och kommunala myndigheter, samt *att* barnavårdsärendena så långt som ske kan frigöras från den missvisande karaktären av fattigvårdsmål.

2) En synnerligen välbehövlig komplettering erhåller barnavårdslagstiftningen genom den utvidgning av åldersgränsen för omhändertagande av barn till skydds- uppfostran, som lagförslaget innefattar. Först när denna utvidgning genomförs kan man hoppas en någorlunda tillfredsställande effektivitet av lagstiftningsåtgärderna. Alltför många och därtill just de mest ömmande fall av omhändertagande hava hittills måst lämnas åsido på grund av allt för snäv åldersgräns.

3) Den differentiering av skyddshemmen som lagförslaget inför, utgör ock enligt domkapitlets mening en synnerligen värdefull vinst.

Icke blott att de mest svårartade fallen endast på detta sätt kunna få en fullt tillfredsställande behandling — det gäller såväl i fråga om de fysiskt svagaste, som om de i sedligt avseende mest bortkomna — utan arbetet å samtliga övriga skyddshem som bibehölle de så att säga »normala» fallen skulle härigenom vinna en värdefull lättnad, som helt visst skulle bereda möjlighet till bättre och varaktigare resultat av deras arbete.

Om domkapitlet i dessa punkter helt och hållet ansluter sig till förslagets riktlinjer och anser dem utgöra dettas mest oförytterliga framsteg, så ställer sig domkapitlet icke så litet tveksamt i några punkter, ehuru domkapitlet ingalunda förbiser den styrka och följdriktighet, varmed kommittén medvetet framhåver just dessa.

Den ena punkten rör barnavårdsnämndens ekonomiska befogenhet och uppdrag. Domkapitlet kan icke underkänna betydelsen av de tungt vägande inkast, som rests mot dessa särskilt från fattigvårdens målsmän.

Av månhet om att bevara åt barnavårdsnämnden så mycket som möjligt av dess etiskt pedagogiska grundkaraktär utan inblandande mer än nödvändigt av ekonomiska uppgifter — vilka dessutom mångenstädes skulle på barnavårdsnämndens sammansättning ställa särskilda krav i fråga om kvalifikationer, vilka ej alltid främja nämndens egentliga uppgift — anser domkapitlet för sin del önskvärt, att barnavårdsnämndens ekonomiska kompetens begränsas till att motsvara ungefär den för närvarande gällande.

Ytterligare skäl härtill finner domkapitlet i angelägenheten av att söka förbygga en sannolik dualism emellan olika i ekonomiska frågor bestämmande myndigheter inom samma kommun. Barnavårdsnämndens önskvärda självständighet

torde icke behöva äventyras genom en inskränkning i dess medelförvaltning. Särskilt gäller domkapitlets nu framställda tvekan lagförslagets 10 kap.

Domkapitlet ställer sig också mycket tveksamt inför den nyorganisation, som lagförslaget vill införa under namn av *ungdomsråd*.

Mot förslaget hava från mer än ett håll riktats anmärkningar för den långt drivna överorganisation, som detsamma på åtskilliga punkter förmenas innebära. Domkapitlet kan ej alldeles underkänna det berättigade i denna anmärkning och vill såsom ett exempel påpeka 8 kap. om barnhem, vilket vid sidan av många förträffliga anvisningar nog måste erkännas inrymma ett övermått av koncessionsbestämmelser m. m., som rent av kunna befaras motverka vad lagen bör främja.

Dock måste härvid ihågkommas, att lagen berör en mångfald så ömtåliga och invecklade förhållanden, att den med nödvändighet måste söka skapa betryggande garantier mot å ena sidan missbrukad föräldramyndighet och å andra sidan alltför summarisk och opersonlig behandling från det allmännas sida.

Såsom sitt slutomdöme vill domkapitlet uttala den förhoppningen, att lagförslagen efter den lättare överbearbetning, som må anses nödig, måtte i sina huvudsakliga delar snarast vardas upphöjt till gällande lag, då tvivelsutan vården om de nödställda barnen — en angelägenhet av allra största betydelse för både fysisk och andlig folkhälsa — härigenom skulle taga ett mycket stort steg framåt.

90. *Luleå domkapitel*: Att den föreslagna centraliseringen innebär en förbättring av vår lagstiftning rörande den offentliga barnavården torde få anses obestridligt. Domkapitlet har vid prövning av kommitterades förslag icke kunnat finna annat, än att det i stort sett är värt allt beaktande och förtjänt av att läggas till grund för en förbättrad lagstiftning angående barnavården.

Vid studiet av kommitterades förslag har domkapitlet slutligen icke kunnat värja sig för det intrycket, att bestämmelserna i flera avseenden fått en alltför stark juridisk prägel, och att det patriarkaliska förfarandet kommit för litet till sin rätt.

91. *Visby domkapitel*: Ovedersägligt torde vara, att den offentliga barnavården i vårt land för närvarande är i flera avseenden behäftad med ej obetydliga brister. Det föreliggande betänkandet synes domkapitlet i stort sett vara ett förtjänstfullt arbete, av betydelse såsom belysande sagda brister och innehållande beaktansvärda synpunkter i fråga om dessas avhjälpande.

I huvudsaklig anslutning till vad kontraktsprostarna och särskilt kontraktsprosten J. A. Ronquist anfört får domkapitlet emellertid såsom sin mening uttala, att kommittémajoritetens förslag går vida längre, än behovet påkallar och lämpligt är. Kommittéförslaget innebär i flera avseenden ett förkastande av nuvarande organisationsformer, som ingalunda torde hava visat sig odugliga för sitt ändamål, och ett införande av nya former, som, i många fall och särskilt om de skulle tillämpas i de smärre länen och kommunerna, tvivelsutan skulle befinnas obehövliga och olämpliga. Såsom en dylik olämplig och onödig apparat vill domkapitlet i första rummet beteckna de föreslagna ungdomsråden. Det icke minst betänkliga i kommittéförslagets överdrifter är, att förslaget, om det upphöjdes till lag, skulle kasta staten in i onödiga utgifter av avsevärd omfattning, vilket nu om någonsin bör undvikas. Domkapitlet kan således icke förorda genomförande av kommittémajoritetens förslag.

Möjligen skulle det låta tänka sig, att nyssnämnda förslag gjordes till föremål för omarbetning. Men för utarbetande på grundvalen av vad inom kommittén frambragts av ett nytt förslag till barnavårdslagstiftning lämpar sig reserverna Björklunds och Magnussons gemensamma förslag enligt domkapitlets

förmenande bättre än huvudförslaget. Reservanternas förslag, vari domkapitlet icke heller kan till alla delar instämma, synes dock mera än kommittémajoritetens förslag närma sig en önskvärd lagstiftning, ägnad att å ena sidan avhjälpa det nuvarande offentliga barnavårdsväsendets huvudsakliga brister men å andra sidan undvika obehöfliga, olämpliga och onödigt kostsamma nya organisationsformer.

92. *Stockholms stads konsistorium*: Konsistoriet finner det synnerligen välbetänt och välsignelsebringande att, såsom förslaget avser, under en och samma kommunala myndighet, definitivt särskild från den lokala skolmyndigheten, sammanföra all offentlig barnavård inom kommunen, även den, som förut handhåfts av fattigvårdsstyrelse och hälsovårdsnämnd, och att icke blott i allmänhet i fråga om barn, som höra omhändertagas, höja åldersgränsen till 16 år, utan också giva barnavårdsnämnden möjlighet att för skyddsuppfostran omhändertaga vissa unga med svårare vanart ända till 18 års ålder.

Såsom synnerligen beaktansvärda och löftesrika punkter i förslaget betraktar också konsistoriet följande:

den barnavårdsnämnden ålagda uppgiften att samarbeta med statliga och kommunala myndigheter och institutioner likasom med enskilda anstalter, inrättningar, föreningar och personer, som utöva ungdoms- och barnavård, samt arbeta för tillkomsten av sådana anstalter och inrättningar;

den noggranna uppmärksamhet, som barnavårdsnämnden skall ägna alla barn, som vistas inom barnavårdssamhället och äro i den belägenhet, att det ankommer på nämnden att ingripa, genom vilken bestämmelse nödiga initiativ till åtgärder för sådana barns bästa tydligare och kraftigare än förut påläggas nämnden;

den tillsyn över inom kommunen beläget barnhem, som barnavårdsnämnden, med vissa av Kungl. Maj:t bestämda undantag, har att utöva;

den rätt, som tillerkännes barnavårdsnämnden att i vissa fall föreskriva ett barns vård å barnkrubba eller sysselsättande i arbetsstuga eller annan dylik anstalt eller på annat sätt, som nämnden finner lämpligt;

slutligen också såväl den plikt, som åligger den, som kallas till inställelse inför barnavårdsnämnden för att höras i något ärende, att hörsamma sådan kallelse vid risk att, om han utebliver, dömas till böter och, om han ytterligare tredskas, inställas inför nämnden genom länsstyrelsen som ock det arbetsföreläggande i enlighet med fattigvårdslagen, som på framställning av nämnden i vissa fall kan beslutas gentemot försumliga föräldrar, och de straffbestämmelser, som gälla den, som undandöljer barn eller hjälper dem att avvika eller ock uppsåtligen vållar hinder för verkställigheten av beslut eller undersökning, den som av grov vårdslöshet underlåter att lämna sitt barn underhåll och vård, så att det ådrages sjukdom eller hämmas till sin andliga eller kroppsliga utveckling, samt den som undandrager sig underhållsskyldighet, så att barnet utsättes för nöd.

Alla de nu angivna punkterna finner konsistoriet vara av den betydelse och beteckna ett sådant framsteg i fråga om barnens rätta vård, att ingen av dem bör saknas i en kommande lagstiftning.

Å andra sidan kan konsistoriet icke underlåta att rikta uppmärksamheten på vissa delar i förslaget, där ett bestämt avrådande eller stor tvekan ligger nära.

Enligt konsistoriets mening bör hela 10 kap. utgå och således barnavårdsnämnden befrias från ekonomisk förvaltning utöver vad, som i det stycket åligger den i dess nuvarande gestaltning. I Stockholm och andra större städer skulle den av kommittén föreslagna anordningen vålla ett för barnavårdsnämnden alltför betungande arbete. Det synes däremot konsistoriet kunna ifrågasättas, om icke de ekonomiska frågor, som stå i samband med den enligt för

slaget utvidgade barnavården, skulle kunna på något sätt, t. ex. genom en delegation från barnavårdsnämnden vid fattigvårdsstyrelsens handläggning av sådana frågor, handläggas gemensamt av barnavårdsnämnd och fattigvårdsstyrelse och barnavårdssynpunkterna på så sätt få göra sig mera bestämt gällande.

Konsistoriet uttalar en livlig förhoppning därom, att det förslag till lag om den offentliga barnavården, som nu framlagts, må efter lämpligt hänsynstagande till vad konsistoriet i sitt yttrande anfört och till vad som från annat håll kan anföras av betydelse för saken snarast möjligt leda till en lagstiftning, varigenom den offentliga barnavårdsverksamheten kan bli ännu mera verkningsfull och välsignelsebringande än hittills.

93. *Medicinalstyrelsen* finner de framlagda förslagen i stort sett tilltalande.

94. *Skolöverstyrelsen*: De synpunkter och skäl, som kommittén anför beträffande centraliseringen av den kommunala barnavården, synas överstyrelsen övertygande, varför överstyrelsen anser sig kunna helt ansluta sig till den av kommittén hävdade grunduppfattningen i förevarande angelägenhet. Överstyrelsen är härvidlag icke blind för de svårigheter av framför allt ekonomisk art, som kunna bli en följd av understödsverksamhetens fördelning mellan fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd, men förutsätter, att mellan nämnda båda myndigheter ett intimt samarbete kommer att äga rum, liksom ett dylikt samarbete av helt naturliga skäl bör råda även mellan barnavårdsnämnden och den lokala skolmyndigheten, skolrådet (folkskolestyrelsen).

I detta sammanhang vill överstyrelsen därjämte uttala sin principiella anslutning till den av inspektören för skyddshemsverksamheten hävdade uppfattningen, att jämväl lagöverträdare i 15- till 18-årsåldern böra hänföras till de i förslaget till lag om den offentliga barnavården avsedda barnkategorierna. Gränsen mellan lagöverträdare och de i lagens mening vanartade torde i många fall bli svår att uppdraga och fastställas dessutom efter rent yttre omständigheter och icke efter barnets anlag och sinnesart. Vanarten och brottsligheten inom barnåldern hava i regel samma ursprung. De bottna i dåliga anlag och försummad uppfostran. Det torde i de flesta fall bero på slump och tillfälligheter, om vanarten skall yttra sig i kriminell brottslighet eller icke. I det ena fallet som i det andra är tvivelsutan tillrättaförandet genom uppfostran och vård den lämpligaste åtgärd, som från samhällets sida kan tillgripas.

Den nya barnavårdsnämndens uppgift skulle, såsom ovan framhållits, komma att omfatta icke blott barn i skolåldern utan jämväl barn före denna ålder samt barn upp till 16 och i vissa fall 18 års ålder och avse dels direkt understödsverksamhet, dels skydd mot skadliga inflytelser av olika slag och dels uppfostran i egentlig bemärkelse. Därjämte skulle barnavårdsnämnden bli en sakkunnig rådgivare och en naturlig medelpunkt jämväl för den framför allt i våra större samhällen av föreningar, sällskap och enskilda bedrivna frivilliga barnavården. Centraliseringen av den kommunala barnavården finge givetvis till följd, att barnavårdsmyndigheten vunnit större överblick och rikare erfarenhet på området samt därigenom ökad möjlighet att på lämpligaste sätt behandla de individuella fallen. Arbetsuppgiftens vikt och betydelse ävensom den omständigheten, att barnavårdsnämnden komme att erhålla en vidsträckt ekonomisk befogenhet, ger stöd åt den förväntningen, att till ledamöter i barnavårdsnämnden, åtminstone inom de större barnavårdssamhällena, skulle komma att utses personer, som hade auktoritativ ställning inom samhället och vore väl kvalificerade för uppdraget.

95. *Skyddshemsinspektören*: Icke blott beklagligt utan även förvånande är det att kommittén icke ansett sig kunna räkna lagöverträdare i 15—18-årsåldern till de samhällets olycksbarn, vilka skola höra under barnavårdsnämnd och det föreslagna ungdomsrådet. Måhända är det från straffrättslig synpunkt förklarligt.

Men beklagligt är det att då grundritningen till vår offentliga barnavård, kanske för långa tider framåt, uppdrages, den pedagogiska synpunkten icke fått övervinna de straffrättsliga betänkligheterna. Ty därom torde de flesta i fångvård eller å anstalter tjänstgörande män och kvinnor vara ense, att våra vanartade och brottsliga ungdomar upp till 18-årsgränsen i mycket ännu äro barn. En stor procent av dessa äro imbecilla, många på grund av usla hemförhållanden sent utvecklade.

Det synes mig alltså vara ett ödesdigert missgrepp av kommitterade att de icke vid gränsernas dragande för den nya barnavårdsnämndens verksamhetsområde — åtminstone principiellt — fastslagit att alla intill fyllda 18 år äro att betrakta som barn och att all samhällets barnavård bör omhänderhavas av samhällets barnavårdsorgan.

Vanartade upp till 18 år (särskilt vagabonder och till sedeslöshet förfallna flickor) skola omhändertagas av samhällets barnavårdsorgan, medan barn mellan 15 och 18 år, vilka begått brott — även det obetydligaste — skola ställas inför domstol. Genom att fasthålla en sådan historiskt förklarlig men praktiskt ohållbar skiljegräns, torde vid lagens tillämpande en hel del svårigheter yppa sig, då det gäller att avgöra när vanart eller brott föreligger och under vilken lag (barnavårdslag eller strafflag) det föreliggande fallet skall anses höra.

Tveksam måste man stå inför förslaget att den nya barnavårdsnämnden skall från fattigvården övertaga värden om barn till ensamstående moder. Såsom från skilda håll med skärpa framhåvts kommer — därest kommitténs förslag i denna punkt blir lagfäst — gränsen mellan barnavårdsnämnds och fattigvårdsstyrelses barnavård inom samma kommun att påverkas av tillfälligheter. Det blir ingen principiellt klar gränslinje. Hur man än söker ordna kommunens barnavård torde emellertid alltid en viss dualism komma att bli rådande mellan fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd. Med hänsyn till barnavårdens rationella ordnande torde därför kommittérades förslag böra förordas. Dock borde man vid lagens utarbetande söka utfinna någon form för samarbete mellan kommunens fattigvårds- och barnavårdsmyndighet för att så komma till rätta med de på gränsen mellan fattig- och barnavård liggande fall, som under alla förhållanden torde bli ofrånkomliga.

96. *Statskontoret*: I stort sett är statskontoret av samma uppfattning som reservanterna Björklund och Magnusson. Och det synes statskontoret, att kommittén vid avfattandet av sina förslag icke tillräckligt beaktat vad riksdagen anfört i den till kommittén överlämnade skrivelsen den 8 mars 1918 i fråga om utsträckning och enhetlig organisation av samhällets barnavård. I denna skrivelse framhålles, bland annat, att i betraktande av kommunernas växlande storlek samt befolknings-, ekonomiska och andra förhållanden en allmän lagstiftning, varigenom alla samhällets barnavårdsuppgifter sammanfördes till enhetlig handläggning, måste framgå med synnerlig varsamhet. Behörig hänsyn till de växlande ortsförhållandena kunde vidare göra det erforderligt eller i varje fall lämpligt, att i en blivande lagstiftning vissa bestämmelser, som icke kunde tilläggas en allmännare giltighet, gjordes endast villkorligt bindande, så att deras tillämpning inom varje särskild kommun bleve beroende av vederbörande myndighets beslut.

Det synes böra undersökas, huruvida ej den offentliga barnavården kunde på ett fullt tillfredsställande sätt ordnas, ej vid sidan av utan i samband med den övriga kommunala hjälp- och understödsverksamheten, varigenom, bland annat,

den nu föreslagna vidlyftiga och dyrbara särskilda organisationen för barnavårdsverksamheten säkerligen skulle kunna väsentligen inskränkas.

97. *Pensionsstyrelsen*: Kommitterades förslag att inom varje kommun koncentrera den offentliga barnavården i stor utsträckning till en myndighet — barnavårdsnämnden — torde vara ägnat att medföra såväl större enhetlighet vid behandling av hithörande frågor som framförallt en mera effektiv barnavård.

Enligt förslaget skulle barnavårdsnämnden äga rätt att skilja barn ifrån hemmet även i de fall, då de misshandlas eller i fysiskt hänseende vanvårdas. Då genom vanvård av barn i deras tidigaste år grunden ofta lägges till sjukdomar, som sedermera för hela livet medföra fullständig eller partiell arbetsoförmåga, måste det, jämväl från pensionsförsäkringens synpunkt, framstå såsom synnerligen angeläget, att en bestämmelse i nu ifrågasatt riktning kommer till stånd.

Så länge de från pensionsförsäkringen utgående pensionerna äro relativt små och ofta otillräckliga, är det givetvis av stor vikt, att från kommunernas sida understöd lämnas, som utan att hava fattigvårdskaraktär kunna komplettera de från pensionsförsäkringen utgående pensionerna till beredande av ett nödtorftigt livsuppehälle. Genom lagen den 14 juni 1918 om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag hava kommunerna beretts möjlighet att lämna dylika tillskott till pensionerna. Även det föreliggande kommittéförslaget innehåller i detta hänseende betydelsefulla uppslag.

Såsom av kommitterade framhållits, utgår under vissa förutsättningar från pensionsförsäkringen särskilt pensionstillägg för barn till änkor och ogifta mödrar m. fl. (barntillägg). För att dylikt särskilt pensionstillägg skall utgå, fordras emellertid bland annat, att den ensamstående modern är pensionsberättigad och till arbete varaktigt oförmögen. För att barntillägg skulle kunna utgå till äkta makar, fordrades före 1922 års ingång bland annat, att båda makarna voro till arbete varaktigt oförmögna. Enligt lag den 13 oktober 1921 utgår barntillägg under vissa villkor numera även till äkta makar, av vilken endast mannen är pensionsberättigad och till arbete varaktigt oförmögen. Frågan om sådan utvidgning av pensionsförsäkringen, att därifrån skulle kunna beredas understöd åt änka, som ej är invalid och har minderåriga barn, har, såsom kommittéerade framhållit, varit under behandling inom pensionsstyrelsen. Under nuvarande tryckta förhållanden torde dock föga utsikt förefinnas att få denna fråga löst i samband med pensionsförsäkringen, men spörsmålet bör därför ej släppas ur sikte.

Även om rätt till barntillägg finnes, blir det föreliggande understödsbehovet ofta nog icke fullt avhjälpt, och i en hel del fall föreligger stort behov av ekonomiskt understöd för barns vård och underhåll, utan att förutsättningar finnas för rätt till barntillägg. Särskilt må framhållas, hurusom, då barntillägg utgått till äkta makar, av vilka endast mannen är invalid, detta indrages vid mannens frånfalle. De efterlevande komma härvid mången gång i en ekonomiskt svårare ställning såtillvida som, medan mannen ännu levde, denne kunde se till barnen och hustrun skaffa sig inkomstbringande arbete utom hemmet. Särskilt i betraktande härav måste det, så länge icke någon särskild rätt till pension föreligger för icke invalida änkor med barn, anses högst önskvärt, att sådana änkor kunna under tillfredsställande former erhålla understöd, som ej har fattigvårdskaraktär.

Det synes, som om den väg, kommitterade i förslagets tionde kapitel anvisat för beredande av understöd i nu berörda och liknande fall, skulle erbjuda avsevärda fördelar, och att man icke borde låta avskräcka sig från att beträda densamma, även om det kan förutses, att denna splittring av den kommunala understödsverksamheten understundom kan komma att medföra slitningar mellan fattigvårdsstyrelser och barnavårdsnämnder.

I fråga om nu berörda betydelsefulla huvudpunkter kan pensionsstyrelsen sålunda icke annat än med livligt instämmande i förslaget uttala den förhoppningen, att detsamma så snart som möjligt måtte upphöjas till lag.

98. *Statistiska centralbyrån*: I vad förslaget må anses beröra statistiska centralbyråns verksamhetsområde giver detsamma icke anledning till erinran från ämbetsverkets sida.

99. *Kammarrätten*: Att barnavårdsarbetet genom centralisering skulle vinna i effektivitet och planmässighet synes kammarrätten icke kunna vara föremål för tvekan. Om eller i vilken mån åter en sådan centralisering skall kunna på ett praktiskt sätt förverkligas, hör till de mera svårlösta spörsmål, som uppstålla sig vid en revision av barnavårdslagstiftningen.

För egen del håller dock kammarrätten före, att kommittén i sin strävan till åstadkommande av en enhetlig barnavård gått längre än av förhållandena kan anses påkallat. Och får kammarrätten, i fråga om området för barnavårdsnämndens verksamhet, i det hela ansluta sig till den uppfattningen, som därutinnan hävdats av reservanterna Björklund och Magnusson.

Dock anser sig kammarrätten kunna ifrågasätta, huruvida icke åt barnavårdsnämnden bör anförtros utackordering och beredande av anstaltsvård även beträffande de barn, som av barnavårdsnämnden för fysisk eller sedlig vanvård skilts från hemmet men icke äro vanartade. Skäl härför synas föreligga i den kännedom, barnavårdsnämnden redan äger om dessa barns särskilda förhållanden, och i de förutsättningar, barnavårdsnämnden sålunda har att råda bot. Ur synpunkten av barnets bästa synes alltså barnavårdsnämnden böra bibehållas vid möjligheten att öva inflytande å barnets uppföstran och inverka på det inbördes förhållandet mellan föräldrar och barn. För övrigt har ju redan enligt gällande lagstiftning barnavårdsnämnden en sådan befogenhet i fråga om sedligt försummade barn.

Principiellt bör tydligen samhällets understödjande verksamhet utövas av allenast en myndighet med åliggande att inskrida i alla fall, där behov av hjälp föreligger, och detta oberoende av huruvida ett omhändertagande till vård utanför hemmet påkallas eller icke samt, därest ekonomiskt understöd synes erforderligt, utan hänsyn till om detta gäller barn av ensamstående ogift moder, av fränskild hustru eller av änka (för vilka fall barnavårdsnämnden enligt förslaget skall inskrida) eller för barn av änking eller av familjefader med talrik barnskara (för vilka fall inskridandet skulle påvåla fattigvårdsstyrelsen). Att den uppdelning av understödsverksamheten på särskilda myndigheter, som den föreslagna utvidgningen av barnavårdsnämndernas behörighet innebär, skall medföra åtskilliga menliga påföljder, ligger nära till hands.

Sålunda lär väl icke kunna undvikas, att barnavårdsnämnden, samtidigt med att den får sig tillagd en verksamhet av understödjande art vid sidan av sina etiskt och pedagogiskt betonade huvuduppgifter, skall komma att i viss mån riskera den auktoritet och det förtroende hos allmänheten, som den redan kan ha tillvunnit sig. Härtill kommer väl i främsta rummet den kritik att bidra, för vilken varje understödsgivande myndighet måste bliva föremål och som här kan komma att tilltaga i skärpa genom den näraliggande jämförelsen med fattigvårdsstyrelsens understödsverksamhet. Och att de olika myndigheterna, mellan vilka icke tillskapats något föreningsband, icke skulle kunna utöva sin understödsverksamhet efter alldeles enahanda normer, synes utan vidare givet.

Uppenbart är vidare, att den föreslagna uppdelningen av understödsverksamheten på två särskilda myndigheter skall giva anledning till kollisioner mellan myndigheterna, beroende av att myndigheternas olika verksamhetsområden helt eller delvis täcka varandra, såsom då fattigvårdsstyrelsen har att ingripa till moderns förmån men barnavårdsnämnden för hennes barn. Huru dessa kollisioner i själva verket skola lösas, därom ger förslaget icke någon anvisning; stad-

gandet i 65 § av förslaget, som överlämnar avgörandet till Konungens befallningshavande, har ju allenast avseende å fall, på vilka bestämmelserna om omhändertagande för skyddsuppfostran äro tillämpliga. I alla händelser lär en hänvändelse till högre instans komma att verka irriterande på det inbördes förhållandet mellan myndigheterna och kanske för lång tid framåt avskära möjligheten av det samarbete dem emellan, som likväl måste förutsättas såsom nödvändigt.

En annan betänklighet med avseende å ifrågavande uppdelning av understödsverksamheten föreligger däruti, att med den motvilja, som redan benämningen fattigvård framkallar hos stora lager av vårt folk, understödet från barnavårdsnämnden skall komma att få karaktären av ett bättre understöd i motsats till fattigvården såsom ett understöd av sämre slag. Och denna uppfattning kommer tydligen att vinna i styrka om förslaget skulle även i så måtto erhålla stadfästelse, att ensamstående mödrar och ogifta barnaföderskor bleve frikallade från ersättningsskyldighet till barnavårdsnämnden för dem lämnade understöd.

Ur en särskild synpunkt sett, kan tvekan uppstå om lämpligheten och nödvändigheten av att från fattigvårdsstyrelserna avskilja viss understödsverksamhet. Sedan allenast ett fåtal år tillbaka har den nya fattigvårdslagen varit i tillämpning, och det torde icke kunna bestridas, att de önskemål i riktning mot en mera human fattigvård, som med lagen avsetts, redan blivit i praktiken i väsentlig mån tillgodosedda. Att nu beröva fattigvårdsstyrelserna mycket avsevärda delar av deras hittillsvarande verksamhetsfält skulle väl allenast stäcka fattigvårdsstyrelsernas strävanden i berörda hänseende. Och den fond av praktisk erfarenhet med avseende å barnavårdsarbetet, som nu samlats hos fattigvårdsstyrelserna, skulle icke utan vidare komma barnavårdsnämndernas arbete till godo.

Den dualism, som förslaget skapar genom uppdelningen av understödsverksamheten mellan särskilda myndigheter, framstår jämväl i anordningen av sättet för gäldandet av barnavårdsnämndens kostnader. Till dessas täckande hänvisar kommittén barnavårdsnämnden att vidtaga åtgärder för erhållande av statsbidrag, övertagande av barnet tillhörig egendom, där sådan förefinnes, och uttagande av gottgörelse hos enskild försörjningspliktig. Av vad som därefter återstår oguldet, skall barnavårdsnämnden äga utbekomma $\frac{2}{3}$ av fattigvårdsstyrelsen, vilken har att för sin andel i kostnaderna utsöka ersättning av hemortskommun, lands-ting eller staten samt att i sin ordning vidtaga åtgärder mot försumliga försörjare.

Uppdelningen har i viss mån sin motsvarighet i nu gällande barnavårdslag men är där motiverad av det förhållandet, att den kyrkliga kommunen, varunder barnavårdsnämnden hör, ansetts böra vidkännas kostnaderna för barnets andliga fostran, varemot den borgerliga kommunen, varunder fattigvårdsstyrelsen lyder, funnits böra ansvara för barnets lekamliga vård. Då nu enligt förslaget barnavårdsnämnden skall sortera under den borgerliga kommunen, synes den bärande grunden för uppdelningens bibehållande hava bortfallit. Bortsett från den omständighet och tungroddhet, som kommer att vidlåda det föreslagna ersättningsförfarandet, medför en sådan uppdelning den oegentligheten, att då den enskilde försörjningspliktige underlåter att till barnavårdsnämnden betala sitt underhållsbidrag, varken han eller vederbörande hemortskommun kan åläggas ersättningsskyldighet till barnavårdssamhället för mer än $\frac{2}{3}$ av barnavårdsnämndens oguldna kostnad. Men eljest spelar det för barnavårdssamhällets ekonomi i regel icke någon roll, om barnavårdskostnaderna uppdelas på samhällets båda ifrågavarande myndigheter. För egen del håller kammarrätten före, att barnavårdsnämnden bör hava sin särskilda, fullständiga stat, varigenom den kan undgå att

för täckandet av sina kostnader behöva anlita medel, som ställts till förfogande av annan kommunens myndighet.

I anslutning härtill kunde det visserligen finnas ligga nära till hands, att barnavårdsnämnden själv hade att ensam bevaka barnavårdssamhällets intressen mot hemortskommun, landsting och staten samt mot försumliga försörjare. Men, på sätt kommittén anmärker, det skulle på barnavårdsnämndernas huvuduppgift, barnavården, verka förryckande att låta barnavårdsnämnderna uppträda såsom processande parter mot varandra och sålunda införa ett slag av fattigvårdsprocesser mellan ytterligare en kategori av kommunala myndigheter eller att pålägga barnavårdsnämnderna att gentemot försumliga försörjare göra samhällets rätt gällande samt för sådant ändamål förelägga arbetsskyldighet och vidtaga för dess utkrävande nödiga förfoganden. Under beaktande härav finner ock kammarrätten det böra ankomma på fattigvårdsstyrelsen, vilken med avseende å fattigvården redan har enahanda verksamhet sig anförtrodd, att ensam föra talan eller vidtaga åtgärder i nämnda hänseenden. I sammanhang härmed borde ock, på sätt fattigvårdslagen föreskriver i fråga om fattigvård, i fattigvårdsstyrelsens hand kunna läggas jämväl samhällets åtgärder för utbekommande av gottgörelse ur barnets egendom.

Vad angår förslaget i det föregående berörda stadgande därom att ensamstående mödrar och ogifta barnaföderskor skulle befrias från ersättningsskyldighet till fattigvårdsstyrelsen, så har kommittén enligt kammarrättens uppfattning icke angivit tillräckliga skäl härför. Anordningen innebär i själva verket, att vissa mödrar försätts i en fördelaktigare ställning än andra. Om således en hustru, vars man avvikit eller till följd av sjukdom blivit hindrad att försörja sin familj får understöd av fattigvårdsstyrelsen för ett makarnas barn, så blir hon ersättningsskyldig för samma understöd. Men om mannen avlider eller skilsmässa kommer till stånd, blir hon fri från ersättningsskyldighet för det understöd, som barnavårdsnämnden tilläventyrs tilldelat henne för barnet. Och icke borde någon skillnad i ersättningshänseende föreligga för vård av barn inom och utom äktenskap. Om alltså mot kammarrättens avstyrkande barnavårdsnämnden skulle komma att få befattning med understödjande av ensamstående mödrars barn samt ogifta barnaföderskor, så torde i allt fall den föreslagna bestämmelsen om mödrarnas frikallande från ersättningsskyldighet icke böra lagfästas.

100. *Socialstyrelsen*: Ett för senare tiders sociala utveckling utmärkande drag har varit den ökade omsorg, som från det allmännas sida ägnats det uppväxande släktet, något som på mångahanda sätt kommit till uttryck i lagstiftning och annorledes. I den mån härmed åsyftats att åvägabringa en ersättning för den omvårdnad, som hemmet i vanliga fall bereder, vill det emellertid synas, som utvecklingen hittills kommit efter. Den offentliga barnavården lämnar nämligen ännu i många avseenden åtskilligt övrigt att önska och motsvarar icke tidens växande krav. Det måste därför hälsas med tillfredsställelse, att frågan om en reformering av denna viktiga samhälleliga verksamhet gjorts till föremål för utredning och att denna genomförts med den grundlighet och sakkunskap samt med det varma intresse för uppgiften, som enligt styrelsens mening prägla det föreliggande betänkandet.

Grundtanken i kommittéförslaget torde vara att sammanföra reglerna rörande den offentliga barnavården, vilka för närvarande återfinnas i flera olika lagar, i en enda sådan och att i samband därmed låta ett enda kommunalt organ avlösa de trenne på detta område verksamma. Enligt styrelsens mening torde denna anordning vara ägnad att främja en effektiv och rationell utveckling av den offentliga barnavården samt beteckna ett verkligt framsteg för densamma. Styrelsen anser sig alltså kunna utan tvekan giva sin anslutning till nämnda grundtanke.

Vad åter beträffar denna grundtankes utformande i olika avseenden samt övriga av kommittén i förevarande sammanhang framlagda förslag till ändrade rättsregler kan styrelsen i vissa delar ej biträda kommitténs uppfattning.

Vad beträffar lagförslaget allmänna läggning, anser sig styrelsen icke kunna underlåta framhålla, att densamma icke synes vara fullt lyckad. I fråga om lagar av sådan karaktär som den här föreslagna, vilka skola tillämpas av ett flertal vid lagtolkning tämligen ovana personer, måste tydligtvis ställas ganska stora anspråk i avseende å översiktlighet och lättfattlighet. Genom bristande koncentration och en, som det vill synas, mindre ändamålsenlig disposition torde lagförslaget icke motsvara nu angivna fordran. Enligt styrelsens förmenande vore det sålunda önskvärt, att förslaget underkastades en ingående omredigering. Härvid torde bl. a. kunna från detsamma utrensas en del bestämmelser av mera formell innebörd, vilka torde kunna antingen utan vidare utgå eller ock meddelas i administrativ ordning. Styrelsen föreställer sig, att man genom ett dylikt förfarande skulle kunna i avsevärd mån förkorta den nu 131 §§ omfattande och 44 trycksidor upptagande lagtexten.

Kommittén har haft att behandla riksdagens skrivelse den 11 juni 1917 angående möjligheten att bereda förskott av allmänna medel åt barn utom äktenskap ävensom i vissa fall åt barn inom äktenskap. Kommittén har ägnat detta uppslag till en lösning av förevarande spörsmål en enligt styrelsens mening väl knapphändig behandling och huvudsakligen på formella skäl avvisat det för att i sitt förslag biträda en annan väg. Då förskottsprincipen kommit till uttryck bland annat i dansk lagstiftning på området och där synes hava tillämpats icke utan framgång och då densamma tvivelsutan är tilltalande i åtskilliga hänseenden, hade det enligt styrelsens mening förtjänat närmare utredas, om ej de speciella svårigheter, som i vårt land resa sig mot en tillämpning av densamma, låtit sig övervinna. Måhända hade de betänkligheter rörande innehållet i 10 kap., åt vilka styrelsen i det följande giver uttryck befunnits böra vika, därest lösningen av frågorna kunnat ske efter den riktlinje som angives i riksdagens skrivelse.

Med nu förevarande föreskrifter bryter kommittén med den eljest fasthållna grundsatsen, att den offentliga barnavården skulle avse utom hemmet omhändertagna barn, under det att understödsverksamhet, som riktas mot barn, vilka erhålla vård i hemmet, och där det sålunda icke egentligen är fråga om barnens vårdande utan om understöd åt familjen, skulle förbliva under fattigvården. För egen del anser styrelsen det emellertid nödvändigt och riktigt att uppehålla denna gränsskillnad, bland annat därför att, såsom även kommittén själv medger, det måste ställa sig ytterst svårt att avgöra, i vad mån understödet utgår till barnen eller till hemmen såsom sådana. Särskilt när föräldrarna (resp. fadern eller modern) samtidigt för egen del behöva understöd, vilket då lämnas av fattigvårdsstyrelsen, lär det i regel vara ogörligt att urskilja gränserna mellan fattigvårdsstyrelsens och barnavårdsnämndens verksamhetsområden.

Det kan dock ej förnekas, att de fall, som åsyftas i 10 kap., ofta äro av särskilt ömmande natur, men tveksamt är, om det kan vara rättvist och lämpligt att hänföra dem till speciell, i viss mån mer gynnad kategori än när fråga är om barn i bestående äktenskap. Om exempelvis familjefadern på grund av sinnessjukdom, lungtuberkulos, lamhet eller annan liknande anledning är varaktigt oförmögen att bidra till hustruns och barnens uppehälle, kan hustrun befinna sig i fullt ut lika ömmande omständigheter som en ensamstående moder, ja ofta till och med i ännu svårare belägenhet. Icke desto mindre åsyftar man i förevarande kapitel att bereda den senare en mera gynnad ställning än den förra. Det finnes ej heller enligt styrelsens mening någon anledning, varför

ensamstående fader skulle i nu berörda avseende placeras i en annan och sämre understödstagarekategori än ensamstående moder. Överhuvud taget vill det synas styrelsen olämpligt och oriktigt — och styrelsen vill i detta fall hänvisa jämväl till yttrande av svenska stadsförbundet och Stockholms stads fattigvårdsmyndigheter — att med nuvarande fattigvårdsbestämmelser söka åstadkomma en uppdelning på understödstagare med »bättre» och »sämre» understöd. Dock torde måhända böra tagas under övervägande ett av Stockholms barnavårdsnämnd, som i varje fall bestämt avstyrker kommitténs förslag i nu berörda avseende, givet uppslag, nämligen huruvida ej genom en ändring i fattigvårdslagen eller på annat sätt fattigvårdsstyrelsen borde erhålla rätt att med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall bestämma, om ett utgående barnunderstöd skall äga karaktären av fattigvård eller icke, d. v. s. medföra återbetalnings-skyldighet eller ej. Härigenom skulle, med bibehållande av den allmänna principen och enhetligheten i samhällets understödsverksamhet, ej blott beträffande ensamstående mödrar utan ifråga om alla kategorier av understödstagare kunna vinnas, att i önskvärda fall fattigvård kunde beredas utan ersättningsskyldighet.

Enligt 85 § skall understöd genom barnavårdsnämnd beredas behövande moder till barn utom äktenskap under viss tid före och efter hennes nedkomst. Här, liksom beträffande 81—83 §§, åsyftar man att lösa en i och för sig tvivels-utan mycket behjärtansvärd fråga. Men även i detta fall måste man känna sig tveksam, om det är riktigt att bereda en moder till barn utom äktenskapet för-måner, som ej beredas gift moder.

Stödet för kommitténs förslag i förevarande avseende torde vara att söka i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap. Bestridas kan ej heller, att denna lags bestämmelser om barnavårdsnämnds förpliktelser gent emot de ogifta mödrarna — synnerligast med hänsyn tagen till dessa mödrars dominerande ställning bland de kategorier av mödrar, varom här är fråga — måste anses innebära ganska starka skäl för kommitténs ställningstagande.

Såsom av viss betydelse för här föreliggande frågors bedömande anser sig styrelsen böra i detta sammanhang beröra ett dessa frågor närstående spörsmål. I 19 § lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd lämnas vissa skyddsbestäm-melser rörande kvinnas användande i arbete under viss tid före och efter barns-börd. Lagstiftningen har här gått på en ren förbudslinje, men lämnat öppen frågan om understöd åt kvinnan under den tid, hon avstänges från sitt förvärvs-arbete. Det enda, som från statens sida åtgjorts i sistberörda avseende, består i beviljande av ett småningom höjt anslag (för budgetåret 1923—1924 170,000 kronor) till understödjande av sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd. Med de i 85 § föreslagna bestämmelserna skulle man ernå en lösning för åt-skilliga fall, men lagförslaget har ej avfattats med syftning på nu berörda spör-s-mål och giver ej heller någon tillfredsställande lösning av detsamma. Även om det mestadels skulle vara ogifta kvinnor, som användas till yrkesmässigt för-värvsarbete och som sålunda komme att beröras av nämnda föreskrifter i ar-betarskyddslagen, äro givetvis gifta kvinnor ingalunda uteslutna från sådan an-vändning. För deras vidkommande skulle den omhandlade ersättningsfrågan förbliva olöst.

Med anledning av vad här anförts, anser sig styrelsen böra ifrågasätta, att bestämmelserna i lagförslagets 10 kap. uteslutas. Möjligen kan det finnas an-ledning att ägna de däri berörda frågorna uppmärksamhet i samband med ut-arbetandet av förslag till lösning av frågan om ersättning åt kvinnor, som av arbetarskyddslagen betagas möjlighet till arbetsförtjänst under tiden närmast före och efter barnsbörd — en fråga, vars lösning ej torde kunna mycket längre undanskjutas.

Trå ledamöter av socialstyrelsen hava reserverat sig mot styrelsens yttrande i denna del.

101. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå i Stockholm*: Barnavårdsbyrån har naturligen under sin verksamhet haft tillfälle lära känna de stora olägenheter, som äro förbundna med den splittring å flera myndigheter av olika uppgifter i fråga om den kommunala barnavården, som för närvarande är rådande. Den centralisering av dessa uppgifter å ett särskilt kommunalt organ, barnavårdsnämnden, vars sammansättning kan bestämmas främst med hänsyn till samma uppgifter, måste därför byrån hälsa såsom ett stort framsteg. Det av kommittén framlagda förslaget om barnavårdsnämndens sammansättning synes ock byrån väl funnet.

— — — — —

Samtidigt som den offentliga barnavården enligt kommitténs förslag centraliseras, har kommittén föreslagit en utsträckning av samhällets barnavård, som i stort sett för in därunder samtliga de barn, vilka kunna anses vara i behov av vård och tillsyn. I detta hänseende föreligger sålunda ett stort framsteg. Barnavårdsbyrån är dock ej fullt övertygad om lämpligheten av att i fråga om barn, som fyllt 15 men ej 18 år, göra den skillnad mellan barn, vars vanart visat sig i bettleri eller ett kringstrykande, lastbart eller oordentligt levnadssätt, och barn, vars vanart bestått i brottslig gärning, vilken uppställts i 46 § 2 och 3 mom. Att under alla förhållanden från skyddsuppfostran utesluta ett vanartat barn, som begått brott, synes ej välbetänkt. I många fall, då barn under 18 år begått brott, kommer brottet ej till åklagarmyndighetens kännedom. Vederbörande målsägande drar sig ofta för att föranstalta om rättsligt förfarande mot barnet, mången gång i en välgrundad tvekan om ändamålsenligheten därav. Att i sådant fall ställa barnavårdsnämnden i valet mellan att, när brottet hör under allmänt åtal, göra anmälan till åklagarmyndighet eller ock att lämna barnet åt sitt öde, ehuru omständigheterna äro sådana, att barnets omhändertagande för skyddsuppfostran måste anses i hög grad påkallat, skulle mången gång leda till stötande konsekvenser. Uppstår fråga om omhändertagande för skyddsuppfostran av ett vanartat barn, om vilket det upplyses, att det begått en brottslig gärning, synes det långt lämpligare, att barnavårdsnämnden erhåller tillfälle till val mellan att göra anmälan till åklagarmyndighet för påkallande av domstols åtgärd eller att själv anordna skyddsuppfostran. Då målsäganden ej vill taga initiativ till ett straffrättsligt förfarande, kommer säkerligen barnavårdsnämnden att i ett stort antal fall finna anordnandet av skyddsuppfostran att föredraga. Skulle emellertid domstolsförfarande komma att inledas mot ett barn, som omhändertagits för skyddsuppfostran, måste naturligen — vare sig det vid barnets omhändertagande varit känt för barnavårdsnämnden eller icke, att barnet begått brott — en dom, varigenom barnet dömes till fängelse eller straffarbete eller till tvångsuppfostran, medföra, att beslutet om skyddsuppfostran förfaller. Det bör sedan ankomma på förnyad prövning av barnavårdsnämnden, huruvida, efter ett undergånget frihetsstraff, barnet på grund av fortsatt vanart ånyo bör omhändertagas för skyddsuppfostran eller icke. Enligt barnavårdsbyråns mening bör ur 46 § sålunda 2 och 3 mom. utgå samt punkt c) ändras till att avse barn under 18 år. Tillika bör, eventuellt i samband med bestämmelserna i 57 §, upptagas ett stadgande av innehåll, att om barn, som omhändertagits för skyddsuppfostran, dömes till fängelse eller straffarbete eller det varder av domstol förordnat om barnets insättande i allmän uppfostringsanstalt, beslutet om barnets omhändertagande för skyddsuppfostran skall vara förfallet.

Vad beträffar den del av förslaget, som avser omhändertagande av barn, vill byrån framhålla, att det bör i lagtexten uttalas, att förutsättning för tillämplighet av bestämmelserna i 6 kap. är, att barnets föräldrar ej motsätta sig åtgärd, som i nämnda kap. omförmäles. Lagtexten skulle vidare enligt byråns tanke vinna i korthet och klarhet genom en sammanarbetning av bestämmelserna i 6 och 7 kap. (jfr 36 § och 46 § 1 mom. b).

Enligt förslaget skall den kommunala understödsverksamheten i stor omfatt-

ning överflyttas från fattigvårdsstyrelsen till barnavårdsnämnden. Sålunda skall barnavårdsnämnden ej blott sörja för de barn, som av det allmänna omhändertagas för vård utom hemmet, utan jämväl lämna understöd i avseende å barn till ensamstående mödrar, d. v. s. mödrar till barn utom äktenskap, änkor samt hustrur, vilkas äktenskap blivit upplöst eller som vunnit hemskillnad eller eljest leva skilda från mannen — även då modern har barnet i sin vård. Däremot skall fattigvårdsstyrelsen fortfarande omhändershava den kommunala understödsverksamheten i avseende å barn, som vårdas av föräldrar eller av fader, som är änklung. En sådan uppdelning av den kommunala understödsverksamheten synes byrån från principiell synpunkt icke riktig. Äro föräldrarna i behov av understöd för sina barn, bör på frågan om understöds lämnande ej inverka, om de äro gifta eller icke, om de sammanleva eller om den ena är död. Finnes ett verkligt behov, bör det avhjälpas. Huruvida och i vilken mån det givna understödet skall återbetalas, bör, vare sig föräldrarna äro gifta eller ej, bedömas med hänsyn till de i varje särskilt fall föreliggande omständigheter, såsom betalningsförmågan, grunden till understödsbehovet o. s. v. Att i fråga om barn till ensamstående mödrar tillämpa andra grunder för samhällets understödsverksamhet än i fråga om andra barn, synes byrån i allmänhet ej böra ske. En uppdelning av den kommunala understödsverksamheten mellan två särskilda organ skulle dessutom enligt byråns förmenande komma att i tillämpningen medföra väsentliga olägenheter. Fara skulle uppstå därför, att olika principer i fråga om understöds utdelande, olika grad av sparsamhet skulle komma att göra sig gällande inom de olika organen. I realiteten fullt likartade fall skulle inom samma kommun komma att röna olika behandling och missnöje till följd av verkliga eller förmenta orättvisor skulle lätt kunna vållas. Då hela den kommunala understödsverksamheten, såvitt densamma avser barn, av praktiska skäl ej lär kunna överflyttas till barnavårdsnämnden — vilket från barnavårdens synpunkt otvivelaktigt skulle innebära fördelar — bör därför enligt byråns mening den kommunala understödsverksamheten avseende barn till ensamstående mödrar i huvudsak bibehållas hos fattigvårdsstyrelsen. Därest en mera betydande del av kommunens utgifter skulle komma att beslutas av barnavårdsnämnden, skulle ock fara uppstå för att denna understundom ej erhöles en sammansättning, som gjorde den lämpad för sin främsta uppgift, barnavården. Endast i den mån det oundgängligen kräves, för att barnavårdsnämnden skall kunna fullgöra denna sin uppgift, bör det därför tillkomma barnavårdsnämnden att besluta utgifter, som kunna komma att belasta det allmänna.

Då det bör åligga barnavårdsnämnden att sörja för alla de barn, som omhändertagas av samhället, bör barnavårdsnämnden, enligt byråns mening, först och främst äga med bindande verkan för kommunen träffa avtal om utackordering o. s. v. av de barn, som omhändertagas. Huruvida avgifterna för barnen böra utbetalas genom barnavårdsnämnden eller fattigvårdsstyrelsen, synes byrån vara en underordnad fråga, vars lösning bör bero helt av praktiska synpunkter. Däremot bör det ankomma på fattigvårdsmyndigheterna att avgöra, i vilken mån av kommunen erlagda utgifter böra återbetalas av barnets föräldrar (resp. adoptiv- eller styvföräldrar). Härvid torde böra tagas under övervägande, huruvida ej förslaget om avtals upprättande med den ersättningsskyldige (100 §) bör vinna beaktande. Med byråns ståndpunkt bör sådant avtal naturligen träffas av fattigvårdsstyrelsen.

Såsom redan framhållits anser byrån, att understöd till ensamstående moder för barn, som hon har hos sig, bör ankomma på fattigvårdsstyrelsen och utgå efter enahanda grunder som annan fattigvård. Härutinnan anser sig dock byrån böra föreslå ett undantag. Vid tidpunkten för barnets födelse och under tiden närmast därefter är den ensamstående moderns ställning i allmänhet svårare än andra mödrars. Såvitt angår ett barn utom äktenskap, är i bästa fall barna-

vårdsman tillsatt och faderskapsfrågan under utredning. Bidrag har merendels ej börjat inflyta. Ofta är därför moderns ekonomiska läge synnerligen brydsamt och det är ej endast för henne utan också för det barn, hon fött eller skall föda, av största vikt, att omedelbar hjälp kan givas, en hjälp, som möjliggör för henne att under barnets spädate ålder själv vårda det. Byrån anser sig därför böra föreslå, att barnavårdsnämnden skall äga att lämna ensamstående kvinna det understöd varav hon kan vara i behov under tiden närmast före och efter barnets födelse. Tiden bör bestämmas så kort, att faderskapsutredningen ej obehörigen uppskjutes, enligt byråns mening lämpligen till sex veckor före och sex månader efter barnets födelse. Huruvida såsom enligt gällande norsk lagstiftning för rätt till bidrag under sistnämnda tid bör uppställas det kravet, att modern själv vårda barnet, synes byrån böra tagas under övervägande. Om modern förmås att under barnets späda ålder ägna det personlig omvårdnad, stärkes hennes tillgivenhet för barnet och hennes ansvarskänsla väckes. Dock synes understöd böra kunna givas åt moder, som lämnar sitt barn till annan, så framt barnavårdsnämnden finner skälig orsak därtill föreligga, t. ex. i moderns hälsotillstånd. Genom en rätt för barnavårdsnämnden att lämna sådant understöd, som nu ifrågasatts, skulle snabb hjälp kunna vinnas vid den tid, då moderns läge är svårast. Vidare skulle därigenom den fördelen vinnas, att ogifta mödrar för visso i långt större utsträckning än för närvarande skulle komma att vända sig till barnavårdsnämnden redan före barnets födelse. Om barnavårdsnämnden erhåller i lag grundad rätt att pröva, huruvida modern bör hava barnet hos sig eller skäl föreligger till dess bortlämnande, vinnes ej sällan behöfligt medel för barnavårds mannen att göra sig åtlydd, då barnavårdsmannens yrkanden, t. ex. att modern skall söka plats för sig och sitt barn å ett spädbarnshem, ej åtlydes. Understödet bör utgå till belopp, motsvarande vad domstolen i orten i allmänhet plägar bestämma såsom faderns bidrag, och bör utbetalas av barnavårdsnämnden. Återkravs rätt bör naturligen föreligga mot barnets fader men bör enligt byråns mening ej avse större belopp än som denne verkligen ådömes av domstol att för nu ifrågavarande tid utgiva till barnet och dess moder. Det bör ankomma på fattigvårdsnämnden att avgöra, i vilken omfattning härvid eftergift må äga rum enligt de principer, som gälla i fråga om lämnad fattigvård. I den mån förlust uppkommer för det allmänna antingen på den grund, att ersättning ej kan betalas av fadern, eller på den grund, att understödet överstiger vad fadern ålagts utbetala i bidrag, bör förlusten delas av kommunen och staten.

Enligt byråns mening bör med ovannämnda undantag den kommunala understödsverksamheten bibehållas hos fattigvårdsstyrelsen. Härigenom bevaras enhetlighet och konsekvens i den kommunala understödsverksamheten och byrån hyser den övertygelsen, att där barnavårdsnämnden eller någon dess ledamot under sin verksamhet finner behov av understöd föreligga, fattigvårdsstyrelsen i allmänhet skall ställa sig förstående för det sålunda vitsordade behovet. Byrån vill dock i detta sammanhang ifrågasätta, huruvida ej lämpligen en ledamot av barnavårdsnämnden borde hava säte och stämma jämväl i fattigvårdsstyrelsen. Har fattigvårdsstyrelsen lämnat understöd för barn åt ensamstående moder, bör — liksom när understöd givits för barn åt samboende föräldrar — i fråga om återbetalningsskyldigheten gälla de i lagen om fattigvården upptagna allmänna grundsatser. Dock torde det böra tagas under övervägande, huruvida det ej kunde beträffande de ensamstående mödrarna fastslås, att de ej må drabbas av någon påföljd på grund av barnafaderns försummelse att fullgöra honom åliggande bidragsskyldighet. Återbetalningsskyldighet bör drabba dem allenast i mån av egen försummelse att fullgöra vad dem själva åligger i avseende å barnets underhåll.

Trots de erinringar, byrån här ovan framställt, anser byrån det framlagda förslaget innebära ett synnerligen betydande framsteg. Det är prägladt av den stora sakkunskap i alla barnavården rörande frågor, som de besitta, vilka utarbetat förslaget, och det bäres av den varmaste humanitet och en levande känsla för samhällets förpliktelser mot de mest skyddsbehövande av dess medlemmar. Byrån anser förslaget väl ägnat att efter omarbetning i vissa delar läggas till grund för lagstiftning i ämnet och får därför uttala den förhoppningen, att hänsynen till tidsläget ej måtte medföra, att förslagets behandling uppskjutes — till allvarligt men för det uppväxande släktet och därmed för samhället.

102. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott*: Genom att skapa förutsättningar för en planmässig och effektiv verksamhet beträffande den offentliga barnavården är förslaget ägnat att förskaffa barnavården den betydelsefulla plats inom samhällslivet, som den bör intaga. Även när gällande barnavårdslagstiftning tillämpats med förståelse och intresse, hava de brister, som vidlåda densamma, särskilt de barnavårdande uppgifternas fördelning å olika kommunala organ samt lagstiftningens ofullständighet, medfört, att ett stort antal barn, som därav äro i behov, icke bliva föremål för samhällets vård och värn. Det har sålunda för kommittén framstått som en nödvändighet dels att komplettera och utveckla gällande barnavårdslagstiftning, dels att koncentrera så mycket som möjligt av kommunens barnavårdsverksamhet hos ett särskilt, för fyllandet av sina viktiga uppgifter omsorgsfullt sammansatt organ. Kommittén har enligt utskottets förmenande på ett lyckligt sätt löst de uppgifter, som i nyssnämnda avseenden förelegat densamma, ehuru det mål, som varit riktpunkten för kommitténs arbete, åstadkommandet av en förbättrad barnavård, säkerligen kunnat uppnås med något större hänsynstagande till rådande förhållanden.

Såsom av yttrandet framgår har utskottet sålunda icke kunnat tillstyrka att till barnavårdsnämnden överflytta större delen av den understödsverksamhet beträffande barn, som hittills omhänderhafts av fattigvården. Utskottet anser emellertid, att, såsom längre fram närmare utvecklas, barnavårdsnämndens auktoritet, härigenom icke lider avbräck utan snarare ökas, och att den centralisering av barnavården, som kommittén föreslår, skall medföra högst väsentliga fördelar, även om man i avseende på understödsverksamheten beslutar sig för att stanna vid nuvarande förhållanden. Dessutom bör beaktas, att även enligt kommitténs förslag till understödsverksamhetens ordnande, ett stort antal barn, främst alla de, vilka vistas hos sina föräldrar, fortfarande skola höra under fattigvården.

Utskottet vill icke släppa tanken, att barnavårdsnämnden bör bliva den myndighet, som i främsta rummet uppbär ansvaret för alla barn, som äro i behov av samhällets hjälp för sin andliga eller kroppsliga utveckling, och har att förskaffa dem denna hjälp på det sätt, behovet i varje särskilt fall kräver. Detta innebär icke, att barnavårdsnämnden skulle tillerkännas någon myndighet över skolrådet, fattigvårdsstyrelsen eller andra myndigheter, som hava sig tilldelade vissa i lag angivna skyldigheter beträffande barn, utan har barnavårdsnämnden att vidmakthålla ett intimt samarbete med dessa myndigheter och, då så kräves, hänvisa vederbörande till den myndighet, som i varje särskilt fall har att tillgodose förefintligt behov i det ena eller andra avseendet.

Det är givetvis av stor betydelse, att en lag som den föreslagna barnavårdslagen, vilken såsom en hela folkets egendom bör leva i dess medvetande och med lätthet kunna tolkas och tillämpas, är så lättöverskådlig, klar och enkel som möjligt. Måhända har det icke varit möjligt att göra lagförslaget mindre omfattande, men vissa delar av detsamma äro i sin avfattning tämligen invecklade, så exempelvis kapitlet om skyddsuppföstran och om kostnaderna för barnavården. Säkerligen skulle det vara till stor fördel, om vissa kapitel, särskilt de nyssnämnda, kunde erhålla en enklare och mera lättfattlig yttre form och att

hänvisningar från den ena paragrafen till den andra i största möjliga mån kunde undvikas.

Enligt kommitténs beräkningar skulle barnavårdsnämnderna övertaga »drygt 60,000 barn» av de f. n. omkring 100,000 barn, vilka erhålla understöd genom fattigvården. Med hänsyn tagen dels till den allmänna uppräckning av barnavården, som måste förväntas bli en följd av ett genomförande av den föreslagna barnavårdslagstiftningen, dels till de allmänt avfattade bestämmelserna i lagförslaget 36 §, enligt vilka de barn, som vistas hos föräldrarna eller endera av dem, men som i föräldrahemmet av olika anledningar icke erhålla »tillfredsställande vård och fostran», skola omhändertagas av barnavårdsnämnden, kan man förutsätta, att antalet av de barn, som av barnavårdsnämnderna komma att omhändertagas, skall bli icke oväsentligt större, än kommittén beräknat.

Kommitténs förslag att överflytta större delen av fattigvårdens barnavård till barnavårdsnämnden är emellertid ägnat att väcka allvarliga betänkligheter såväl ur principiell som praktisk synpunkt.

Ett tungt vägande skäl mot förslaget att tilldela barnavårdsnämnden en omfattande understödsverksamhet ligger däri, att barnavårdsnämnden, om förslaget bleve verklighet, ofelbart skulle förlora mycket av den auktoritet och det förtroende, den bör äga. Barnavårdsnämnden bör i främsta rummet hava en etisk karaktär, den bör huvudsakligen verka med andliga medel, övervakande, varnande, tillrättaförande. Den har av lagstiftaren utrustats med så stor makt och myndighet, att den kan tränga in i det enskilda hemmets innersta och i sista hand avskära det starkaste band, som förenar människor, bandet mellan föräldrar och barn. Barnavårdsnämndens ursprungliga uppgift, vilken så småningom vuxit in i folkets medvetande, var dess uppgift beträffande de sedligt försummade och vanartade barnen, för vilka den skulle träda i föräldrarnas ställe. Skall barnavårdsnämnden få till uppgift att utdela penningunderstöd jämsides med fattigvårdsstyrelsen, kommer nämnden att avklädas en stor del av den auktoritet, den nödvändigt bör äga för att rätt kunna fylla de uppgifter av moralisk art, som blivit den tilldelad. Givetvis kommer barnavårdsnämnden att hos breda lager av folket värdesättas efter mängden och beloppet av de understöd, den utdelar, jämförelser komma ständigt att göras mellan de understöd, som barnavårdsnämnden lämnar, och dem, som utdelas av samhällets fattigvårdsstyrelse. Kritik skall icke saknas från de hjälpbehövandes sida, om understöden äro för små, och äro understöden rikligt tilltagna, komma måhända erinringar från den anslagsbeviljande myndigheten, varvid jämförelser mellan de båda kommunala understödsmyndigheternas budgeter komma att göras och ingående ekonomiska diskussioner, som skymma bort det väsentliga, säkerligen skola uppstå.

I själva verket måste för övrigt barnavårdsnämndens och fattigvårdsstyrelsens understöd hållas på ungefär samma nivå. Ty det är icke tillbörligt, att inom samma kommun exempelvis änka med sina tre barn av barnavårdsnämnden erhåller ett understöd, som avsevärt överstiger det, som fattigvårdsstyrelsen under i övrigt lika förhållanden tilldelar en hustru med lika många barn och vars man är sjuk eller av annan anledning oförmögen till arbete. På grund härav komma otvivelaktigt de belopp, som lämnas av de båda kommunala understödsmyndigheterna, att så småningom närma sig varandra, varvid det minst lika väl låter sig tänka, att barnavårdsnämndens understöd komma att sjunka ned till fattigvårdsstyrelsens sedvanliga belopp, som att fattigvårdsstyrelsens understöd skola bli lika höga som barnavårdsnämndens.

En annan olägenhet, som man kan befara skall göra sig gällande, om barnavårdsnämnden såsom en betydande del av sin uppgift tilldelas understödsverksamhet, en olägenhet, som i diskussionen över lagförslaget hittills knappast beaktats, är, att valet av ledamöter i barnavårdsnämnden lätt kan förryckas. Det

kan nämligen befaras, att valet av ledamöter i barnavårdsnämnden skall ske med alltför stor hänsyn till vederbörandes förmåga att förvalta sitt ämbete på ett »ekonomiskt tillfredsställande sätt». Härigenom riskerar man, att barnavårdsnämnden mångenstädes får en sammansättning, som icke är den lämpligaste för ombesörjandet av nämndens ursprungliga och ännu mest betydelsefulla uppgift.

Ovannämnda synpunkter äro de, som i första rummet föranleda utskottet att avstyrka förslaget att tilldela barnavårdsnämnden en omfattande understödsverksamhet. Men även andra skäl tala emot kommitténs förslag på denna punkt. Från flera håll, särskilt från fattigvårdens representanter, har framhållits, att ett oförändrat antagande av kommitténs förslag till understödsverksamhetens ordnande skulle medföra fara för en splittring av understödsverksamheten i en »bättre» och en »sämre» samt att fattigvårdens utveckling skulle försvåras genom att de understöd, som av densamma utdelades, skulle få en socialt underlägsen karaktär. Vore betydande fördelar att vänta av en anordning, som tilldelade barnavårdsnämnden understödsverksamhet, kunde man måhända fästa mindre avseende vid de synpunkter, som av fattigvårdens målsmän framläggas. Men eftersom detta enligt kommitterades övertygelse icke är förhållandet, måste hänsyn tagas till den uppfattning, för vilken fattigvårdens utveckling och humanisering är en fråga av stor betydelse.

Genom 1918 års fattigvårdslag har en ny grund lagts för den kommunala understödsverksamheten, och den glädjande förbättring av fattigvårdsförhållandena, som redan dessförinnan framträtt, har vunnit i styrka. Den nya fattigvårdslagens gynnsamma verkningar kunna på grund av vissa bestämmelser i lagen icke till fullo framträda förrän ett tiotal år efter dess antagande. Fattigvården är emellertid, ej minst genom den verksamhet, som utövas av statsinspektionen och fattigvårdskonsulenter, stadd i en livlig utveckling. Genom att fattigvårdsstyrelserna vidare fått sig tilldelade flera allmänna sociala uppgifter och statsmakterna avsevärt mildrat fattigvårdens rättsverkningar för understödstagarna, framstår nödvändigheten att anlita fattigvården icke motbjudande såsom fordom, och med varje år som går får fattigvården en mera human gestaltning. Det torde därför icke vara lämpligt att vidtaga åtgärder, som försvåra fattigvårdens utveckling i önskad riktning. Det kan nämligen icke råda tvivel om, att kommitténs förslag att barnavårdsnämnderna enligt 10 kap. skola utdela understöd, vilka emottagaren icke behöver ersätta, liksom bestämmelsen, att fattigvårdsstyrelsen i fråga om de av barnavårdsnämnden understödda skall stå nämnden till tjänst med att genom tvångsåtgärder förmå föräldrar att fullgöra sin försörjningsplikt, kommer att medföra, att fattigvårdens understöd i förhållande till barnavårdsnämndens få en sämre karaktär, vilket desto mer är att beklaga, som de fall, i vilka barnavårdsnämnden skall ingripa, ofta äro likartade med dem, som fortfarande skola höra under fattigvården. Vi tänka härvidlag närmast på änkor med barn å ena sidan och familjer å den andra. I alla de fall, då mannen icke kan eller vill bidra till familjens underhåll, inträder för hustrun alldeles samma läge i ekonomiskt avseende, som om hennes man hade avlidit, och hon sålunda i egenskap av änka skulle vara berättigad att från barnavårdsnämnden erhålla understöd för barnen.

I jämförelse med dessa principiella invändningar mot förslaget att tilldela barnavårdsnämnden understödsverksamhet spela de praktiska olägenheter, vilka skulle följa därav, en mindre, ehuru därför icke obetydlig roll. Flera olägenheter uppstå nämligen genom den kommunala understödsverksamhetens uppdelning på två myndigheter, att förhållande, som kommittén själv till fullo insett, då den i sitt betänkande yttrar: »En överflyttning från fattigvården av dess barnavårdande verksamhet nödvändiggör en uppdelning av den kommunala understödsverksamheten, som nu ombesörjes av fattigvårdsstyrelsen, på olika myndigheter. En sådan uppdelning är naturligen i och för sig förenad med vissa olägenheter:

Medel till understödsverksamheten skola anslås av två myndigheter, och dessa båda myndigheter skola handhava en likartad verksamhet».

Ett önskemål är givetvis, att det för utdelande av understöd inom varje kommun blott finnes *en* myndighet, vilken har till uppgift att hjälpa i varje fall, då hjälp är av nöden, oavsett om det är en änka med barn eller en ogift moder, en änklings eller en fränksild hustru, ett gift par med talrik barnskara eller någon, som tillhör en annan grupp. Det bör vara det faktiska behovet av hjälp, som föranleder denna understödsmyndighet att ingripa, och understödet skulle utgå under sådana förhållanden, att det för den oförvitliga individen icke skulle vara i något avseende förödmjukande eller socialt nedsättande att vända sig till denna myndighet. Vid ordnandet av den offentliga understödsverksamheten är detta en synpunkt, som icke bör förloras ur sikte, och inga åtgärder böra vidtagas, som försvåra uppnåendet av detta mål.

En olägenhet, som följer av kommitténs förslag till understödsverksamhetens ordnande, är, att det ej sällan torde uppstå skiljaktiga meningar hos fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd, rörande vilken av dem, som i ett givet fall har att ingripa.

Man kan tänka sig en familj, där man och hustru göra sitt bästa, inkomsten är dock mycket obetydlig, och barnen kunna icke få den vård, som fordras. Med ett understöd åt familjen skulle de dock kunna få lämplig vård och fortfarande vistas i hemmet, *utan* understöd blir det snart *vanvård* och barnavårdsnämnden måste då omhändertaga barnen. Barnavårdsnämnden gör därför hos fattigvårdsstyrelsen hemställan, att styrelsen måtte lämna fattigvård åt familjen. Fattigvårdsstyrelsen finner emellertid icke, att behovet av fattigvård föreligger — och vägrar lämna understöd. Eller omvänt: fattigvårdsstyrelsen lämnar understöd åt en fattig familj. Den finner dock, att barnen ej få behöflig vård och tillsyn i hemmet och hemställer hos barnavårdsnämnden, att den måtte omhändertaga barnen till vård utanför hemmet. Barnavårdsnämnden anser emellertid, att föräldrarna ej äro olämpliga att fostra sina barn, den vägrar skilja dem från hemmet och föreslår eventuellt *högre* fattigvårdsunderstöd, som fattigvårdsstyrelsen ej anser sig kunna lämna. Till en viss grad är sörjt för, att maskineriet ej avstannar. Enligt 65—66 §§ kan barnavårdsnämnden nämligen hos länsstyrelsen göra anmälan, för den händelse fattigvårdsstyrelsen vägrar att lämna understöd i fall, som av barnavårdsnämnden påpekas för fattigvårdsstyrelsen. Men en dylik procedur är ej ägnad att skapa ett gott förhållande mellan de båda myndigheterna.

Betänkligare är emellertid att fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd ofta nödgas lämna understöd i *samma* sociala enhet. Om barnavårdsnämnden omhändertagit ett barn och utackorderat detsamma *utanför hemmet*, skall understöd *i hemmet* åt de övriga barnen lämnas av fattigvården. Undantag bilda blott de ensamstående mödrarnas barn, vilka under alla förhållanden skola understödjas av barnavårdsnämnden.

Men barnavårdsnämnd och fattigvårdsstyrelse kunna möta varandra på ännu närmare håll. Då det gäller ensamstående mödrar med barn, har understöd *åt modern själv* (exempelvis vid sjukdom) icke ansetts böra ankomma på barnavårdsnämnden, utan på fattigvårdsstyrelsen. Vi få sålunda fall, då fattigvårdsstyrelsen lämnar hjälp till modern och barnavårdsnämnden understöd till barnen. Huru skola dessa understöd avpassas sinsemellan, huru stor del av ett för moder och barn *gemensamt* understöd (t. ex. betalandet av hyra) skall lämnas av fattigvårdsstyrelsen och huru stor del av barnavårdsnämnden? Då det gäller understöd till personer med hemortsrätt i annan kommun, måste denna fråga noggrant besvaras.

Övertygande skäl att överföra en betydande del av fattigvårdens barnavård till barnavårdsnämnden förefinnas alltså icke. Omhändertagandet av de värnlösa barnen torde fortfarande kunna ombesörjas av fattigvårdsstyrelsen, och beträffande

de i 36 § omnämnda barnen är att märka, att desamma enligt 46 § lagförslaget bliva föremål för skyddsuppostran av barnavårdsnämnden, så snart de kroppsligen vanvårdas eller äro i fara att bliva vanartade. Då sistnämnda paragraf sålunda giver barnavårdsnämnden myndighet att ingripa såväl ifråga om andlig som kroppslig vanvård, och anledning icke finnes för ett ingripande, då varken den ena eller den andra formen av nyss nämnd försummelse föreligger, synes 36 § utan fara kunna utgå. Emellertid torde det tydligare än vad som skett i 46 § böra framhållas, att misshandel och vanvård av barn icke behöver vara *svårartad*, för att barnavårdsnämnden skall hava rätt och plikt att ingripa.

Formuleringen av 36 § jämförd med 46 § 1 mom. b) mom. är ej fullt klar, och utskottet har i sitt yrkande rörande understödsverksamheten tagit hänsyn härtill.

Utskottet önskar i detta sammanhang som en särdeles stor förtjänst hos lagförslaget framhålla, att det enligt detsamma kommer att finnas en kommunal myndighet, som kan omhändertaga de kroppsligt vanvårdade barnen, varigenom en av den rådande barnavårdslagstiftningens svåraste brister blivit avhjälpt.

Rörande understöd till änkor för deras barn anför kommittén själv, att ett hjälpande av ankorna och deras barn genom pensionsförsäkring utan tvivel är »den väg, som mest skulle motsvara sakens natur och på bästa sätt tillgodose behovet». Ett understödjande av ankornas barn genom barnavårdsnämnden har därför närmast karaktär av ett »provisorium» (jämför landshövding Johan Widéns föredrag vid Svenska Fattigvårdsförbundets konferens i Stockholm den 26—27 oktober 1921). Det torde sålunda finnas ringa skäl för att på sakens nuvarande ståndpunkt överlämna understödsverksamheten beträffande barnen till änkor åt barnavårdsnämnden, helst understödsverksamheten ifråga om denna grupp av barn medför påtagliga principiella inkonsekvenser vid den kommunala understödsverksamhetens handhavande. Icke heller beträffande barn till de övriga grupperna ensamstående mödrar, nämligen ensamstående hustrur och ogifta mödrar, synes anledning föreligga att vidtaga någon förändring.

Utskottet tillåter sig med stöd av ovanstående hemställa, att de delar av kap. 6 samt kap. 10, vilka handla om barnavårdsnämndens understödsverksamhet, utgå ur lagen, varvid dock torde böra beaktas, att, för den händelse ett borttagande av 36 § skulle medföra, att någon grupp av barn, som därav äro i behov, icke skulle bliva föremål för barnavårdsnämndens omvårdnad, bestämmelser rörande dessa barn infogas på annat ställe i lagen.

Lagförslagets 12 kap. om kostnaderna för barnavården innehåller flera stadganden, vilka böra hälsas med tillfredsställelse, exempelvis de, som röra bestämmandet av det bidrag, föräldrar (inkl. styv- och adoptivföräldrar) äro skyldiga utgiva till barnavårdsnämnden, när denna för vård eller skyddsuppostran omhändertagit deras barn, varom bestämmelser återfinnas under 100 § i lagförslaget. I en del andra avseenden måste utskottet dock ställa sig tveksamt; i främsta rummet gäller detta förslaget, att kommunens kostnader för barnavården i sista hand till viss del skola stanna på fattigvårdsstyrelsen, samt vidare fattigvårdsstyrelsens ställning till barnavårdsnämnden, då det gäller uttagande av gottgörelse av enskilda ersättningsskyldiga och vidtagande av tvångsåtgärder mot försumliga försörjningspliktiga.

Enligt lagförslagets 101 § äger barnavårdsnämnd att av kostnad, som nämnden bestritt för vård och fostran av barn under 16 år, och vilken ej blivit ersatt genom bekommet statsbidrag, gottgörelse ur barnet tillhörig egendom eller av ersättningsskyldig uppburat bidrag, utbekomma två tredjedelar av kommunens fattigvårdsstyrelse. I själva verket betyder detta i regel, att en och samma kommun, vilken såsom barnavårdssamhälle bestritt viss kostnad, i sista hand skall återfå större delen av denna kostnad av sig själv i egenskap av fattigvårdssamhälle. Utskottet har icke av motiveringen till bestämmelserna i 101 §

kunnat bliva övertygat om, att kommitténs förslag på denna punkt bör tillstyrkas.

I sin motivering för förslaget att ålägga fattigvårdsstyrelsen skyldighet att delta i kostnaderna för barnavården utgår kommittén från det förhållandet, att barnavårdsnämnden enligt lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn den 13 juni 1902 erhåller ersättning för viss del av sina kostnader av den egna kommunens fattigvårdsstyrelse, nämligen högst 100 kronor under fem år. Kommittén har upptagit och vidare utvecklat denna för övrigt omstridda anordning. De nuvarande bestämmelserna i denna punkt, vilka kommo till stånd vid 1902 års riksdag och avvika från bestämmelserna i det till grund för den kungl. propositionen liggande kommittébetänkandet, motiverades med, att skoldistriktet lämpligen borde ansvara för de kostnader, som kunde anses påkallade av ett barns undervisning och omvårdnad i andligt avseende, men vederbörande fattigvårdssamhälle borde bestrida de kostnader vilka närmast kunde betecknas såsom utgifter för barnets lekamliga vård. Frånsett att denna motivering synes i och för sig tämligen främmande, har ju barnavårdsnämnden att taga hand om barn, långt innan de inträtt i skolpliktig ålder och skall enligt förslaget få att göra även med andra grupper av barn, i avseende på vilka den nyss nämnda motiveringen icke är tillämplig. Den principiella grunden för den av kommittén ifrågasatta kostnadsfördelningen förefaller sålunda icke bärkraftig.

Kommittén föreslår emellertid en annan fördelning av kostnaderna än den nuvarande och framhåller därvidlag, att fattigvårdens andel i kostnaderna bör bliva så pass betydlig, att den icke i mera avsevärd grad understiger den kostnad, som fattigvården skolat få vidkännas, om barnets vårdande ombesörjts av fattigvårdsstyrelsen. Men å andra sidan torde det dock icke vara välbetänkt, yttrar kommittén, att överflytta på fattigvårdsstyrelsen så stor del av kostnaden för barnavården, att barnavårdsnämndens andel däri blir alltför obetydlig. Det är nämligen av vikt, att barnavårdsnämnden har ett direkt intresse av att resultatet av dess arbete blir tillfredsställande även i ekonomiskt hänseende. Huru stor del av kostnaden bör påföras fattigvårdsstyrelsen och huru stor del barnavårdsnämnden blir givetvis omöjligt att avgöra på grundvalen av ett dylikt resonemang. Kommittén stannar emellertid vid att föreslå, att fattigvårdssamhällets andel av kostnaden för den av barnavårdsnämnden ombesörjda barnavården skall fastställas till två tredjedelar och sålunda en tredjedel stanna på barnavårdsnämnden. Då såväl fattigvårdsstyrelse som barnavårdsnämnd utses av samma kommunala korporation, synes det utskottet, som om något behov icke förefinnes att vidtaga särskilda anordningar för att barnavårdsnämnden skall handhava barnavården på ett — för att använda kommitténs ord — även ur ekonomisk synpunkt ändamålsenligt sätt.

Vad kommittén egentligen avser med den föreslagna anknytningen till fattigvården är att möjliggöra en tillämpning av fattigvårdslagens föreskrifter om arbetsskyldighet och tvångsarbete för att förmå föräldrar till fullgörande av sin försörjningsplikt. Emellertid torde detta syfte kunna nås på ett enklare sätt än kommittén föreslår. Intet synes hindra att i lagen fastslås, att av barnavårdsnämnden understödda föräldrar, som genom lättja eller liknöjdhet, lastbarhet eller vårdslöshet, vållat, att deras barn måst omhändertagas av barnavårdsnämnden till vård eller skyddsuppfostran och vilka tillika underlåta att fullgöra fastställd bidragsskyldighet, av nämnden kunna föreläggas att fullgöra anvisat arbete å arbetshem eller annorstädes och vid eventuell tredska bliva föremål för sådana åtgärder, som omnämnas i 74 och 75 §§ lagen om fattigvården.

Om kommitterades yrkande, att barnavårdsnämnden icke skall utöva understödsverksamhet, vinner beaktande, förlorar frågan om kostnadsfördelningen sin

betydelse. För den händelse det emellertid anses lämpligt, att barnavårdsnämnden skall omhändervä understödsverksamhet, vill utskottet som sin mening framhålla, att barnavårdsnämnden bör hava sin egen fullständiga stat och ej behöva vända sig till någon annan kommunal myndighet för att få sina kostnader helt eller delvis ersätta. Barnavårdsnämnden borde i så fall också hava att vidtaga alla åtgärder för att bevaka kommunens intresse mot hemortskommun, landsting och stat, från vilka ersättning eller gottgörelse för barnavårdskostnad borde utgå under samma villkor, som nu äro gällande ifråga om ersättning eller gottgörelse för lämnad fattigvård. Barnavårdsnämnden skulle även, som nyss nämnts, hava att vidtaga åtgärder mot försumliga försörjare.

Det kan förefalla, som om man på detta sätt finge tvenne fattigvårdsstyrelser. Frånsett det förhållandet, att man, så snart barnavårdsnämnden tilldelas en omfattande understödsverksamhet, får tvenne organ för den kommunala understödsverksamheten, så torde de antydda farhågorna vara överdrivna. Intet hindrar nämligen, att i de mindre kommunerna en och samma person, mot ersättning från såväl barnavårdsnämnd som fattigvårdsstyrelse, ombesörjer den legala sidan av de båda myndigheternas verksamhet och att i de större kommunerna en gemensam ombudsmannaexpedition får i uppdrag att handhåva den legala och ekonomiska verksamheten för både barnavårdsnämnd och fattigvårdsstyrelse.

Utskottet tillåter sig i detta sammanhang erinra om vikten av att dessa båda myndigheter samarbeta på ett långt intimare sätt än för närvarande mångestädernas är fallet och, där så ske kan, använda samma tjänstemän. Det finnes exempelvis ingen rimlig anledning för att, som nu ofta sker, låta inspektionen av fattigvårdens utackorderade barn utövas av en person, under det att de av barnavårdsnämnden omhändertagna barnen övervakas av en annan.

Slutligen önskar utskottet framhålla att anledningar till meningsskiljaktigheter och missämja mellan fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd tillskapas genom det sätt, varpå kommittén tänkt sig förhållandet mellan dessa båda myndigheter. Detsamma kan lätt störas genom olika uppfattning rörande hemsändning, rörande utkrävande av ersättning av försörjningspliktig etc. Ofta kommer fattigvårdsstyrelsen säkerligen att anse, att det belopp, med vilket föräldrarna av barnavårdsnämnden förpliktats bidra till barnens underhåll och vård, är allt för ringa. En inbördes konkurrens mellan de båda kommunala myndigheterna, som icke blott har goda följder, kan lätt uppstå, allt under det stridigheter och missämja äventyra ett tillfredsställande handhavande av såväl barnavård som fattigvård.

En princip, som hittills städse legat till grund för bestämmelserna rörande den offentliga understödsverksamheten, är, att föräldrar, då det allmänna måst träda emellan och sörja för barnen, skola hålla det allmänna skadeslöst. I överensstämmelse härmed har kommittén i 99 § av förslaget fastslagit grundsatsen om skyldighet för föräldrar att ersätta barnavårdsnämndens kostnad för deras barns vård. Ett undantag har dock stadgats, i det kommittén föreslår, att ensamstående moder, som enligt 10 kap. erhåller bidrag av barnavårdsnämnden för vård av sitt barn, icke skall vara ersättningsskyldig för detta bidrag, lika litet som då fråga är om understöd, som tilldelats henne på grund av havandeskap eller barnsbörd. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke modern, i likhet med fadern, bör vara ersättningsskyldig för understöd enligt 10 kap. För den händelse den ensamstående modern kommer i sådan ekonomisk ställning, att hon utan svårighet kan ersätta understöd, som hon mottagit för sitt barns vård, synes skäl icke föreligga att befria henne från ersättningskyldighet. De medel, som utgivas för samhällets understödsverksamhet, uttagas skattevägen även från medborgare i mycket blygsam ekonomisk ställning, och

det förefaller icke mer än rätt, att den hittills gällande principen om ersättningsskyldighet ifråga om uppburet offentligt understöd fortfarande bibehålles.

Bestämmelsen att ensamstående moder, som enligt 10 kap. erhåller bidrag av barnavårdsnämnden för vård av sitt barn, icke skall vara ersättningsskyldig för detta bidrag medför beträffande de ogifta mödrarna en avsevärd olägenhet, i det att densamma kommer att försvåra fastställande av faderskap och underhållsskyldighet. Det torde nämligen ej sällan bliva ganska lätt att övertyga den ogifta modern om fördelen att förtiga faderskapet, då hon i varje fall av barnavårdsnämnden erhåller tillräckligt understöd för barnets vård och fadern dessutom kan lova att i hemlighet giva henne ett visst bidrag såsom tack för hennes tystlåtenhet. I regel torde barnavårdsnämndens understöd jämte faderns frivilliga bidrag komma att överstiga det belopp, barnets fader skulle nödgas lämna, ifall underhållsskyldigheten fastställdes i laga ordning. På grund av bestämmelserna i lagförslagets 81 § och 102 § 2 mom. blir det såväl för det utomäktenskapliga barnets moder som dess fader i många fall ekonomiskt fördelaktigt att förtiga eller förneka faderskapet, varigenom bestämmelserna i lagen om barn utom äktenskap kunna eluderas.

Med allt erkännande åt de strävanden, som göra sig gällande att inom gruppen ensamstående mödrar bringa mödrar till barn utom äktenskap i en bättre ekonomisk ställning, önskar utskottet likväl framhålla, att de åtgärder, som vidtagas i detta syfte, ej få vara av den beskaffenhet, att de försvaga samhällets möjligheter att förmå föräldrarna att fullgöra sin underhållsskyldighet. Utskottet vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på den redan nu rådande svårigheten att vid behov efterhålla mödrar till barn utom äktenskap. Stockholms stads barnavårdsnämnd yttrar härom i sin berättelse över verksamheten under år 1920 följande beaktansvärda ord:

»Missförhållandena på det område, denna lagstiftning avser, gjorde sig ju framför allt gällande däruti, att fäderna utan påföljd kunde undandraga sig ansvar och förpliktelser gent emot sina utomäktenskapliga barn, och det är därför förklarligt, att man med en viss ensidighet kommit att lagstifta fäderna till efterrättelse och mödrarna till gagn. Verkligheten ställer oss emellertid ofta inför fall då moderns ansvarslöshet är lika stor som någons faders. Som bekant föreligger ju alltid i dylikt fall möjligheten att vid domstol söka få förmynderskapet frångesat en försumlig mor. Denna utväg låter sig emellertid icke ofta med fördel tillgripa, ty dels kan det vara svårt att finna lämplig person, villig att åtaga sig sådant uppdrag, dels och framför allt fordras av domstol stark bevisning om fullständig olämplighet, om den skall anse sig kunna taga förmynderskapet från en mor. Slutligen ligger en svårighet härvidlag även däruti, att en dylik åtgärd, om den lyckas, uppretar modern i så hög grad, att hon där efter ännu mer känner sig löst från sitt barn och försvinner utan att alls fullgöra sin betalningsskyldighet.»

Då modern såsom regel skall hava vårdnaden om barnet och vara dess förmyndare, följer härav, att det i allmänhet blir fadern, som får betala underhållsbidrag. Blott i det fall att vårdnaden om och förmynderskapet för barnet anförtratts annan än modern, kan hon förpliktas att utgiva bidrag till barnets underhåll och lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta den 14 juni 1917 eventuellt tillämpas.

Å andra sidan är det omöjligt att gent emot fader till barn utom äktenskap, vilken underlåter att fullgöra sin underhållsskyldighet, använda tvångsåtgärder i annat fall, än då modern till barnet befinner sig i nödställd belägenhet.

Av vad här anförts torde framgå, att utskottet ej finner det önskligt att utan samband med en allmän revidering av bestämmelserna på detta område införa stadganden, som ytterligare på ett viktigt område försvaga samhällets möjligheter att efterhålla föräldrar, som försumma sin försörjningsplikt.

103. *Svenska stadsförbundets styrelse*: Vad till en börjar angår förslaget grundprincip, nämligen centralisering av barnavården, vill styrelsen uttala sin fullständiga anslutning till kommitténs ståndpunkt i detta hänseende, för så vitt det gäller önskvärdheten av ett sammanförande av de hittills på skilda kommunala myndigheter spridda barnavårdsärendena; till vissa nog så viktiga detaljer i den vidare utformningen av denna tanke skall styrelsen nedan återkomma.

Inom stadskommunerna och framför allt i de större av dem har man icke kunnat undgå att känna olägenheterna av det nuvarande systemet, som låtit barnavårdsärenden handläggas av ett flertal olika myndigheter, utan att något egentligt samarbete dem emellan förekommit. Styrelsen vill i detta avseende bland annat erinra därom, att i Stockholm 1914 av en inom barnavårdsarbetet verksam stadsfullmäktig väcktes en motion om inrättande, i samband med en då avsedd omorganisation av förvaltningen i sin helhet (enligt det s. k. Rabeska betänkandet), av en särskild barnavårdsdirektion. Detta förslag gick ut på, att under den tilltänkta direktionen skulle sammanföras alla ärenden rörande barnavården. Av myndigheten i fråga skulle sålunda handläggas ärenden rörande utackorderingen av såväl fattigvårdens som barnavårdsnämndens barn, tillfällig tuberkulosvård (som handhaves av de s. k. upplysnings- och understödsbyråerna för tuberkulossjuka), tillsyn över fosterbarn (nu handhavd av hälsovårdsnämnden), barnbespisning (nu under folkskolektionen), vård å barnkrubbor och liknande anstalter, spädbarnshem m. m. Det förutsattes, att direktionen skulle arbeta på sektioner. Förslaget blev aldrig genomfört, då den avsedda genomgripande omgestaltningen av hela förvaltningen icke kom under omprövning, men torde förtjäna observeras såsom ett bevis för, att centralisationsbehovet gjort sig kännbart i huvudstaden.

I Göteborg har man sökt att i någon mån tillfredsställa centralisationsbehovet genom inrättande av en »barnavårdsbyrå», som har till uppgift att vara en central förmedlingsanstalt för samhällets barnavård. I dess åligganden ingår bland annat att emottaga anmälningar i barnavårdsärenden och att, därest de falla under annan myndighets handläggning dit överlämna desamma, att förmedla samarbete mellan de kommunala myndigheterna och de enskilda institutioner, som inom samhället utöva barnavård m. m. I övrigt är byrån, som står under överinseende av ett barnavårdsråd, utsett av stadsfullmäktige, barnavårdsnämndens organ, framför allt beträffande frågor om de utomäktenskapliga barnen.

Även i Gävle finnes en liknande barnavårdsbyrå. Som motiv för dess inrättande anfördes bl. a., att bristen på samarbete de kommunala barnavårdsmyndigheterna emellan »måste i hög grad inverka menligt på resultatet av det tränga arbete, som ägnas barnen och de stora uppoffringar, som göras för dem».

Också några andra städer hava genom liknande anordningar sökt undvika följderna av nuvarande splittring i barnavårdsärendenas handläggning. Än flera skulle dessa åtgärder säkerligen blivit, om man icke haft att vänta förslag till ny barnavårdslagstiftning och därför väl på många håll ställt sig avvaktande, tills resultaten av kommitténs arbete blivit kända. Vare sig man redan vidtagit några anstalter för ett lämpligare handläggningssätt av barnavårdsfrågorna eller så ännu icke skett, synes inom kommunalförvaltningen dock ingen tvekan kunna råda därom, att dessa ärendens uppdelning på flera myndigheter är av synnerligen olycklig inverkan på barnavårdsarbetet. Ett och samma fall behandlas ofta samtidigt av flera myndigheter, som i brist på samverkan måhända rent av motarbeta varandra. Åtskilliga fall, icke så sällan kanske de mest svårartade, bliva förbigångna, då de icke uppenbart ligga inom viss kommunal myndighets verksamhetsområde. Samarbetet mellan kommunen och enskilda sammanslutningar i barnavårdens intresse försvåras, då kommunen företrädes av ett flertal organ. Många missförhållanden komma icke till myndigheternas kännedom,

enär vederbörande icke vet, till vilken av de många myndigheterna han skall vända sig.

Som i kommitténs betänkande meddelas, har också från de kretsar, där man praktiskt sysslat med barnavårdsfrågor, gång efter annan påyrkats en centralisering.

Även i den utländska lagstiftningen har en centralisation av barnavårdsärenden ansetts önskvärd. Styrelsen vill i detta avseende särskilt fästa uppmärksamheten på ett i Finland i april 1921 avgivet principbetänkande angående »samhällets barn- och ungdomsskydd», till vilket styrelsen även i fortsättningen på skilda punkter torde få anledning återkomma. I detta betänkande utgår kommittén ifrån, att det samhället åliggande barn- och ungdomsskyddet i så stor utsträckning som möjligt bör centraliseras hos en myndighet. Det betonas där, att detta centralisationsproblem länge dryftats i fackmannakretsar i flera länder och att en allmän opinion för centralisationens nödvändighet arbetat sig fram. »Den offentliga barnavården bör bilda ett helt, om system och effektivitet i arbetet skall kunna påräknas».

För egen del har styrelsen som sagt obetingat kunnat ansluta sig till kommitténs uppfattning, att en av de viktigaste åtgärderna för åstadkommande av fullgod offentlig barnavård i vårt land vore att häva den nu bestående splittringen och hos en ansvarig och fullt kompetent myndighet samla handläggningen av dessa frågor. Att kommittén med så stark och bärande motivering gjort detta krav gällande, finner styrelsen för sin del vara det föreliggande betänkandets främsta förtjänst. Hur än en blivande lag om den offentliga barnavården i sina detaljer kan komma att gestalta sig, är det enligt styrelsens mening i vart fall av primär betydelse, att densamma åvägabringar större enhet i barnavårdsärendenas handläggning. Än så viktiga reformer beträffande olika grenar av lagstiftningen torde få en relativt ringa betydelse, så länge hela arbetet från det offentligas sida för en bättre uppfostran åt värnlösa och vanartade barn förlamas genom en decentralisation, som just på detta område kommit att bli i särskilt hög grad utpräglad.

Om än styrelsen sålunda finner ett samlande hos en myndighet av de nu spridda barnvårdsärendena önskvärt, kan styrelsen dock på skäl, som nedan närmare angivas, icke undgå att finna, att kommittén gått något längre i sin strävan att centralisera, än som verkligen kan anses påkallat.

Så som kommittén uppdragit konturerna av barnavårdsnämndens verksamhetsområde, innebär förslaget otvivelaktigt uthyrning av den offentliga fattigvårdens uppgifter i en omfattning, som måste väcka vissa betänkligheter.

Särskilda skäl tala utan tvivel just vid denna tidpunkt för att icke splittra den kommunala understödsverksamheten på tvenne olika myndigheter. Efter ett vidlyftigt utredningsarbete har så nyligen som år 1919 börjat tillämpas en ny lag angående fattigvården. Genom denna lagstiftning har ett betydelsefullt försök gjorts att humanisera fattigvården och därigenom också göra densamma mera populär i den allmänna uppfattningen. Man kunde under sådana förhållanden närmast finna det naturligast och riktigast, att understödsverksamheten odelad hålles samlad hos fattigvårdsstyrelsen. Det gäller ju för den närmaste framtiden att föra fattigvårdsreformen från lagstiftningen ut i levande livet och att övervinna det misstroende och den motvilja, varmed man inom de hjälpbehövandes krets hittills omfattat densamma. Under sådana omständigheter synes onekligen åtskilligt tala för att icke motarbeta dessa strävanden genom att nu undanrycka fattigvårdsstyrelserna stora delar av deras verksamhetsfält.

Styrelsen har ur dessa synpunkter icke heller kunnat undgå att känna sig något tveksam rörande ändamålsenligheten av den avsedda uppdelningen av

understödsverksamheten mellan tvenne kommunala myndigheter. I likhet med Stockholms fattigvårdsnämnd i dess över förslaget avgivna yttrande har styrelsen funnit det vara en fördel, om all kommunens understödsverksamhet kunde samlas hos en enda kommunal myndighet, även om en sådan radikal centralisation ej torde helt utesluta varje konfliktanledning mellan fattigvård och barnavård. Styrelsen har med hänsyn till den föreslagna lagstiftningens stora betydelse emellertid icke velat ifrågasätta ett framskjutande av hela detta viktiga förslags prövning i avvaktan på en samarbetning av barnavårdslagarna med den nyligen tillkomna fattigvårdslagstiftningen; detta så mycket mindre som för ett rationellt ordnande av dessa organisationsfrågor även resultaten av utredningsarbetet rörande hela den sociala försäkringen i vårt land borde avvaktas.

Som styrelsen redan tidigare framhållit, ställer sig tanken på en centralisering av barnavården för styrelsen såsom en av de viktigaste förtjänsterna hos det nu behandlade förslaget så betydande, att den får anses uppväga de olägenheter, som följa av understödsverksamhetens uppdelning.

För ett bibehållande av hela understödsverksamheten hos fattigvårdsstyrelserna talar väl den omständigheten, att de tidigare handhaft densamma och därför nu sitta inne med erfarenhet på området. Onekligen föreligger emellertid som kommittén också framhållit, det en väsentlig artskillnad mellan den vård, som skall lämnas de omhändertagna barnen och det understöd, som lämnas de äldre. För barnens del torde understödsverksamheten få anses vara starkare moraliskt och pedagogiskt betonad, mindre avse medel till livets uppehälle än anskaffande av lämpliga hem och bibringande av uppfostran till goda medborgare. Medan fattigvården väsentligen tager sikte på dem, som så att säga äro på väg från livet genom ålderdom eller sjukdom, har barnavården att taga hand om dem, som gå emot det verksamma livet. Fattigvården blir med nödvändighet repressiv, barnavården måste framför allt vara preventiv. Denna artskillnad i uppgiften synes väl försvara ett överlämnande av barnavården till särskilda organ, så sammansatta, att de lämpa sig för just denna gren av understödsarbetet. Rätten att utdela understöd torde också få anses vara ett så viktigt komplement till barnavårdsnämndens arbete i övrigt att just denna understödsverksamhet får betraktas såsom en nödvändig förutsättning för en effektivare barnavård. Det förutsattes också vid nu gällande fattigvårdslags tillkomst, att understödsverksamheten för barn senare möjligen skulle fräntagas fattigvården.

Av vikt synes emellertid vara, att man vid en riktig befunnen princip om sättande i praktiken icke går så långt, att man framkallar konsekvenser av betänklig art. Det gäller vidare, att man för behandlingen av de till barnavårdsnämnden överförda ärendena söker utfinna former, som i görligaste mån öppnar möjligheter för en friktionsfri handläggning av de uppkommande fallen. Till den senare frågan skall styrelsen nedan återkomma.

Med den motivering, som ovan angivits för en särskild handläggning av understödsverksamhet för barn, anser sig styrelsen kunna biträda förslaget om överförande till barnavårdsnämnden av de i kapitel 6 av lagförslaget omnämnda värlösa barn och barn, som eljest behöva vård utom hemmet.

Däremot kan styrelsen för sin del icke biträda de synpunkter, som ligga till grund för kapitel 10 i lagförslaget om understöd för vård av barn till ensamstående moder m. m., om än ur principiella synpunkter åtskilligt talar för en sådan anordning. Medan i kapitel 6 avses omhändertagande av barn för vård *utom* hemmet, avser kapitel 10 vård av barn även *i* hemmet. En principiellt motiverad gräns mellan fattigvårdens och barnavårdens understödsverksamhet är därmed uppgiven. Väsentligt större olägenheter skulle också ur organisations-synpunkt följa av ett överflyttande till barnavården av i kapitel 10 omförmälda barn.

På sätt kommittén framhåller har de senare årens lagstiftning givit den ensamstående modern ökade möjligheter att utkräva barnafaderns skyldigheter mot sitt barn. Väl kan det vara riktigt, att frågan om de ensamstående mödrarnas ställning icke därmed slutgiltigt lösts och att fall ideligen uppstå, där samhället ändock behöver ingripa. Att lagstiftningen alltfört måste hava sin uppmärksamhet riktad på att ernå en mera slutgiltig lösning av detta problem skall icke bestridas. Kommitténs argumentering för en lösning i detta sammanhang genom barnavårdsnämnden synes styrelsen dock knappast övertygande.

Väl är det sant, att de mödrar, vilka nämnden i föreliggande fall skulle få på sin lott att understödja, redan tidigare varit föremål för nämndens verksamhet, närmast genom respektive barnavårdsman. De upplysningar, som i sådan ordning inhämtats, torde emellertid kunna göras disponibla även för annan myndighet och deras befintlighet knappast behöva utgöra motiv för att just barnavårdsnämnden även i fortsättningen, när den allmänt stödjande verksamheten enligt 1917 års lagstiftning övergår till rent ekonomiskt understöd, alltfört skall handlägga deras ärenden. Barnavårdsmanens kontroll över den ensamstående kvinnan kan väl även i fortsättningen utnyttjas för den understödjande myndigheten även om denna är en annan än barnavårdsnämnden. Den omständigheten, att understödsverksamhet enligt kapitel 6 i lagförslaget tillägges barnavårdsnämnden torde väl knappast, såsom av kommittén göres, kunna i och för sig åberopas för ett omhändertagande även av de ensamstående mödrarnas barn; knappast det förhållandet att senare ett dylikt barn i allt fall kan få omhändertagas av nämnden enligt kapitel 6 eller såsom fosterbarn. Ett mera reellt skäl är givetvis att finna i kommitténs mening, att en ensamstående kvinna, som gjort sitt bästa att försörja sitt barn, sedermera, då det allmänna ändock mest träda till, icke bör bliva ersättningsskyldig för erhållet bidrag. Att finna en form för ersättningsfrihet i detta fall torde knappast påfordra, att dylikt understöd går genom barnavårdsnämnd, andra former böra därför kunna utfinnas. Genom en ändring av fattigvårdslagen kunde måhända möjlighet skapas att i önskvärda fall bereda fattigvård utan ersättningsskyldighet.

Med understödsförandet enligt lagförslaget kapitel 10 följa onekligen icke så obetydliga svårigheter. Medan t. ex. en hustru, vars man lever men icke på grund av sjukdom kan försörja sina barn, får anlita fattigvården för barnens del skulle en ogift moder med måhända icke så föraktlig, om än otillräcklig inkomst få understöd genom barnavårdsnämnden. Den senare skulle måhända få ett relativt rikligare underhåll och i vart fall utan betalningsskyldighet; sådan skulle däremot åvila hustrun. Det torde icke kunna undvikas, att denna klyvning av understödet i ett »bättre» och ett »sämre» skulle i högsta grad bidraga till att göra fattigvården förhatlig. Att förbättra ensamstående moders ställning är naturligen önskvärt men det torde knappast vara ur någon synpunkt tillrädligt att därvid gå så långt, att en ogift moder kan komma i en bättre situation än den gifta.

Vad beträffar understöd före och efter barnsborde torde som ett ytterligare skäl icke nu upptaga dessa frågor få framhållas, att man dock först synes böra undersöka, om och i vilken utsträckning moderskapsförsäkring låter sig genomföras, innan denna sak fristående för sig provas.

Beträffande understöd åt änkors barn torde med samma skäl kunna göras gällande, att innan denna fråga slutgiltigt löses, man bör vara på det klara med, vilka möjligheter kunna föreligga att lösa detta problem genom försäkring. Mot vår allmänna pensionsförsäkring har med fog riktats den anmärkningen, att gränserna mellan understöd och pension icke klart uppdragits från början och att de sedermera allt mer och mer utsuddats. Här föreslås nu att taga ett nytt steg i orätt riktning. Av kommittén själv erkännes, att en anknytning till folkförsäkringen vore den rätta utvägen och en sådan lösning sättes för fram-

tiden i utsikt. Som bekant befinna sig för närvarande frågorna om ett enhetligt och rationellt ordnande av hela vår socialförsäkring under utredning. I avvaktan på resultaten av detta arbete synes frågan om understöd åt änkors barn i annan ordning än nu böra anstå.

Styrelsen vill i detta sammanhang emellertid uttala såsom sin mening, att, därest understöd åt änkors barn skall lämnas på av kommittén föreslaget sätt, intet som helst skäl synes styrelsen föreligga, varför icke också änklings barn skulle erhålla samma förmån.

Beträffande principerna för barnavårdens centralisering vill styrelsen således förorda kommitténs förslag utom vad angår stadgandena i kapitel 10, vilket kapitel styrelsen finner kunna ur förslaget utgå. Därigenom skulle också underlättas vissa av styrelsen nedan föreslagna förenklingar med avseende å kapitel 12 i lagförslaget.

Önskvärt hade utan tvivel varit, om kommitténs förslag kunnat åtföljas av några utförliga beräkningar rörande de merkostnader, som komma att drabba kommunerna genom lagens antagande. Som kommittén framhåller, torde möjligheter emellertid icke föreligga att kunna göra dylika beräkningar av något verkligt värde, då den huvudsakliga kostnadsökningen ju mera indirekt framkallas därav, att barnavårdens hela standard kan väntas bli förbättrad genom lagen.

Som kommittén också påpekat, innebär ju förslaget i stora delar en överflyttning av kostnaden från fattigvårdens till barnavårdens konto. Ifrågasätts kan väl dock, om icke de överflyttade posterna komma att tilltagas något rundligare än de skulle blivit, om de fortfarande utmåtts av fattigvården. I kanske största utsträckning torde detta bli fallet beträffande kostnaderna enligt kapitel 10, vars utgående ur förslaget styrelsen av andra skäl påyrkat. Omhändertagandet av ungdom mellan 15 och 18 år, som visat vanart, kan givetvis också bli rätt betungande. Då icke så få av dessa ungdomar i annat fall dock måhända senare genom en utvecklad brottslighet kommit att åsamka det allmänna kostnader, torde kostnaden för denna ungdomsvård kanske bli mera skenbar än verklig.

Styrelsen har ovan framhållit önskvärdheten av, att formerna för samarbetet mellan fattigvård och barnavård gjordes så enkla som möjligt. De föreslagna stadgandena om ersättningsskyldighetens utkrävande synas styrelsen i detta hänseende lämna åtskilligt övrigt att önska. Förslaget förutsätter, att bidragen bestämmas av barnavårdsnämnden, men utsökas av fattigvårdsnämnden. Det synes styrelsen uppenbart, att ett så omständligt förfarande är i högsta grad ägnat att fördröja ärendena på samma gång som det ger tillfällen till slitningar de båda myndigheterna emellan. Det torde icke kunna undvikas, att olika meningar allt emellanåt uppkomma om gällande stadgandens tolkning. Lagförslaget förutsätter för övrigt i 65 § uppkomsten av sådana förvecklingar och stipulerar rent av, att barnavårdsnämnd skall kunna hos länsstyrelsen »anmäla» fattigvårdsstyrelsen för viss utebliven åtgärd. En organisation av förvaltningen, som måste tillgripa en sådan »ultima ratio», synes döma sig själv. Slitningar mellan fattigvårds- och barnavårdsmyndigheter hava på sina håll redan tidigare gjort sig gällande. Med det »samarbete», som lagförslaget i kapitel 12 förutsätter, torde det bli snart nog regel. I vart fall skulle de båda myndigheterna emellan en skriftväxling nödvändiggöras, som skulle verka tidsödande och hindrande för bådas arbete. Ytterligare tillspetsas olägenheterna därav, att en del tidsfrister enligt fattigvårdslagen måste noga iakttagas. Genom att låta fattigvården tjänstgöra såsom »exekutor» åt barnavården ökar man näppeligen heller i det allmänna föreställningssättet fattigvårdens popularitet.

Det samarbete mellan fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd, som kommittén föreslår i kapitel 12 av lagförslaget, skulle genom sin tungroddhet högst väsent-

ligt neutralisera de fördelar, kommittén velat vinna med centralisationen av barnavårdsärendena.

Två vägar att undgå dessa svårigheter stå, såsom kommittén framhåller, till buds. Antingen kunna kostnaderna för barnavården helt läggas på fattigvårdsstyrelsen, eller också kan barnavårdsnämnden få sin egen fullständiga stat och själv betäcka sina utgifter. Kommitténs invändningar mot den första utvägen synas styrelsen äga fullt fog. Skälen att frångå också den andra utvägen finner styrelsen däremot mindre bärande. Kommittén anser det betänkligt att låta barnavårdsnämnderna inom olika kommuner uppträda såsom processande parter och därigenom åstadkomma ännu ett slag av fattigvårdsprocesser mellan ytterligare en kategori kommunala myndigheter. Detta argument kan väl rent teoretiskt hava åtskilligt för sig. I praktiken torde denna metod emellertid komma att visa sig mera tilltalande.

Rent organisatoriskt torde det hela löpa betydligt enklare, om barnavårdsnämnden själv får handhava frågor om ersättningarnas indrivande men anordningar träffas, olika allt efter de lokala förhållandena, som förhindra onödigt utredningsarbete. Det må framhållas, att i Stockholm, såvitt känt är med gott resultat, en gemensam ombudsman (med tillhörande expedition) tillsatts för fattigvårds- och hälsovårdsnämnderna. I de större och medelstora städerna samlas allt oftare sekreterare- och ombudsmansbefattningarna i olika nämnder hos en och samma person, stadsombudsmannen, och hans eventuella biträdande stadsombudsman eller kanslist. Även där en sådan befattning icke finnes, torde ganska lätt det låta sig ordna så, att allt arbete med t. ex. hemortsrättsutredningar och dylikt kommer både fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden tillgodo. Vederbörande tjänstemän ställas under båda myndigheterna, men dessa bliva sine emellan fristående. Dubbelarbete undviks då och på samma gång avlägsnas möjligheterna till friktioner mellan nämnderna och långsam och byråkratisk handläggning av ifrågakvarande ärenden. Problemet om en gemensam handläggning av alla understödsärenden, som styrelsen ovan vidrört, torde i rätt stor omfattning i själva verket finna en lösning i en lämplig tjänsteorganisation, anpassad efter lokala förhållanden.

Kommittén föreslår, att barnavårdsnämnd av fattigvårdsnämnden skall återfå $\frac{2}{3}$ av vissa sina kostnader, andra skulle helt ersättas. Det närmare utformandet i lagbestämmelser av denna princip har givit upphov till synnerligen invecklade regler, besvärliga att tillämpa och dessutom ägnade att onödigt tilltrassla den kommunala bokföringen.

Själva ersättningsprincipen har sin förebild i nu gällande bestämmelser enligt lagen om vanartade och sedligt försummade barn. Den har där sin motivering i det förhållandet, att skoldistriktet ansetts böra ansvara för kostnaden för barns uppfostran och andliga vård, medan fattigvården finge bära utgifterna för den lekamliga vården. Kommittén föreslår nu emellertid barnavårdens fullständiga överflyttande till den borgerliga kommunen. Därmed hava, synes det styrelsen, de reella skälen för denna kostnadsfördelning också bortfallit. Om den borgerliga kommunens kostnader för barnavården härnäst föras på den ena eller på den andra kommunala myndighetens stat är då en fråga av alltför underordnad art för att motivera invecklade »ersättnings»-principer.

Får såväl fattigvårdsstyrelse som barnavårdsnämnd egna, i allo fullständiga stater — såsom styrelsen ovan påyrkat — synes det enklaste vara, att de var för sig bära sina kostnader. Större reda och överskådlighet vinnes då och kommunens bokföring slipper att laborera med en konstlad klyvning av utgifter, som dock i sin helhet måste bestridas ur kommunens kassa.

Den synpunkten, att genom ersättningsförfarandet barnavårdsnämnden skulle animeras till större sparsamhet, om nämnden finge sina utgifter — i olika mån — ersatta av fattigvårdsstyrelsen, torde knappast böra tillmätas så stor betydelse,

att densamma kunde motivera hela det invecklade förfaringssätt, kommittén föreslagit. Genom budgetens fastställande, genom val av vissa ledamöter i nämnden, genom revisionen etc. hava stadsfullmäktige väl dock gentemot även denna nämnd, lika väl som beträffande övriga verkställande nämnder, möjligheter nog att vaka över, att nödig sparsamhet iakttages. För övrigt torde väl nämndens sparsamhet mera animeras därav, att de verkliga utgifterna i sin helhet föras i dess stat, än med ett förfaringssätt, som tillför nämnden »inkomster» på papperet enbart.

De följder, som för föräldrars del gälla med avseende å hemortsrätt, ersättningsplikt etc. för de fall, där fattigvårdsstyrelse haft kostnad för barns vård, måste givetvis på samma sätt få gälla, där barnet omhändertages av barnavårdsnämnden.

Med kommitténs uppdelning av kostnaderna sammanhänger också en annan, synnerligen framträdande olägenhet i förslaget, den att endast två tredjedelar av kommunens kostnader kunna utkrävas av en eventuellt ersättningsskyldig. Uppfyller t. ex. en fader sina skyldigheter och ersätter barnavårdsnämnden dess kostnader för barnet, får han erlægga hela kostnaden. Försummar han sina skyldigheter och utsökning skall ske genom fattigvården, slipper han undan med två tredjedelar. En sådan konsekvens kan icke anses önskvärd.

Såsom en sammanfattning av ovanstående yttrande vill styrelsen slutligen uttala följande.

Det föreliggande lagförslaget såsom en helhet betraktat synes styrelsen utgöra ett förtjänstfullt försök att giva den offentliga barnavården i vårt land den ställning, som kräves av denna vårds vikt och betydelse för det allmänna. I detta avseende har styrelsen särskilt funnit tanken att hos en och samma sakkunniga myndighet centralisera de nu så spridda barnavårdsärendena tilltalande.

Med sina ovan framkomna erinringar har styrelsen i några punkter vänt sig mot den överorganisation, styrelsen trots sig finna i förslaget (framför allt beträffande ungdomsråden). Med avseende å centralisationen synes förslaget styrelsen i vissa punkter hava gått längre, än som åtminstone för det närvarande synes påkallat (beträffande understöd åt ensamstående mödrars barn, änkeunderstöd m. m.). I andra fall har styrelsen ansett sig böra anmärka mot principer, som synts styrelsen utan reella fördelar medföra avsevärda nackdelar för organisationen av stadssamhällellens förvaltning. Därtill har styrelsen tillåtit sig foga en del detaljanmärkningar, även de avseende huvudsakligen organisatoriska frågor.

103 a. *Svenska landstingsförbundets styrelse:* Mot en överflyttning av understödsverksamheten från fattigvårdsstyrelse till barnavårdsnämnd torde visserligen kunna göras den anmärkningen, att, sedan genom den nya fattigvårdslagen fattigvårdsstyrelse kan lämna understöd, utan att detta behöver få karaktären av fattigvård, det måhända är obefogat, att uppdelna den kommunala understödsverksamheten på tvenne organ, helst som en rationell klyvning av denna verksamhet knappast låter sig genomföra. Så skulle enligt kommitténs förslag alltiämt vården av barn till gifta föräldrar eller till änklingar, vilka äro i behov av understöd, ankomma på fattigvårdsstyrelsen, medan den närstående understödsverksamheten åt ensamma mödrar och deras barn skulle bliva en barnavårdsnämndens angelägenhet. Även i den föreslagna anordningen, att barnavårdsnämnden, ehuru den har att betala kostnaderna för omhändertagna och understödda barn, likväl skulle befrias från den förvaltning, som består i att utsöka kostnaden av annan kommun, landsting eller staten, ävensom från åtgärder mot försämliga försörjare, spåras denna dualism. Det har från vissa håll anmärkts, att den föreslagna anordningen vore ägnad att i sin mån göra den offentliga fattigvården impopulär och så att säga deklassera densamma. Emellertid äro de motiv, som

kommittén förebragt för sitt förslag i hithörande delar, av den natur, att styrelsen ehuru icke utan tvekan ansett sig böra godtaga de föreslagna anordningarna. Man får hoppas, att de olägenheter, som givetvis äro förenade med den antydda dualismen, med tiden genom lämpligt samarbete mellan respektive förvaltningsorgan skola övervinnas eller försvagas.

Beträffande det föreslagna understödet genom barnavårdsnämnden åt moder till barn utom äktenskapet för tiden närmast före och efter barnsörden anser styrelsen, med godtagande av den av kommittén uttalade principen, att förevarande fråga lämpligen bör få sin lösning i samband med en obligatorisk sjuk- och moderskapsförsäkring, olämpligt att nu provisoriskt lösa spörsmålet genom understödsverksamhet från barnavårdsnämndens sida. En dylik anordning skulle komma att förorsaka våra primärkommuner avsevärda kostnader, vilka för närvarande ej äro möjliga att ens tillnärmelsevis beräkna, och torde måhända i viss mån försvåra en rationell lösning på försäkringsvägen, vilken av allt att döma torde vara nära förestående.

Såsom en allvarlig erinran mot kommittéförslaget vill styrelsen framhålla saknaden av varje som helst beräkning angående kostnaden för detsammes genomförande. Även om en dylik beräkning givetvis är vansklig att utföra, så borde dock för kommittén förefunnits möjlighet att åstadkomma vissa kalkyler, som åtminstone gäve en om och vag föreställning om förslagets ekonomiska konsekvenser för primärkommunerna, landstingen och staten. Som det nu är, måste man givetvis ställa sig synnerligen tveksam till förevarande till sina grundprinciper visserligen storstilade och tilltalande förslag, men om vars ekonomiska sida man svävar helt i okunnighet.

I nu icke berörda delar av förslaget har styrelsen inga väsentligare erinringar att göra, men vill till sist med hänsyn till skattetungan i kommunerna och rådande ekonomiska konjunkture framhålla önskvärdheten eller nödvändigheten av att vid en överarbetning av förslaget noga tillses, huruvida icke på vissa punkter ytterligare inskränkningar kunna göras, ägnade att i möjligaste mån begränsa det allmännas kostnader för genomförandet av en effektiv barnavård, varav vi förvisso äro i trängande behov. Vid en dylik överarbetning torde ock böra undanröjas en del vid den år 1921 hållna barnavårdskonferensen påvisade smärre inadvartenser i förslaget.

104. *Svenska landskommunernas förbunds styrelse:* Den kommunala understödsverksamheten, har, med undantag för viss sådan verksamhet under kristiden, handhåfts av fattigvårdsstyrelsen. För att hålla den kommunala understödsverksamheten så långt möjligt samlad, har fattigvårdsstyrelsen givits rätt att i vissa fall bevilja understöd, utan att det får karaktär av fattigvårdsbidrag. I och med att kommitterades förslag upphöjes till lag, kommer denna enhetlighet att upphöra, och barnavårdsnämnden såväl som fattigvårdsstyrelsen kunna bevilja bidrag till underhåll och uppfostran. Inför de konsekvenser, som detta kan medföra, ställer sig styrelsen tveksam till förslaget. Det torde emellertid icke kunna bestridas, att det för barnavården som sådan kan vara av stor betydelse, att alla de med denna verksamhet förenade uppgifter handhavas av ett och samma organ, som kan till omedelbar verkställighet befordra påtagliga behov och den dualism, som i visst avseende kan sägas uppstå mellan barnavårdsnämndens understödsbeviljande verksamhet och fattigvårdsstyrelsens torde icke bliva av svårare art, än om barnavårdsärendena skulle uppdelas mellan barnavårdsnämnderna och fattigvårdsstyrelserna i en vårdande verksamhet och en understödande verksamhet. Om också någon tveksamhet kan råda beträffande dessa två alternativ, förefaller det dock styrelsen, som skulle de praktiska olägenheterna av att uppdelas barnavården på två förvaltningsorgan bliva större än en delning av understödsverksamheten mellan barnavård och fattigvård.

Beträffande förslaget om understöd för vård av barn till ensamstående moder m. m., som avhandlas i kap. 10 i lagförslaget, torde dessa understödsbehov få anses mer hänförliga till den egentliga socialförsäkringen än till barnavårdslagstiftningen, i vilket sammanhang formerna för hjälp även i dessa avseenden äro underkastade utredning. I avvaktan på dessa utredningar torde det därför vara lämpligt, att kommitterades förslag får vila, för att slutgiltigt behandlas i ett sammanhang.

I sitt utlåtande har styrelsen endast yttrat sig om de delar av förslaget, mot vilka styrelsen ställt sig betänksam eller haft erinringar att göra. Med erkännande av kommittébetänkandets fullständighet och även övriga förtjänster i många hänseenden, vill styrelsen som en sammanfattning av sitt yttrande framhålla, att förslaget först efter en omarbetning i vissa och rätt så väsentliga delar synes kunna läggas till grund för en blivande lagstiftning i ämnet.

105. *Fredrika Bremer-förbundets styrelse*: Förslaget är utan tvivel ägnat att i det stora hela medföra mycket väsentliga förbättringar inom såväl den offentliga som den enskilda barnavården. Särskilt är därvid att märka bestämmelsen att till skyddsuppfostran skall kunna omhändertagas icke allenast vanartade och sedligt försummade utan även i kroppsligt hänseende vanvårdade barn. Av stor betydelse är också den föreslagna höjningen av åldersgränsen för skyddsuppfostran från 15 till 16 år samt i vissa fall ända till 18 år. En länge och starkt känd brist i den nuvarande lagstiftningen har härmed fyllts, i det att samhället beredes möjlighet att genom fostran tillrättaföra den sedligt förvildade kvinnliga ungdomen, för vilka lösdrivarelagens tvångsbestämmelser hittills utgjort det enda och föga ändamålsenliga korrektivet. Förbundet får därför framhålla såsom synnerligen angeläget att förslaget i denna del måtte bli i oförändrat skick antaget.

Däremot kan förbundet icke biträda den uppfattning, som ligger till grund för förslaget att från fattigvården till barnavårdsnämnden överflytta den understödsverksamhet, som avser ensamstående mödrar, en förändring, som ju skulle frångå samhället all rätt och möjlighet att återkräva ens någon del av det utgivna beloppet. Det har med rätta framhållits, att såväl den nya fattigvårdslagens bestämmelser som principerna för deras tillämpning gå ut på att föra den allmänna fattigvården upp till ett allt högre plan, icke blott reellt utan till följd därav också i allmänhetens uppfattning. Så hava i vissa större samhällen fattigvårdsstyrelserna på senare år bl. a. börjat uppföra hem för mödrar med späda barn. Det synes emellertid förbundet uppenbart att man genom en bestämmelse, som för vissa kategorier understödstagare stipulerar ett så att säga bättre slags understöd än för andra, direkt skulle komma att motverka vad man för fattigvårdens rätta uppskattning hittills lyckats uppnå och väl önskar att allt mera vinna.

Om man över huvud taget skulle för några slags understödstagare kunna godtaga den föreslagna lättnaden, skulle detta väl snarast gälla änkor och övergivna hustrur. Åtminstone för de förstnämndas del pågår emellertid en utredning om pensionsförsäkring, vars resultat torde böra avvaktas, innan ett särskilt förslag nu antages för att måhända snart utbytas mot ett annat.

Kommittén motiverar den privilegierade ställning som givits de ensamstående mödrarna därmed att det för både moder och barn är av så stor vikt att modern får själv vårda sitt barn, att samhället bör bereda henne möjlighet därtill. Detta är också förbundets mening, men hjälpen bör icke lämnas under förmånligare former än för andra understödstagare. Det är lika angeläget för änklingar eller för gifta föräldrar och deras barn att under svåra tider deras hem genom samhällets hjälp kan hållas ihop. Samma förutsättningar böra då icke skapa olika påföljder. Det är ju dessutom att märka att samhället redan genom barnavårdsmännen givit de ogifta mödrarna ett synnerligen verksamt bistånd.

Förbundet måste uttala de största betänkligheter emot det ifrågavarande understödets överflyttning från fattigvården till barnavårdsnämnden och får därför föreslå att 10 kapitlet måtte utgå ur förslaget. Förbundet tillåter sig dock framhålla såsom önskvärt att det i 85 § föreslagna understödet till ogift moder sex veckor före och sex veckor efter hennes nedkomst måtte bibehållas, fastän även detta förlagt till fattigvården och dessutom utsträckt till att omfatta även änkor och övergivna hustrur. Deras ställning synes nämligen under enahanda situation vara minst lika behjärtansvärd som de ogifta mödrarnas, men de hava icke desto mindre av kommittén icke nämnts såsom berättigade till understöd av denna art.

Förbundet får tillika i detta sammanhang påpeka att ehuru förslaget förutsätter att en ensamstående moder, för att komma i åtnjutande av understöd, skall på ett tillfredsställande sätt vårda sitt barn, har intet bestämt direktiv lämnats huruvida i vården av ett spätt barn också inbegripes skyldigheten att amma barnet. Det synes förbundet vara av vikt att i den svenska lagen liksom i den motsvarande norska gives ett klart uttryck för samhällets fordran på att modern ej undandrager sig denna plikt, som är av så stor betydelse icke blott för barnets hälsa utan även för att väcka och stärka samhörighetskänslan mellan mor och barn. Förbundet får därför framhålla önskvärheten av att vederbörande inspektionsmyndighet åläggas att ägna särskild uppmärksamhet åt denna angelägenhet.

Förbundet är förvissat därom, att ifall förslaget efter att i en del avseenden hava omarbetats, blir upphöjt till lag, det är i hög grad ägnat att hos myndigheter såväl som hos den enskilda väcka initiativ och ansvarskänsla samt bringa godhet, omsorg och planmässighet in över vårt lands barnavård.

106. *Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse*: Med synnerlig tillfredsställelse finner centralstyrelsen, att de synpunkter, som framburits dels vid det på allmänna svenska prästföreningens initiativ tillkomna mötet för värnlösa och förkomnas vård den 23—24 september 1908 och dels i centralstyrelsens underdåniga skrivelse den 12 februari 1919 i all huvudsak blivit beaktade. Förslagets bestämmelser synas oss i allmänhet vara ägnade att på ett mycket verksamt sätt komma att främja samhällets barnavård.

Centralstyrelsen ställer sig synnerligen tveksam inför bestämmelsen i 10 kap., att understöd för vård av barn till ensamstående moder skulle utdelas genom barnavårdsnämnden. Denna har i övrigt såsom sin huvudsakliga uppgift barnens fostrande. Att ett direkt understöd, såsom i 65 § är stadgat, visat sig av nöden påkallat är uppenbart även i fråga om barn till ensamstående moder. Det synes dock som om i detta fall liksom i övriga understödsfall fattigvårdsstyrelse för enhetlighetens skull borde få sig detta anförtrött. Det torde icke förringa understödets värde, om det tilldelas genom fattigvårdsstyrelsen efter förslag av barnavårdsnämnden och under dess kontroll. Vi tillåta oss jämväl påpeka, att barn i bestående äktenskap eller till ensamstående fäder mången gång lida oförvårdad nöd. Det visar sig särskilt i större samhällen mången gång vara ännu svårare för en änkeman att taga hand om barnen än för ensam moder. Hela detta kapitel skulle sålunda kunna bortfalla och saken ordnas genom en omredigering av 65 §. Dessutom bör därvid påpekas, att man genom denna uppdelning av kommunens understödsverksamhet skulle kunna komma att följa olika principer för utdelningen. Skulle t. ex. av domstol fastställt belopp för faderns bidrag till utom äktenskap fött barn tilldelas ensam moder, som icke utfått detta bidrag, skulle väsentligt högre belopp kunna komma att utdelas av barnavårdsnämnden för barn utom äktenskap än av fattigvårdsstyrelsen för barn i äktenskap, vilkas

föräldrar sakna förmåga att försörja dem. Dessa av domstol fastställda bidrag torde nämligen icke sällan på grund av faders ekonomiska ställning sättas av sevärt högre än fattigvården förmår att lämna för barn i äktenskap.

Jämväl i fråga om bestämmelserna i 6 kap. måste vi ställa oss högst tveksamma, om icke av enahanda skäl även där omnämnda barn böra jämlikt bestämmelserna i 65 § överlämnas till fattigvårdsstyrelsen för utackordering i enskilt hem, då där uppenbarligen föreligger rena fattigvårdsfall och enhetlighet är önskvärd både med avseende på avgifter och anskaffning av sådana hem. Det torde nämligen ha visat sig, att fosterhemmen på grund av barnavårdsnämndens befattning med sedligt försummade och vanartade barn kräva högre betalning icke endast för dessa utan för alla, som genom barnavårdsnämndens försorg utackordas i enskilt hem än för dem, som beredas fosterhem genom fattigvårdens försorg.

Med framhållande av här ovan framställda erinringar tillåta vi oss att i huvudsak på det livligaste tillstyrka det framlagda förslaget, vilket på grund av de erfarenheter prästföreningens centralstyrelse haft tillfälle att göra under verksamhet i barnavårdsnämnder i städer och på landsbygd i rikets alla delar, synes oss innebära ett viktigt och välsignelsebringande steg till främjandet av samhällets barnavård.

107. *Styrelsen för statens uppfostringsanstalt å Bona:* Av den tveksamhet, som — i mycket av rent teoretiskt straffrättsliga grunder — gjorde sig gällande, när det gällde att utforma nu gällande bestämmelser beträffande så kallade minderåriga förbrytare i åldern 15 till 18 år, märker man numera icke mycket. Tvärtom har obenägenheten att med ren straffbehandling ingripa mot dessa ålderskategorier blivit bland en yngre generation av den dömande maktens handhavare så framträdande, att rättsinstitutet villkorlig dom efter dess alltjämt skeende utvidgade tillämplighetsområde kommit att få ett mycket förhärskande rum. Jämsides har bland dem som sett på ungdomsvårdsfrågan från social och pedagogisk synpunkt det blivit ett allt mera framträdande spörsmål, huru verksamheten för tillrättaförande av sådan ungdom, vars vanart — för att använda det remitterade kommittéförslagens uttryckssätt — »bestått i gärning, som är i lag belagd med straff», må på ett organiskt sätt bliva inordnad i samhällets övriga barna- och ungdomsvård. Ty det lärers numera knappast kunna med fog påstås att där förefinnes någon väsensskillnad mellan den skyddsuppfostran, som avses i remitterade kommittéförslaget och den behandling, som gives åt så kallade minderåriga förbrytare, även om denna ännu går under den tekniska termen tvångsuppfostran. Den intensitet och den betydande individualiseringsförmåga, som kräves i den sistberörda verksamheten, lärers icke böra saknas för att komma till rätta med barn mellan femton och aderton år, som visat vanart »i ty att de förfallit till bettleri eller ett kringstrykande, lastbart eller oordentligt levnads-sätt» och därför skulle beredas skyddsuppfostran i enlighet med lagförslagets anvisningar.

Om man framgent söker uppehålla någon skillnad mellan tvångs- och skyddsuppfostran, kan härav lätteligen bliva följden att i folkuppfattningen den så kallade tvångsanstalten, även om därinom bedrives en human och på ingående kännedom om och erfarenhet av människomaterialet grundad och därigenom effektiv verksamhet, kommer att anses såsom hårdare och strängare än skyddshemmet. Det må vara, att de som fått något av social bildning väl få anses underkunniga om att i båda fallen det i realiteten gäller att med i huvudsak samma enkla och naturliga medel, som eljes vid fostran användas, åstadkomma en fysisk och moralisk regeneration. Det får dock icke förtänkas dem som under kanske ett helt liv få under mycken möda och stor personlighetsinsats bära upp de för tvångsuppfostran avsedda anstalternas verksamhet, att de se framåt mot den tid, då denna verksamhet sättes in i sin rätta plats i samhällsarbetet,

och icke alltför länge betraktas såsom ett mellanting mellan straffverkställare och uppfostrare.

Det har sagts att de allmänna uppfostringsanstalterna i vårt land med den officiella ställning de nu hava såsom hörande till rättsväsendet fått något av dettas auktoritet och myndighet över sig och att de med hänsyn härtill varit mera kapabla i förverkligandet av sin uppgift än som uppgives vara fallet exempelvis i vissa andra länder, där myndigheter av en mer eller mindre folklig art och med mindre juridisk prägel handhava ifrågavarande verksamhet.

Även om så förhåller sig, vill det förefalla som om genom den avsevärda utvidgning av nuvarande barnavårdsmyndigheters uppgifter och befogenhet, som lagförslaget angiver, det icke skulle möta oöverbinnerliga svårigheter att åstadkomma den organiska förbindelsen mellan de samhällsinstitutioner, som hittills haft till uppgift att verkställa å ena sidan skyddsuppfostran och å andra sidan tvångsuppfostran. Därest icke utvecklingen ledes i den riktningen, är det ganska sannolikt, att man inom samhället kommer att föredraga att lämna vårdbehövande ungdom av de åldersklasser, varom nu närmast är fråga, sådan fostran och utbildning, som skyddshem enligt lagförslaget har att giva, i stället för att ställa vederbörande inför domstol och på den vägen beträffande dem erhålla tvångsuppfostringsförrådande.

Mångfaldiga gånger har under Bonaanstaltens verksamhet inträffat, att kommunala myndigheter begärt inträde där för ynglingar i åldern 15—18 år, vilka behövt överlämnas till allmän uppfostringsanstalt, men att anstaltens direktör måst meddela att, därest icke ifrågavarande ynglingar icke blivit beträdda med lagstridiga handlingar, för vilka de kunnat dömas till straff, förordnande om tvångsuppfostran icke kunde ifrågakomma. För övrigt har det beträffande de omkring 1,100 ynglingar, som hittills varit intagna å Bonaanstalten, visat sig att den rättsliga anledningen till förordnandet om insättande i allmän uppfostringsanstalt d. v. s. den lagstridiga handling, för vilken de dömts, oftast varit obetydlig och bagatellartad i förhållande till den rent sociala grunden för uppfostringsförfarandets tillgripande.

Yttranden över förslagets särskilda bestämmelser.

108. *Länsstyrelsen i Södermanlands län:* Genom den begränsning av barnavårdsnämndernas verksamhetsområde, som reservanterna Björklund och Magnusson föreslagit, har onödigheten av det teoretiska experimentet att skapa ett särskilt barnavårdssamhälle kommit att mera tydligt framträda. Den enda betänkligheten skulle vara, att reservanternas förslag verkar mindre uppmuntrande för två eller flera kommuner att sammansluta sig till gemensam barnavård, vilket av kommittén betecknats såsom önskvärt. Men i själva verket har nog denna sak två sidor, ty ju mindre kommunen är, dess lättare blir det för barnavårdsnämnden att utöva sin övervakande verksamhet och -- vilket av kommittén förbisetts, när den talar om en allmän upplysningsverksamhet såsom huvudsakligen tänkbar i de större kommunerna -- dess lättare blir det att finna vägar för den upplysningsverksamhet -- och det är den effektivaste -- som bäres av den direkta inverkan från person till person.

109. *Barnavårdsnämnden i Linköping:* Tvekan torde kunna råda om behövligheten av de i lagens 1 kap. upptagna bestämmelserna om ett särskilt »barnavårdssamhälle» med därför gällande reglemente. Dess befogenhet kunde väl, synes det, enklare tillföras kommunalstämman, som ju i varje fall utövar »samhällets» beslutanderätt.

110. *Domkapitlet i Linköping:* Det förefaller domkapitlet, som vore föreskriften om särskilda »barnavårdssamhällen» överflödig och endast ledande till en betungande organisation med en mängd onödiga skrivelser. Kommunalstäm-

1 Kap.
Om barnavårdssamhälle.

man, resp. stadsfullmäktige, torde mycket väl kunna fullgöra de åt »barnavårds-samhället» tilltänkta funktionerna.

111. *Statskontoret*: I likhet med reservanterna Björklund och Magnusson anser statskontoret — särskilt med hänsyn till den mera begränsade omfattning reservanterna ansett böra givas åt barnavårdsnämndernas verksamhet — att införandet av ett nytt slag av primärkommuner — barnavårdssamhällen — för handhavande av den offentliga barnavården knappast kan anses vara påkallat av något verkligt behov, utan snarare ägnat att framkalla en än starkare skillnad mellan samhällets barnavårdande verksamhet och dess verksamhet för andra humanitära ändamål.

1 §. 112. *Svenska landskommunernas förbunds styrelse*: Beträffande själva formuleringen av 1 § i lag om den offentliga barnavården vill styrelsen för sin del ifrågasätta, huruvida det kan vara lämpligt att använda termen att »varje socken på landet — — — som har egen kommunalförvaltning — — — utgör — — — ett barnavårdssamhälle». Denna formulering har sitt ursprung i förordningen om kommunalstyrelse på landet och återkommer även i fattigvårdslagen. Avsikten med denna likformiga lagtext synes vara, att kommun på landet samt fattigvårds- eller barnavårdssamhälle, såvitt ej annorlunda särskilt beslutas, skola utgöra en geografisk enhet. Sedan lag den 13 juni 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastisk indelning tillkommit, kan det emellertid tänkas, att den kommunala indelningen ej alltid kommer att följa sockengränsen. Konungen kan som bekant förordna om ändring i rikets kommunala indelning utan hänsyn till sockengräns. Någon motsvarande form för ändring av fattigvårds- eller barnavårdssamhälle synes emellertid icke föreligga. Om således sockengränsen blir normgivande för fattigvårds- eller barnavårdssamhälle, men kommun kan bildas utan hänsyn härtill, synes en brist på samstämmighet författningarna emellan förefinnas, som kan medföra icke önskvärda konsekvenser.

En tillfredsställande ändring i berörda avseende synes vara lätt nådd, om i första stycket i 1 § i stället för ordet *socken* användes det i tredje stycket brukade ordet *kommun*. En nu saknad samstämmighet mellan dessa båda stycken skulle därmed vinnas och även kommitténs avsikt, att kommun och barnavårdssamhälle alltid skola sammanfalla, såvida icke två eller flera kommuner förena sig i ett fattigvårds- och barnavårdssamhälle, därmed hava uppnåtts. Andra stycket i barnavårdslagens 1 § synes då kunna utgå.

En motsvarande ändring torde bli erforderlig i fattigvårdslagen.

113. *Svenska landstingsförbundets styrelse*: Såsom en konsekvens av fattigvårdslagens bestämmelser, genom vilka kommunerna beretts möjlighet att sluta sig samman till gemensamt fattigvårdssamhälle med särskilda fattigvårdsfullmäktige, föreslår kommittén en motsvarande rättighet i fråga om barnavården, varigenom skulle möjliggöras bildandet av fattigvårds- och barnavårdssamhällen, bestående av två eller flera landskommuner. Styrelsen kan för sin del icke underlåta att framföra vissa betänkligheter gentemot hithörande redan förefintliga och nu av kommittén föreslagna kompletterande bestämmelser. Dylika bestämmelser äro ovedersägligen ägnade att sönderbryta den kommunala indelningen och att till skada för en enhetlig kommunal finanspolitik tillskapa ytterligare ett beslutande kommunalt organ, som utan samhörighet med de redan förefintliga — kommunalfullmäktige (stämma) och kyrkostämma — skulle äga att fatta beslut om kommunala utgifter och utdebiteringar.

Styrelsen vill i denna punkt erinra om, hurusom den sedan år 1863 hos oss förefintliga dualismen mellan den borgerliga och den kyrkliga kommunen, var och en med sina särskilda beslutande organ, varit föremål för kritik från kommunalmän inom och utom riksdagen. Denna dualism har ansetts vara till stor skada för och i viss grad omöjliggöra en enhetlig ekonomisk förvaltning i kom-

munerna. Klagomål i denna riktning hava särskilt framkommit, sedan fullmäktiginstitutionen blivit obligatorisk i våra landskommuner med över 1,500 invånare. Före 1918 års kommunala rösträttsreform, då de beslutande kommunala organen å landsbygden i stort sett utgjordes av respektive kommunalstämma och kyrkostämma, i vilka båda deltog ungefär samma personer, lyckades man bra nog upprätthålla den ekonomiska enhetligheten i kommunen, trots det att de anslagsbeviljande organen voro tvenne. Man sökte så gott sig göra lät lämpa den kyrkliga kommunens utgifter efter samtidiga krav från den borgerliga kommunen och tvärt om. Men med ett allmänt införande av fullmäktiginstitutionen i den borgerliga kommunen har ett dylikt hänsynstagande för enhetlighetens bevarande i hög grad försvårats.

Kommunalfullmäktige taga i sina beslut hänsyn endast till den borgerliga kommunen och dess krav, och kyrkostämman har åtminstone i viss mån blivit en mer ensidig tillvaratagare av kyrkans och skolans intressen. Följden har ofta nog blivit ökade kommunalskatter och bristande enhetlighet i kommunens ekonomi. När därför frågan om införande av representativt system jämväl i den kyrkliga kommunen blivit aktuell och i enlighet med yrkande i riksdagskrivelse hänvisats till särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunnige, uppdrog Kungl. Maj:t, i enlighet med uttalande av konstitutionsutskottet vid 1919 års lagtima riksdag och av sagda sakkunnige gjord framställning, åt desamma att verkställa utredning och avgiva förslag jämväl rörande frågan, huruvida och i vilken utsträckning ekonomiska angelägenheter, även i vad de avsåge kyrkliga ändamål, må böra handläggas av den myndighet, som äger besluta i den borgerliga kommunens ekonomiska angelägenheter.

Härav torde framgå, huru stor vikt för närvarande fästes vid en enhetlig behandling av de ekonomiska kommunalfrågorna. Sagda sakkunnige, vilkas betänkande och förslag torde vara att förvänta under år 1922, lära också, enligt vad styrelsen har sig bekant, ställa sig rätt kritiskt gent emot de nuvarande bestämmelserna om kommuners sammanslutning till gemensamt fattigvårdssamhälle med sina särskilda fattigvårdsfullmäktige, och att jämväl kommunerna själva i allmänhet icke hysa någon sympati för hithörande bestämmelser, därom vittnar i viss mån det förhållandet, att trots det att på fattigvårdens område ett behov av samarbete småkommuner emellan givetvis förefinnes, allenast tvenne fall förekomma, där kommuner med tillämpning av omnämnda bestämmelser sammanslutit sig till gemensamt fattigvårdssamhälle.

Under sådana förhållanden torde det knappast anses lämpligt, att, då nu denna fråga ånyo upptages till behandling, på sätt kommittén föreslagit i särskild lag medgiva två eller flera kommuner å landet att förena sig till ett gemensamt samhälle för fattigvård och barnavård med sina särskilda fattigvårds- och barnavårdsfullmäktige och att under påpekande av att dylik sammanslutning med avseende på barnavården antagligen oftare kan bliva erforderlig än i fråga om fattigvården giva stadgandet om Kungl. Maj:ts befogenhet att mot endera kommunens vilja företaga dylik sammanslutning en mera positiv form. Olämpligheten av förslagets bestämmelser blir än mer i ögonen fallande därigenom, att kommun i allmänhet, liksom även dylikt av två eller flera kommuner bestående fattigvårds- och barnavårdssamhälle, skulle äga rätt att för fattig- och barnavårdsförvaltningens handhavande med tillämpning av lagen om kommunalförbund sammansluta sig med andra kommuner eller särskilda fattigvårds- och barnavårdssamhällen till gemensamt kommunalförbund. I analogi härmed borde rätteligen församlingar (eller i framtiden kommuner) äga full frihet att vid sidan av kommunalförbundsinstitutet sammansluta sig till gemensamma skolsamhällen eller skoldistrikt med sina särskilda skolfullmäktige o. s. v., och härmed skulle sönderbrytandet av den kommunala indelningen och enhetligheten i kommunernas ekonomi bli fullständig. Det var också med hänsyn härtill, som vid behand-

lingen av lagen om kommunalförbund ett från skolöverstyrelsen framkommet förslag om införandet av en fullt självständig kommunal enhet, skoldistriktet, som, där detsamma icke sammanföle eller icke ansågs böra sammanfalla med församlingen, skulle hava sitt eget beslutande organ, d. v. s. särskilda skolfullmäktige, på sin tid av Kungl. Maj:t och riksdagen tillbakavisades och skoldistriktet i förevarande fall hänvisades till kommunalförbundsinstitutet.

Fattigvårdslagen med dess medgivande för kommunerna att sammansluta sig till gemensamt fattigvårdssamhälle med särskilda fattigvårdsfullmäktige tillkom före lagen om kommunalförbund, och stadgandet i fråga kunde sålunda försvaras såsom det enda till buds stående botemedlet mot alltför små fattigvårdssamhällen. Men, sedan numera genom 1919 års lagstiftning tillskapats ett kommunalförbundsinstitut, genom vilket kommunerna kunna sluta sig samman för olika förvaltningsuppgifters handhavande, utan att därmed i samma grad som genom tillskapande av nya specialkommuner för olika ändamål sönderbryta den kommunala indelningen eller enhetligheten i den kommunala finansförvaltningen, så torde det icke vara försvarligt att bibehålla och ytterligare utveckla den nuvarande fattigvårdslagens bestämmelser angående sammanslutning till gemensamt fattigvårdssamhälle. Mot att kommunalförbundsinstitutet skulle utgöra enda formen för sammanslutning kommuner emellan till fattigvårds- och barnavårdssamhällen kan måhända riktas den anmärkningen, att kommunalförbund för närvarande kan tillkomma allenast på frivillighetens väg. Något direkt hinder torde väl emellertid knappast förefinnas, att beträffande kommunalförbund för fattigvård och barnavård göra den ringa inskränkning i frivillighetsprincipen, som av kommittén föreslås i fråga om sammanslutning till gemensamt fattigvårds- och barnavårdssamhälle.

Att ett flertal av våra svenska kommuner äro alltför små och ur ekonomisk synpunkt alltför litet bärkraftiga för att kunna effektivt fylla dem åliggande förvaltningsuppgifter, därom torde för närvarande råda en i det närmaste enhällig uppfattning. Men å andra sidan har man vid alla de tillfällen, då denna sak påtalats, inom och utanför riksdagen i allmänhet hävdad den uppfattningen, att en tvångssammanslagning av kommuner till större enheter utgjorde ett allt för kraftigt ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten, som därför allenast i undantagsfall borde tillgripas. Det torde icke vara obefogat antaga, att, om tvenne småkommuner på grund av svårigheter att var för sig åstadkomma en effektiv fattigvård och barnavård, för dessa förvaltningsgrenars handhavande sammansluta sig till ett kommunalförbund, åt detta förbund med tiden skola anförtros även andra av de båda kommunernas förvaltningsgrenar och gemenskapen kommunerna emellan sålunda drivas allt längre, så att desamma så småningom skola finna meningslöst att längre bestå såsom tvenne kommuner utan frivilligt uppgå i en gemensam större kommun.

Skulle det emellertid för närvarande av för styrelsen okänd anledning anses uteslutet eller olämpligt att utmönstra bestämmelsen om rätt för kommuner att sammansluta sig till fattigvårdssamhällen, lärer det dock med hänsyn till ändamålet enhetlig kommunalförvaltning vara bättre att tills vidare i enlighet med kommitténs förslag till efterrättelse får gälla en bestämmelse, att kommuner, som utgöra ett fattigvårdssamhälle, även måste utgöra ett barnavårdssamhälle än att i sådant fall fattigvårdssamhälle och barnavårdssamhälle icke sammanfalla.

114. I samma riktning har *svenska landskommunernas förbunds styrelse* uttalat sig beträffande frågan om sammanslutning mellan kommuner.

2 §. 115. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Orden »äro utsedda» böra utbytas mot »finnas».

3 §. 116. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Här liksom i 1 § avses endast »den offentliga barnavården, varom i denna lag förmäles». Detsamma gäller 5 §.

117. *Länsstyrelsen i Södermanlands län*: Beträffande den i 3 § omtalade skyldigheten för varje kommun att hava ett barnavårdsreglemente, kan dess nöd-

vändighet i hög grad ifrågasättas, ehuru ovillkorligen måste erkännas, att dylika reglementen torde vara minst lika behöfliga som de i fattigvårdslagen föreskrivna reglementen för fattigvården. Dylika reglementen hava i överensstämmelse med de bestämda yrkanden i sådan riktning, som av vederbörande fattigvårdskon-sulent framställts, blivit här i länet fastställda för i det närmaste alla kom-muner; men länsstyrelsen har vid fattandet av beslut i dessa ärenden snarare letts av uppfattningen, att antagande av ett reglemente aldrig kunde skada, än av någon levande övertygelse om nödvändigheten av dessa kommunalstadgar, åtminstone i vad de endast innefattat omskrifningar av fattigvårdslagens be-stämmelser.

118. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott*: Det har under diskussionen om lagförslaget framhållits, att barnavårdssamhälle icke borde vara skyldigt hava reglemente, enär det säkerligen — liksom i fråga om reglemente enligt 8 § lagen om fattigvården — skulle visa sig, att reglementet huvudsakligen endast skulle innehålla en avskrift av bestämmelserna i lagen om den offentliga barnavården. Utskottet anser emellertid, att skyldigheten för barnavårdsnämnden att uppgöra förslag till reglemente för barnavården bringar nämnden i nära beröring med den nya lagstiftningen och bidrager till att göra densamma känd av den myn-dighet, som har att i första hand tillämpa lagen.

119. *Länsstyrelsen i Stockholms län*: Länsstyrelsen måste ifrågasätta, om det icke är allt för brådstörtat och schablonmässigt att på en gång göra särskilda barnavårdsnämnder obligatoriska i alla kommuner, större som mindre, i stad och på land. Det möter i de små kommunerna redan nu stora svårigheter att finna personer, lämpliga och villiga för alla lagstadgade kommunala uppdrag. Med-givandet att två eller flera kommuner på landet kunna förena sig till ett fattig-vårds- och barnavårdssamhälle synes icke tillräckligt att undanrödja denna svårighet, att döma därav, att ett sådant medgivande visserligen finnes i fråga om fattigvården, men vederligen föga kommit till användning — i Stockholms län hittills icke i något enda fall. Härtill kommer, att starka anmärkningar riktats mot det sätt, varpå kommittén sökt reglera förhållandet mellan fattig-vård och barnavård, ej minst vid den konferens som under oktober 1921 hölls i Stockholm av målsmän för både fattigvård och barnavård. Länsstyrelsen vill ingalunda göra sig solidarisk med denna kritik i vad den utgått från speci-ella fattigvårdssynpunkter, men kan ej underlåta att anse, att den dock lagt i dagen nödvändigheten av ett närmare samarbete mellan fattigvård och barna-vård än kommittén tänkt sig. Och fråga torde vara, om icke åtminstone för de mindre kommunerna på landet kunde öppnas möjlighet att antingen låta fattig-vårdsstyrelsen handhava även barnavården — såsom landstinget förordar be-träffande den ekonomiska sidan av saken — eller överlämna barnavården åt skolrådet, såsom nu är medgivet rörande barnavårdsnämndens hittillsvarande uppgift.

120. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Kommitterades kanske något ängsliga strävan att skarpt skilja barnavård från fattigvård skulle, om den mötte på annat håll, kunna tydas som beroende på en föräldrad uppfattning av fattigvården och torde i alla händelser vara ägnad att i någon mån misskreditera denna.

Att en särskild och från andra kommunala myndigheter skild barnavårds-nämnd skall vara obligatorisk, motiveras även därmed, att man med denna an-ordning kan påräkna större sakkunskap och intresse. Detta håller troligen streck i städer och andra kommuner med större eller sammanträngd befolkning. I sådana samhällen plägar det finnas jämförelsevis god tillgång på personer med tid, lust och fallenhet för allmänna värv; där kunna även barnavårdsärendena antagas bliva så många, att intresset och den eventuella sakkunskapen vidmakt-hållas samt barnavårdsnämndssammanträden så att säga »löna sig» och ej »mala tomt». I små kommuner åter, sådana som talrikt förekomma i det s. k. södra

och mellersta Sverige, och icke minst inom Uppsala län, är det ofta synnerligen svårt att finna tillräckligt många på en gång villiga och lämpliga krafter för olika offentliga uppdrag. Även om det ju är möjligt att invälja huvudsakligen samma personer i exempelvis kommunalnämnd, fattigvårdsstyrelse, pensionsnämnd och barnavårdsnämnd, ökas för ledamöterna deras tidspillan genom svårigheten eller omöjligheten att utsätta sammanträden i följd ävensom genom skriftväxling emellan de olika myndigheterna; och tydligen vinnes föga eller intet i avseende å intresse och sakkunskap. Befallningshavanden, som erinrar om den fortfarande lagstadgade rättigheten att sammanslå kyrkoråd, skolråd och församlingsbiblioteksstyrelse, anser sig böra förorda, att kommun må, åtminstone efter medgivande av länsstyrelsen, uppdraga barnavårdsärendena åt fattigvårdsstyrelse, som i sådant fall gärna må benämnas »förenad fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd», eller dylikt, om något anses därmed kunna vinnas. Sammanhanget mellan fattigvård och barnavård erkännes även av kommitterade, särskilt genom förslaget, att landskommuner äga förena sig endast om att utgöra ett samhälle för både fattigvård och barnavård.

121. *Länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Gottlands, Hallands samt Göteborgs och Bohus län, Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings läns landsting, barnavårdsnämnden i Norrköping, domkapitlet i Växjö och pensionsstyrelsen* hava i sina utlåtanden uttalat tvekan om lämpligheten av den föreslagna obligatoriska bestämmelsen om särskild barnavårdsnämnd även i de små kommunerna. I vissa av dessa utlåtanden har föreslagits, att möjlighet borde beredas för dessa kommuner att anförtro barnavårdsärendena åt någon redan befintlig nämnd eller styrelse, eventuellt förstärkt på lämpligt sätt. I sådant hänseende har föreslagits dels skolrådet eller folkskolestyrelsen och dels fattigvårdsstyrelsen.

122. *Stockholms stads barnavårdsnämnd:* Enligt denna § skall i varje barnavårdssamhälle finnas en barnavårdsnämnd.

Nämnden har under sin verksamhet på grund av lagen om barn utom äkten-skap kommit till insikt om att tillämpningen av nämnda lag mångenstädes är ganska bristfällig. En av orsakerna härtill synes nämnden vara, att på flera håll särskild barnavårdsnämnd icke finnes tillsatt, vilken får odelat ägna sig åt och har att bära ansvaret för verksamhetens handhavande. Då enligt föreliggande lagförslag till den nuvarande verksamheten läggas flera betydligt krävande uppgifter, vill nämnden betona angelägenheten av att, såsom kommittén föreslår, särskild barnavårdsnämnd, skild från den lokala skolmyndigheten, tillsättes i varje barnavårdssamhälle.

123. *Domkapitlet i Luleå:* Domkapitlet är tveksamt, huruvida barnavårdsnämnder kunna anses nödiga i mindre kommuner med en ringa offentlig barnavård. Man skulle kunna tänka sig att de kommuner, som hava så liten folkmängd, att kommunalfullmäktigeinstitutionen för dem icke ansetts böra vinna tillämpning, också skulle kunna undvara de av kommitterade föreslagna barnavårdsnämnderna, och att sålunda denna organisation för deras vidkommande ej behöfde komma i fråga i andra fall, än då två eller flera dylika kommuner enade sig om att utgöra ett gemensamt barnavårdssamhälle.

124. *Skolöverstyrelsen:* Kommittén synes vid överbägandet av behovet av särskild barnavårdsnämnd för varje barnavårdssamhälle närmast haft i sikte förhållandena inom större och medelstora samhällen, där barnavården, om den skall på ändamålsenligt sätt handhavas, ställer stora krav på barnavårdsmyndigheten.

Beträffande vissa mindre barnavårdssamhällen på den egentliga landsbygden torde kunna ifrågasättas, huruvida barnavårdsärendena i allmänhet äro av den omfattning och art, att de kräva upprättandet av en särskild barnavårdsnämnd. Överstyrelsen får i detta sammanhang erinra därom, att enligt den nuvarande barnavårdslagstiftningen de kommunala organ, vilka redan förut hava till huvud-

uppgift att taga befattning med de skolpliktiga barnens uppfostran, nämligen skolråden (folkskolestyrelserna), kommit att i mycket stor utsträckning fungera såsom barnavårdsnämnder. Det kan dessutom antagas, att det mångenstädes i mindre kommuner skulle möta svårighet att finna tillräckligt antal lämpliga och villiga personer för ännu en kommunal styrelse. Visserligen har kommittén genom sitt förslag till lag angående förening av kommuner på landet till ett samhälle för fattigvård och barnavård velat bereda möjlighet för två eller flera kommuner att bilda ett barnavårdssamhälle, varigenom mängden av barnavårdsärenden skulle bli tillräcklig för att motivera inrättandet av en särskild barnavårdsnämnd. Med hänsyn till den motvilja mot förening av liknande slag olika kommuner emellan, vilken synes råda hos lantbefolkningen, och varom överstyrelsen har särskild erfarenhet, när det gäller förening av smärre skoldistrikt, är det emellertid sannolikt, att barnavårdssamhällen av denna art icke torde komma att bli vanliga åtminstone inom en närmare liggande framtid.

Överstyrelsen anser därför lämpligt, att lagen om den offentliga barnavården, med bibehållande av nödiga bestämmelser angående centralisering av barnavårdsärendena, inrymmer möjlighet för mindre barnavårdssamhälle att efter vederbörligt medgivande uppdraga åt annan myndighet än särskild barnavårdsnämnd att handhava den kommunala barnavården. Ett sådant medgivande kunde lämpligen innefattas i lagen om den offentliga barnavården och avse kommuner med en folkmängd av intill exempelvis 500 personer.

De myndigheter, vilka härvidlag kunna komma i fråga, äro uppenbarligen skolrådet (folkskolestyrelsen) och fattigvårdsstyrelsen. Huruvida de kommunala barnavårdsärendena i här antydda fall borde handhavas av kommunens fattigvårdsstyrelse eller av församlingens skolråd torde i viss mån vara tveksamt. För uppdragets överlåtande på fattigvårdsstyrelsen talar bland annat den omständigheten, att barnavården i den omfattning, som kommittén tänkt sig densamma, i betydande grad är förknippad med ren understödsverksamhet. Inspektören för skyddshemsverksamheten har också, såsom av det bifogade yttrandet framgår, tänkt sig fattigvårdsstyrelsen i mindre samhällen såsom handhavare av den kommunala barnavården. Starka skäl synas emellertid tala för att skolrådet erhåller ifrågavarande uppdrag. Då det här är fråga om församlingar med föga omfattande skolväsen och ett jämförelsevis litet antal barnavårdsärenden, torde ökningen i skolrådets arbetsuppgift icke förorsaka skolrådet några större svårigheter. Redan nu är, såsom ovan framhållits, skolrådet barnavårdsnämnd i här åsyftade församlingar och har som sådan en befogenhet, som i viktiga delar sammanfaller med den befogenhet, som enligt förslaget skulle tillkomma den nya barnavårdsnämnden. Hit höra bland annat så viktiga och ömtåliga ärenden som barns skiljande från hemmet för uppfostran i skyddshem. Skolrådet synes också, tack vare bland annat dess nära kontakt med folkskolans lärare, beträffande den stora gruppen av barn i skolåldern ha större förutsättningar än annan nu befintlig kommunal styrelse att genom iakttagelser, undersökningar och kontroll verka som barnavårdsmyndighet, varvid i övrigt helt naturligt förutsättes, att skolrådet skulle beträffande barnavården i allmänhet samarbeta med fattigvårdsstyrelsen. Vidare erbjuder skolrådet i sin sammansättning en icke oväsentlig likhet med den föreslagna barnavårdsnämnden. Sålunda är kyrkoherden självskriven ordförande i skolrådet, varjämte en medlem av lärarkåren såsom representant för densamma deltagar i skolrådets förhandlingar. Slutligen är enligt överstyrelsens uppfattning all barnavård, vare sig den har till föremål barn inom eller utom skolåldern, i stort sett en form av uppfostringsverksamhet och som sådan närmast att hänföra till skolrådets intresse- och befogenhetsområde. I vissa av folkskolinspektörernas här bifogade yttranden framhålles också med styrka, att barnavårdsfrågor i allmänhet äro att betrakta som uppfostringsfrågor

och därför böra handläggas av sådana myndigheter, kommunala och statliga, som i allmänhet ha sig vården om uppfostringsangelägenheter anförtrödd.

Överstyrelsen anser sig alltså böra framhålla önskvärdheten av att, vid en eventuell överarbetning av kommitténs förslag, till prövning måtte upptagas dels frågan om befrielse för vissa mindre barnavårdssamhällen att inrätta särskild barnavårdsnämnd, dels frågan om barnavårdsärendenas överlåtande i ifrågavarande kommuner åt skolrådet.

125. *Skyddshemsinspektören*: I landets minsta församlingar (på ett- och tvåhundra invånare) torde det möta nästan oöverkomliga svårigheter att finna lämpliga personer till de olika kommunala nämnderna och styrelserna. Såsom ovan påvisats höra fattigvård och barnavård nära samman. Vid barnavårdslagens utformande torde därför böra i 4 § inryckas en bestämmelse om att Kungl. Maj:t må, på ansökan, kunna befria kommun från skyldigheten att tillsätta särskild barnavårdsnämnd och uppdraga åt kommunens fattigvårdsstyrelse att omhändervärdna även den kommunala barnavården.

126. *Statskontoret*: Därest barnavårdsnämndernas verksamhet begränsas på sätt reservanterna Björklund och Magnusson ifrågasatt, torde det knappast förefinnas några skäl att fordra, att särskilda barnavårdsnämnder skola finnas i alla kommuner. I varje fall torde — med hänsyn till vad riksdagen i ovan berörda skrivelse framhållit — undantag från en sådan föreskrift böra på särskild framställning kunna medgivas av länsstyrelse eller eventuellt av Kungl. Maj:t.

127. *Kammarrätten*: Vad angår förslaget bestämmelse att i varje barnavårdssamhälle skall finnas en barnavårdsnämnd, har kammarrätten icke kunnat förbise, att åtminstone i de mindre kommunerna allvarliga svårigheter kunna möta för åstadkommande av barnavårdsnämnder med den kompetens, som deras uppgift skulle kräva. Mångenstädes torde vid utseendet av ledamöter i barnavårdsnämnderna icke kunna tillgodoses nödiga krav på intresse för och erfarenhet i allmänna värv. Behovet av barnavårdsnämnd kommer mången gång, speciellt i landskommunerna, icke att framstå såsom mera utpräglat. Vid sådant förhållande har kammarrätten velat ifrågasätta om icke, efter framställning hos Konungens befallningshavande, undantag från regeln skulle kunna medgivas för särskilda kommuner, och barnavårdsärendena därstädes överlåtas exempelvis åt fattigvårdsstyrelsen, dock med viss för ändamålet förstärkt sammansättning av denna myndighet.

128. *Socialstyrelsen*: Styrelsen har ej känt sig övertygad om att i det stora flertalet mindre kommuner, särskilt de rena landskommunerna, hithörande ärenden äro av den omfattning, att arbetsbördan i och för sig skulle göra ett särskilt organ påkallat. Framför allt synes det tvivelaktigt, att för uppgiften lämpliga personer skulle i erforderligt antal kunna såsom ett nytt tillskott tillföras det kommunala livet i småkommunerna. Till belysande härav må erinras, att vid ingången av år 1923 funnos i landet 111 städer, 35 köpingar, som bildade egen kommun, samt 2,369 landskommuner, alltså tillhoppa 2,515 kommuner. För inrättande av barnavårdsnämnder av den sammansättning, som 6 § i lagförslaget angiver, skulle alltså, då sammanslutning av kommuner till barnavårdssamhällen väl ej kan förväntas äga rum i någon större omfattning, förutom präster, lärare och läkare tagas i anspråk inemot 8,000 över hela landet fördelade »för nit och intresse för ungdoms- och barnavård kända män och kvinnor». Härtill kommer, att arbetsdugligheten hos en barnavårdsnämnd i kvalitativt avseende bör fylla högt ställda anspråk, vilket lärer påkalla, att de smärre kommunernas i allmänna värv mest tränade arbetskrafter skulle behöva anlitas. Sannolikt är, att valet komme att stå mellan blott ett fåtal för andra kommunala förtroendeuppdrag redan förut starkt engagerade personer. Om i själva verket något personligt krafttillskott icke tillföres en verksamhetsuppgift, där-

igenom att för dess fyllande konstitueras ett särskilt organ, synes emellertid föga vara vunnet genom en sådan organisatorisk åtgärd.

Allmänt har under senare tider från kommunernas sida klagats över en tendens inom lagstiftningen att utan tillräcklig hänsyn till kommunernas växlande storlek och behov ålägga dem att inrätta särskilda kommunala organ för handhavande av olika uppgifter. Små landsortskommuner på några hundra personer hava erhållit en organisatorisk utrustning, som knappast skiljer sig från de större städernas, oaktat dessa kunna äga en ända till tusen gånger så stor folkmängd. Enligt styrelsens mening borde det därför tagas under övervägande, om icke förvaltningen inom de smärre kommunerna snarare kunde förenklas genom uttryckligen medgivna sammanslagningar av olika organ.

Att den offentliga barnavården såvitt möjligt bör handhas av ett enda kommunalt organ synes styrelsen vara uppenbart. Ett uppgivande av kravet härpå skulle innebära ett frångående av ett av förslagetts viktigaste och starkast motiverade syften, nämligen att övervinna den nuvarande splittringen på området. Därav följer dock ej, att ett särskilt nytt organ för ändamålet med nödvändighet måste inrättas i alla kommuner, utan torde man ha möjligheten att överlåta uppgifternas handhavande åt ett redan befintligt organ. Förebilder till en sådan anordning saknas icke. De redan befintliga, i lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn påbjudna barnavårdsnämnderna utgöras sålunda, när icke särskilda sådana nämnder utses — dylika förutsättas dock förekomma endast undantagsvis — av vederbörande skolråd eller folkskolestyrelse. Erinras må även om bestämmelsen i 3 § alkoholistlagen, vari föreskrives, att i varje kommun skall finnas en nykterhetsnämnd, men att, om särskild sådan nämnd ej blivit tillsatt, kommunens fattigvårdsstyrelse skall utgöra nykterhetsnämnd.

Styrelsen anser sig böra förorda, att ett medgivande i liknande riktning göres i fråga om barnavårdsnämnd. Det synes därvid icke vara påkallat att föreskriva, i vilka fall särskild barnavårdsnämnd skall tillsättas, utan torde det böra få ankomma på kommunen själv att bedöma, huruvida särskild nämnd erfordras för handhavandet av barnavårdsfrågorna.

Det gäller då att avgöra, åt vilket annat kommunalt organ hithörande frågor lämpligen böra anföras. I sådant hänseende lär valet endast kunna stå mellan skolrådet (resp. folkskolestyrelsen) och fattigvårdsstyrelsen. Utan tvivel tala vissa, nog så beaktansvärda skäl för skolrådet. Detta organ fungerar redan, såsom ovan nämnts, i regel som barnavårdsnämnd, ehuru med mera begränsade uppgifter. Skolrådet företräder undervisnings- och uppfostringssynpunkterna, och det vore onekligen tilltalande, om dessa synpunkter så mycket som möjligt kunde komma till sin rätt. Man betonade genom val av skolrådet, att den offentliga barnavårdens viktigaste uppgift är att dana dugliga medborgare av de barn, som ej kunna erhålla nödig vård i hemmen utan äro i behov av vård från det allmännas sida.

Emellertid kan det ej fördöljas, att den offentliga barnavården i allt fall till väsentlig del är en det allmännas understödsverksamhet och såsom sådan närmar sig de uppgifter, som åvila fattigvårdsstyrelsen. Framhållas må också, att de barn, vilka enligt lagförslaget skulle överflyttas från fattigvården till barnavårdsnämnderna och vilka av kommittén beräknats till drygt 60,000, redan nu omhändervaras av fattigvårdsstyrelserna. Huru nära besläktade barnavårdsnämndens och fattigvårdsstyrelsens uppgifter i många fall skulle bli, framskyntar för övrigt oupphörligt såväl i betänkandet som i de avgivna utlåtandena, och gränsen dem emellan synes ofta uppdragen efter tämligen artificiella linjer. Särskilt ifråga om ensamstående mödrar och deras barn har lagförslaget tillagt barnavårdsnämnderna en uppgift, som enligt styrelsens mening alldeles övervägande har karaktären av en ren understödsverksamhet.

Det torde vara en, låt vara ofrånkomlig brist i den av kommittén föreslagna organisationen, att gränsen mellan fattigvårdsstyrelses och barnavårdsnämnds uppgifter i många fall blir flytande och att de båda organens åtgärder till följd härav komma att skära in i varandra. Om man nu i de kommuner, där särskild barnavårdsnämnd ej inrättats, låter fattigvårdsstyrelsen fungera såsom sådan, komma alla dessa uppgifter att handhas av samma personer. I det att man sammanför all direkt understödsverksamhet under samma organ som den övriga offentliga barnavården, undgår man icke blott splittringen av varandra närbesläktade uppgifter på olika organ utan driver centraliseringen av verksamheten till förmån för barnen ännu ett steg vidare.

Erinras bör vidare, att skolmyndigheterna hittills i allmänhet äro organ för den kyrkliga kommunen. I betänkandet framföras emellertid vägande skäl för att hänföra barnavården till den borgerliga kommunen — alltså ett ytterligare motiv för att välja fattigvårdsstyrelsen. Det kan ej heller vara lämpligt, att skolråden, som ju huvudsakligen hava andra uppgifter att fylla — uppgifter, som i samband med den planerade skolreformen kunna förväntas bliva utvidgade och av mera utpräglad undervisningsnatur — därjämte skulle belastas med den omfattande verksamhet och medelsförvaltning, som ett omhändertagande från fattigvården av barn utav ovannämnda kategorier komme att medföra. Naturligare synes då vara, att, där särskild barnavårdsnämnd ej inrättas, kravet på en centralisation av de barnavårdande uppgifterna tillgodoses på så sätt, att fattigvårdsstyrelsen får sig tillagd motsvarande uppgift jämväl i fråga om de vanartade och sedligt försummade barnen samt fosterbarnen.

Även om man ser saken ur ren vårdsynpunkt, torde det med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke fattigvårdsstyrelsen med hänsyn till såväl sin sammansättning som sin egentliga verksamhet må kunna anses fullt lika lämplig som skolrådet att fungera som barnavårdsnämnd. Vad först beträffar resp. organs sammansättning, synas bestämmelserna härom vara ägnade att till och med giva fattigvårdsstyrelsen ett visst företräde framför skolrådet i nu berörda avseende. Särskilt gäller detta ifråga om den enligt kommitténs och även enligt styrelsens mening synnerligen viktiga bestämmelsen, att kvinnan bör vara representerad inom den offentliga barnavården. Beträffande fattigvårdsstyrelsens sammansättning föreskriver nu fattigvårdslagen, på samma sätt som föreliggande lagförslag ifråga om barnavårdsnämndens, att minst en ledamot skall vara kvinna. För skolrådet däremot finnes ej någon dylik bestämmelse, utan kan detta bestå uteslutande av män, vilket väl också ofta torde vara fallet, åtminstone inom landskommunerna. Vad vidare beträffar lagförslagets krav på obligatorisk medverkan inom barnavården från prästerskapets och läkarkårens sida, må erinras, att vederbörande pastor är självskriven ledamot i skolrådet. Å andra sidan äga emellertid såväl vederbörande pastor som även vederbörande läkare rätt att deltaga i fattigvårdsstyrelsens förhandlingar.

Med avseende å resp. organs förutsättningar att uppspara de fall, där ett ingripande genom den offentliga barnavården erfordras, torde böra framhållas, att skolrådet väl närmast kommer i beröring endast med sådana hem, där skolpliktiga barn finnas, under det att fattigvårdsstyrelsen genom sin allmänt understödjande verksamhet får en vidare överblick och större personkänedom samt lättare och naturligare kan följa förhållandena i alla hem.

Slutligen bör betonas, att fattigvårdsnämnden enligt styrelsens förslag skall konstituera sig som barnavårdsnämnd, när fråga är om barnavårdsunderstöd. Understödet eller den vård, som fattigvårdsnämnden i denna sin egenskap meddelar, erhåller därvid givetvis icke vare sig någon annan benämning eller annan rättslig karaktär än som givits åt det i lagförslaget. I nu berörda hänseende må erinras, att lagstiftningen redan på ett annat område sökt följa principen att samla den kommunala understödsverksamheten under ett organ, fattigvårds-

styrelsen, oaktat understödet ej har karaktär av fattigvård och oaktat ett särskilt organ för handhavande av närbesläktade uppgifter finnes inrättat. I lagen den 14 juni 1918 om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag lämnas sålunda föreskrift om att bidrag av dylik art, som kan beredas från fattigvårdssamhällets sida, skall utdelas av fattigvårdsstyrelsen — alltså icke av pensionsnämnden — ehuru på samma gång uttryckligen föreskrives, att ifrågavarande tillskott och bidrag icke skola vara att anse såsom fattigvård.

Med anledning av vad sålunda anförts och då härtill kommer, att kommittén själv, enligt vad som framgår av dess yttrande å sid. 40 i betänkandet, ansett fattigvårdsstyrelsen böra närmast ifrågakomma som barnavårdsnämnd, därest sådan ej bleve obligatorisk och sålunda ej komme att inrättas i vissa kommuner, har styrelsen funnit sig ha skäl att i nu förevarande avseende giva fattigvårdsstyrelsen företräde framför skolrådet.

Styrelsen har, såsom av det föregående lärers framgå, ju icke velat bestrida, att det ur vissa synpunkter måste anses önskvärt, att i enlighet med kommitténs förslag, ett för den offentliga barnavården särskilt inrättat organ åstadkommes inom varje kommun. Utan tvivel ligger en viss garanti för uppgiftens rätta handhavande däri, att ett organ speciellt inriktas på densamma, efter hand förskaffar sig verkliga insikter på området och därigenom väl också får ett positivt intresse för uppgiften. Om man nu emellertid av praktiska skäl finner det tillrådligt, att i mindre kommuner ett redan befintligt organ får fungera såsom barnavårdsnämnd, så lärers det, vare sig man härtill, såsom socialstyrelsen ovan förordat, väljer fattigvårdsstyrelsen eller skolrådet, icke kunna undvikas, att detta organ får sitt intresse delat mellan sina förutvarande uppgifter och de nya. Styrelsen erkänner, att detta är en brist i den förordade anordningen, och har därför sökt utfinna en organisatorisk anordning, som, inom ramen av vad styrelsen nu föreslagit, vore ägnad att fylla densamma. Styrelsen utgår därvid ifrån att den viktigaste förutsättningen för en god barnavård är, att verksamheten bottnar i ett levande personligt intresse och en stark känsla av ansvar och att om ett sådant intresse och en sådan ansvarskänsla äro för handen, mycket lærers kunna framgångsrikt uträttas även under ganska svaga organisatoriska former.

Det lærers vara en allmänt gjord erfarenhet, att om en person ensam får sig anförtrodd en uppgift och på ett särskilt sätt anges såsom den, vilken också bär ansvaret för dess fyllande, denna omständighet är ägnad att på ett specifikt sätt väcka hans intresse och hans ansvarskänsla för densamma. Det vill synas, som om man på förevarande område borde använda sig av denna erfarenhet. Givetvis kan det ej ifrågasättas att utrusta en ensam person med den befogenhet och att ålägga honom de skyldigheter, som eljest skulle ankomma på en hel nämnd. Däremot synes hinder icke behöva möta, att inom kommun, där fattigvårdsstyrelsen fungerar såsom barnavårdsnämnd, en ledamot av styrelsen utses att fungera såsom föredragande ledamot för barnavårdsärenden. Den föredragande ledamoten borde givetvis i regel icke äga att på egen hand fatta beslut, men undantag härifrån synes kunna göras beträffande sådana ärenden, som ej tåla uppskov och i vilka enligt förslagets 34 § ordföranden skulle äga att besluta. Det skulle älliga ledamoten ifråga att förskaffa sig noggrann kännedom om gällande författningsföreskrifter på området, att aktgiva på alla förhållanden inom kommunen, som äro ägnade att påkalla nämndens uppmärksamhet, att förbereda och för nämnden föredraga de ärenden, som röra barnavård, samt tillse, att av nämnden beslutade åtgärder bringas i verkställighet. Därest icke de i 6 § omnämnda befattningshavarna, kyrkoherde, lärare eller lärarinna och tjänsteläkare, vore ledamöter av nämnden, skulle han i mån av behov träda i förbindelse med dem, och dessa skulle å sin sida vara skyldiga att lämna honom medverkan. I övrigt skulle den föredragande ledamoten, själv-

fallet utan att såsom sådan fungera som ordförande vid sammanträdena, hava att fylla de speciella uppgifter, som enligt kommitténs förslag åvila ordföranden i barnavårdsnämnd.

Påpekas bör måhända, att styrelsen med detta sitt förslag ingalunda åsyftar att fritaga fattigvårdsstyrelsernas övriga ledamöter från delaktighet i ansvaret för den offentliga barnavårdens rätta handhavande. Så till exempel torde det vara nödvändigt att i en del vidsträckta kommuner, där de olika ledamöterna utses med hänsyn till boningsorten och där de så att säga representera olika distrikt, varje ledamot på sitt håll aktgiver på barnavårdsförhållandena. Även där dylik nödvändighet icke föreligger, bör givetvis ej hinder möta för de andra ledamöterna att medverka vid barnavården. Föredragandeinstitutionen avser att fylla en brist — bristen på personligt intresse för den offentliga barnavården och på insikter och omdöme i sådana frågor. Föreligger ingen brist i sådant hänseende, blir institutionen av sig självt överflödigt och den föredragande ledamoten kommer att praktiskt sett bliva jämställd med de övriga ledamöterna.

Två ledamöter av styrelsen hava i denna del anfört: Vi vilja visserligen icke bestrida, att vägande skäl av praktisk-administrativ natur anförts för majoritetens förslag, att låta fattigvårdsstyrelsen fungera såsom barnavårdsnämnd, där särskild sådan nämnd icke utsetts, men vi hålla före, att även om dessa skäl kunna motivera ett frånträdande av kommitténs tanke på obligatoriska barnavårdsnämnder i smärre kommuner, den offentliga barnavården i sådana fall borde uppdragas åt organ, som kunde ha större möjlighet än fattigvårdsstyrelserna att åt densamma giva en positivt fostrande karaktär, nämligen skolråden eller folkskolestyrelserna. Ett genomförande av förslaget att låta fattigvårdsstyrelsen fakultativt kunna fungera såsom barnavårdsnämnd, synes oss därjämte icke på önskvärt sätt främja den enligt vår uppfattning viktiga tendensen att söka steg för steg avveckla fattigvården och skulle vidare i avseende å de vanartade och sedligt försummade barnen medföra en överflyttning av omvårdnaden från skolmyndigheterna, där den nu i regel ligger.

En av socialfullmäktige ävensom styrelsens expert för ärenden rörande alkoholistvården hava funnit de skäl, som i förevarande hänseende tala för skolrådet, mera vägande än de, som tala för fattigvårdsstyrelsen.

129. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott*: Det förefaller utskottet, som om det vore onödigt att — såvida icke understödsverksamhet tilldelas barnavårdsnämnden — utse särskild barnavårdsnämnd även i små kommuner, varest nämndens verksamhet blir av synnerligen obetydlig omfattning. Visserligen kunna enligt förslaget två eller flera kommuner å landet förena sig att tillsammans utgöra ett samhälle för fattigvård och barnavård och sålunda erhålla en för kommunerna ifråga gemensam barnavårdsnämnd, men erfarenheten giver vid handen, att kommunerna i regel icke gärna ingå i dylika sammanslutningar, och man måste därför räkna med ett högst betydligt antal barnavårdssamhällen med ringa folkmängd och till följd därav endast få ärenden rörande den offentliga barnavården. Utskottet vill därför ifrågasätta, om lagförslaget icke skulle kunna ändras därhän, att skolrådet i de små kommunerna kunde fungera såsom barnavårdsnämnd. Skolrådets sammansättning torde lämna garanti för ett tillfredsställande arbete, och vid val av särskild barnavårdsnämnd i de små kommunerna skulle samma personer säkerligen i många fall komma ifråga till båda myndigheterna.

För den händelse skolrådet i mindre kommuner skulle kunna fungera såsom barnavårdsnämnd, bör i lagen intagas en bestämmelse, att minst en kvinna skall vara ledamot av skolrådet, då det sammanträder i egenskap av barnavårdsnämnd.

Vid avgörande av frågan, varest gränsen mellan större och mindre kommuner bör dragas, synes man äga en god hållpunkt i § 27 förordningen om kommunal-

styrelse på landet den 21 mars 1862, i vilken det enligt tillägg i lagen den 23 december 1918 stadgas, att i kommun med över 1,500 invånare den kommunen i kommunala angelägenheter tillkommande beslutanderätten skall uppdragas åt kommunalfullmäktige. Utskottet anser sålunda, att valet av särskild barnavårdsnämnd bör vara fakultativt i kommuner med 1,500 invånare eller därunder.

130. *Svenska stadsförbundets styrelse:* Mera tveksam ställer sig styrelsen gentemot kommitténs förslag, att i varje barnavårdssamhälle skall finnas en myndighet för handläggning enbart av barnavårdsärenden. Kommitténs argument, att en särskild myndighet bör uppbära samhällets ansvar för barnen, synes väl principiellt sett riktigt. Förutsättningen för, att denna myndighet verkligen skall kunna åstadkomma den ökade effektivitet i barnavården, kommittén vill vinna, är dock väl, att i varje barnavårdssamhälle, d. v. s. i regel i var kommun, kan åstadkommas en myndighet, fullt kompetent att utföra det viktiga värv, den får sig ålagt. För de minsta kommunernas del torde man hava anledning betvivla, att så kan bli valet. Befolkningsstatistiken utvisar, att av Sveriges kommuner 128 hava en folkmängd understigande 300 personer. I 272 kommuner uppgår folkmängden till mellan 300 och 500 personer. Det torde med allt skäl kunna ifrågasättas, om i dessa kommuner man kan åstadkomma särskilda barnavårdsnämnder av någon verklig effektivitet. I en dylik socken torde det fåtal personer, som kunna ifrågakomma till sådant uppdrag, väl i de flesta fall redan hava tagits i anspråk för kyrko- och skolråd, kommunalnämnd, fattigvårdsstyrelse, hälsovårdsnämnd, pensionsnämnd, taxeringsnämnd etc. Resultatet blir då antingen, att olämpliga personer insättas i nämnden eller också, att redan på annat håll i anspråk tagna personer inväljas, varvid man kan befara, att deras tid och intresse icke räcka till. I intetdera fallet vinnes således en verkligt arbetsför barnavårdsnämnd. De svårigheter, som mött, att erhålla fullt kvalificerade och arbetsdugliga nykterhetsnämnder torde få anses belysande för här berörda organisationsspörsmål.

Väl kan det sägas, att de mindre kommunerna hava möjlighet öppen att sammansluta sig enligt den tilltänkta lagen angående förening av kommuner på landet till ett samhälle för fattigvård och barnavård. Emellertid torde väl inträffa, att en kommuns barnavård med fördel skulle kunna förenas med en annans, medan detta icke alls är fallet med fattigvården. Det hela strandar då på det i och för sig alldeles riktiga samband, kommittén för detta fall tänkt sig mellan fattigvård och barnavård.

Vad ovan sagts angående de minsta landskommunerna torde emellertid icke vara utan sin tillämpning även för städer med ett invånareantal upp till 4,000 å 5,000. Även i dessa samhällen är kretsen, ur vilken de kommunala förtroendemännen rekryteras, rätt begränsad. Om än intresset för och deltagandet i kommunalt arbete kan förväntas stegrad, hindrar å andra sidan det rena förvärvsarbetet en del personer, vilkas medverkan eljest skulle vara betydelsefull. Därtill kommer att på senare åren lagstiftningen tenderat och allt fortfarande tenderar att tillskapa den ena nämnden och myndigheten efter den andra. Man torde därför icke böra underskatta svårigheterna, när det i dessa mindre samhällen gäller att med goda, i anspråk icke redan alltför starkt tagna krafter rekrytera nya nämnder.

Behovet av en särskild barnavårdsnämnd torde också vara rätt olika starkt allt efter samhällets ekonomiska typ, obesett folkmängdssiffrorna. Medan å orter med stor boendetäthet och framför allt i industrisamhällen behov av särskild barnavårdsnämnd torde vara starkt framträdande, då barnavården där har ett rikligare arbetsfält, blir väl detta mindre fallet på trakter, där befolkningen i högre grad är jordbruksidkande.

Skäl synas styrelsen således kunna åberopas för att icke göra barnavårdsnämnderna obligatoriska i varje barnavårdssamhälle. Då behovet av dylik nämnd,

som ovan framhållits, emellertid knappast torde vara beroende av folkmängden enbart, synes det vara mest praktiskt, att bibehålla stadgandet om särskild nämnd såsom generell föreskrift, men överlåta åt lämplig myndighet, t. ex. länsstyrelsen såsom den närmast överordnade inspektionsmyndigheten, att medgiva erforderliga undantag från huvudregeln.

För de kommuner, som i denna ordning befriades från att utse särskild barnavårdsnämnd, låge det väl närmast till hands att låta skolrådet handlägga dessa ärenden. Då enligt kommitténs förslag, barnavårdsärendena nu i sin helhet skulle överflyttas från den kyrkliga till den borgerliga kommunen, finge dock kanske därav anses följa, att en rent kommunal myndighet borde taga sig an dessa frågor. Tidigare har ju, där särskilda fattigvårdsmyndigheter icke ansetts påkallade, kommunalnämnden fått tjänstgöra även i denna egenskap. I analogi därmed borde i landskommuner och köpingar måhända kommunalnämnden undantagsvis få ersätta barnavårdsnämnden. Därför talar ju också den omständigheten, att kommunalnämnd på många håll tidigare varit fosterbarnsnämnd. Enär i städerna folkskoleväsendet nu i allra största utsträckning förlagts under den borgerliga kommunen, skulle således emellertid folkskolestyrelsen, där detta skett, kunna få fungera såsom barnavårdsnämnd.

Skulle emellertid det för en effektiv barnavård anses oundgängligen nödvändigt att tillskapa ett särskilt organ inom varje kommun, vill styrelsen ändock ifrågasätta, huruvida det kan anses klokt att på en gång genomföra detta slutmål även för de minsta kommunernas del. I den mån lagens tillämpning i praktiken ökat intresset hos allmänheten för dessa frågor, torde möjligheterna att rekrytera dessa nämnder bliva större. Man skulle därför möjligen kunna tänka sig att de särskilda nämnderna under viss övergångstid gjordes obligatoriska endast för samhällen med viss folkmängd. Ett liknande förfaringssätt har ju faktiskt i praktiken, som ovan omnämnts, kommit att tillämpas beträffande fattigvården, då för varje kommun obligatoriska myndigheter på detta område först under senaste åren införts.

131. *Svenska landstingsförbundets styrelse:* Styrelsen kan ej förorda, att föreskriften om en särskild barnavårdsnämnd skall obligatoriskt tillämpas i samtliga kommuner. Det kan enligt styrelsens förmenande icke anses lämpligt att i den stora mängden småkommuner på landsbygden framtvinga specialorgan för än den ena än den andra kommunala verksamhetsgrenen. Antalet förtroendemän, som kunna påräknas i en sådan liten kommun, är alltför begränsat för att en dylik specialisering skall medföra annat resultat än en dubbling i fråga om de kommunala förtroendeuppgifterna med åtföljande ökning av arbete och besvär för förtroendemännen. De kommunala styrelsesammanträdena bliva flera, och detta innebär under alla förhållanden ökat arbete eller ökad tidsförlust för vederbörande förtroendemän, helst i de fall, där desamma måste färdas miltals för att komma till sammanträdesorten.

Det torde böra framhållas, att av dessa anledningar flerstädes på landsbygden, framförallt i de smärre kommunerna och i de norrländska, förspors en del missnöje med inrättandet av särskild fattigvårdsstyrelse. En dylik anordning, varigenom fattigvårdsärendena skildes från kommunalnämnden, torde emellertid varit ofrånkomlig med hänsyn till dennas betydande arbetsbörda i övrigt samt fattigvårdsärendenas från övriga kommunalnämndsärenden skilda karaktär och deras genom den nya lagen ökade omfattning. Men samma skäl föreligger icke för att göra inrättandet av särskild barnavårdsnämnd obligatoriskt. Såsom tydligt framgår av den av kommittén framlagda statistiken, hava barnavårdsärendena i våra smärre landskommuner varit varken många eller komplicerade, och även om ett genomförande av kommittéförslaget givetvis skulle öka arbetet med barnavården, så torde detta i varje fall icke bliva större än att det såsom hittills i småkommunerna kan handhavas av skolrådet, åt vilket barnens fostran

och vård i övrigt äro anförtrodda, kommunen obetaget, att, när så anses lämpligt eller nödvändigt, inrätta särskild barnavårdsnämnd.

En dylik frihet för kommunen att inrätta sig såsom den finner lämpligast, är så mycket nödvändigare med hänsyn till det väntade förslaget angående ersättning åt kommunala förtroendemän. Om, såsom torde komma att föreslås av den kommitté, som har förevarande fråga under behandling, genom beslut av kommunen ersättning i form av rese- och dagtraktamente skall kunna beredas ledamöter av kommunala nämnder och styrelser för deltagande i sammanträde, så blir det med hänsyn till kommunens ekonomi av vikt att i möjligaste mån begränsa antalet dylika sammanträden, och detta sker bland annat därigenom, att, där så låter sig göra, en och samma nämnd eller styrelse handhaver samtliga med varandra närbesläktade kommunala ärenden.

132. *Svenska landskommunernas förbunds styrelse*: Vad angår den obligatoriska skyldigheten att inom varje barnavårdssamhälle utse en barnavårdsnämnd förefaller detta att vara överflödigt i små kommuner. Detta av hänsyn dels till det jämförelsevis ringa antal barnavårdsärenden, som där kunna förekomma, och dels på grund av att befolkningen, som deltagar i det kommunala arbetet, knappast kan räckta till för alla nämnder och styrelser, som kommunerna hava att utse, om särskilda sådana skola utses för varje specialändamål. I kommuner med under 3,000 invånare torde det vara tillfyllest, om det uppdrages åt någon förut existerande nämnd eller styrelse att uppehålla barnavårdsnämndens verksamhet, såvida kommunen icke beslutar att välja särskild sådan. Skolrådet synes vara närmast till att uppehålla barnavårdsnämndens uppgift, för den händelse, vilket torde vara att vänta, att folkskoleväsendet på landet, liksom redan skett i vissa städer, i en snar framtid kommer att överflyttas till den borgerliga kommunen. Skulle skolrådet, på grund av att det icke hör till den borgerliga kommunen, icke kunna fylla barnavårdsnämndens funktion i mindre kommuner, torde fattigvårdsstyrelsen stå närmast till för detta uppdrag.

133. *Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse*: Till 4 § synes böra fogas en bestämmelse, att i smärre församlingar skolrådet må utgöra barnavårdsnämnd, där förhållandena göra detta lämpligt.

134. *Länsstyrelsen i Kristianstads län*: Det i 5 § intagna stadgandet om avgivande av statistisk redogörelse angående barnavården synes länsstyrelsen icke vara av beskaffenhet att böra intagas i lagen, utan torde föreskrift därom böra meddelas i annan ordning.

5 §.

135. *Barnavårdsnämnden i Göteborg*: Då förslaget avser en genomgående centralisering av samhällets barnavård, torde någonstädes också böra antydas barnavårdsnämndens åligganden beträffande *barn utom äktenskapet*, t. ex.: »Rörande barnavårdsnämnds åligganden i avseende på barn utom äktenskapet är särskilt stadgat.»

136. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: I förevarande paragraf, som avhandlar barnavårdsnämndens sammansättning, föreslås, bland annat, att »en vid kommunens folkskola anställd lärare eller lärarinna» skall vara ledamot av nämnden. Enligt nu gällande lag äger för vederbörande skoldistrikt anställd särskild folkskoleinspektör att närvara vid barnavårdsnämndens sammanträden och att deltaga i överläggningarna, men ej i besluten. En liknande föreskrift har givetvis hädanefter sin plats i det särskilda barnavårdsreglementet. Då skolans särskilda synpunkter törhända bättre skulle företräddas, om nämnda befattningshavare vore ledamot, föreslår nämnden, att stadgandet avfattas på sådant sätt, att möjlighet gives att även kunna välja kommunalt anställd folkskoleinspektör till skolans representant i nämnden.

6 §.

Vidare skola enligt denna paragraf till ledamöter i nämnden väljas »minst tre för nit och intresse för ungdoms- och barnavård kända män eller kvinnor». Nämnden vill i detta sammanhang erinra om att i ett nyligen avgivet finskt

kommittébetänkande angående samhällets barn- och ungdomsskydd föreslås, att i synnerhet i kommun, där talrikare sammansatt barnskyddsnämnd finnes, vid valet böra ifrågakomma representanter för föreningar och organisationer, som av fri vilja arbeta för barnskyddet. Det måste enligt nämndens förmenande anses välbetänkt, att vid val av ifrågavarande ledamöter bereda rum för någon dylik representant. Någon bindande föreskrift härom synes dock nämnden lämpligen icke kunna givas.

Slutligen föreslås, att i stad stadsläkaren eller, där mer än en stadsläkare finnes, förste stadsläkaren skall vara ledamot i barnavårdsnämnden. En stadsläkare särskilt i en stor stad har en mångfald tjänsteåligganden. Att härtill lägga ytterligare ett uppdrag, som antages komma att kräva ganska mycken tid, synes icke lämpligt. Härtill kommer, att det icke är säkert, att en sådan läkare alltid besitter den speciella sakkunskap, som i vissa fall måste anses erforderlig. Nämnden anser därför, att ifrågavarande stadgande bör omformuleras, så att i de städer, där utom stadsläkare särskilda stadsdistriktsläkare äro anställda, möjlighet beredes att till ledamot av nämnden kunna erhålla lämplig sådan läkare.

137. *Barnavårdsnämnden i Malmö:* Nämnden finner det icke vara lämpligt, åtminstone i fråga om större städer, att stadsläkaren är självskriven ledamot av nämnden. Dels torde det icke vara lämpligt att pålägga förste stadsläkaren, vars egentliga och huvudsakliga uppgift är nog så maktpåliggande och vittfamnande, ytterligare ett så krävande uppdrag som ledamotskap i barnavårdsnämnden, och dels kan det inträffa, att han saknar intresse för detsamma eller är på annat sätt olämplig. Det är därför enligt nämndens mening bäst att överlämna åt stadsfullmäktige att i varje särskilt fall utse den för uppdraget lämpligaste läkaren. Nämnden finner det icke heller vara av behovet påkallat, att den ledamot, som skall tagas från folkskolans lärarkår, utses av folkskolestyrelsen, utan torde denne med lika stor fördel utses av stadsfullmäktige. Det synes nämnden icke vara lämpligt, att utseendet av nämndens ledamöter splittras på för många händer. För stad, som ej i landsting deltagar, torde det ej heller möta någon svårighet att genom val av stadsfullmäktige till ledamot i nämnden erhålla en i domarvärv erfaren man. Nämnden håller därför före, att i lagen kunde införas bestämmelse därom, att i stad av ifrågavarande slag en av barnavårdsnämndens ledamöter skulle hava erfarenhet i domarvärv. Därefter skulle det bliva obehövt, att sådan person av konungen förordnades till ledamot av nämnden vid behandlingen av vissa frågor. I stad av sådan storlek, att den icke deltagar i landsting, torde sällan något sammanträde i barnavårdsnämnden försiggå, vid vilket icke kan uppstå fråga av det slag, som denne ledamot skulle deltaga uti. Därav följer även, att samtliga nämndens ledamöter erhålla sådan övning i lagens tillämpning, att de snart nog lära sig att någorlunda säkert bedöma även de förekommande fallens juridiska sida. Sedan åt barnavårdsnämndens handhavande anförtröddes vissa delar av lagen om barn utom äkten-skap, har nämnden dessutom vid sin sida en juridiskt utbildad tjänsteman, vilken städse är närvarande vid nämndens sammanträden, och kan nämnden sålunda även erhålla dennes utlåtande i juridiska frågor. Det bör därför icke vara nödvändigt, att den i domarvärv erfarne ledamoten alltid skall vara närvarande, för att nämnden skall vara beslutsmässig i frågor av förenämnda art.

138. *Barnavårdsnämnden i Halmstad:* Nämnden vill gentemot herrar Björklunds och Magnussons reservation påpeka olämpligheten av kyrkoherdens självskrivenhet som ordförande. Ty då sådan självskrivenhet i ecklesiastika styrelser står under debatt, torde det vara mindre tidsenligt att göra kyrkoherden till självskriven ordförande i den barnavårdsnämnd, som är av så helt kommunal natur, att dess ledamöter icke få väljas på kyrkostämmorna utan på kommunalstämma.

139. *Barnavårdsnämnden i Älvkarleby* har på grunder, som anförts av reser-
vanterna Björklund och Magnusson, uttalat sig för kyrkoherdens självskrivenhet
som ordförande.

140. *Östergötlands läns landsting*: Den i förslaget i stor utsträckning använda
metoden med självskrivna ledamöter i barnavårdsnämnderna torde knappast vara
av behovet påkallad och kan tänkas stundom leda till sämre resultat, än om
sammansättningen finge ske efter samma grunder som sammansättningen av
fattigvårdsstyrelserna.

141. *Skyddshemskonsulenten*: Det kunde ifrågasättas, huruvida icke i städer
med egen folkskolinspektör denne borde åtminstone ha rätt att närvara vid
nämndens sammanträden, i synnerhet då nämnden hade att handlägga ärenden
rörande vanartade barn och barn som äro i fara att bli vanartade.

142. *Svenska stadsförbundets styrelse*: Beträffande barnavårdsnämndernas samman-
sättning stadgar det föreliggande lagförslaget i stor utsträckning självskrivenhet.
Mot själva principen kunna väl invändningar göras, då kommunernas beslutande
korporationer icke böra betagas möjligheten att sammansätta de kommunala
nämnderna på det sätt, som med hänsyn till föreliggande lokala förhållanden
är ägnat att medföra bästa möjliga resultat. Med hänsyn till de viktiga och
över vidsträckta områden gripande uppgifter, barnavårdsnämnden får sig tillagd,
torde det dock måhända vara önskvärt att genom självskrivenhetsbestämmelser
trygga nämnden en god sammansättning. Vissa jämkningar i förslaget önskar
styrelsen dock påkalla.

Beträffande förslaget om prästerlig ledamot torde ingen invändning vara att
göra. Det må dock framhållas, att den arbetsbörda, som åvilar kyrkoherden i
t. ex. en större stads församling, torde vara så betydande, att han måhända icke
borde *obligatoriskt* åläggas ledamotskap av barnavårdsnämnden, där arman i för-
samlingen tjänstgörande prästman står till buds.

Styrelsen kan icke finna det fullt lyckligt att obligatoriskt stadga ledamotskap
i nämnden för stadsläkaren respektive förste stadsläkaren åtminstone icke för
de större städernas del. Dessa läkares egentliga och huvudsakliga uppgift är
ändå så maktpåliggande, att de icke ovillkorligen böra belastas med det krävande
uppdraget att deltaga i barnavårdsnämnden — även för det fall, att intresse
saknas för uppgiften. Det torde vara fullt tillräckligt att överlämna åt stads-
fullmäktige att utse den lämpligaste läkaren. Bestämmelsen, att en läkare skall
finnas inom nämnden, anser styrelsen däremot befogad.

Utgår man från, att självskrivenhet skall stipuleras, vill det synas styrelsen,
som om i ett visst avseende denna självskrivenhet borde ytterligare utsträckas.
I motiveringen uttalar kommittén som ett önskemål, att jämväl fattigvårds-
styrelsen borde bli i tillfälle att insätta en representant i barnavårdsnämnden,
men anser, att valfrihet därvidlag borde lämnas. Styrelsen för sin del åter är
av den uppfattningen, att en ur många synpunkter önskvärd förbindelseled
mellan fattigvården och barnavården bör genom direkt stadgande i författningen
tryggas. Erfarenheterna från ett annat område synas tyda på önskvärdheten
av en bestämd föreskrift i detta avseende. Mellan pensionsnämnden och fattig-
vårdsstyrelsen i en och samma, åtminstone större, kommun torde endast mera
sällan ett verkligt samarbete nåts, ehuru ett dylikt naturligen vore av största
värde. Oftast arbeta dessa myndigheter utan någon kontakt med varandra.
Hur gränserna mellan fattigvård och barnavård än slutligen dragas, torde
möjligheter till friktioner ingalunda utebli och ett direkt stadgande i lagen
om gemensam representant torde vara ägnat att underlätta dessa friktioners
undanröjande.

143. Även *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, barnavårdsnämnden i Gävle och
svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå förorda, att en representant för fattig-
vården bör tillhöra barnavårdsnämnd.

144. *Svenska landstingsförbundets styrelse:* Styrelsen vill med avseende å kommitténs förslag om barnavårdsnämndens sammansättning erinra om hurusom man alltmera i fråga om kommunala styrelser och nämnder börjat frångå principen om självskriftenhet och i stället lita till kommunmedlemmarnas och de kommunala representationernas förmåga och vilja att placera den rätte mannen på den rätta platsen. Med den ståndpunkt, kommittén intager i förevarande fråga, torde väl med hänsyn till ovan framhållna gemenskap beträffande fattigvårdsstyrelses och barnavårdsnämnds arbetsområden, konsekvensen fordra en uttrycklig bestämmelse om att jämväl en representant för fattigvårdsstyrelsen skall hava säte i barnavårdsnämnden. Styrelsen åter anser, att samtliga bestämmelser om självskriftenhet i barnavårdsnämnd böra utgå, detta på grund av dels ovan angivna principiella ståndpunkt, dels styrelsens i det föregående uttalade mening, att den särskilda barnavårdsnämnden ej bör vara obligatorisk, utan densammas funktioner kunna handhavas av skolråd eller skolstyrelse, för vilka motsvarande bestämmelser beträffande självskriftenhet icke förefinnas och icke böra införas.

145. *Svenska landskommunernas förbunds styrelse:* Principen med självskrivet ledamotskap i kommunala förvaltningsorgan har, enligt vad erfarenheten visat, mången gång medfört vissa svårigheter. Det är icke alls sagt, att avsikten att tillförsäkra förvaltningsorganet erforderlig sakkunskap, vilket torde få anses ligga bakom tanken på självskriftenheten, ernås på det sättet. Det förefaller snarare, att kommunerna genom fullmäktigeinstitutionen och genom ett vidgat kommunalt intresse skola vara kvalificerade att i detta som i andra fall välja de för befattningen mest lämpliga personerna utan förhandsbestämt ledamotskap. Bestämmelsen om, att kyrkoherden skall vara självskrivet ledamot av barnavårdsnämnden, och att skolrådet skall välja en av kommunens lärare till ledamot, torde därför saklöst kunna uteslutas. För öfrigt kan det rent formellt mot dessa bestämmelser anföras, att förslaget brister i tydlighet, med hänsyn till huru det skall förfaras i de kommuner, som bestå av flera skoldistrikt och det således finnas flera skolråd inom samma kommun.

Ej heller provinsialläkarens självskriftenhet inom bostadskommun synes styrelsen vara tillräckligt motiverad, utan torde den i 8 § i förslaget för provinsialläkare medgivna rätt att vara tillstådes vid sammanträden med barnavårdsnämnderna inom distriktet och att därvid deltaga i överläggningarna, men ej i besluten, vara tillfyllest även beträffande den kommun, där provinsialläkaren är bosatt.

146. *Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse:* I fråga om barnavårdsnämndens sammansättning erinras om de många beröringspunkter, som jämväl enligt det föreliggande förslaget förefinnas mellan fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd. Det synes oss böra uttryckligen fastställas i 6 §, att en ledamot av fattigvårdsstyrelsen med nit och intresse för ungdoms- och barnavård borde äga plats i barnavårdsnämnden. Därigenom kunde mången gång onödig omgång undgås och ett intimare samarbete uppnås mellan de båda institutionerna.

7 §. 147. *Länsstyrelsen i Uppsala län:* Bestämmelse om ställföreträdare saknas i andra stycket.

148. *Länsstyrelsen i Kristianstads län:* Stadgandet i andra momentet av 7 § torde saklöst kunna utgå, då stadgande av samma innebörd återfinnes i andra momentet av 3 § i förslaget till lag angående förening av kommuner på landet till ett samhälle för fattigvård och barnavård.

149. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott:* Enär kyrkoherden, då komminister finnes anställd i annexförsamling, i regel icke äger mera ingående kännedom om de förhållanden i annexförsamlingen, som vid barnavårdsnämndens sammanträden äro av vikt att känna, synes det utskottet, som om i 6 § borde

stadgas, att i annexförsamling komministern, och sålunda icke kyrkoheden, skall vara ledamot av barnavårdsnämnden.

150. *Medicinalstyrelsen*: Förste provinsialläkaren i Västmanlands län har anfört, att det visserligen heter, att tjänsteläkare äger rätt vara tillstådes vid sammanträden inom distriktet. Då emellertid ett tillstådeskommande vid sammanträde utom kommun, där läkare ej är bosatt, för honom kan medföra dryga skjutskostnader, torde ett dylikt deltagande i verkligheten mycket sällan ifrågakomma. För underlättande av tjänsteläkares närvaro vid sammanträde borde åtminstone en gång årligen medgivas honom rätt till reseersättning vid resa utom kommun, där han är bosatt. Medicinalstyrelsen finner själva saken berättigad, men förmenar, att länsstyrelsen, då särskilt viktig fråga föreligger, kan förordna, att vederbörande tjänsteläkare skall vara närvarande, vilket förordnande berättigar denne till ersättning enligt resereglementet.

8 §.

151. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: För den händelse folkskoleinspektör, såsom nämnden föreslagit, kommer att kunna utses till ledamot i nämnden, torde härav föränledas ändrad lydelse av första stycket av ifrågavarande paragraf.

9 §.

152. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Det torde icke föreligga tillräckliga skäl för avvikelse från 12 § i fattigvårdslagen.

10 §.

153. *Länsstyrelsen i Kristianstads län*: I 10 § andra stycket har bland de ämbets- och tjänstemän, som med hänsyn till ämbets- eller tjänstemannaställning icke må vara ledamot eller suppleant i barnavårdsnämnd, icke upptagits länsassessor å landskansliet, ehuru denne enligt nådigt cirkulär den 31 december 1918 har att bereda, föredraga och till expedition befordra, bland andra, mål och ärenden som angå uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn. Enahanda anmärkning torde kunna riktas mot fattigvårdslagens föreskrift i 12 § fjärde stycket.

154. *Länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län* hava uttalat sig i samma riktning.

155. *Barnavårdsnämnden i Gävle*: En anledning till undran för nämnden har varit, varför förslaget (10 §) vill tillåta allmänna åklagaren i stad, stadsfiskalen, att vara ledamot i barnavårdsnämnden, men icke vill giva samma rätt åt allmänna åklagaren å landet, landsfiskalen. Såvitt nämnden kunnat finna, innehålla motiven till förslaget icke någon upplysning om anledningen till denna skillnad.

156. *Svenska stadsförbundets styrelse*: Rörande ledamots avgång skall enligt 10 § gälla vad som föreskrivits om stadsfullmäktiges avgång. Avgår ledamot i barnavårdsnämnd före utgången av valperioden, torde bestämmelserna i 28 § 2 mom. av kommunalförordningen för stad angående ny röstsammanräkning dock knappast kunna komma till tillämpning.

157. *Fredrika Bremer-förbundets styrelse*: Förbundet är tveksamt om lämpligheten av att göra avsägningsrätten så snävt begränsad som den enligt förslaget skulle bli. Det synes förbundet kunna starkt ifrågasättas huruvida det kan vara till fördel för ett uppdrags fullgörande att en person, man såväl som kvinna, kan nödgas att mot sin önskan åtaga sig detsamma. Det kan egentligen ej förvåna om i stället för denna hårt beskurna avsägelserätt, stundom skulle komma att införas en självtagen rätt att utebliva från sammanträden. Utan att i denna fråga vilja göra en hemställan, har förbundet dock velat som sin åsikt framhålla att ett samhällets förtroendeuppdrag är ett åläggande av alltför stor vikt för att utlämnas åt en person, som mottager det ovilligt och utan intresse och på grund därav icke kan väntas göra någon avsevärd insats i arbetet.

158. *Fattigvårdsstyrelsen i Varberg*: Enligt 11 § skulle det tillkomma barnavårdsnämnden att inom sig utse ordförande och v. ordförande. Fattigvårdsstyrelsen anser det dock vara mera lämpligt, att ordförande och v. ordförande i nämnden utses av barnavårdssamhället (stadsfullmäktige eller kommunalstämma),

11 §.

i likhet med vad som nu är fallet vid utseende av ordförande och v. ordförande i fattigvårdsstyrelse.

159. *Förste provinsialläkaren i Kristianstads län* anser, att det under vissa förhållanden kan vara lämpligare att utse särskild kassör utom nämnden, och föreslår, att antingen »inom sig» utgår, eller också paragrafen får följande lydelse: »Nämnden utser inom eller utom sig».

160. *Svenska stadsförbundets styrelse*: Stadgandet, att ordförande och vice ordförande i nämnden skola väljas för två år, skiljer sig från motsvarande bestämmelser för andra kommunala nämnder och styrelser exempelvis hälsovårdsnämnd, där sådant val sker årligen, och torde icke vara av några särskilda förhållanden påkallat.

12 §. 161. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Oklart är, huruvida med »läkare, som i 6 § sägs», menas varje i 6 § nämnd läkare eller endast den läkare, som är ledamot av nämnden; i 8 § avses tydligen blott provinsialläkare eller extra provinsialläkare inom distriktet, oavsett läkarens boningsort.

162. *Medicinalstyrelsen*: Sammanträde torde även böra hållas, då förste provinsialläkaren sådant äskar. Detta är av så mycket större vikt, som förste provinsialläkare jämlikt läkarinstruktionen den 30 december 1911 § 8 har att inspektera, bland annat barnhem, barnkrubbor, räddningshem och anstalter, där barn mot ersättning fostras.

163. *Barnavårdsnämnden i Uppsala*: Kravet i 12 § 2 mom. på att den prästerliga ledamoten av nämnden måste vara »tillstädes» kan enligt vår mening bli till men för nödig skyndsamhet i besluts fattande, varför det torde böra ersättas med ett stadgande, att beslut om barns skiljande från hemmet o. s. v. ej må fattas, där ej den prästerliga ledamoten haft tillfälle att giva sin mening tillkänna.

164. *Barnavårdsnämnden i Malmö*: Nämnden anser bestämmelsen i 12 § 2 mom. 2 stycket, vad större samhällen beträffar, icke blott obehörlig utan olämplig. Det kan utan tvivel förutsättas, att barnavårdsnämnden uti större samhällen består av personer, vilka äga förutsättningar att bedöma de angelägenheter, nämnden handlägger, på ett objektivt och tillfredsställande sätt, och vid sådant förhållande kan det icke vara nödigt föreskriva, att nämnden icke skall kunna fatta beslut i frågor av förenämnda slag, därest den prästerliga ledamoten är frånvarande. Då sådana frågor förekomma vid så gott som alla nämndens sammanträden, är en dylik bestämmelse synnerligen obekväm, enär det ju kan tänkas, att den prästerliga ledamoten kan bli hindrad tillstädeskomma, och att ej heller suppleanten för honom kan infinna sig.

165, 166. *Länsstyrelsen i Kristianstads län*: Stadgandet i 12 § andra momentet att beslut om barns skiljande från hemmet eller omhändertagande för skyddsuppfostran skall göras beroende av, huruvida den prästerliga ledamoten är tillstädes, anser länsstyrelsen sig icke kunna förorda.

Beträffande innehållet i moment 1 av samma paragraf får länsstyrelsen av förekommen anledning ifrågasätta, huruvida icke, till förekommande att vederbörande kyrkoherde faktiskt betages sin lagliga rätt att deltaga i sammanträde, i detta lagrum liksom i 15 § av fattigvårdslagen böra inryckas stadganden, att sammanträde icke må hållas under tid, då allmän gudstjänst hålles i församlingens kyrka.

167. *Skyddshemskonsulenten*: Med hänsyn såväl till prästernas alltmer kringskurna tid och nödvändigheten att i vissa fall snabbt få till stånd ett beslut om barns skiljande från hemmet, synes bestämmelsen i 12 § 2 mom. rörande nödvändigheten av att den prästerliga ledamoten skall vara i vissa fall tillstädes, böra något modifieras i riktning att den prästerlige ledamoten i dessa, i 2 mom. angivna, fall må ha haft tillfälle att i frågan giva sin mening till känna.

168. *Svenska landstingsförbundets styrelse*: Den av kommittén föreslagna bestämmelsen, att fråga beträffande barns skiljande från hemmet ej finge av barnavårdsnämnden avgöras, utan att den prästerliga ledamoten vore närvarande, synes styrelsen olämplig, något som jämväl från prästerligt håll anmärkts. Bestämmelsen saknar motsvarighet i övrig kommunal lagstiftning och är ägnad att bidra till att öka antalet sammanträden samt onödigtvis uppskjuta avgörandet av viktiga ärenden i nämnden.

169, 170. *Svenska landskommunernas förbunds styrelse*: En för kommunalförvaltningen hittills främmande princip hava kommitterade förordat, i det att de föreslå, att barnavårdsnämnden ej skall vara beslutför i vissa fall med mindre än att den prästerliga ledamoten är närvarande. Utom den omständigheten, att ett hinder lätt kan uppstå för viss person att delta i ett sammanträde, förefaller det vanskligt, att göra ett förvaltande organs beslutsmässighet beroende av en enda ledamots närvaro, i detta fall så mycket mer som ifrågavarande ledamot ej för sig har någon ersättare, och det, med hänsyn till att pastoratet kan bestå av flera kommuner, kan komma att inträffa, att en och samma kyrkoherde kan vara ledamot i flera barnavårdsnämnder.

Bestämmelsen i 12 § om att barnavårdsnämnd ej må fatta beslut, där ej den prästerliga ledamoten är tillstädes, synes sålunda styrelsen ej böra bibehållas, även om bestämmelsen om dennes självskrivenhet skulle komma att bestå. Däremot synes bestämmelsen om, att för besluts fattande i ifrågavarande fall minst tre ledamöter skola vara ense om beslutet, fullt befogad.

171. *Förste provinsialläkaren i Kronobergs län* anser att det, med hänsyn till såväl barnets som moderns eller eventuellt annan anhörigs hälsotillstånd, vid fattandet och verkställandet av beslut om barns skiljande från hemmet torde vara behöfligt, att läkare lämnas tillfälle uttala sig, huruvida omständigheter föreligga, som böra föranleda förhindrande eller uppskjutande av barnets skiljande från hemmet eller som böra föranleda särskilda försiktighetsmått i fråga därom.

172. *Svenska stadsförbundets styrelse*: De ansvarsbestämmelser, som i 12 § 4 mom. stadgas för uteblivande från sammanträde, synas med större skäl hava bort anpassas efter för pensionsnämnd gällande än efter de för stadsfullmäktig stipulerade, då det i båda fallen gäller en förvaltningsnämnd och icke en beslutande myndighet. Dessutom äro viten högre inom pensionsnämnden samt utgå med olika belopp för ordförande och ledamot.

173. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Det torde icke föreligga tillräckliga skäl för avvikelse från 17 § i fattigvårdslagen. 14 §.

174. *Medicinalstyrelsen*: I förste stadsläkarnas i Stockholm, Göteborg och Norrköping avgivna yttranden framhålles å ena sidan det riktiga i, att i stad förste stadsläkaren eller, där sådan icke finnes, stadsläkaren skall vara ledamot i barnavårdsnämnden, men å andra sidan uttalas det nödvändiga i, att särskilt arvode härför tillerkännes denne läkare. Medicinalstyrelsen finner, att goda skäl tala för bifall till denna begäran. 15 §.

175. *Länsstyrelsen i Södermanlands län*: I slutet av 17 § bör uttryckligen ut-sägas, att det är för den tredskandes hämtning, som nämnden må »lita Konungens befallningshavande till». 17 §.

176. *Länsstyrelsen i Västmanlands län*: Enligt 17 § kan barnavårdsnämnd böt-fälla den som icke hörsammar nämndens kallelse till inställelse inför nämnden. Även kan nämnden genom upprepade viten tillhålla den tredskande att inställa sig. Det borde måhända föreskrivas, vilken myndighet skall utdöma dessa viten, och huruvida böter och viten i händelse av bristande tillgång skola förvandlas till frihetsstraff enligt allmän lag eller ej.

177. *Barnavårdsnämnden i Göteborg* anser bestämmelserna i 17 § om inkallelse vara onödigt detaljerade.

18 §.

178. *Kammarrätten*: Stadgandet i 17 § tager icke sikte på, att förhållanden kunna tänkas föreligga, vilka utan att kunna rubriceras såsom laga förfall dock äro av beskaffenhet att verka hindrande eller i allt fall försvårande med avseende å möjligheten av personlig inställelse, såsom långa avstånd, den inställelseplik-tiges oförmåga att själv bestrida resekostnaderna och dylikt.

179. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: 1 och 2 mom. Det torde icke föreligga tillräckliga skäl för avvikelse från 19 § 1 och 2 mom. i fattigvårdslagen.

180. *Barnavårdsnämnden i Uppsala*: Den i 18 § stadgade skyldigheten för barnavårdsnämnd att indela barnavårdssamhället i distrikt borde enligt nämndens mening icke göras ovillkorlig, utan kunde det lämpligen anförtras åt varje barnavårdssamhälle att genom föreskrifter i sitt reglemente ordna denna fråga.

181. *Medicinalstyrelsen* erinrar om följande uttalande av förste stadsläkaren i Norrköping: För det dagliga arbetet hava kommitterade föreslagit, att samhället skall indelas i distrikt under uppsikt av någon ledamot i nämnden. Denna föreskrift är sålunda obligatorisk och kommitterade hava tänkt sig undantag därifrån endast för mindre samhällen med ringa omfattning av barnavården. Denna ovillkorliga bestämmelse har förste stadsläkaren ansett olämplig för större samhällen, där barnavårdsarbetet tagit sådan omfattning, att avlönade inspektriser måste anställas; i dessa vore det helt visst bättre, att nämnden i sin helhet, eventuellt ordföranden, finge bedöma föreliggande frågor, som bjuda sig; endast sålunda kan barnavårdsarbetet tänkas erhålla den likformighet och stadga för samhället, som är önskelig. Bestämmelsen synes förste stadsläkaren tämligen obehövlig, då det kan överlåtas åt nämnden själv att i denna detalj ordna sitt arbete, och den borde därför bortfalla.

182. *Skyddshemsinspektören*: Det synes icke önskvärt att, såsom i 18 § föreslås, barnavårdsnämnd skall indela barnavårdssamhället i distrikt. På denna punkt torde en viss frihet böra tillerkännas nämnderna. I medelstora kommuner, t. ex. Uppsala, där särskild barnavårdsbyrå finnes organiserad, synes en uppdelning i distrikt icke medföra några påtagliga fördelar, utan i stället möjligen komma att göra organisationen onödigt invecklad.

183. *Förste provinsialläkaren i Kopparbergs län* föreslår att tjänsteläkare, som är ledamot av barnavårdsnämnd, bör, om nämnden ger honom i uppdrag att utöva uppsikt över visst distrikt inom barnavårdssamhället (s. k. distriktsföreståndarskap), äga rätt att avsäga sig detta uppdrag dels emedan ett sådant skulle kunna upptaga allt för mycket av hans tid, dels därför att hans uppgift inom nämnden ju i huvudsak bör vara den av sakkunnig och rådgivande ledamot i medicinska frågor.

184. *Förste provinsialläkaren i Stockholms län* föreslår, att 18 § 2 mom. måtte erhålla följande lydelse: »Barnavårdsnämnden skall — — — — utse därför skickade — — — —».

185. *Barnavårdsnämnden i Göteborg* förordar bibehållandet av benämningen »kretsombud» i stället för »biträde» eller annan benämning i 18 § 2 mom.

186. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Nämnden ställer sig tveksam i fråga om lämpligheten av att stadga skyldighet för inom kommunen bosatta personer att mottaga och under viss tid behålla sådant uppdrag, varom i paragrafens andra och tredje moment förmäles. Ifrågavarande uppdrag äro alltför viktiga för att samhället bör utsätta sig för risken att få dem vanskötta, vilket lätt kunde bliva fallet, om någon därtill tvingades eller i allt fall skulle kunna känna sig tvingad.

187. *Stockholms stads konsistorium*: Bestämmelsen, att personer, som barnavårdsnämnd anser särskilt lämpliga till övervakare eller vårdare, kunna åläggas att fullgöra sådant uppdrag, är utan tvivel mindre välbetänkt. En person, som så påtvingas en uppgift, torde icke komma att visa sig synnerligen framgångsrik i sina åtgärder. Det fria värdjandets väg synes i detta fall vara betydligt lämpligare.

188. *Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse*: Bestämmelsen i 18 § 4 mom. om barnavårdsnämnds rätt att tvångsälägga någon att vara övervakare eller vårdare bör utgå. Om någon avsäger sig sådant uppdrag och skall tvingas därtill, visar all erfarenhet att denne i regel icke kommer att handhava uppdraget med den omsorg sakens vikt kräver.

189. *Socialstyrelsen*: Av utredningen undgår man ej det intrycket, att vederbörande på många håll förråda stor liknöjdhet och okunnighet. Man har, medvetet eller omedvetet, blundat för fall, där barn och ungdom varit utsatta för uppenbar vanvård i både kroppsligt och andligt hänseende. Här finnes utan tvivel ett vidsträckt fält för enskilt initiativ att ingripa genom upplysnings- och propagandaverksamhet. Kommittén har också i 20 § 2 mom. infört uttryckliga direktiv för barnavårdsnämnd att inleda och uppehålla samarbetet med föreningar och andra, vilka utöva ungdoms- och barnavård eller annan därmed i samband stående social verksamhet. Styrelsen vill på det livligaste förordna, att stat och kommun ägna alla enskilda strävanden i nu angiven riktning sin uppmärksamhet och skänka dem sitt stöd.

190. *Länsstyrelsen i Östergötlands län*: I 20 § torde lämpligen bland där uppräknade enskilda anstalter för barnavård bära omnämnas även s. k. barnträdgårdar (Kindergarten), vilka säkerligen kunna vara av betydelse att anlitas för barnavårdsverksamheten.

191. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: De erinringar, nämnden ovan gjort med avseende å vissa stadganden i andra kapitlet, äro av mer allmän natur och synas kunna äga betydelse för även andra kommuner än huvudstaden. Beträffande Stockholms stad skola enligt uttryckligt stadgande i förevarande paragraf bestämmelserna i detta kapitel gälla allenast, i den mån icke Konungen genom särskilt utfärdade föreskrifter annorlunda förordnar. De undantag från kapitlets regler rörande barnavårdsnämnds organisation och arbetssätt, vilka påkallas för huvudstadens del, synas bära upptagas i den särskilda instruktion för barnavårdsnämnden, som Kungl. Maj:t torde komma att fastställa. Då förslag till dylik instruktion ännu icke föreligger, ingår nämnden icke nu på de särskilda förhållandena i huvudstaden, utan anser sig endast bära uttala, att nämnden förutsätter, att den beredes tillfälle att yttra sig över instruktionsförslaget.

192. *Stockholms stads konsistorium*: Att i de särskilda föreskrifter, som Kungl. Maj:t kommer att utfärda för Stockholms stad, sådana bestämmelser komma att göras, att konsistoriet kommer att, såsom förhållandet nu är i fråga om folkskoledirektionen, som ju på samma gång är barnavårdsnämnd, få insätta en representant med suppleant i den blivande självständiga barnavårdsnämnden, anser konsistoriet sig med full trygghet kunna förvänta.

193. *Överståthållarämbetet*: Man ser i förslaget om ungdomsråd ett icke så litet embryo till ett nytt ämbetsverk inom varje landstingsområde. Och varför detta? Kommittén påstår att det skulle visat sig, att länsstyrelserna, som för närvarande handlägga mål av förevarande beskaffenhet, icke skulle vara vuxna denna uppgift. Med hänsyn till den sammansättning våra länsstyrelser äga har man svårt att utan annat belägg, än kommittén i fråga om ett eller annat fall åberopat, tro på detta påstående. Så svåra äro dock icke de ifrågavarande målen. Det tycks numera knappast vara möjligt att få ett kommittéutlåtande utan att tillika erhålla ett förslag om anställande av nya ämbetsmän, och det förefaller som om den nu ifrågavarande kommittén icke skulle ansett sig hava väl fyllt sitt värv, om den avvikit från denna regel. Överståthållarämbetet får avstyrka förslaget om inrättande av ungdomsråd.

194. *Länsstyrelsen i Stockholms län*: Länsstyrelsen ställer sig tvivlande till förslaget om ungdomsråd för länen. Kommitténs motivering för dessa nya länsorgan synes icke i något hänseende tillräcklig, det har avstyrkts av ett stort antal landsting, bl. a. i Stockholms län, och det framstår i varje fall för när-

20 §.

21 §.

3 kap.
Om ungdoms-
råd m. m.

varande såsom en konstruktion, som icke har grund i de verkliga förhållandena, och som dessutom skulle försäkra onödiga och säkerligen ej obetydliga kostnader. Det förefaller vida naturligare att till en början åtnöja sig med en bättre organisation av barnavården i kommunerna; sedan denna trätt i verksamhet, kan man ju, därest anledning därtill gives, upptaga frågan om en överbyggnad inom länen, men i så fall, så vitt länsstyrelsen nu kan bedöma, utan att tilldela ett dylikt länsorgan den särskilda befogenhet att pröva frågor rörande barns skiljande från hemmet eller omhändertagande för skyddsuppfostran, vilken kommittén anförtrött ungdomsrådet. Att dylika ärenden skulle bättre handläggas av ett dylikt ungdomsråd än, såsom hittills, av Kungl. Maj:ts befallningshavande, kan länsstyrelsen icke finna. Skulle så anses önskvärt, böra de praktiska barnavårdssynpunkterna vid dessa frågors handläggning kunna särskilt tillgodas även inom länsstyrelserna, exempelvis genom en bestämmelse att därvid skall tillkallas vederbörande fattigvårdskonsulent, som ju enligt förslaget skulle inspektera även barnavården inom sitt område, och eventuellt en representant för den barnavårdsnämnd, vars beslut är föremål för prövning.

195. *Länsstyrelsen i Uppsala län:* Beträffande det föreslagna ungdomsrådet kan länsstyrelsen åberopa vad av landstinget blivit anført. Länsstyrelsen tillägger, att de fall torde vara synnerligen lätt räknade, då en länsstyrelse utan fullgiltiga skäl undanröjt ett beslut om barns skiljande från hemmet. När ett sådant undanröjdande förekommit, torde det nästan alltid hava berott därpå, att den underordnade myndigheten icke iakttagit de föreskrifter, som lagstiftaren avsett att utgöra garantier mot kränkning av föräldrarnes rätt, och från vilka ett ungdomsråd lika litet som en länsstyrelse bör kunna dispensera. Starkare praktiska skäl än de av kommitterade anförda torde även i våra dagar böra fordras för tillskapande av en ny institution.

196. *Länsstyrelsen i Södermanlands län:* Ehuru det väl skulle ligga närmast till hands för länsstyrelsen att med glädje hälsa ett tillfälle att slippa ifrån något av den ständigt ökade arbetsbörda, som påvilar denna myndighet, kan länsstyrelsen likväl icke underlåta att reagera mot förslaget att tillskapa en ny överinstans över barnavårdsnämnderna i frågor om barns skiljande från hemmet, det s. k. ungdomsrådet. Det göres i motiven gällande, att länsstyrelserna skulle i detta fall icke erbjuda garantier för en tillfredsställande saklig prövning av frågorna, utan att prövningen där skulle bli övervägande formell. Även om detta sistnämnda vore sant, tror länsstyrelsen, att man vunnit den överinstans man behöver, ty huvudsaken är att tillse, att barnavårdsnämnden icke överskridit sin befogenhet eller begått något juridiskt ohållbart. Har så skett, böra inga praktiska hänsyn få avhålla från beslutets hävande, men föreligger ej dylikt fel och är det ej uppenbart, att ett missgrepp begåtts, plägar åtminstone länsstyrelsen i detta län låta barnavårdsnämndens beslut stå fast, i den övertygelsen att nämnden, vars omdömesförmåga länsstyrelsen icke haft anledning att tvivla på i något av de fall, som här förelegat till avgörande, haft bästa möjlighet att taga hänsyn till föreliggande förhållanden och bedöma dem ur reell synpunkt. För övrigt torde nog kommitténs uppfattning om länsstyrelsernas oförmåga att se frågorna sakligt vara ganska orättvis. Den ständiga beröringen med det yttre livet i dess mångskiftande facer har givit länsstyrelserna en ganska stor förmåga att se saker praktiskt och även kommit dessa myndigheters arbetssätt att inom laglighetens ram smidigt anpassa sig efter praktiska behov.

197. *Länsstyrelsen i Östergötlands län:* Beträffande den av kommittén föreslagna påbyggnaden på barnavårdsnämnderna, de s. k. ungdomsråden, ansluter sig länsstyrelsen tillfullo till vad reservanterna Björklund och Magnusson härutinnan anført och anser sålunda, att dessa utan olägenhet, men ur kostnadsynpunkt till stor fördel, kunna undvaras. De uppgifter, som skulle tillkomma dessa organisationer, torde ej vara av svårare eller mera betungande art, än att

de fortfarande kunna handhavas av länsstyrelserna, särskilt som dessa till sitt förfogande vid handläggning av barnavårdsärenden skulle få de nuvarande fattigvårdskonsulenterna, vilka väl få anses äga eller åtminstone komma att förskaffa sig nödig sakkunskap även på det speciella barnavårdsområdet. Skulle någon ökning av antalet sådana konsulenter visa sig nödvändig, torde i varje fall detta vara att föredraga, särskilt som konsulentdistrikten redan nu visat sig väl stora för att konsulenterna skola kunna med nödig omsorg sköta sina befattningar. I detta sammanhang vill länsstyrelsen anmärka, att den i betänkandet uttalade och av Linköpings barnavårdsnämnd i dess yttrande understrukna meningen, att länsstyrelsernas granskning av barnavårdsnämndernas verksamhet varit av mera formell och juridisk art icke torde äga fog för sig; länsstyrelsen har åtminstone för sin del städse vinnlagt sig om att i sådana fall omsorgsfullt pröva frågans reella innebörd och söka på ett rättvist sätt skilja mellan det allmännas och föräldrarnas berättigade intressen.

198. *Länsstyrelserna i Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gottlands, Blekinge, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Jämtlands och Norrbottens län* avstyrka, under framhållande av i huvudsak samma skäl som de förut omförmälda länsstyrelserna, förslaget om ungdomsråd. I vissa av utlåtandena anföres även, att ungdomsrådets inrättande skulle medföra betydande kostnader.

199. *Länsstyrelserna i Malmöhus och Västernorrlands län* framställa icke någon erinran mot förslaget om ungdomsråd.

200. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* se ovan under rubriken »Förslaget i allmänhet och dess huvudprinciper».

201. *Länsstyrelsen i Västerbottens län*: Givetvis finnes anledning att ställa sig tecksam inför förslaget att inrätta ett nytt organ, ungdomsrådet, vars verksamhet uppenbarligen kommer att föranleda icke obetydliga kostnader.

Med de skäl kommittén anfört och med de uppgifter, som lämnas ungdomsrådet särskilt i fråga om behandling av vanartade personer i åldern 15—18 år och även med hänsyn till de allmänna uppgifter, som enligt 23 § tillagts rådet, finner länsstyrelsen sig obetingat böra tillstyrka den föreslagna anordningen om inrättande av det nya organet.

Emellertid synes det länsstyrelsen, som om kommittén icke anfört övertygande skäl för sitt förslag att låta befogenheten att öva uppsikt över den offentliga barnavården helt och hållet vila hos länsstyrelserna, visserligen med biträde av fattigvårdskonsulenterna. Det förefaller länsstyrelsen tvärtom uppenbart att därest ett särskilt organ inrättas med de kvalifikationer, som ungdomsrådet skulle representera, denna myndighet framför andra bör vara skickad att även utöva en inspekterande och rådgivande verksamhet. Redan med de allmänna uppgifter, som tillagts ungdomsrådet, synes självklart vara förenad befogenheten att öva uppsikt över barnavårdsnämndernas verksamhet. Särskilt här uppe i de norrländska länen med de långa avstånden och dåliga kommunikationerna synes denna omedelbara inspekterande och rådgivande verksamhet vara av synnerlig betydelse för barnavården ute i bygderna. Sedan fattigvårdskonsulenterna tillkommit, torde dessa vid sina inspektioner hava även på barnavårdens område haft stor betydelse. Med ett så vidsträckt område som nionde distriktet omfattar, Norrbottens och Västerbottens län, blir det dock uppenbarligen omöjligt för konsulenten att på något så när tillfredsställande sätt utöva den uppsikt, som kräves både på fattigvårdens och barnavårdens område. I detta sammanhang må erinras om vad två av kommitténs ledamöter föreslagit i fråga om inrättande av en särskild (helst kvinnlig) barnavårdskonsulent, som skulle stå ungdomsråden till tjänst vid utövandet av en sådan inspekterande och rådgivande verksamhet och genom vilket organ ungdomsråden kunde komma i den förbindelse med barnavårdsnämnderna, som förutsattes redan med kommitté-

majoritetens program. De båda reservanterna ifrågasätta ock möjligheten att eventuellt låta samma person samtidigt vara barnavårdskonsulent och sekreterare hos ungdomsrådet.

Länsstyrelsen finner detta uppslag vara synnerligen beaktansvärt. Det torde kunna räknas med att antalet av de ärenden, som ungdomsråden huvudsakligen skulle hava att handlägga, bli tämligen fåtaliga, särskilt om man undantager industriorterna. Just med hänsyn härtill kan man ställa sig tveksam i fråga om inrättande av särskilda ungdomsråd med en permanent tjänsteman och byrå. Om emellertid såsom nämnda reservanter föreslagit rådets sekreterare finge uppdraget att å rådets vägnar utöva uppsikt över barnavården ute i bygderna, skulle ungdomsråden med all säkerhet på ett tillfredsställande sätt kunna utföra de viktiga uppgifter, som kommittén avsett. Utan ett dylikt särskilt organ torde det icke vara möjligt för ungdomsråden att åtminstone i detta vidsträckt län få den betydelse, som man av denna myndighet har rätt att vänta. Det skulle också kunna ifrågasättas, att, om särskilda barnavårdskonsulenter inrättades, ungdomsråden bleve obehövliga. Ärendena angående skyddsuppfostran skulle då fortfarande kunna anförtras åt länsstyrelserna, därest dessa finge ett dylikt rådgivande organ, barnavårdskonsulenten, vid sin sida.

På grund av det anförda finner sig länsstyrelsen, som i stort sett finner kommitténs förslag även i denna del synnerligen förtjänstfullt, dock böra ifrågasätta en omarbetning i den riktningen att ungdomsråden tilläggas den befogenheten, som enligt förslaget 4 kapitel skulle utövas av länsstyrelsen.

202. *Stockholms, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Gävleborgs och Jämtlands läns landsting* avstyrka förslaget om ungdomsråd.

203. *Uppsala läns landsting*: Det synes som om de av reservanterna Björklund och Magnusson uttalade betänkligheterna angående inrättande av ungdomsråd hava fog för sig, ej minst i fråga om förhållandena här i länet. Den utredning, som överlämnats till årets landsting angående behovet av skyddshemslatser i riket, utvisar bl. a. att inom Uppsala län under 1920 förekommit endast 6 fall, där barnavårdsnämnd beslutat skilja barnet från dess hem. Det är sålunda här fråga endast om ett så begränsat antal fall, att något behov av en ny myndighet, som handlägger därmed i sammanhang stående mål, ej synes motiverad för Uppsala läns del. Även synes ungdomsrådets mera allmänna uppgifter kunna på annat sätt genom redan befintliga myndigheter tillbörligen tillgodoses.

204. *Södermanlands läns landsting*: Ungdomsrådet skulle utöva dels en dömande och dels en upplysande verksamhet. Beträffande den förra torde den komma att bli av ytterst ringa omfattning, då man vet, att t. ex. från detta län under år 1920 endast tre barn behövde skiljas från hemmen. De få tvister, som på grund härav kunna väntas uppstå, torde fortfarande utan olägenhet kunna avdömas av länsstyrelsen.

Beträffande den mera ideella verksamhet, som lagförslaget tänker sig skola utövas av ungdomsrådet, fruktar landstinget, att det icke finnes anledning förvänta, att den skall kunna bli av någon större betydelse med den sammansättning dessa råd skola komma att få med en av Konungen utsedd jurist som ordförande och av landstinget utsedda ledamöter, boende på vitt skilda håll inom länet.

I reservation, som av herr Jundell och fröken Wedberg anförts mot kommittéförslaget, hava reservanterna framhållit vikten av, att en inspekterande och rådgivande verksamhet anordnas i samband med ungdomsråden. Även landstinget finner denna verksamhet vara av stor betydelse men anser, att den bör kunna åstadkommas även utan inrättande av särskilda ungdomsråd.

Ungdomsrådets mera allmänna uppgifter synas landstinget tillsvidare kunna tillgodoses genom redan befintliga myndigheter. Det torde dessutom vara anledning att avvakta, vilken inverkan de nya barnavårdsnämnderna kunna få på barnavården, innan man går att inrätta någon ytterligare myndighet i detta avseende.

Landstinget anser därför inrättande av ungdomsråd icke av behovet påkallat och hyser den uppfattningen, att de kostnader, som detta råd skulle åsamka det allmänna, icke kunna väntas bli uppvägd av fördelarna av dess verksamhet.

205. *Gottlands, Malmöhus och Västmanlands läns landsting* hava intet att erinra mot förslaget i dess helhet.

206. *Skaraborgs läns landsting* har avstyrkt förslaget i dess helhet.

207. *Västernorrlands läns landsting*: Om ungdomsråden skulle, såsom avsikten synes vara, kunna organiseras så, att de ej endast bliva ett slags domstol och en slags besvärinstans över barnavårdsnämnderna utan också ett initiativtagande och rådgivande organ, torde deras inrättande vara väl motiverat.

208. *Västerbottens läns landsting* har intet att erinra mot förslagets huvudpunkter.

209. *Norrbottnens läns landsting*: Inrättande inom varje landstingsområde av ett ungdomsråd anser landstinget icke vara av behovet påkallat.

Ärenden, varom stadgas i 7 kap., synas böra handläggas av barnavårdsnämnden och länsstyrelsen. Då ungdomsrådet ej synes komma att utöva någon inspektionsverksamhet, är det svårt att förstå, huru rådet skall kunna, såsom det heter i motiveringen till lagen, skaffa sig en noggrann kännedom om barnavårdens allmänna beskaffenhet inom sitt verksamhetsområde och vidtaga på grund därav betingade åtgärder. Impulserna måste under sådana förhållanden komma från andra eller tredje hand. Den mest införsatta i detta avseende blir tvivelsutan den i 4 kap. omförmälde fattigvårdskonsulenten, som det åligger att biträda länsstyrelsen med att övervaka barnavårdsnämndernas verksamhet. Nämnda tjänsteman befinner sig i regel på inspektionsresor och blir således i tillfälle att skaffa sig ingående kännedom om barnavårdens allmänna beskaffenhet inom sitt distrikt. Att han avlägger rapport till länsstyrelsen är naturligt, enär han enligt lagförslaget skall biträda länsstyrelsen. Men då man redan har en person, som äger kännedom i här omförmälda ämne och säkerligen även kan se vad som brister däri och äger förmåga att föreslå botemedlen, är ungdomsrådets verksamhet på den punkten överflödigt.

På det att lekmannaomdömet vid avgörandet inför länsstyrelsen av ärenden om barns skiljande från hemmet och omhändertagande för skyddsuppfostran må bli representerat, borde kunna i lagen ryckas in en bestämmelse därom, att länsstyrelsen vid behandling av frågor, varom stadgas i 7 kap., skulle ha skyldighet att såsom rådgivare inkalla två eller flera ledamöter av den nämnd, som landstinget för ändamålet i tillräckligt antal hade att utse bland för barn- och ungdomsvård nitälskande personer i residensstaden eller dess omedelbara närhet. Ledamöterna i denna ungdomsjury, om man så får kalla den, skulle äga att av landstingsmedel uppbära skäligen ersättning för varje sammanträde.

Ungdomsrådets övriga i 23 § i lagförslaget angivna uppgifter kunna säkerligen fyllas på annat sätt än genom tillskapande av en ny ämbetsinstitution. De viktigaste av dessa äro anskaffande av goda fosterhem och tagande av initiativ för barnavårdens utveckling. Nämnda två viktiga syftemål borde kunna vinnas genom enskild föreningsverksamhet. Sålunda kunde en förening bildas inom varje län för barnavårdens främjande, försåvitt dylika sammanslutningar icke förut finnas. Kärnan i en sådan förening borde kunna bli de mest intresserade av barnavårdsnämndernas ledamöter, fattigvårdskonsulenten, de av lands-

tinget utsedda ungdomsrådsgivarna samt andra intresserade. Föreningens styrelse borde lämpligen ha sitt säte i residensstaden och hålla årsmöten i närvaro av vederbörande tjänstemän inom länsstyrelsen med föredrag av fackkunniga personer o. s. v. Länsföreningarna kunde sedermera bli underavdelningar av Svenska fattigvårdsförbundet. Ett ökat statsbidrag till denna fria föreningsverksamhet skulle säkerligen verka mera livgivande på arbetet för barnavårdens höjande än ett 30-tal mycket dyra samt mer och mindre sterila ungdomsråd. Det är landstingets bestämda uppfattning, att de syftemål, som äro antydda i 23 § av lagförslaget, skulle kunna vinnas på denna väg.

Då fattigvårdskonsulenterna genom de ökade bestyren med barnavården torde erhålla en större arbetsbörda än förut, är det nödvändigt att öka antalet fattigvårdskonsulenter. Detta blir måhända mest behöfligt i de två nordligaste länen med sina oerhörda avstånd och sin brist på kommunikationer.

210. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Då det icke är avsett, att ungdomsråd skall tillsättas i Stockholm, anser nämnden kommitténs förslag om inrättande av ungdomsråd icke föranleda något annat uttalande från nämndens sida, än att det synes nämnden tveksamt, om denna myndighet är av behovet påkallad, särskilt om, såsom nämnden nedan under 4 kap. föreslår, särskilda barnavårdskonsulenter tillsättas, vilka torde kunna fylla de allmänna uppgifter rörande barnavården, som enligt 23 § av förslaget tillagts rådet, och som enligt nämndens mening utgöra den viktigaste delen av rådets verksamhet. Mot den anordning, avseende fullgörande av vissa ungdomsrådets funktioner, som i 28 § föreslås för städer, som ej deltaga i landsting, har nämnden ingen erinran att framställa.

Ledamoten av nämnden fröken Lindhagen (reservation): Är enig med majoriteten angående möjligheten att genom ett utvidgat system med gemensamma barnavårdskonsulenter kunna åstadkomma den rådgivande verksamhet, som behövs för barnavården (se nämndens yttrande nedan 245 a). Jag vill dock framhålla, att tanken på ungdomsråd dock icke bör helt och hållet uppges. Ungdomsråden kunna ju nämligen ha den betydelsen, att inom de olika länen många fler krafter inom barnavården kunna få göra sina insatser, än om rådgivandet och övervakningen endast anförtroddes åt i ett departement anställda konsulenter. Man bör icke bara av fruktan för s. k. överorganisation slopa ett förslag, som av kommittén är så väl genomtänkt som upprättandet av ungdomsråd, utan bör den frågan ytterligare noga övervägas.

Även såsom ett institut för överklagande kan ungdomsrådet hava sin betydelse. Då rätten att skilja barn från dess föräldrar i kommitténs förslag föreslås betydligt utvidgad, så gives det ju onekligen vissa skäl, som tala för att det även inrättas ett särskilt institut, till vilket föräldrar, som icke äro nöjda med barnvårdsnämndernas beslut, kunna vädja. Jag känner mig icke säker om att, ifall ett sådant institut upprättas, för Stockholms stad skall göras undantag.

211. *Barnavårdsnämnden i Uppsala*: En betydelsefull nyhet är förslagets tillskapande av ett ungdomsråd i varje landstingsområde. Nämnden ser häri ett allvarligt försök att göra barnavårdsnämndernas verksamhet sakkunnig och effektiv och kan ej annat än finna tanken på ungdomsrådet vara ett mycket beaktansvärt uppslag. Så som kommitténs majoritet nu framlagt sitt förslag, måste dock nämnden ställa sig mycket tveksam till dess nytta i förhållande till de kostnader, som synas därmed bli förbundna. Om kommittén tagit reservanternas Wedbergs och Jundells förslag skulle utan tvivel en verkligt gäfnelig överinstans ha skapats. Nu förefaller det, som om det betydelsefullaste momentet i ungdomsrådet: barnavårdskonsulenten, blivit ställt på framtiden, under det den mera formella uppgiften hos detta ungdomsråd förts fram i främsta

ledet. Det synes nämnden, som om de i 22 och 23 §§ angivna uppgifterna för ungdomsrådet i vissa delar (särsk. 22 §) skulle kunna lika väl som av ungdomsrådet skötas av länsstyrelserna, och i andra delar (särsk. 23 §), så länge barnavårdskonsulenter saknas, skulle komma att tämligen ineffektivt stå på papperet. Så utvecklade som barnavårdsverksamhet i enlighet med detta lagförslag i de flesta distrikt ännu är och rätt länge torde komma att förbli, så torde den föreslagna organisationen med ungdomsråd för närvarande vara en onödigt vidlyftig och dyrbar apparat, vilkens resultat för barnavårdens utveckling ej synes komma att motsvara anordningarnas anspråksfullhet.

Däremot skulle, enligt nämndens tanke, anställandet av barnavårdskonsulenter hos länsstyrelserna under bibehållande av dessa senare som närmaste prövnings- och uppsiktsinstanser vida kraftigare främja barnavårdens utveckling i önskvärd riktning och möjligen så småningom framdriva det verkliga behovet av någonting motsvarande dessa ungdomsråd. Kostnaderna för sådana konsulenter kunna knappast ställa sig högre än de, som den av kommittén föreslagna, enligt nämndens mening dock icke så verkningsfulla, organisationen skulle draga.

Nämnden vill alltså avstyrka lagförslagets bestämmelser om ungdomsråd under yrkande, att ungdomsrådets befogenheter och skyldigheter må läggas på länsstyrelserna, hos vilka barnavårdskonsulenter böra anställas.

212. *Barnavårdsnämnderna i Älvkarleby, Risinge, Halmstad, Falkenberg, Uddevalla och Alingsås* avstyrka förslaget om ungdomsråd.

213. *Barnavårdsnämnden i Linköping*: Så villigt Linköpings barnavårdsnämnd än vill erkänna, att länsstyrelserna hittills med omsorg utövat sin granskningsrätt gentemot barnavårdsnämnderna, ligger det dock i sakens natur, att denna huvudsakligen måste bli av mera formell och juridisk art. Därför kan nämnden ej annat än med glädje hälsa lagförslagets tanke om inrättande av ett »ungdomsråd» såsom övervakande och prövande instans inom varje landstingsområde. Endast om lämpligheten och själva benämningen, då ju här i vida högre grad avses barn än ungdom, må tvivelsmål uttalas. Kunde ej t. ex. »Fostereråd» eller »Uppfostringsråd» vara att föredraga? Likaså må den tanken uttalas, att samma skäl, som anförts för att i varje barnavårdsnämnd lämna rum för en prästerlig ledamot, med rätta kunde göras gällande för ett likartat stadgande beträffande det ifrågasatta »ungdomsrådet». Lika väl som juristen och läkaren kunde helt visst även en präst där ha beaktansvärda synpunkter att göra gällande.

214. *Barnavårdsnämnden i Göteborg*: Rörande förslagets 3 kapitel om ungdomsråd kan barnavårdsnämnden ej finna, att kommitténs flertal framdragit så starka skäl för dettas upprättande, att de kunna motivera de helt säkerligen avsevärda kostnader, som en dylik institution skulle kräva. Icke heller har det enligt nämndens åsikt kunnat påvisas, att icke länsstyrelserna skulle kunna helt fylla de krav, kommittéuttalandet velat ställa på det föreslagna ungdomsrådet.

Det förefaller dessutom nämnden något egendomligt, att den centralisering av barnavården, som förslaget velat åvägabringa, skulle kompenseras av decentralisation i fråga om den närmaste ledningen av och uppsikten över den offentliga barnavården.

Ehuru Göteborgs barnavårdsnämnd enligt förslagets 21 och 28 §§ ej kommer att närmare beröras av den föreslagna institutionen, vill dock nämnden i detta sammanhang framhålla, att samarbetet med över densamma närmast stående länsstyrelse varit det allra bästa, och nämnden har sig ej bekant, att någon annan barnavårdsnämnd i länet gjort andra erfarenheter. Icke heller känner nämnden något fall, där länsstyrelsen skulle ha åsidosatt någon sin plikt i enlighet med gällande lagstiftning om barnavård.

I huvudsak anser sig fördenskuil barnavårdsnämnden i detta fall böra ställa sig på reservanterna herrar Björklunds och Magnussons sida.

215. *Barnavårdsnämnden i Gävle:* Kommitténs förslag om ungdomsråd innebär enligt barnavårdsnämndens mening synnerligen beaktansvärda fördelar. Härigenom skulle vinnas en överinstans över barnavårdsnämnderna av vederbörlig kompetens och med speciella insikter om förekommande falls innebörd samt vidare en centralpunkt för hela den offentliga barnavården inom landstingsområdet.

Givetvis är det en ömtålig fråga, huruvida, såsom två reservanter anför, prövningen av barnavårdsmålen, »med fullt förtroende kan överlämnas åt länsstyrelserna». Härvid förtjänar måhända att anmärkas, att reservanterna ifråga icke, såvitt känt är, äro vidare insatta i länsstyrelsernas arbeten men att ordföranden i fattigvårdslagstiftningskommittén däremot själv är chef för en av länsstyrelserna. För egen del har barnavårdsnämnden för åtskilliga år sedan ansett sig böra till kommitténs kännedom bringa ett fall, där enligt nämndens åsikt en länsstyrelses utslag, varigenom ett av barnavårdsnämnd fattat beslut om skiljande av ett barn från hemmet upphävdes, förestavats mera av formella skäl, än av hänsyn till sakens reella innebörd.

Beträffande de två omnämda reservanternas ståndpunkt synes det nämnden vidare anmärkningsvärt, att de tyckas alldeles bortse från de fördelar ungdomsråden skulle erbjuda såsom centralorganisationer för den offentliga och även halvoftentliga barnavården, fördelar, vilka närmare angivas här ovan (23 §). Säkert är -- och barnavårdsnämndens eller dess organs erfarenhet bestyrker förhållandet -- att en hel del barnavårdsnämnder, särskilt å landsbygden, behöva stöd och incitament för sin verksamhet, helt förklarligt för övrigt, då de i åtskilliga fall ju ha att fylla anspråk, för vilka i vissa andra länder särskilda barndomstolar äro inrättade. Dessutom saknas f. n. dels överblick i de olika länen över den frivilliga barnavårdsverksamheten dels ock initiativ för utjämning inom de större områdena av behov å ena sidan och möjligheten att fylla detta behov å andra sidan.

Ett fel hos det föreliggande förslaget om ungdomsråd -- dock icke inneboende i förslaget själfv -- torde vara, att det framkommit i dessa tider av depression, då därjämte allmänna opinionen på grund av gjorda erfarenheter är rädd för nya ämbetsverk och myndigheter. Skulle emellertid, till följd av att kostnaderna befaras bliva för stora, ungdomsråden avföras från förslaget, torde detsamma ock lämpligen få nedskäras i en del andra hänseenden, så att exempelvis maximialdern för omhändertagande behålles vid 15 år. Man lär väl då icke heller kunna tänka på att låta barnavårdsnämnderna taga befattning, i stället för allmänna domstolarna, med den brottsliga ungdomen i åldern 15--16 år, en ändring som synes ifrågasatt av riksdagen och därom utredning pågår genom särskilda sakkunniga inom justitiedepartementet.

Om emellertid länsstyrelserna få behålla sin prövningsrätt i underställda fall, borde barnavårdsnämnderna åtminstone få besvärsmätt över länsstyrelsernas ifrågasvarande beslut. I motsvarande fall ha hälsovårdsnämnderna dylik rätt, och det är svårt inse, att skillnaden skall vara så stor mellan dessa nämnder, att den ena skall kunna få draga under högsta myndighets prövning beslut, som gå den emot, men icke den andra.

Stadsförbundets styrelse kommer även ifråga om ungdomsråden med ett kompromissförslag, i det densamma i likhet med reservanterna finner ungdomsrådet icke påkallat, men å andra sidan icke kan ansluta sig till reservanternas mening, att dessa ärenden på samma sätt som hittills böra prövas av länsstyrelserna. Styrelsen föreslår, att länsstyrelserna skola få förordna två å tre, i fall av behov flera »juridiskt skolade, domareutbildade jurister» att var för sitt distrikt --

där de borde obligatoriskt vara boende — i förekommande fall, då det gäller att skilja ett barn från hemmet, inträda i distriktets barnavårdsnämnder.

Givetvis skulle genom en sådan anordning en betydlig förbättring vinnas, helst om juristerna ifråga finge av vederbörande konsulteras i barnavårdsärenden i allmänhet, även mellan nämndernas sammanträden. Emellertid måste man ställa sig tveksam, om det skall kunna uppbringas tillräckligt antal lämpliga personer för ändamålet och om verkligen kostnaderna skola bli så avsevärt mycket mindre än för ungdomsråden.

Stadsförbundets styrelse ifrågasätter vidare, om icke åtskilliga av ungdomsrådets övriga uppgifter skulle kunna fyllas av landstingsförvaltningarna. Det är icke nämnden bekant, om dessa förvaltningar i allmänhet ännu äro så ordnade, att de kunna tillgodose berörda uppgifter. Åtminstone torde detta icke vara fallet här i länet. Och dessutom vidlåder det felet förslaget, att de största städerna icke lyda under någon landstingsförvaltning.

216. *Fattigvårdsstyrelserna i Uppsala, Björklinge, Halmstad, Falkenberg, Varberg, Kungsbacka och Alingsås* avstyrka förslaget om ungdomsråd.

217. *Fattigvårdsstyrelsen i Katrineholm* tillstyrker nämnda förslag.

218. *Stadsfullmäktige i Halmstad, Falkenberg, Varberg, Kungsbacka, Göteborg, Uddevalla, Marstrand, Lysekil och Skara* avstyrka förslaget om ungdomsråd.

219. *Domkapitlen i Uppsala, Skara, Strängnäs, Västerås, Växjö, Lund, Göteborg, Luleå och Visby* avstyrka förslaget om ungdomsråd.

220. *Domkapitlet i Linköping*: Domkapitlet finner förslaget om ungdomsråd vara behjärtansvärt och betvivlar icke vare sig behovet av en med verklig sakkunskap i hithörande ting utrustad övervakande instans över de lokala myndigheterna eller gagnet av de impulser, som kunde tänkas utgå från en sådan. Men vad namnet »ungdomsråd» angår, finner domkapitlet det föga lämpligt, så mycket mindre som den ifrågasatta nämnden mer skulle få att handlägga barnavårds- än egentliga ungdomsvårdsärenden och jämväl i senare fallet dess befogenhet bleve ganska begränsad.

221. *Domkapitlet i Karlstad* yttrar sig ej särskilt om ungdomsrådet, men avstyrker förslaget i dess helhet.

222. *Domkapitlet i Härnösand* ställer sig mycket tveksamt till förslaget om ungdomsråd samt anför: Domkapitlet bestrider icke, att ett ungdomsråd väl sammansatt utgör en i och för sig tilltalande och konsekvent påbyggnad på förslagets övriga delar och att det skulle kunna utträtta åtskilligt av värde. Men — fränsett de detaljmarkeringar domkapitlet skulle vilja framställa mot dess föreslagna sammansättning — synes denna nya organisation utgöra en alltför stor apparat för de uppgifter den skulle tänkas komma att tjäna. Och en stor olägenhet och svaghet skulle alltjämt medfölja densamma i följd därav, att den alls icke bleve en permanent institution utan komme att huvudsakligen verka genom ett relativt fåtal årliga sammanträden. Förslaget torde enligt domkapitlets mening ej heller vara väsentligt beroende av att denna detalj genomföres. Ungdomsrådets huvudsakliga uppgifter torde utan större olägenhet kunna allt efter sin art fördelas på länsstyrelserna och hos dessa (eventuellt för flera län) anställda barnavårdskonsulenter. Däremot kan domkapitlet icke ansluta sig till den i detta sammanhang framkastade tanken att fattigvårdskonsulenter skulle inträda såsom ersättare för ungdomsrådet. En sådan åtgärd skulle enligt domkapitlets mening förtrycka förslagets bärande grundtankar och betänkligt försvaga detsamma.

223. *Stockholms stads konsistorium* avstyrker förslaget om ungdomsråd samt anför: Det synes konsistoriet, som om länsstyrelsen, under förutsättning att barnavårdskonsulenter, sådana som av konsistoriet ifrågasatts, komma att finnas och bestämmelse införes i lagen, att deras yttrande av länsstyrelsen skall infordras i varje barnavårdsfråga, skulle kunna väl handhava de funktioner, som

enligt förslaget skulle åligga ungdomsrådet. Anses ungdomsrådet ofrånkomligt såsom ett led i organisationen, synes det konsistoriet önskvärt, att bestämmelsen, att ordföranden skall vara en lagkunnig, i domarevärv erfaren man, borttages och ersättes av den bestämmelsen, att ungdomsrådets sekreterare bör vara juridiskt bildad. Den faran synes nämligen konsistoriet ligga nära till hands, att ensidigt juridiska synpunkter kunna komma att läggas på barnavårdsfrågorna, om ordföranden nödvändigt skall vara jurist.

224. *Medicinalstyrelsen*: Även om ungdomsråden sannolikt skulle komma att utträtta en del gott, har styrelsen likväl icke ansett sig kunna underkänna, vad reservanterna Björklund och Magnusson anfört gent emot dem. Även i ett flertal av de till styrelsen inkomna yttrandena har uttalats tvekan angående behovet av dessa ungdomsråd. Styrelsen anser också för sin del, att denna fråga icke för närvarande borde upptagas i den nya lagen. Först sedan man fått tillfälle att någon tid iakttaga, huru de nya lagbestämmelserna komma att verka, torde frågan, om så finnes önskvärt, böra tagas upp för förnyad prövning.

225. *Skolöverstyrelsen* anför, efter en redogörelse för kommitténs förslag om ungdomsråd: Det vill synas, som om centraliseringsprincipen i väsentliga delar gäves till spillo, när det gäller att i mellaninstanserna ordna handhavandet av barnavårdsärendena. Även om centraliseringen härvidlag är av mindre betydelse än på den kommunala barnavårdens område, förefaller det dock, som om väsentliga fördelar skulle hava vunnits, om man till en enda mellaninstans kunnat hänföra alla barnavårdsärenden. Ett fullföljande av nämnda princip hade emellertid krävt, synes det, antingen att kommittén anslutit sig till det av reservanterna herr Jundell och fröken Wedberg omfattade förslaget att hos ungdomsrådet anställa en särskild barnavårdskonsulent, varigenom fattigvårdskonsulenternas och länsstyrelsernas medverkan i barnavården kunnat undvaras, eller ock att kommittén följt reservanterna herrar Björklund och Magnusson, som vilja bibehålla länsstyrelserna vid deras nuvarande uppdrag att handlägga barnavårdsärenden och till samma myndighet förlägga även den övriga befogenhet, som enligt lagförslaget skulle tillkomma ungdomsrådet.

I brist på konsulterande och inspekterande organ synes ungdomsrådet i själva verket sakna möjlighet att utöva den detsamma tillämnade uppgiften att följa barnavårdsverksamheten inom kommunerna samt övervaka, råda och uppmuntra barnavårdsnämnderna, och det är fara värt, att rådet skulle komma att stå skäligen främmande för den rent primära barnavården ute i bygderna. Dess väsentliga för att icke säga enda uppgift bleve att pröva frågor om barns skiljande från hemmet, i stort sett samma uppgift således, som hittills varit anförtrödd länsstyrelsen. Kommitténs förslag om upprättande av ungdomsråd, vilka med hänsyn till deras allmänna ställning till barnavården och barnavårdsnämnderna enligt överstyrelsens mening lämpligare kunnat kallas barnavårdsråd, torde som uppslag och framtidsmöjlighet betraktat vara värt allt beaktande. Överstyrelsen har dock av den förebragta utredningen icke kunnat övertyga sig om nödvändigheten av att nu upprätta en ny och dyrbar institution, vilken vid sidan om länsstyrelserna skulle fungera som mellaninstans i barnavårdsärenden, och anser sig kunna som stöd för denna sin uppfattning åberopa, förutom vad ovan framhållits, vad inspektören för skyddshemsverksamheten i sitt yttrande härom anfört. Särskilt torde inspektörens förslag om anställandet av ett fåtal barnavårdskonsulenter få anses beaktansvärt.

226. *Skyddshemsinspektören*: Vid en undersökning, som undertecknad m. fl. på uppdrag av åtskilliga landsting verkställt rörande barnavårdsnämndernas i riket verksamhet under år 1920 i fråga om vanartade och sedligt försummade barn, har framkommit att endast ett relativt fåtal barnavårdsnämnder under ifrågavarande år haft anledning skilja barn från hemmet, ja, att i vissa län endast något över 3 procent av samtliga nämnder använt 1902 års lag under år 1920.

Av undersökningen framgår otvetydigt att barnavårdsnämndernas verksamhet i vårt land ännu är i sin begynnelse, åtminstone vad beträffar vanartade och sedligt försummade barn. 1902 års barnavårdslag torde ännu, snart 20 år efter sin tillkomst, i stora delar av åtminstone vår rena landsbygd av olika anledningar endast vara en lag på papperet.

Äro dessa iakttagelser riktiga måste man ställa sig tveksam inför kommitténs förslag om ungdomsråd. Man frågar sig ovillkorligen: Vad skulle dessa ungdomsråd, sammanträdande då och då i länets residensstad, hava till uppgift? Även om barnavårdsnämnderna komme att omorganiseras i enlighet med kommitterades förslag, torde väl knappast grundade förhoppningar kunna hysas, att åtminstone under de närmaste årtiondena, någon livligare verksamhet ifråga om vanartade barn skulle framträda. Man torde alltså böra räkna med att de från nämnderna till rådet överlämnade fallen komme att bli skäligen få, ja så få, att enbart för dessa fall ett nytt organ näppeligen bör tillskapas, enär länsstyrelsen synes, såsom hittills, kunna döma i nu ifrågavarande, åtminstone tillsviðare ganska fåtaliga fall.

Emellertid skulle, enligt kommittémajoritetens förslag, ungdomsråden även hava en del allmänna uppgifter, gående ut på att stödja och stimulera nämnderna i deras verksamhet. Såsom framgår av vad här ovan antytts, är en sådan stödjande och stimulerande verksamhet högeligen av nöden. Skall överhuvud den allmänna barnavården nyorganiseras och komma att bäras upp av en levande känsla av ansvar inför barnen, måste i främsta rummet ett personligt upplysningsarbete — kanske under många år — bedrivas bland våra barnavårds- och kommunalnämnder.

Ungdomsrådet, sådant det av kommitterade föreslagits, synes icke vara det för ett sådant arbete lämpliga organet. En styrelse, en nämnd, där vederbörande besittare hava sina huvudsakliga intressen på annat håll, kommer här icke långt. Här tarvas personer, vilka helt ägna sig åt den nu ifrågavarande verksamheten, män eller kvinnor, vilka kunna under återkommande besök i bygderna dels inspektera hur barnavårdsnämnderna arbeta dels, och framför allt, väcka förståelse och intresse för barnavårdsarbetet.

Med hänsyn till barnavårdsverksamhetens nuvarande läge synes mig alltså ungdomsråd för närvarande icke böra organiseras men däremot anställas ett lämpligt antal barnavårdskonsulenter. Härvidlag torde organisationen med statens fattigvårdskonsulenter kunna tjäna till föredöme och erfarenheterna därifrån beaktas. Samma distrikt, inom vilka fattigvårdskonsulenterna äro verksamma, torde lämpa sig även för barnavårdskonsulenterna. Anställandet i riket av nio sådana konsulenter, vilka lämpligen i lönehänseende borde jämnställas med fattigvårdskonsulenterna, torde icke draga några avskräckande kostnader.

227. *Statskontoret* avstyrker förslaget om ungdomsråd.

228. *Pensionsstyrelsen*: Pensionsstyrelsen kan icke finna, att tillfyllestgörande motiv anförts för förslaget i vad det avser skapande av en särskild myndighet — ungdomsrådet — huvudsakligen allenast för prövning av beslut om barns skiljande från hemmet eller omhändertagande för skyddsuppfostran, under det att åt länsstyrelserna överlämnats övervakandet i allmänhet av barnavårdsnämndernas verksamhet. Antingen synes man böra gå den vägen, att ungdomsråden slopas och deras alliganden enligt förslaget läggas å länsstyrelserna och den för hela riket gemensamma inspektionsmyndigheten, eller ock lösa frågan efter de linjer, som framlagts av reservanterna fröken Wedberg och professor Jundell, vilka vilja till ungdomsrådet och dess organ — barnavårdskonsulenter — lägga jämväl uppsikten över barnavårdsverksamheten inom landstingsområdet. Sett ur barnavårdssynpunkt synes det senare alternativet vara att föredraga.

229. *Kammarrätten* och *socialstyrelsen* avstyrka förslaget om ungdomsråd.

230. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott*: Det har från mer än ett håll framhållits, att ungdomsrådet skulle erhålla ett alltför obetydligt arbets-

material. Skulle barnavårdsnämnderna tilldelas alla de uppgifter, som kommittén föreslår, torde detta icke bliva fallet. Men för den händelse fattigvårdsstyrelserna fortfarande skola ombesörja understödsverksamheten beträffande barn, vilket utskottet, såsom längre fram utförligt motiveras, anser vara det lämpligaste, finge ungdomsrådet onekligen sitt verksamhetsfält med hänsyn till uppgifterna i 23 § synnerligen starkt begränsat. Den följande framställningen rörande ungdomsrådet och den Wedberg-Jundellska reservationen utgår från förutsättningen att barnavårdsnämnderna — i strid mot utskottets yrkande — skola tilldelas understödsverksamhet.

Under alla förhållanden kommer omfattningen av ungdomsrådets verksamhet att i mycket hög grad bliva beroende på dess medlemmars intresse för sin uppgift. Förefinnes icke hos rådet, dess ordförande och dess verkställande kraft ett levande intresse för barnavårdsfrågans alla olika grenar och en strävan att utnyttja alla möjligheter för främjandet av barnvården, är det fara värt, att resultatet av dess verksamhet blir ringa och icke motsvarar de kostnader, ungdomsrådet kommer att medföra för stat och landsting. Det är därför av vikt, att ungdomsrådets arbetsuppgifter, så långt möjligt är, angivas mera detaljerat och icke i så allmänna ordalag som i lagförslaget är fallet.

Sin fulla betydelse får ungdomsrådet i varje fall först genom anställandet av en barnavårdskonsulent i enlighet med den reservation, som avgivits av professor Jundell och fröken Wedberg. Konsulenten skulle enligt deras förslag utgöra föreningsbandet mellan å ena sidan ungdomsrådet och å den andra de lokala barnavårdsnämnderna samt mellan dessa senare och alla olika institutioner och företag för barnavård inom landstingsområdet. Det synes vara förenat med avsevärda fördelar, om samma person samtidigt vore sekreterare hos ungdomsrådet samt dess barnavårdskonsulent. Förvisso synes det ligga nära till hands att även låta ungdomsrådets konsulent, där så befines lämpligt, bliva länsstyrelsens organ vid utöfvandet av den inspektion över barnvården, vilken såsom ämbetsplikt ålägges nyssnämnda myndighet.

För den händelse man kunde påräkna för sina uppgifter varmt intresserade ungdomsråd och för konsulentbefattningarna hos dem hade tillgång till fullt kvalificerade personer, torde en lösning av frågan, huru den rådgivande och inspekterande verksamheten skulle anordnas, lämpligast kunna ske efter nyss angivna linjer.

231. *Svenska stadsförbundets styrelse:* Styrelsen finner väl förslaget om ungdomsråd, liksom övriga kommitténs förslag, uppbyggt av varmt och levande intresse att göra det bästa möjliga av den offentliga barnvården i vårt land, men har styrelsen likväl måst ställa sig bestämt avvisande till kommitténs förslag på denna punkt, då detsamma synes styrelsen innebära en påtaglig överorganisation.

Styrelsen finner i likhet med tvänne reservanter inom kommittén ungdomsråd, icke påkallat, men kan icke ansluta sig till reservanternas mening, att dessa ärenden på samma sätt som hittills böra prövas av länsstyrelserna. I likhet med kommittémajoriteten finner styrelsen, »att det bör ankomma på barnavårdsnämnden att såsom slutpunkten för sina åtgärder i ett visst fall också gå till det sista steget att taga barnet från hemmet för att låta dess vård och uppfostran ombesörjas genom nämnden». Barnavårdsnämnden, som måhända har flerårig bekantskap med barnet och dess omgivning, kan bäst bedöma behovet av detta viktiga steg. Avgörandet synes därför regelbundet böra ligga hos nämnden — naturligen med öppen lämnad besvärsmätt. Däremot delar styrelsen icke kommittémajoritetens mening om de oövervinnerliga svårigheterna att för barnavårdsnämndernas dömande myndighet förstärka dem med ett lagkunnigt element. Denna väg beträder ju kommittén för övrigt själv för de städers del, som icke tillhöra landstingen.

Statistiken synes utvisa, att man med undantag för de större städerna ingalunda behöver befara alltför betungande verksamhet för denna barnavårdsnämndernas dömande funktion. Under 1915 fattades i städer och köpingar 431 beslut om barns skiljande från hemmet; av dessa follo dock 100 på Stockholm. För hela landsbygden var antalet 211. I t. ex. hela Gottlands län (såväl Visby som på landsbygden) förelågo 2 fall. Genomgående synes flertalet av fallen hänföra sig till de större städerna. Nu tillkomma visserligen enligt förslaget barn i ålder 15—18 år men även med denna utökning — som kanske i tider med nuvarande, mera abnorma ungdomsbrottslighet kan bli rätt kännbar — torde möjlighet dock ingalunda få anses utesluten att tillföra barnavårdsnämnderna erforderlig juridisk sakkunskap. Att obligatoriskt lägga denna uppgift på lantdomarna var för sitt distrikt torde knappast vara tillrädligt med hänsyn till den arbetsbörda, som i flesta fall åvilar dessa. Genomgående torde dock väl numera tillgången på juridiskt skolade, domareutbildade jurister, lämpliga för detta värv vara så stor, att länsstyrelsen för varje län skall vara i stånd att förordna två à tre, i fall av behov flera personer att var för sitt distrikt — där de borde obligatoriskt vara boende — i förekommande fall inträda i distriktets barnavårdsnämnder. Ett liknande förfaringssätt praktiseras med avseende å pensionsstyrelsens ombud, som i sina distrikt deltaga i pensionsnämndernas sammanträden, i regel i alla sådana, vilket icke hindrar, att denna syssla kunnat innehavas vid sidan av ordinarie anställning i stats- eller kommunal tjänst. Här skulle helt visst ifrågakomma betydligt färre sammanträden, av vilka huvudparten nog kan väntas komma att hållas i de större städerna inom respektive län, i vilka städer de ifrågavarande juristerna väl komme att vara bosatta. Med en sådan anordning vunnos också den mycket stora fördelen, att dessa jurister snart nog bleve utbildade specialister uti ärenden av dylikt slag och att en konsekvens vunnos i förfarandet inom olika nämnder i samma distrikt i dessa grannliga frågor.

Något undantag borde då icke göras för barnavårdsnämnderna i de största städerna, utan borde även där det lagkunniga elementet förordnas av länsstyrelsen i stället för av Kungl. Maj:t. Kostnaden för all denna adjunktion borde givetvis bäras av staten i analogi med kostnaderna för de föreslagna ungdomsrådens ordförande och sekreterare.

Kvar står då emellertid ungdomsrådets övriga uppgifter; att följa barnavårdsnämndernas verksamhet, befrämja tillkomsten av anstalter och inrättningar för barns vård och uppfostran, anskaffa goda fosterhem, stödja samarbete med statens myndigheter och enskilda institutioner m. m. Det skall ingalunda förnekas, att dessa uppgifter äro mycket betydelsefulla. Fråga är väl dock, om icke åtskilliga av dem kunna i annan ordning fyllas. Att sörja för anstalter och inrättningar, avsedda för länet i dess helhet eller områden av detsamma torde väl vara en uppgift särskilt lämpad för landstingsförvaltningarna, som ju redan nu äro väl förfarna i anstalters uppförande och skötsel och som på senaste tiden i större omfattning börjat lägga sig till med nödig tjänstepersonal i ledande ställning, landstingsdirektörer etc. För höjande av barnavården i allmänhet torde väl ett viktigt steg få anses taget, om lagen och dess barnavårdsnämnder genomföras. För dess vidare utveckling torde man väl hos oss, liksom t. ex. i Danmark, också få hoppas på bistånd av enskilda sammanslutningar. Med fördel torde man för barnavårdsarbetet böra räkna just med det enskilda intresset som en faktor, måhända mera betydelsefull än den tjänsteorganisation, kommittén föreslår i de olika länen. Från statens sida bör givetvis allt göras, som kan underlätta de enskilda strävandena på barnavårdsens område.

Skulle det emellertid visa sig önskvärt, att länsstyrelsen erhöles särskilda organ till sitt biträde vid barnavårdens övervakande och ordnande, synes man därvid, i stället för inrättande av nya myndigheter, kunna fortgå på en redan praktiserad utväg med anställande av konsulenter. Styrelsen skall nedan åter-

komma till denna fråga. Eu förenkling av hela den av kommittén förordade apparaten med 24 nya myndigheter till förstärkning av barnavårdsnämnderna i vissa frågor och möjligen anställande av ett fåtal konsulenter torde i varje fall vara ägnad att högst väsentligt nedbringa de kostnader, som ett genomförande av kommittéförslaget på denna punkt skulle medföra och av vilka kostnader själva arvoden till ungdomsråden torde bli de mindre betydande. Till vissa andra konsekvenser av ungdomsrådets borttagande ur förslaget skall styrelsen nedan återkomma.

Styrelsen vill med avseende på denna organisationsfråga till sist som sin mening uttala, att densamma ingalunda, såsom från något håll gjorts gällande, är att anse såsom någon »grundpelare» i det föreliggande förslaget utan fastmera som en intressant detalj, vars borttagande eller förändrande icke synes ägnad att betaga kommittéförslaget i sin helhet dess värde.

232. *Svenska landstingsförbundets styrelse:* Styrelsen kan i likhet med flertalet av de landsting, som yttrat sig om kommittéförslaget, ävensom en mycket stor del av deltagarna i Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdskonferens i Stockholm den 26—27 oktober 1921 icke finna annat än att inrättandet av ungdomsråd skulle innebära en med dryga kostnader förenad överorganisation, som torde böra undvikas. De ovan anförda uppgifterna för ett ungdomsråd torde icke vara av den natur, att man för desammas fyllande behöver tillskapa ett särskilt barnavårdsorgan, åtminstone icke under den närmaste framtiden. Vad angår städer utanför landsting, har ju kommittén ansett, att ungdområdets åligganden kunna och böra handhas av respektive barnavårdsnämnder, som för ändamålet, särskilt i fråga om barns skiljande från föräldrarna m. m., skulle hava tillgång till juridisk sakkunskap. Men dylik juridisk sakkunskap finnes att tillgå jämväl i våra övriga svenska städer. Samtliga barnavårdsnämnder i städerna böra sålunda kunna slutgiltigt avgöra ärenden angående barns skiljande från hemmet m. m. Även om hithörande ärenden efter förslagets genomförande bli talrikare än nu, vill styrelsen för sin del betona, att desamma fortfarande torde komma att bli och böra bli synnerligen fåtaliga, samt att de till större delen komma att höra hemma i städerna. Enligt den av kommittén föranstaltade statistiska utredningen utgjorde år 1915 antalet beslut av barnavårdsnämnd om barns skiljande från hemmet på landsbygden 211 och i städerna 431, och av dessa beslut blevo ellänast respektive 37 och 91 underställda länsstyrelserna, som endast i fråga om respektive 5 och 3 barn upphävde barnavårdsnämndernas hithörande beslut. Vad landsbygden angår, finnes det även där, åtminstone i de mera tätbebyggda och följaktligen ur barnavårdssynpunkt mera svårskötta trakterna, oftast tillgång till i förevarande avseende lämpliga barnavårdskrafter. De barnavårdsnämnder på landsbygden, som sålunda kunna anlita juridisk eller motsvarande sakkunskap, torde sålunda kunna likställas med städernas. Och i de synnerligen fåtaliga fall, där barnavårdsnämnd utan att förfoga över dylik sakkunskap skulle hava att behandla fråga om barns skiljande från föräldrar m. m., utgör ju alltid länsstyrelsen såsom överinstans en garanti mot orättvisa eller olämpliga beslut. Exempel från Danmark, där jämväl frågor om barns skiljande från hemmet avgöras av vederbörande kommunala nämnder, giva icke något stöd för behovet av en särskild myndighet för hithörande ärenden.

Vad så angår ungdomsrådets ovan angivna »allmänna» åligganden, anser styrelsen för sin del, att sagda myndigheter med den sammansättning och organisationsform, som av kommittén föreslagits, knappast torde vara lämpliga för dessa uppgifter, utan torde desamma bättre fyllas av socialdepartementets fattigvårds- och barnavårdsbyrå med den därifrån utgående inspektions- och konsulentverksamheten. Vid sidan därav torde man åtminstone tillsvidare alltjämt böra lita till de frivilliga krafterna, framförallt svenska fattigvårdsförbundet och dess barnavårdsutskott.

Styrelsen anser sålunda i likhet med reservanternas inom kommittén herrar Björklund och Magnusson, att ungdomsråden vid det av kommittémajoriteten framförda organisationsförslaget icke äro av behovet påkallade. Annorlunda ställer sig frågan, om man är sinnad att godtaga den i hithörande frågor av reservanternas Jundell och Wedberg föreslagna linjen. — — — Ett ungdomsråd enligt deras linjer skulle givetvis i långt högre grad, än vad som är fallet med det av kommittémajoriteten föreslagna, utgöra en integrerande del av den stora barnavårdsorganisationen och skulle, säkerligen under vissa förutsättningar kunna bli till verkligt gagn. Emellertid bli givetvis kostnaderna för de av reservanternas föreslagna ungdomsråden än mera avsevärda än enligt kommittémajoritetens förslag, varför frågan om deras inrättande i varje fall torde böra anstå, till dess den nya organisationen någon tid praktiserats och insikt vunnits, om desamma äro omöjligt nödvändiga för en effektiv barnavård.

Skulle det framdeles med hänsyn särskilt till den ekonomiska befattning, landstingen kunna tänkas få med barnavården och dess anstalter, befinnas nödvändigt eller lämpligt att inrätta ett särskilt landstingsorgan för dessa ärendens handhavande, som tillika skulle fungera såsom överinstans för barnavårdsnämnderna, torde detta organ enligt styrelsens förmenande böra bli antingen landstingets förvaltningsutskott, som redan i viss mån utgör ett slags överinstans för den kommunala fattigvården samt för anstaltsvården i allmänhet, eller en organisation i nära anslutning till detta förvaltningsutskott. En dylik anordning hindrar naturligtvis icke, att nödig juridisk, medicinsk och speciell barnavårdskunskap bli vederbörligen representerade antingen genom organisationens egna ledamöter eller genom för det speciella syftet adjungerade krafter.

233. *Svenska landskommunernas förbunds styrelse:* Styrelsen instämmer i mycket i den kritik, som riktats mot förslaget om inrättande av ungdomsråd såsom varande en stor och dyr överbyggnad på den kommunala barnavårdsverksamheten, och som saknande motsvarighet inom något av kommunernas många övriga verksamhetsområden.

Å andra sidan torde det icke kunna bestridas, att de uppgifter, som enligt förslaget äro lagda å ungdomsråden äro för en god ungdomsvård av så stor betydelse, att de synas böra anförtros åt någon över de lokala barnavårdsorganen stående instans. En sådan ej oviktig uppgift, som beslut om barns, i ålder 15—18 år, skiljande från hemmet, bör givetvis omgärdas av sådana garantier, att endast fullt objektiva synpunkter få verka avgörande på en i det enskilda familjelivet så djupt ingripande åtgärd och det torde icke vara rådligt att låta lokala organ, som ofta sakna kvalificerad arbetskraft för en så grannliga uppgift, ensamt avgöra så vitala saker.

Under den debatt, som försiggått om kommitterades förslag, har det, i enlighet med en i betänkandet avgiven reservation, från flera håll gjorts gällande, att länsstyrelserna i respektive län skulle kunna företaga den prövning av barnavårdsnämnds beslut i fråga om barns skiljande från hemmet eller omhändertagande för skyddsuppfostran, som i förslaget ålagts ungdomsrådet, och delar styrelsen i detta hänseende reservanternas mening. Länsstyrelsen är förut överinstans beträffande kommunernas verksamhet, och skola vissa kommunala beslut för att få gällande kraft allaredan nu underställas länsstyrelsens prövning. Att överlåta prövningsrätten över sådana barnavårdsnämnds beslut, som enligt lagförslaget skola fastställas av en högre instans, till länsstyrelserna i respektive län, förefaller därför att väl sammanfalla med gällande förvaltningsordning. Därtill kommer, att länsstyrelserna även enligt förslaget hava att inom sina län vaka över, att barnavårdsnämnderna fullgöra vad dem enligt lag och stadganden åligger.

Beträffande åter de allmänna uppgifter, som i förslaget tillagts ungdomsråden, förmodar styrelsen, att det för fyllande av åtminstone en del av dessa uppgifter

torde inom landstingen kunna utfinnas lämpligt organ, t. ex. styrelsen för skyddshem, där sådana finnas.

234. *Fredrika Bremer-förbundets styrelse* och *allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse* avstyrka förslaget om ungdomsråd.

22 §. 235. *Kammarrätten*: Då skiljandet från hemmet ingår i omhändertagandet för skyddsuppfostran, synes därav föranledd ändring i första stycket böra äga rum.

24 §. 236. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: 3 mom. Det saknas föreskrift, att ställföreträdaren skall vara en lagkunnig och i domarevärv erfaren man, vilket enligt motiven är avsett.

237. *Domkapitlet i Växjö*: Skulle ett ungdomsråd komma till stånd, synes det vara obehöfligt, att dess ordförande är jurist, utan bör han få väljas inom ett mera omfattande område, isynnerhet som sekreteraren också skall utnämnas av Kungl. Maj:t och därvid den juridiska synpunkten bäst bör beaktas. En prästerlig ledamot i rådet bör väl icke saknas, när man besinnar den ställning, kommittén givit åt kyrkoherden i barnavårdsnämnden, ävensom den moraliskt sociala syn, som bör behärska hela barnavården.

27 §. 238. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Enligt motiven innefattar »ersättning i övrigt» i andra stycket endast ersättning för inställelse. Detta framgår icke av texten. Ifrågasätts kan för övrigt, om ej möjlighet bör finnas att tillerkänna läkaren särskilt arvode lika väl som ordföranden.

28 §. 239. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Den garanti, som enligt 24 § 1 mom. och 25 § 3 mom. finnes i en lagkunnigs ordförandeskap och utslagsröst synes här komma att saknas.

4 kap.
Om uppsikt
över den
offentliga
barnavården.
240. *Länsstyrelsen i Södermanlands län*: I avseende å ordnandet av uppsikten över barnavårdsnämnderna har länsstyrelsen så till vida en avvikande mening mot herrar Björklund och Magnusson, att länsstyrelsen anser det kunna vara av en viss betydelse för länsstyrelserna att vid utövandet av sin övervakande verksamhet kunna påkalla biträde av en inspektionsmyndighet. När, enligt det av länsstyrelsen förordade förslaget, ungdomsrådet icke skall komma till stånd, är det särskilt en sida av denna myndighets föreslagna verksamhet, beträffande vilken ett tomrum möjligen kan uppstå, nämligen skyldigheten att tillhandagå barnavårdsnämnderna med anvisningar och råd. Från denna synpunkt vore det otvivelaktigt mest önskvärt, om man kunde realisera det i herr Jundells och fröken Wedbergs reservation framburna förslaget om särskilt anställd barnavårds-konsulent, men av kostnadshänsyn och i hopp att fattigvårds-konsulenterna skola visa sig motsvara de förväntningar, kommittémajoriteten ställt på dem, anser sig länsstyrelsen kunna stanna vid, vad denna majoritet i förevarande avseende föreslagit. Länsstyrelsen anser alltså, att andra stycket i majoritetens 29 § bör inarbetas såsom ett andra stycke i reservanternas 20 §.

Länsstyrelsen vill uttala sitt gillande av kommitténs i den allmänna motive-ringen uttalade uppfattning, att folkskoleinspektörernas befattning med skyddshemmen kan få upphöra, och att dessa endast behöva vara föremål för inspektion av central myndighet.

241. *Länsstyrelsen i Jönköpings län*: Av motiven å sidan 122 och följande sidor framgår, att meningen är, att den centrala inspektionen över barnavården »till en början» skulle uppdragas åt statens fattigvårdsinspektör, och att för sådant ändamål dennes byrå inom socialdepartementet skulle utökas med en avdelning för handläggning av barnavårdsärenden. Ur ekonomisk synpunkt synes det vara önskvärt, att alla dessa inspektionsmyndigheter sammanslås och anordnas med så liten personal som möjligt. Därest en särskild barnavårdsinspektörs-befattning inrättades, bleve nog följden, att särskilda barnavårds-konsulenter ansåges nödiga, ty det bleve svårt för fattigvårds-konsulenter att tjäna två herrar både fattigvårdsinspektören och barnavårdsinspektören.

242. *Länsstyrelsen i Gotlands län:* I fråga om inspektionen över barnavårdsverksamheten anser länsstyrelsen icke något vara att erinra mot att fattigvårdskonsulenterna få på sin lott jämväl denna uppgift. Det torde väl, om så blir fallet, kunna förväntas att dessa tjänstemän genom för ändamålet anordnade kurser eller annorledes närmare instrueras beträffande denna nya gren av deras verksamhet samt att vid tillsättande av dylika befattningar särskild hänsyn fästes vid vederbörandes erfarenhet i barnavårdsfrågor. Om fattigvårdskonsulenterna anlitas för omförmälda uppgift, torde därav bliva en följd att även den centrala fattigvårdsinspektionens verksamhet utvidgas och att förstärkning av dess arbetskrafter kommer att erfordras.

243. *Länsstyrelsen i Kristianstads län:* Länsstyrelsen är av den mening att fattigvårdskonsulenterna på grund av sin rika erfarenhet inom alla grenar av fattigvården äro särskilt skickade att lämna barnavårdsnämnderna råd och handledning samt att, efterhand som kommunernas fattigvård blivit ordnad i överensstämmelse med den nya fattigvårdslagens föreskrifter, fattigvårdskonsulenterna kunna antagas få tid att taga befattning jämväl med barnavården.

244. *Länsstyrelsen i Malmöhus län:* Den närmaste uppsikten över barnavården skall enligt förslaget tillkomma fattigvårdskonsulenterna. Dessa kunna emellertid icke anses skickade för de dem sålunda pålagda nya uppgifterna. De stora distrikt, som äro anvisade fattigvårdskonsulenterna, skulle, även om dessa distrikt minskades i omfattning, icke bereda tillräcklig tid för uppsikten över barnavårdens handhavande. Men dessutom äga fattigvårdskonsulenterna icke utom rent undantagsvis den på utbildning och tidigare verksamhet grundade insikt i barnavård, som kräves. Förslaget utgår just från, att barnavården är av den säregna beskaffenhet, att en särskild för uppgiften lämplig och sammansatt myndighet för densamma erfordras, och att fattigvårdsorganen icke äga förutsättningar för handhavandet av barnavården. Det synes vid sådant förhållande föga följderiktigt att överlämna uppsikten härutinnan åt fattigvårdskonsulenterna. Skall förevarande lagstiftning motsvara sitt ändamål, erfordras enligt länsstyrelsens förmenande, att tillsynen över barnavården icke inskränker sig till en ytlig granskning av barnavårdsnämndernas organisation och verksamhet, inspektion av ett eller annat barnhem och dylikt, utan att tillsynsverksamhet jämväl omfattar barnens vård och uppfostran i de enskilda hemmen och i barnhemmen, undersökning av hemmens sedliga halt och huru barnens kroppsliga vård bedrives m. m. Men för dessa uppgifter krävas på området väl skolade krafter, vartill fattigvårdskonsulenterna icke i regel kunna hänföras.

Enligt länsstyrelsens förmenande bör alltså särskilda barnavårdskonsulenter anställas, en eller flera för varje landstingsområde. Lämpligen böra de tillsättas av ungdomsrådet, som kan antagas äga de bästa förutsättningar för bedömandet av lämpligheten för uppdraget. Barnavårdskonsulenterna böra kunna lämna ungdomsrådet värderik hjälp vid fullgörandet av de uppgifter, som tillkomma rådet. Visserligen skulle den av länsstyrelsen förordade anordningen medföra ökade utgifter för statsverket, men enär staten enligt förslaget skulle ikläda sig avsevärda kostnader för den offentliga barnavården är det angeläget att tillse, att dessa kostnader icke genom en i någon mån missriktad organisation förfela sitt ändamål, vadan de ökade utgifterna för barnavårdskonsulenternas verksamhet icke torde böra vara för frågan avgörande.

245. *Länsstyrelsen i Västerbottens län och Norrbottens läns landsting:* se deras yttranden beträffande förslaget om ungdomsråd 201 och 209.

245 a. *Stockholms stads barnavårdsnämnd:* I likhet med reservanterna Jundell och Wedberg anser nämnden barnavården erbjuda så stora säregenheter och vara av den mångskiftande beskaffenhet, att det kräves alldeles särskilda förutsättningar för att på ett tillfredsställande sätt kunna handhava en inspekterande och rådgivande verksamhet på detta område. Dessa förutsättningar kunna endast

undantagsvis antagas vara för handen hos fattigvårdskonsulenterna, vilka tillsatts för ett huvudsakligen annat ändamål. Den betydelse för höjande av såväl den offentliga som den enskilda barnavården, som anställandet av särskilda barnavårdskonsulenter säkerligen skulle komma att få, torde mer än väl uppväga de kostnader, som därav föränledas. Skulle det föreslagna ungdomsrådet icke komma till stånd och således ingen finnas, som fullgör de viktiga uppgifter, som enligt 23 § i förslaget tillämnats rådet, torde det enligt nämndens mening bliva än mer nödvändigt att inrätta dessa konsulentbefattningar. Då vidare i sådant fall länsstyrelsen, eventuellt med undantag beträffande vissa städer, fortfarande torde komma att pröva ärenden angående barns skiljande från hemmet, borde jämväl här barnavårdskonsulenternas sakkunskap tagas i anspråk. Härigenom vunnas ökad trygghet för att uppfostringssynpunkten bleve tillgodosedd vid behandlingen av dylika ärenden hos länsstyrelsen.

Nämnden föreslår alltså, att 29 § andra stycket på det sätt ändras, att den däri omförmälda övervakande och rådgivande verksamheten skall utövas av särskilda barnavårdskonsulenter. I fråga om antalet dylika befattningar, sättet för deras tillsättande och närmare angivande av konsulenternas åligganden m. m. har nämnden icke ansett sig böra, utöver vad ovan antytts, framställa något förslag. Givetvis ligger det nära att i berörda hänseenden anställa jämförelser med fattigvårdskonsulentorganisationen.

246. *Barnavårdsnämnden i Uppsala*: Se dess yttrande angående förslaget om ungdomsråd 211.

247. *Barnavårdsnämnden i Halmstad*: Hava kommitterade sökt utesluta fattigvårdsstyrelserna från det område, som är fattigvård och ingenting annat i avseende på barnavården, så vore det ju rätt egendomligt att ställa hela barnavårdsnämndens verksamhet under fattigvårdskonsulentens kontroll.

248. *Barnavårdsnämnden i Göteborg*: Det torde kunna ifrågasättas, om icke den ökade arbetsbörda, som i och med nu behandlade lagförslags upphöjande till lag skulle komma att påvåla länsstyrelserna, kunde motivera anställandet av en juridiskt utbildad barnavårdskonsulent för att dels hos länsstyrelsen biträda vid behandling av barnavårdsfrågor, dels i tillämpliga delar utöva den verksamhet, som kommittén enligt förslagets 23 § ansett böra tillkomma ungdomsrådet.

249. *Domkapitlet i Strängnäs*: Vad beträffar uppsikten över den offentliga barnavården, så hänvisas även till konsulentbefattningarna. Den nya fattigvårdslagstiftningen har begåvat oss med en hel stab så kallade konsulenter. Och föreliggande förslag räknar med, att dessa skola tillhandagå barnavårdsnämnderna med upplysningar och råd. Skola sådana användas, måste man förutsätta, att endast högt kvalificerade personer utnämnas därtill. Annars blir hela institutionen en förolämpning mot de förtjänta män och kvinnor, som skola omhändertaga den offentliga barnavården.

250. *Domkapitlet i Lund*: Del I s. 124 talas om inspektion av skyddshem. Kommitterade föreslå att denna icke längre skall handhavas av folkskolinspektörerna, detta därför att dessa på grund av förhållandenas makt kommit att huvudsakligen syssla med de pedagogiska sidorna av skyddshemmens verksamhet, under det att kommitterade mera vilja framhäva den uppfostrande synpunkten. Terminologien synes anmärkningsvärd. Skolans pedagogiska verksamhet skulle röra den teoretiska utbildningen, undervisningen, ej den moraliska uppfostran. Om tyngdpunkten i skyddshemmens verksamhet skall läggas på denna senare, måste skyddshemmen enligt betänkandet lösas från sitt samband med skolan och förläggas, så kan man gissa, från ecklesiastikdepartementet till socialstyrelsen. Den outtalade kritik på skolan såsom uppfostrande faktor, vilken här synes träda i dagen må hava sitt berättigande. En annan fråga är om man genom lag bör fastslå ett dylikt betraktelsesätt av skolan och tvinga den att fortsätta i den riktning, som den enligt kommitterades uppfattning är inne på.

251. *Domkapitlet i Hernösand*: Se dess yttrande beträffande förslaget om ungdomsråd 222.

252. *Stockholms stads konsistorium*: Lämpligheten av att länsstyrelsen utövar uppsikt och inspektion med biträde av fattigvårdskonsulenterna måste av konsistoriet bestridas. Antingen böra särskilda barnavårdskonsulenter utses och statligt anställas för flera län i analogi med fattigvårdskonsulenterna, eller böra fattigvårdskonsulenterna, om de även skola ägna sig åt barnavården, få annat namn och vid deras utseende fordras kompetens för uppgifterna inom barnavården.

253. *Medicinalstyrelsen*: Det kan icke förnekas, att reservanterna Jundell och Wedberg lämnat flera goda skäl för att uppdraget att vara konsulent bör lämnas åt särskilda, för barnavården speciellt intresserade personer och icke åt fattigvårdskonsulenterna. I flera av de inkomna yttrandena har liknande uppfattning uttalats. Emellertid torde åtminstone i en del län uppdragen att vara barnavårds- och fattigvårdskonsulent kanske kunna lämnas åt en och samma person. Vid antagande av sådan konsulent borde då hänsyn tagas till båda uppdragens art, för att om möjligt få en för det dubbla arbetet lämplig person. Medicinalstyrelsen föreslår därför, att 29 § 2 stycket i ifrågakvarande lag erhåller följande lydelse:

»Vid denna övervakande verksamhet äger Konungens befallningshavande att påkalla biträde av särskilda barnavårdskonsulenter, vilka jämväl skola tillhandagå barnavårdsnämnderna med upplysningar och råd rörande barnavården. Uppdraget att vara barnavårdskonsulent kan, där så anses lämpligt, lämnas åt de i lagen om fattigvården den 14 juni 1918 omförmälda konsulenterna. Instruktion för deras verksamhet i nämnda hänseende utfärdas av Konungen».

254. *Socialstyrelsen*: Enligt förslaget äger länsstyrelsen att i barnavårdsfrågor påkalla biträde av fattigvårdskonsulenterna, vilka jämväl skola tillhandagå barnavårdsnämnderna med upplysningar och råd rörande barnavården. Gent emot denna punkt i förslaget har riktats åtskillig kritik, som närmast gått ut på att söka påvisa dessa konsulenters bristande kompetens för en sådan uppgift. Denna kritik belyser klart, huru heterogena barnavårdsuppgifterna i själva verket äro. Från skolmännens sida vill man skjuta fram de rena uppfostrings- och undervisningsfrågorna, från läkarhåll de frågor, som läkaren har att behandla o. s. v., allt synpunkter, som utan tivel äro förtjänta av uppmärksamhet. Att hos fattigvårdskonsulenterna finna tillräcklig sakkunskap på alla dessa olika områden torde icke alltid kunna påräknas.

I och med att styrelsen i det föregående föreslagit, dels att tillsättandet av särskild barnavårdsnämnd skall ske fakultativt och dels att ungdomsråd ej skola inrättas, framstår tvivelsutan med ökad styrka behovet av ett arbetsdugligt hjälporgan, som stode länsstyrelserna till förfogande vid deras övervakande verksamhet. Styrelsen anser sig emellertid ej kunna förorda, att dylika särskilda organ göras obligatoriska. Förhållandena kunna nämligen inom olika län ställa sig olika, och försiktigheten synes bjuda, att man utbygger organisationen endast i den mån vunna erfarenheter därtill giva anledning. Styrelsen får sålunda föreslå, att i lagen intages bestämmelse om att särskilda barnavårdskonsulenter skola kunna tillsättas, i den mån behov av sådana gör sig gällande. Bedömandet härav torde böra ankomma på Kungl. Maj:t.

255. *Skolöverstyrelsen*: Såsom i det föregående framhållits, torde den offentliga barnavården i stort sett kunna och böra betraktas som en uppfostringsangelägenhet. Detta gäller naturligtvis icke minst beträffande sådana barn över 7-årsåldern, vilka på grund av hemmens oförmåga att fylla sin uppfostrargärning omhändertagits för vård och uppfostran i särskilda för dem avsedda skolor och uppfostringsanstalter. Deras undervisning, vård och uppfostran bör ledas efter i huvudsak samma principer, som tillämpas i fråga om deras lyckligare lottade

jämnåriga. Det är därför av vikt, att denna gren av undervisnings- och uppfostringsväsendet även i den centrala förvaltningen och beträffande inspektionen hänföres till med densamma likartade och närbesläktade förvaltningsområden. Den inspektion, som skyddshemmen för närvarande äro underkastade, utövas av folkskolinspektörerna och inspektören för skyddshemsverksamheten, vilka båda inspektionsorgan sortera under skolöverstyrelsen och ecklesiastikdepartementet. I denna anordning, vilken i fråga om ändamålsenlighet och effektivitet torde ha visat sig fullt tillfredsställande och även ur kostnadssynpunkt synes förmånlig, bör enligt överstyrelsens mening ingen förändring äga rum.

Se även överstyrelsens yttrande beträffande förslaget om ungdomsråd 225.

256. *Skyddshemsinspektören*: »Om övervakande av den offentliga barnavården genom en för hela riket gemensam inspektionsmyndighet förordnar konungen», heter det i lagförslagets 30 §. Av motiveringen framgår, att kommitterade menat att denna riksinspektion skall — åtminstone att börja med — inrymmas i byrån för fattigvårdsärenden, detta uppenbarligen med hänsyn till att barnavårdsnämndernas (och ungdomsrådets) verksamhet beräknas skola få en mera social än pedagogisk karaktär. Emellertid leder denna tankegång till en egenomlig konsekvens. Skyddshemmen skola enligt förslaget liksom enligt nu gällande bestämmelser stå under den inspektion, som Konungen förordnar. Kommittén framhåller, att denna inspektion bör avse så väl undervisningsförhållandena som övriga anordningar vid anstalterna samt efterlevandet av lag och författningar. I sitt betänkande antyda kommitterade att denna inspektion icke längre bör påvila de respektive folkskolinspektörerna, utan bör utövas av en för hela riket anställd skyddshemsinspektör. Såsom grundläggande för inspektionens omfattning och utövande anser kommittén i huvudsak kunna gälla de föreskrifter, som i sådant hänseende utfärdats för den hos skolöverstyrelsen anställda skyddshemskonsulenten. Men med hänsyn såväl till att den centrala ledningen av samhällets barnavård torde böra förläggas till socialdepartementet som till att ifrågakarande inspektion skall omfatta hela skyddshemsverksamheten (icke endast själva undervisningen), uttala kommitterade den meningen, att skyddshemsinspektionens verksamhet bör förläggas inom byrån för fattigvårdsärenden inom socialdepartementet. Inspektionen bör dock fortfarande stå i förbindelse även med skolans myndigheter och ecklesiastikdepartementet, vars tillsyn skolväsendet vid skyddshemmen bör vara underlagt.

Det synes mig icke tillrädligt, att ledningen av en verksamhet, som — såsom fallet är med skyddshemsverksamheten — så övervägande har uppfostran av barn och ungdom till huvudinnehåll, flyttas från ecklesiastikdepartementet till socialdepartementet, från skolöverstyrelsen till fattigvårdsbyrån.

Skyddshemsinspektören bör icke endast själv vara pedagog av facket — såsom kommitterade påyrka — det torde också vara av största vikt att vid skyddshemsärendenas behandling i den centrala förvaltningen pedagogiska synpunkter tillmätas tillbörlig vikt och att erfarenhet vunnen från närliggande uppfostringsgrenar finnes för handen. Det synes mig därför såsom en försämring om, såsom kommitterade föreslagit, den centrala skyddshemsinspektionen överflyttas från skolöverstyrelsen till byrån för fattigvårdsärenden.

Se även skyddshemsinspektörens yttrande beträffande förslaget om ungdomsråd s. 226.

257. *Statskontoret*: Reservanterna Björklund och Magnusson hava ansett, att bestämmelsen i 30 § om den offentliga barnavårdens övervakande genom en för hela riket gemensam inspektionsmyndighet kunde utgå. Även i detta avseende delar statskontoret reservanternas uppfattning. Ej heller beträffande denna fråga föreligger någon utredning om kostnaderna.

258. *Pensionsstyrelsen*: Se styrelsens yttrande angående förslaget om ungdomsråd s. 228.

259. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå*: Även med den av kommittén föreslagna sammansättningen komma förvisso barnavårdsnämnderna, särskilt i de mindre kommunerna, att vara i behov av ledning och impulser utifrån. Och det synes byrån knappast troligt, att de av kommittén föreslagna ungdomsråden skola kunna tillgodose detta behov, om ej hos dem i överensstämmelse med professor Jundells och fröken Wedbergs reservation anställas barnavårdskonsulenter. Barnavårdsbyrån anser sig böra betona konsulentverksamhetens utomordentliga betydelse, ej minst då det gäller att i det praktiska livet föra ut en ny lagstiftning, som för sin tillämpning kräver medverkan från kommunernas sida. Skall den verksamhet till barnavårdens fromma, som enligt förslaget åligger barnavårdsnämnderna, bliva verklighet, måste dessa ha tillgång till ledning och stöd av en sakkunnig person, som står i kontakt med nämnderna, och som har möjlighet att ofta besöka de olika kommunerna och som kan ge råd och upplysningar i olika frågor. Denne bör vara speciellt sakkunnig i allt, som rör barnavården. Med hänsyn härtill måste byrån — i likhet med professor Jundell och fröken Wedberg — bestämt avstyrka tillsättandet av gemensamma fattigvårds- och barnavårdskonsulenter. Byrån anser visserligen ej, att barnavårds konsulent alltid bör vara kvinna, men håller dock före, att de bäst kvalificerade och lämpliga personer, som komma att stå till buds för befattningen, ofta bliva att söka bland kvinnorna. Skulle för varje län ett ungdomsråd med en barnavårds konsulent komma till stånd, bör enligt byråns mening tillsynen över den offentliga barnavården helt anförtros ungdomsrådet. Skulle åter av kostnadsskäl ett val komma att stå mellan en med teknisk hjälp mindre väl tillgodosedd ungdomsrådsorganisation, å ena, samt barnavårds konsulenter, å andra sidan, synes byrån företräde avgjort böra givas till sistnämnda alternativ och sålunda i dylikt fall länsstyrelserna i huvudsak bibehållas vid sin nuvarande befattning med frågor rörande den offentliga barnavården. Härvid bör så vitt möjligt sådana bestämmelser givas, att länsstyrelserna, där så erfordras, komma att anlita vederbörande barnavårds konsulents sakkunskap vid behandlingen av de ärenden, som röra barnavården.

260. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott*: Man kunde tänka sig, att länsstyrelsen vid sin övervakande verksamhet ägde påkalla biträde av särskilda barnavårds konsulenter, vilka jämväl skulle tillhandagå barnavårdsnämnderna med upplysningar och råd rörande barnavården, och sålunda komme att till länsstyrelserna intaga samma ställning som fattigvårds konsulenterna. För den händelse ungdomsrådet bortföll, skulle länsstyrelserna även ha att i vissa fall fatta beslut om barns omhändertagande för skyddsuppfostran. Givetvis vore det en fördel, om länsstyrelserna härvidlag i tvistiga fall kunde låta verkställa utredning genom barnavårds konsulenten. Huru många barnavårds konsulenter, som skulle erfordras, torde vara svårt att på förhand angiva.

Även en annan lösning av frågan bör komma under övervägande. Kommittén föreslår att anlita fattigvårds konsulenterna för utövande av uppsikten över barnavården. Den framhåller, att fattigvårds styrelsens och barnavårdsnämndens arbetsområden nära beröra varandra och att fattigvårds konsulenterna redan nu skola ägna noggrann uppmärksamhet åt barnavården, närmast fattigvårdens barnavårds verksamhet, inom respektive distrikt. De skola dessutom tillhandagå barnavårdsnämnderna med råd och upplysningar beträffande lagen om barn utom äkenskap m. m. Skäl saknas sålunda icke för kommitténs förslag, att fattigvårds konsulenterna jämväl skola bliva länsstyrelsernas organ för uppsikten över kommunernas barnavårdsarbete. Emellertid bör det redan i konsulenternas benämning tydligt angivas, att barnavårdens intressen icke få åsidosättas, och länsstyrelserna borde sålunda eventuellt få till sitt biträde vid inspektionen över barnavården och fattigvården konsulenter i barnavård och fattigvård. Jämförelsevis höga kompetensfordringar måste ställas på dessa tjänstemän, som böra äga ingående erfarenhet och kännedom om såväl barnavårds- som fattigvårdsfrågor.

Det skulle onekligen innebära ett visst slöseri med tid och krafter, för att icke beröra den ekonomiska sidan av saken, att låta såväl barnavårdskonsulenter som fattigvårdskonsulenter besöka de olika kommunerna. Varken barnavården eller fattigvården uppvisar i det övervägande antalet av landsbygdens kommuner en sådan omfattning eller specialisering, att man icke skulle kunna finna konsulenter, som vore kompetenta att öva tillsyn och lämna råd såväl rörande barnavård som fattigvård. Det bör också erinras om, att länsstyrelserna ha möjlighet att anlita även andra organ för utövande av sin övervakande verksamhet, främst gäller detta, när fråga är om de hygieniska förhållandena i hemmen eller anstalterna och skötseln av späda eller sjuka barn. I sådana fall kan länsstyrelsen förordna vederbörande tjänsteläkare att göra erforderlig undersökning samt inkomma med berättelse därom jämte förslag till åtgärder.

Utskottet önskar emellertid bestämt hävda, att det icke kan dela kommitténs uppfattning, att fattigvårdskonsulenterna utan någon ökning av de nuvarande konsulentdistriktens antal skulle kunna utöva även konsulentverksamheten beträffande barnavården. Huru många nya konsulenter, som skulle erfordras, torde vara omöjligt att uppgiva, innan erfarenhet därom vunnits, men säkerligen kommer det att visa sig, att omkring 15 konsulenter i barnavård och fattigvård skola behöva ägna hela sin tid åt sina tjänsteåligganden, om de ingående och samvetsgrant skola leda och följa utvecklingen av såväl fattigvården som barnavården inom sina respektive distrikt. Kommitterade vilja framhålla önskemålet, att även kvinnor komma i åtanke vid förordnandet av dessa konsulenter, som i så stor utsträckning skola befatta sig med barnavårdsärenden.

Fullt lika väl som i fråga om fattigvården behöves i fråga om barnavården ett centralt organ. Såsom det centrala organet för övervakandet av den offentliga barnavården hänvisar kommittén till den inom socialdepartementet inrättade byrån för fattigvård och barnavård, vilken skulle utbyggas för att tillfredsställande kunna utföra sina nya åligganden. På denna punkt har utskottet ingen erinring att göra.

261. *Svenska stadsförbundets styrelse:* Med ungdomsrådets utmönstrande ur förslaget försvinner också oegentligheten med tvenne barnavårdsnämnden helt eller delvis överordnade myndigheter, som båda skulle hava en viss inspektionsmyndighet. Skulle ungdomsråden bibehållas, synes det styrelsen naturligare, att dessa helt utrustades med inspektionsmyndigheten över landstingsområdets barnavård och länsstyrelsen således ställdes utanför i detta avseende. Naturligast synes emellertid, att länsstyrelsen, som har överinseendet över fattigvården, också får det över barnavården.

I likhet med kommitténs majoritet, finner styrelsen det önskvärt, att de nuvarande fattigvårdskonsulenterna därvid ställas till länsstyrelsens förfogande även för barnavården. »Inspektionens» uppgift synes nämligen framför allt böra bliva rådgivande. Dessa fattigvårdskonsulenter hava redan nu till sin uppgift att vaka över barnavården. Vissa fördelar äro väl också att vinna genom en gemensam inspektion av fattigvård och barnavård, då föreliggande fattigvårds- och barnavårdsfall ofta nog torde intimt sammanhänga. Verkligt goda kvalifikationer för en konsulentbefattning av endera slaget torde förutsätta viss kännedom om och fallenhet för båda dessa grenar. De skäl kommittémajoriteten anført för gemensamma konsulenter synas bärande. Styrelsen vill med det sagda dock icke förneka, att erfarenheten kan komma att påvisa ett verkligt behov att anställa särskilda barnavårdskonsulenter, på sätt tvenne reserver vanter påyrkat, men frågan kan då tagas under nytt övervägande. Styrelsen förmenar, att man vid genomförande av denna långt syftande lagstiftning bör framgå med en viss varsamhet och nogsamt akta sig för att tillskapa former och institutioner, som till äventyrs kunna undvaras, utan att effektiviteten minskas.

Förslaget att i ett och samma departement samla alla barnavårdsärenden synes styrelsen lämpligt. Ett sådant förfaringsätt torde väl också få anses såsom en logisk följd av den lokala centralisationen. Naturligast synes då vara att förlägga dessa frågor till socialdepartementet, som redan har fattigvårdsfrågor. Efter överflyttandet av barnavårdsärendena till den borgerliga kommunen, synas inga skäl längre tala för att låta dem kvarbliva i ecklesiastikdepartementet, utan torde det då vara lämpligare att låta dem handhavas av socialdepartementet, som ju även i övrigt handlägger kommunala ärenden. Likaså kan styrelsen ansluta sig till kommitténs förslag rörande statsinspektören över barnavården. Ehuru väl det kunde anses önskvärt, att all inspektion centraliserats under denne inspektör, måste dock de skäl, som föranlett kommittén att förorda en särskild inspektör för skyddshemmen, anses bärande.

262. *Fredrika Bremer-förbundets styrelse*: De många sinsemellan olikartade synpunkter och omsorger, som måste göra sig gällande inom en rationellt ordnad barnavårdsverksamhet skilja sig väsentligt från fattigvårdsarbetet. Det lär därför kunna befaras att de genom fattigvårdens konsulenter icke skulle kunna bli i tillfredsställande grad tillgodosedda.

Fredrika Bremer-Förbundet får till alla delar på det varmaste förorda reserverna Jundells och Wedbergs förslag om särskilda barnavårdskonsulenter. Det kan nämligen ej bortses ifrån, och framgår även av kommitténs utredning, att den offentliga barnavården inom stora delar av vårt land ännu befinner sig på en mycket efterbliven ståndpunkt. Förhållandena synas därför oavvisligen påkalla, att de personer, som få sig ålagt att ute i bygderna väcka intresse för och insikt om barnavårdens betydelse, måste för dessa maktpåliggande uppdrag äga särskilda kvalifikationer samt speciell erfarenhet och utbildning. Dessa fordringar torde emellertid icke kunna uppfyllas av fattigvårds konsulenter, vilka utbildats för helt andra uppgifter.

Till konsulenternas åligganden torde böra höra att alltid vara närvarande då länsstyrelsen behandlar barnavårdsmål och att rörande dessa förebringa en allsidig utredning. Har länsstyrelsen dessutom tillfälle att höra dem eller den målet gäller, förefaller det som om man på denna väsentligt enklare väg, i anknytning till nu gällande bestämmelser, skulle kunna nå dels det mera personliga bedömande av ärendena, dels den kontakt mellan den överordnade myndigheten och barnavårdsnämnderna, som kommittén åsyftat genom ungdomsrådet.

263. *Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse*: Det synes oss vara av synnerlig vikt, att barnavårdsnämnden får till allmän uppgift att efter de å varje ort skiftande förhållandena främja barnens och ungdomens fostran inom distriktet och icke allenast vara hänvisad till ingripande i enskilda fall av sedlig eller fysisk vanvård eller vanart. Exempel föreligga på, att barnavårdsnämnder, som så fattat sin uppgift, kunnat utöva en betydelsefull inverkan på barnavården i allmänhet genom undanrödjande av hinder för eller genom positivt stödjande av en rätt fostran i hem och samhälle. En sådan bestämmelse om den offentliga barnavårdens mål skulle stärka nämndens känsla av ansvar och befogenhet och icke innebära några vådor för missbrukande av dess ställning. Bestämmelsen borde lämpligast införas i 31 §.

264. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Anmälan hos nämndens ordförande synes lämpligen alltid kunna ersätta anmälan hos nämnden i synnerhet som »någon» i första stycket tydligen innefattar de i andra stycket omnämnda.

265. *Barnavårdsnämnden i Gävle*: Till 32 § borde enligt nämndens mening ett mindre tillägg göras. Erfarenheten har visat, att en del av dem, som äro skyldiga att, då de erhållit kännedom om förhållanden, som böra föranleda till ingripande av barnavårdsnämnd, hos nämnden göra anmälan därom, icke ha någon brådska att följa föreskriften. Det har inträffat, att en barnavårdsnämnd fått från polismyn-

5 kap.
Om barnavårdsnämndens allmänna tillsyn över barns vård m. m.

31 §.

32 §.

digheten i sin kommun på en gång mottaga anmälan om cirka 120 fall av vanart, avseende en period av flera år. Att genom lagbestämmelser effektivt förekomma sådana händelser är väl icke möjligt. Emellertid borde ändå, synes det, vederbörandes uppmärksamhet fästas å vikten av att dröjsmål med anmälan undvikas. Det kunde lämpligen ske exempelvis genom ett tillägg, att anmälan skall ske »snarast möjligt» eller »ofördröjligen».

266. *Förste provinsialläkaren i Gottlands län* önskar följande formulering av 32 § 2 stycket: » — — — — — hava att hos nämnden *skyndsamt* göra anmälan därom».

267. *Förste provinsialläkaren i Stockholms län* anför rörande samma stycke, att då en hel del anmälare uppräknats i detsamma, borde även distrikts- och dispensärsköterskor medtagits. För övrigt synes honom denna anordning med anmälningar icke fullt tillfredsställande. Barnen kunna det oaktat svårt vanvårdas, utan att någon vet om det. Man borde komma till någon bestämmelse snarlik den engelska Notification of births Act, så att läkarne alltid vid behov från början finge uppsikt över barnen.

268. *Medicinalstyrelsen*: I likhet med förste provinsialläkaren i Stockholms län anser styrelsen, att även distrikts- och dispensärsköterskor skola hava att hos barnavårdsnämnden göra anmälan, då de i sin verksamhet erhållit kännedom om förhållanden, som böra föranleda till nämndens ingripande.

33 § 269. *Förste provinsialläkaren i Stockholms län*: Då det gäller s. k. barnafostrare, stadgar 88 §, att vederbörande är pliktig att lämna tillträde till lägenhet, där barnet vårdas. Det synes, som vore behovet även i 33 § av samma bestämmelse. Det har hänt, att både tjänsteläkare och polis utestängts från lägenhet, där eget barn vårdats.

34 §. 270. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Förhållandet mellan styckena är oklart. För övrigt synes, sedan barnet omhändertagits och faran sålunda undanröjts, svår fattligt, varför omedelbart sammankallande av nämnden är mera nödvändigt i det ena fallet än i det andra.

Se även *barnavårdsnämnden i Uppsala* 314 och *skyddhemsinspektören* 315.

6 kap. 271. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Såsom kommittén i motiven erinrar, Om omhändertagande av värnlösa barn etc. är det icke i 6 kap. såsom i nästföljande kapitel fråga om ett ingripande mot föräldrarnas vilja utan på deras begäran eller med deras samtycke. Nämnden anser, att denna skillnad mellan 6 och 7 kapitlet bör komma till tydligt uttryck i lagtexten.

272. *Barnavårdsnämnden i Gävle*: Enligt nämndens uppfattning har kommittén icke varit fullt lycklig i den uppdelning av hos föräldrarna vistande barn, som skett genom föreskrifterna i 6 och 7 kapitlet av lagförslaget. Med fullt fog har kommittén i 7 kapitlet, då frågan kan uppstå om en för föräldrar och barn så ytterst betydelsefull sak som att skilja barnet från föräldrarhemmet, hänvisat barnavårdsnämnderna att såsom regel söka gå fram med förebyggande åtgärder — förmaning åt föräldrarna och övervakning av hemmet. Innan beslut fattas om barnets skiljande från hemmet, skola vidare föräldrarna höras i ärendet och det helst vid personlig inställelse inför nämnden.

Om föräldrarna samtycka till beslutets verkställande, skola de avföras skriftlig förklaring härom, vilken skall förvaras bland nämndens handlingar och autecknas till nämndens protokoll. Dessa från nu gällande lag upptagna bestämmelser gälla bland annat barn under sexton år, som på grund av föräldrarnas lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga att ägna barnet nödig tillsyn är i fara att bliva vanartat (46 § 1 mom. b).

Men går man till 6 kapitlet, finner man en mycket enklare procedur i fråga om barn av denna kategori. Enligt 36 § skall barnavårdsnämnden visserligen omhänderta barn under sexton år, som vistas hos föräldrarna eller endera av dem och som på grund av föräldrarnas sjukdom eller deras liknöjdhet eller oför-

måga eller eljest i hemmet rådande förhållanden icke därstädes erhåller tillfredsställande vård och uppfostran samt icke får behovet därav annorlunda afhjälpt, d. v. s. sålunda barn som är i fara att bliva vanartat — men här föreskriver förslaget *inga* förebyggande åtgärder och fordrar *ej*, att föräldrarna skola höras i ärendet eller avfordras skriftlig förklaring om sitt samtycke till att barnet skiljes från hemmet.

Man frågar sig då om orsaken till denna skillnad mellan 6 och 7 kapitlet. Densamma synes icke kunna vara att söka däri, att 6 kapitlet behandlar endast de fall, då föräldrarna samtycka till barnets omhändertagande och att i 7 kapitlet avhandlas såväl dylika fall, som även de då föräldrarna vägra samtycka. Ty under alldeles likartade förhållanden skola väl de nämnda föreskrifter vara lika behövliga. Enligt nämndens uppfattning skola, då det gäller barn, som är i fara att bliva vanartat, och som föräldrarna vilja släppa ifrån sig, bestämmelserna om förebyggande åtgärder, m. m. bliva alldeles platoniska. Och det är dock skada. Ty samhället och familjen lära dock i allmänhet vara bäst betjänade av att familjen hålles samman, om detta kan gå för sig. Dessutom är ett barns skiljande från hemmet genom samhällets försorg en åtgärd av så allvarlig beskaffenhet, att om föräldrarna godkänna densamma, detta godkännande alltid bör skriftligen fixeras.

Olämpligheten av att medgiva olika behandling av dessa fall, som äro alldeles likartade, framgår också av 57 § i kommittéförslaget. Enligt berörda § må nämligen barnavårdsnämnds beslut angående omhändertagande av barn, som omförmäles i 46 § 1 mom., *ej* bringas till verkställighet, efter det barnet fyllt sexton år. Således kunna barn, som äro i fara att bliva vanartade, *ej* omhändertagas efter fyllda sexton år. Men barn av alldeles enahanda beskaffenhet omnämnas också i 36 § och för dem gäller *icke* 57 § enligt dess lydelse. Alltså: lagförslaget både *förbjuder* och *tillåter*, att barn, som är i fara att bliva vanartat, må, då föräldrarna samtyckt till dess skiljande från hemmet, omhändertagas av barnavårdsnämnd. Men detta är väl orimligt.

Se även barnavårdsnämnden i Norrköping 45.

273. *Ledamoten av Stockholms stads barnavårdsnämnd fröken Lindhagen* (reservation): Man måste göra klart för sig, under vilken myndighet man tänker sig den mer tillfälliga vården för barn. Denna omfattar vissa delar av sjukhusvård, kolonier för klena barn, all möjlig sorts asylvård. Vidare även i vissa fall själva utackorderingen. Den tanken har nämligen framkommit, att man skulle söka få barn mer tillfälligt utackorderade i de fall, då det är antagligt, att föräldrarna eller endera av dem inom en närmare framtid kan komma att återtaga dem. Det blir då billigare att utackordera dem tillfälligt, än att under årtatal hava dem på en asyl; i en del fall även fördelaktigare för barnen.

Jag anser, att i 6 kap. borde ingå en paragraf, som särskilt avhandlar den tillfälliga vården av barn. Visserligen ger 61 § anvisning om i vilka fall barn *ej* må återlämnas till föräldrarna, men detta är ju endast en förebyggande förordning och avhandlar ett undantagsfall. Några verkligen positiva anvisningar, varigenom den tillfälliga vården fastslås såsom ett vanligt och ofta förekommande fall, finnas *ej* i 6 kap. Kapitlet behöver därför en sådan komplettering.

274. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Den kategoriska föreskriften, att det skall sörjas för omhändertaget barns uppfostran till en duglig samhällsmedlem kan uppenbarligen i vissa fall vara eller bliva omöjlig att efterkomma.

35 §.

Se *Länsstyrelsen i Malmöhus län* 10, *barnavårdsnämnden i Malmö* 49, *fattigvårdsstyrelsen i Göteborg* 66 s. 45, *socialstyrelsen* 288, *svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå* 101 s. 69, *svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott* 102 s. 76.

36 §.

275. *Länsstyrelsen i Kristianstads län*: I motiven till 36 § hava kommitterade å sidan 170 framhållit, att det icke ansetts lämpligt att begränsa lagrummets användning till det fall, att fattigvårdsstyrelsen gör framställning om omhänder-

tagande. En sådan begränsning anser länsstyrelsen icke heller lämplig, men till förekommande att barnavårdsnämnden föregriper fattigvårdsstyrelsen kunde det måhända ej vara ur vägen att orden »och varder behovet därav icke annorlunda avhjälpt» utbytas mot exempelvis »och varder behovet därav icke av fattigvårdsstyrelsen efter därom mottagen underrättelse eller annorlunda avhjälpt».

276. *Förste provinsialläkaren i Stockholms län* anför, att 36 § synes honom svår att tillräckligt skilja från 46 §. »Eljest i hemmet rådande förhållanden» innefattar ju även mom. a) i sistnämnda paragraf. 36 § är för övrigt svävande avfattad och synes kunna utgå eller kanske hellre göras klarare.

277. *Kammarrätten*: Med den växlande uppfattningen om vad som kräves för en »tillfredsställande vård och uppfostran», kommer stadgandets vidsträckta innebörd att lämna rum för godtycke. I själva verket torde knappast något egentligt behov av stadgandet föreligga i betraktande av att 46 § i förslaget giver barnavårdsnämnden möjlighet att ingripa såväl vid kroppslig som vid andlig vanvård, och något samhälleligt ingripande för barn, grundat på försummelse från föräldrarna, därutöver icke synes böra äga rum.

37 §.

278. *Förste provinsialläkaren i Jönköpings län* anser, att stadgandet i 8 §, att provinsialläkare äger vara tillstådes vid sammanträde med barnavårdsnämnderna inom sitt distrikt, mera är en gest, enär provinsialläkaren sällan torde bliva i tillfälle att deltaga i sammanträde å annan ort, än där han är bosatt, samt att det ytterst sällan torde förekomma, att han underrättas om tiden för sådant sammanträde. I 37 § synes eljest hava varit ett tillfälle att direkt uttala, att läkarens medverkan skall påfordras. För barnavårdsnämnden torde det nämligen ofta bliva synnerligen vanskligt att avgöra, vilken särskilda vård, som i det givna fallet tarvas.

279. *Förste provinsialläkaren i Gottlands län* föreslår, att 37 och 41 §§ slås ihop. Genom att i den förra efter orden: »— — — i behovet av särskild vård utom hemmet» tillägga »eller å särskild anstalt», får man fram innehållet i dem båda.

38 §.

280. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Bestämmelsen torde böra hava sin plats antingen i början eller i slutet av kapitlet.

39 och 40 §§.

281. *Ledamoten av Stockholms stads barnavårdsnämnd fröken Lindhagen* (reservation): Visserligen är utackordering den lämpligaste vårdformen för det största antalet omhändertagna barn. Då emellertid flera kategorier av barn, såsom de, vilka omnämnas i 37 §, (de, som lida av kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller annan kroppslig eller andlig brist eller svaghet) samt vidare normala barn, som behöva särskild utbildning, däremot kunna erhålla den lämpligaste vården i barnhem eller skolhem, så anser jag, att intagandet i sådana anstalter icke enligt lagens anda bör framstå såsom undantagsfall, utan att lagen skall vara så skriven, att de olika vårdsystemen fullt likvärdigt komma att tagas i övervägande, allt efter vad som är bäst för barnet i fråga. För barn, som skola omhändertagas enligt 37 §, är naturligtvis vårdsnaden inom ett barnhem under sakkunnig ledning i de allra flesta fall att föredraga, vilket ju också förordas i 41 §. Allt mer bör uppmärksamheten fästas därpå, att för dem, som lida av andlig brist eller svaghet, åtminstone i de viktigare utvecklingsåren, behöves en mer sakkunnig och ingående omvårdnad, än vad det enskilda hemmet kan bjuda. Kommer nu att stå kvar den formuleringen i lagen, som av kommittén föreslås, att vården i barnhem ej fullt likställas med vården i enskilda hem, genom att densamma omtalas i en efterföljande paragraf av ett alltför knappt innehåll (40 §), så är det att befara, att man i lagens tillämpning fäster alltför ringa vikt vid lagens ord: »särskilda omständigheter påkalla barnets vårdande å anstalt för barnavård».

Det finnes andra omständigheter, som även behöva särskilt beaktas, nämligen utbildningssynpunkten. I skolhem på landet, sådana de nu äro upprättade efter nyare metoder, kunna äldre barn få en synnerligen god utbildning. Även för en del icke vanartiga finner man detta lämpligare än enskilda hem. Detta bevisas ju också därav, att sådana hem som Stadsmissionens lanthem för flickor vid Edesta och för gossar vid Bixtorp eller Sunnerdahlska hemskolan äro mycket eftersökta; intagandet av barn i sådana hem, som de nämnda, har även det goda med sig, att föräldrarna lättare tycka sig kunna få förbindelse med en anstalt än ett enskilt hem. Av en änka eller änkling t. ex., som omöjligt kan hava sina barn hos sig och gärna vill att barnen icke skola skiljas åt, hälsas det med stor tillfredsställelse, om barnen kunna få barnhems eller skolhems vård. Så har inträffat t. ex. vid Elsa Borgs barnhem och andra.

Om man fullständigt skulle likställa i lagens formulering vården i enskilda hem och i barnhem, behöver man därför icke befara, att utackorderingen i enskilda hem icke skulle ske för normala barn i det ojämförligt största antalet fall. Det är nämligen så, att utackorderingen i enskilda hem blir billigare, och varje kommun måste handhava kommunala angelägenheter på det mest ekonomiska sätt, i synnerhet då på samma gång det enskilda hemmet erbjuder goda garantier för en tillfredsställelse och lämplig vård för friska barn, som icke äro i behov av en särskild uppfostran eller utbildning.

282. *Medicinalstyrelsen*: Förste provinsialläkaren i Stockholms län har bekräftande 39 och 40 §§ anført, att enskilt hem icke under alla omständigheter borde ställas framför barnhem, och detta givas stämpel av sekundär vård. Ett litet, väl skött barnhem kan ofta giva bättre vård och uppfostran än mångt enskilt, godkänt hem. Medicinalstyrelsen vill för sin del ansluta sig till den av förste provinsialläkaren uttalade åsikten.

283. *Förste provinsialläkaren i Kalmar län*: I fråga om utackordering av barn borde någon bestämmelse införas, varigenom garanti vunnas, att barn ej överlämnades till tuberkulösa hem. I 39 § stadgas visserligen, att utackordering endast får ske till personer, rörande vilkas lämplighet och förmåga att uppfylla de skyldigheter, som för vart fall åligga dem, nämnden genom föregående undersökning gjort sig förvissad, men ett uttryckligt påpekande av faran för tuberkulös smitta är tydligen behöfvig.

284. *Ledamoten av Stockholms stads barnavårdsnämnd fröken Lindhagen* (reservation): Anser att uttrycket »tukta» barnet bör ersättas med uttrycket »fostra». Det förra är i nutida språkbruk ganska föråldrat, och då det användes, är därmed förenad tanken på aga och på ingen annan sorts uppfostran.

42 §.

285. *Förste provinsialläkaren i Gottlands län*: 42 § 1 mom. giver barnavårdsnämnd, som omhändertagit barn för vård, eller den, åt vilken nämnden sådant överlåtitt, rätt att tukta det. Det låter motbjudande att genast tänka på att tukta barnet. Man bör först försöka med förmaningar och vänlig handledning, innan man tänker på bestraffning. Därför borde ordet »tukta» utbytas mot »handleda och eventuellt bestraffa».

286. *Fattigvårdsstyrelsen i Göteborg* åberopar följande uttalande av fattigvårdsdirektören därstädes: Med stöd av erfarenheter från fosterbarnsvården finner jag mest önskvärt att 43 § alldeles utgår ur lagförslaget eller, om några motsvarande bestämmelser anses erforderliga, 60 § utvidgas att gälla alla utackorderade barn. Det är nämligen med hänsyn till såväl fosterbarn som fosterföräldrar och förhållandet dem emellan i regel nödvändigt, att det ligger i den utackorderande myndighetens hand att efter fosterföräldrarnas hörande själv avgöra, huruvida förbindelse får knytas emellan barnets föräldrar och fosterhemmet. Att såsom i 43 § fordra särskilda skäl för ett undantag från den allmänna regeln om frihet till förbindelse skulle leda till talrika konflikter och medföra, att motsvarande krav ställdes beträffande de enligt fattigvårdslagen utackorderade.

43 §.

45 §. 287. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: I 45 § 1 mom. synes ordet »tjänst» böra utbytas mot ordet »anställning».

7 kap. 288. *Socialstyrelsen*: Avfattningen av rubriken till 7 kap. täcker icke de åtgärder med avseende å föräldrar och barn, om vilka förmäles i 47 och 48 §§ och som i 49 § ställts i motsatsförhållande till omhändertagandet för skydds-
Om barns omhändertagande för skydds-
uppfostran. uppfostran.

Vad beträffar de i lagen angivna olika förutsättningarna för barnavårdsnämnds ingripande, torde dessa enligt styrelsens uppfattning lämpligen kunna sammanföras i ett kapitel. Skälen härtill äro närmast av formell natur — den föreslagna omgrupperingen skulle göra innehållet tydligare. Men en dylik omgruppering synes även motiverad ur innehållets synpunkt.

Kommittén har med varandra fullständigt sammankopplat begreppen »omhändertagande av barn för skyddsuppfostran» och »barns skiljande (tvångsvis) från hemmet». Till följd härav kommer skyddsuppfostran att avse olika, stundom måhända alldeles artskilda kategorier av barn. I 46 § 1 mom. a) åsyftas sålunda barn, som av »föräldrarna misshandlas eller så vanvårdas, att dess liv och hälsa äventyras». I övrigt handlar paragrafen om barn, som visat vanart eller som äro i fara att bli vanartade. Av allt att döma kommer skyddsuppfostran, trots den väl valda benämningen, så småningom att i den allmänna meningen framstå såsom en tvångsvis genomförd uppfostran av vanartade barn. Det synes onekligen mindre lämpligt att till samma kategori hänföra barn, som kanske ej visat minsta tecken till vanart och beträffande vilka skulden till omhändertagandet helt och hållet legat hos föräldrarna. Styrelsen kan ej heller finna tillräckliga skäl till att man skilt nu ifrågavarande kategori av barn (som misshandlas etc.) från de i 36 § angivna barn, vilka »på grund av föräldrarnas sjukdom eller deras liknöjdhet eller oförmåga eller eljest i hemmet rådande förhållanden icke därstädes erhålla tillfredsställande vård och uppfostran».

Vidare må anmärkas, att icke alla barn, som visat vanart, enligt lagförslaget torde kunna göras till föremål för skyddsuppfostran. Ett barn, som omhändertagits enligt 35 eller 36 § men som å barnhem, där det vårdas, visar vanart, synes nämligen enligt förslaget icke kunna, såsom skäligt väl vore, göras till föremål för skyddsuppfostran.

En annan erinran är den, att jämväl ett omhändertagande enligt 36 § kan behöva ske med tvång. Om exempelvis föräldrarna på grund av fullständig liknöjdhet eller oförmåga (imbecillitet e. d.) helt underlåta att bereda barnet fostran och vård men ändock bestämt motsätta sig alla åtgärder, som åsyfta att åvägbringa rättelse häri, synes ett tvångsförfarande från det allmännas sida vara väl motiverat. Och varför skulle ett barn ej kunna med tvång skiljas från en ensamstående moder, om denna hemfallit åt grubbleri och med skäl kan befaras bringa barnet om livet — en ej så sällsynt företeelse — ehuru hon eljest ej på minsta sätt misshandlar eller vanvårdar sitt barn?

Styrelsen föreslår sålunda, att man först angiver de allmänna förutsättningarna för barnavårdsnämnds ingripande. Barnets behov av vård från det allmännas sida bör härutinnan vara det bestämmande, vare sig det beror på föräldrarnas frånfälle, sjukdom, lastbarhet, barnets vanart eller något annat. Därefter angivas de förutsättningar, under vilka barnet kan med tvång skiljas från hemmet. Det härvidlag bestämmande synes böra vara, å ena sidan att barnet är i ovillkorligt behov att bli omhändertaget och å den andra att föräldrarna ej godvilligt lämna sitt medgivande härtill. Slutligen bör omhändertagande för skyddsuppfostran begränsas till de fall — men alla sådana — där barnet visat vanart. Sistnämnda fall bliu alltså identiska med dem, där intagande å skyddshem kan ifrågakomma.

289. *Svenska stadsförbundets styrelse*: Om själva handläggningen av frågor rörande barns omhändertagande för skyddsuppfostran har styrelsen redan i viss

mån uttalat sig i samband med frågan om ungdomsråden. Genom denna myndighets borttagande ur förslaget, skulle proceduren väsentligen förenklas. Någon uppdelning av stadgandena för det administrativa förfarandet hos barnavårdsnämnd i stad, som icke deltagar i landsting, å ena sidan och övriga nämnder å den andra, vore då icke längre erforderlig, utan bleve proceduren i samtliga nämnder densamma. Det särskilda förfaringssättet för ärenden rörande barn mellan 15 och 18 år bortföle, och någon särskild underställning av fall, där föräldrarna icke lämnat sitt samtycke, vore icke längre nödvändig.

Denna förenkling skulle också helt säkert kunna medföra en annan fördel, i det att det sjunde kapitlets stadganden då kunde göras betydligt enklare. Som lagförslaget nu föreligger, synes särskilt detta parti av lagen vara rätt svårhanterligt genom de upprepade hänvisningarna från den ena paragrafen till den andra.

Ungdomsrådens borttagande skulle givetvis påkalla en förändring av själva instansordningen och besvärsförfarandet. Barnavårdsnämnd i stad, som icke deltagar i landsting, har ju med avseende å barns skiljande från hemmet och omhändertagande för skyddsuppfostran jämställts med ungdomsråd. Besvär över dylik barnavårdsnämnds beslut i sådana frågor skulle därför ställas till Kungl. Maj:t. Om nu även övriga barnavårdsnämnder skulle genom den av styrelsen påkallade förstärkningen också de få utöva de tillänkta ungdomsrådens funktioner enligt kapitel 7, låge det väl närmast till hands, att även för deras vidkommande besvären finge anföras hos Kungl. Maj:t. Emellertid vill det synas naturligare, att med den av styrelsen föreslagna anordningen samtliga nämnders beslut finge i första hand överklagas hos länsstyrelsen, som ju såsom inspektionsmyndighet icke heller torde böra ställas utanför kännedomen om dessa viktiga ärendens handläggning.

Skulle på sätt styrelsen ovan förordat, barnavårdsnämnder icke i alla kommuner införas, måste givetvis möjlighet beredas för en adjunktion med domarutbildade bisittare även i den myndighet, som i dessa samhällen skulle ersätta barnavårdsnämnden.

Beträffande stadgandena i övrigt i detta kapitel finner styrelsen en utsträckning av barnens omhändertagande till barn i åldern 15—18 år väl vara ägnad att bereda det allmänna, även kommunerna, avsevärda kostnader. I betraktande av den stora samhälleliga betydelsen av en dylik utsträckning finner styrelsen sig emellertid icke böra avstyrka ett sådant steg.

I detta sammanhang vill styrelsen icke underlåta att framhålla det enligt styrelsens mening oegentliga i att använda benämningen barn för ungdom upp till 18 år. Lagens benämning »lag om den offentliga barnavården» synes med hänsyn till här berörda stadgandena vara mindre adekvat. Det ovan nämnda finska betänkandet avhandlar »samhällets barn- och ungdomsskydd»; en benämning i analogi därmed synes även för den svenska lagen naturligare.

290. *Länsstyrelsen i Uppsala län:* Det är svårt att förstå grunden till de gjorda distinktionerna, som innebära, att skyddsuppfostran skall användas å barn under femton år endast om det redan är vanartat, å barn mellan femton och sexton år, om det är i fara att bli vanartat eller redan på visst sätt visat vanart, samt å barn mellan sexton och aderton år endast i sistnämnda fall.

46 §.

3 mom. synes kunna avse endast det fall, som omförmäles i 2 mom., och bör då sammanslås med detta.

Se även *svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå* 101 s. 69 samt *skolöverstyrelsen* 94 och *skyddshemsinspektören* 95.

291. *Stockholms stads barnavårdsnämnd:* Förevarande § anger, vilka barn, som äro föremål för skyddsuppfostran. Med stadgandet i 2 mom. torde vara avsett att träffa alla de former av vanart, som icke bestått i straffbara handlingar. För att tydligare framhålla nämndens rätt att ingripa i ett sådant fall, där ett barn

över 15 år visat grövre vanart samt därjämte begått en jämförelsevis obetydlig brottslig gärning, varför åtal icke anses böra följa, därest barnet omhändertages för skyddsuppfostran, synes det nämnden lämpligt, att paragrafen ändras på det sätt, att 2 och 3 mom. utgå samt att i 1 mom. c) i stället för »femton år» sättes »aderton år». Skulle nämnden nu hava omhändertagit ett barn, som efter fyllda femton år gjort sig skyldigt till brott, varför åtal sker och straff ådömes, får givetvis uppfostringsförfarandet vika. Detta synes emellertid vara en mindre olägenhet än om nämnden, för att återgå till det nyss anförda exemplet, underlåte att vidtaga åtgärd, fastän åtal av en eller annan anledning uteblev.

Ledamoten av nämnden fröken Lindhagen (reservation): Föreslår bibehållandet av kommitténs formulering, då jag ej kan biträda barnavårdsnämndens majoritets uppfattning, att 2 mom. kan utgå. Jag får påpeka, att straffbarhetsåldern är under utredning i samband med det arbete, som föreligger hos sakkunniga för utarbetande av förslag till åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten.

292. *Förste provinsialläkaren i Stockholms län*: Framför ordet »äventyras» i 46 § a) borde inskjutas »enligt läkares intyg», ty vem skall annars bestämma, när barn vanvårdas?

293. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott*: I samband med granskningen av denna paragraf, som angiver de barn, som böra bli föremål för skyddsuppfostran, önskar utskottet ifrågasätta, huruvida skäl icke tala för, att bestämmelserna i folkskolestadgans § 42 mom. 4 angående vanartade lärjungar och § 51 angående åtgärder mot tredskande föräldrar eller målsmän lämpligen borde inarbetas i lagen om den offentliga barnavården. Förutom de allmänna skäl, som tala för en dylik anordning, må anföras, att proceduren mot tredskande föräldrar enligt § 51, varvid skolråd, vederbörande församlings pastor samt kyrkorådet i tur och ordning eventuellt hava att vidtaga åtgärder, är tungrodd och stundom medför allvarlig tidsutdräkt.

47 §.

294. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Det torde vara lämpligt, att i denna paragraf intages stadgande om skyldighet för föräldrar att inställa sig inför nämnden för att tilldelas i paragrafen avsedd förmaning samt att förfallolös utevaro förenas med de i 17 § angivna påföljder.

295. *Ledamoten av nämnden fröken Lindhagen* (reservation): Jag får härmed uttala min stora tveksamhet huruvida, såsom i denna paragraf av kommittén föreslås, ett barn må kunna tilldelas aga ända upp till 15 år. För flickor är då säkert denna ålder absolut för hög, och aga bör icke för dem förekomma upp till 15 år ens vid en skyddsuppfostringsanstalt. Vilken ålder för agas tilldelande man än sätter, bör i 47 § även omnämnas, att detta får ske endast om annan tillrättaviseringsmetod icke är tillfyllestgörande, och om aga icke för barnet i fråga kan anses hava menlig inverkan.

296. *Stockholms stads konsistorium*: Rätt att utdela aga åt omhändertagna barn bör enligt konsistoriets mening för en verksam uppfostrans skull tillerkännas barnavårdsnämnden och dess verktyg även i åldern 15—18 år.

297. *Förste provinsialläkaren i Stockholms län* anför rörande 47 § 2 st., att det här tyckes vara fråga om någon slags offentlig barnapiskare. Av motivena (sid. 195) synes, att kommittén varit mycket tveksam om lämpligheten av bestämmelsen om aga. Den anses kunna medföra gagn. Men vem skall bestämma, när så är förhållandet? Den kan också skada och ibland även drabba oskyldiga barn. Vore det därför icke säkrast att utesluta denna bestämmelse?

298. *Förste provinsialläkaren i Gottlands län* anför, att det finnes många andra sätt, att komma till rätta med barn, utan att man genast behöver gripa till aga, och föreslår därför, att ifrågavarande stycke får följande lydelse: »— — — att barnet på lämpligt sätt bestraffas, eventuellt och i undantagsfall med aga».

299. *Folkskolinspektören i Värmlands östra inspektionsområde:* Kommittén har övervägt, om ej rätten till äga kunde helt och hållet uteslutas. Säkerligen hade detta varit det ur alla synpunkter lyckligaste. Men då kommittén likväl bibehållit ägan som tuktomedel, borde den sökt utfinna något sätt, varigenom agans användning begränsats till de fall, då den kunnat med visshet verkställas av någon, som verkligen haft ett varmt hjärta för barnets väl. Svårigheterna för barnavårdsnämnderna i detta hänseende bli därför alltför tillfinnandes, om det föreliggande lagförslaget kommer att antagas.

300. *Länsstyrelsen i Uppsala län:* 1 mom. I sista punkten bör tilläggas: »i fråga om barn, som omförmäles i 46 § 1 mom.», varefter samma ord i 49 § kunna uteslutas. Punkten bör med någon jämkning överflyttas till 2 mom.

48 §.

301. *Stockholms stads konsistorium:* För fullständighetens skull torde bland institutioner, åt vilkas vård barnavårdsnämnden i vissa fall kan besluta överlämna barn, även böra, jämte barnkrubba, arbetsstuga o. s. v. nämnas kindergården, då sådana anstalter för barn i vissa större städer finnas upprättade på ungefär samma sätt som barnkrubbor och arbetsstugor.

302. *Länsstyrelsen i Östergötlands län:* Uttrycket »skiljas från hemmet», som även förekommer i nu gällande lagstiftning, synes böra utbytas mot annat lämpligt uttryck, som anger beslutets rättsliga innebörd, nämligen undandragandet av barnet från föräldramyndigheten. Under länsstyrelsens ämbetsverksamhet har förekommit fall, då länsstyrelsen på grund av nämnda uttryck ej ansett sig kunna pröva ett underställt ärende, då barnet i fråga faktiskt redan förut varit skilt från sitt hem och vistades hos andra.

49 §.

303. *Stockholms stads barnavårdsnämnd:* Ordet »äger» i förevarande paragraf torde allenast avse att tillerkänna nämnden befogenhet att skilja barnet från hemmet. Nämnden anser det vara av vikt, att det stadgas en ovillkorlig skyldighet för barnavårdsnämnd att vidtaga denna åtgärd, där de i paragrafen angivna förutsättningarna äro för handen.

304. *Länsstyrelsen i Uppsala län:* 1 mom. Det menas antagligen (jfr 2 mom.), att föräldrarna skola kallas till personlig inställelse.

50 §.

305. *Länsstyrelsen i Östergötlands län:* Åt stadgandet i 8 § av nu gällande lag den 13 juni 1902, som i huvudsak motsvarar 50 och 51 §§ i lagförslaget, har av länsstyrelsen givits den tolkning, att det åligger barnavårdsnämnd att inom fjorton dagar delgiva eller i varje fall vidtaga åtgärder för delgivning med föräldrarna av beslut om barns skiljande från dem. I särskilt fall vägrades här fastställelse av ett dylikt beslut på grund av att delgivning ej skett inom sagda tid och blev, efter anmälan från barnavårdsnämnden i fråga till justitieombudsmannen, denna tolkning av honom gillad. Till förekommande av olika uppfattningar härvidlag synes lämpligt att bestämd föreskrift härutinnan införas i lagen.

306. *Stockholms stads barnavårdsnämnd:* I 1 mom. föreslagna stadgande innefattar skyldighet för barnavårdsnämnden att personligen höra föräldrarna i ett hos nämnden anhängigt ärende. Nämnden underskattar icke vikten av att äga personlig kännedom om barnen och deras föräldrar. Särskilt måste detta vara nödvändigt i de fall, där den, som verkställt utredningen i ärendet, är i ett eller annat avseende tveksam om huru fallet rätteligen bör behandlas. Dock håller nämnden före, att då det, såsom i dessa ärenden ofta är fallet, är fråga om hemlivets allra intimaste förhållanden, det mera sällan skall lyckas att få föräldrarna att inför ett flertal främmande personer uttala sig på ett naturligt sätt, så att nämnden kan bilda sig en säker uppfattning för ett rätt bedömande av fallet. Oavsett att en dylik procedur i en stad sådan som Stockholm kommer att taga avsevärd tid för nämnden, måste den i de fall, som äro klara, och där den, som verkställt undersökningen, med föräldrarna är fullt ense om den åtgärd, som från nämndens sida lämpligen bör vidtagas, vara utan egentlig mening.

Nämnden anser därför, att ifrågavarande stadgande bör omarbetas på sådant sätt, att nämnden tillerkännes rätt att i de fall, där den finner nödigt, inkalla föräldrarna.

Då det emellertid kan tänkas, att föräldrarna, även om nämnden ej anser deras hörande erforderligt, vilja personligen inför nämnden framlägga sina skäl, bör det givas dem tillfälle härtill och fördenskull jämväl föreskrivas, att föräldrar i varje deras barn berörande ärende skola underrättas om denna sin rätt samt om tiden för ärendets behandling.

307. *Barnavårdsnämnden i Göteborg:* Nämnden anser, att 2:dra meningen i 50 § 1 mom. bör formuleras så: Då nämnden finner så lämpligt, skola de (barnets föräldrar) för sådant ändamål personligen inställa sig inför nämnden. Det kan nämligen förekomma fall, då målsmans närvaro vid nämndens förhandlingar ej bör förekomma, varför en kategorisk bestämmelse härvidlag ej bör givas. Styckets fortsättning torde därjämte erhålla följande förenklade lydelse: Finner nämnden nödigt, att jämväl barnet höres, må nämnden förordna därom.

308. *Stockholms stads konsistorium:* Att det barns föräldrar, om vars skiljande från hemmet det blir fråga, i allmänhet skola personligen inställa sig inför nämnden för att höras i ärendet, är dels föga ändamålsenligt — det är vida större utsikt att få dem rätt till tals genom barnavårdsnämndens ombud mellan fyra ögon än i närvaro av en hel nämnd — dels skulle det t. ex. i våra större städer välla en omständlighet och tidsutdräkt, som är att bestämt avråda.

309. *Skyddshemsinspektören:* Man står tveksam, huruvida den i 50 § införda nya formuleringen att barnets föräldrar, så vitt ej hinder möter, skola inställa sig för nämnden, är lycklig. I många fall, även där hinder för föräldrarna icke möter, kan ett enskilt samtal verka lyckligare än ett föräldrarnas inkallande inför sittande nämnd.

310. *Kammarrätten:* Det torde kunna ifrågasättas, om icke föräldrarnas personliga inställelse bör kunna inskränkas till det fall att särskilda skäl därför föreligga. I allt fall synes sådan inställelse icke böra i lag föreskrivas, där föräldrarna själva påkalla barnets omhändertagande.

311. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå:* Vidkommande 50 § vill byrån framhålla, att ett personligt hörande av föräldrarna i där avsedda fall inför barnavårdsnämnden ej sällan skulle för dem innebära ett svårt obehag utan motsvarande nytta. Det synes byrån fullt betryggande, om föreskrift gaves av innehåll, att tillfälle alltid skulle beredas föräldrarna att, om de så önskade, yttra sig inför nämnden, samt att nämnden ägde rätt att, då så prövades erforderligt, inkalla föräldrarna till personligt hörande.

312. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott:* Det kan, enligt utskottets mening, ofta nog innebära ett stort lidande för föräldrarna att under angivna förhållanden inställa sig personligen inför nämnden. Kommitterade ifrågasätta, huruvida det icke — för att undvika onödig hårdhet i förekommande fall — vore tillfyllest att stadga, att barnets föräldrar skola höras i ärendet, vilket i så fall kunde ske annorstädes än inför barnavårdsnämnden eller eventuellt orden »så vitt hinder därför ej möter» kunde mildras.

313. *Domkapitlet i Göteborg:* I 50 § föreskrives, att, när det är fråga om vanartat barn och även eljest i visst fall, icke blott föräldrarna utan ock barnet skall höras. Är icke detta att göra ett dylikt barn väl mycken heder? Och det går väl an, när det är inför barnavårdsnämnden som föräldrarna och barnet skola höras. Men i 52 § föreskrives samma hörande inför ungdomsrådet. Ungdomsrådet kan besluta, att icke blott föräldrarna utan även barnet skall inför ungdomsrådet höras. Och enligt 50 § 2 mom. skola tvångsåtgärder användas.

314. *Barnavårdsnämnden i Uppsala:* Det hade varit önskvärt, att vid formuleringen av 34 §, 51 § 3 mom. och 54 § 2 mom. bland anledningarna till barns interimistiska omhändertagande även upptagits sådana fall, där fara kan tänkas

uppträda för annan än barnet självt därigenom att barnet icke genast omhändertages.

315. *Skyddshemsinspektören*: Jämför man 51 § 3 mom. och 54 § 2 mom. med 34 § 2 stycket synes framgå, att kommitterade mena att barnavårdsnämnd skall ha rätt till så att säga extra hastig procedur i endast sådana fall, då ifrågavarande barn skulle genom vanligt tillvägagångssätt för barns skiljande från hemmet löpa risk att fördärras. Barnavårdsnämnd synes sålunda icke tillerkännas rätt till hastigt ingripande om ett barn, t. ex. en 16 års pojke, är till uppenbar skada för sin omgivning. Det synes mig dock nödvändigt att lagtexten förtydligas därhän att en barnavårdsnämnd må kunna göra processen kort och från dess omgivning hastigt skilja ett barn, som är till uppenbar skada för sina kamrater eller som är samhällsfarligt.

316. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: 2 mom. Att för valet av underrätt kan vara av betydelse de personers vistelseort, som skola höras, är givet. Mindre klart är däremot, vilken betydelse i detta hänseende bör tillkomma »ändamålet med förhöret»; det kan ej gärna vara avsett, att ungdomsrådet skall taga hänsyn till olika domares personliga kvalifikationer. Måhända åsyftas endast, att ungdomsrådet kan finna skäl anlita en domstol, som snart sammanträder.

317. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Bland de åtgärder med tillrättaförande syfte, som före ett barns skiljande från hemmet kunna vidtagas, upptager förslaget även aga, detta dock allenast för barn under 15 år. Beträffande vanartad ungdom i åldern 15—18 år säges i första stycket av förevarande moment uttryckligen, att tilldelande av aga ej må föreskrivas. Intages en ung person i skyddshem, är han givetvis underkastad skyddshemmets disciplinära åtgärder, vari även aga ingår. Häri synes en inkonsekvens ligga. Visserligen kan det å ena sidan invändas, att aga verkar på annat sätt, om den ingår i ett uppfostringssystem och icke utgör ett fristående straff, men å andra sidan synes det med fog kunna sägas, att äro 15—18-åringar icke för gamla att tilldelas aga å skyddshem, så äro de det icke heller eljest. Nämnden anser därför, att orden »dock må ej föreskrivas tilldelande av aga» böra utgå.

Ledamoten av nämnden fröken Lindhagen (reservation): I överensstämmelse med mitt ovanstående yttrande (se 295) tager jag naturligtvis ett bestämt avstånd från barnavårdsnämndens majoritets förslag, att barnavårdsnämnd skulle få rätt att tilldöma aga för barn och ungdom ända upp till 18 år. Kommittén bibehåller agan inom skyddsuppfostringsanstalter, emedan det ännu anses nödvändigt, att en sådan åtgärd är tillåten för disciplinens upprätthållande. Det är dock något möjligare, att aga i enskilda undantagsfall kan hava någon sorts förmånlig verkan, då den kan tilldelas inom en anstalt omedelbart eller kort efter förseelsens begående, än om det skall utdömas av en barnavårdsnämnd för ett barn eller en ungdom, som vistas i sitt eget hem, är utackorderat i enskilt hem eller mer tillfälligt omhändertaget i en upptagningsanstalt. Det är därför jag anser det fullständigt förkastligt, att barnavårdsnämnd skulle få tilldöma aga ända upp till 18 år, såsom majoriteten föreslår.

Se även *barnavårdsnämnden i Uppsala* 314.

318. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: I denna § bestämmes den ålder, efter vilken beslut om skyddsuppfostran icke får verkställas. Med den förändrade lydelse, nämnden föreslagit av 46 §, bör första stycket av förevarande paragraf avse de i 46 § a) och b) samt andra stycket de i 46 § c) omförmälda barn.

Till denna paragraf synes ock böra fogas en föreskrift av innehåll, att där barn, som omhändertagits för skyddsuppfostran, dömes till fängelse eller straffarbete, eller av domstol varder förordnat om barnets intagande i allmän uppfostringsanstalt, beslutet om barnets omhändertagande för skyddsuppfostran skall vara förfallet.

Se även *svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå* 101 s. 69.

52 §.

54 §.

57 §.

58 §. 319. *Medicinalstyrelsen* instämmer i ett av förste provinsialläkaren i Stockholms län framställt förslag, att barn, som skiljes från föräldrahemmet, alltid borde undersökas av läkare, både för barnets, fostrares samt kamraters skull, enär psykiska defekter, tuberkulos, lues m. m. kunna förefinnas, utan att detta är känt förut, samt visad vanart kan bottna i någon svaghet, vars uppdragande bör kunna bliva till ledning vid uppfostran.

61 §. 320. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Avfattningen av 1 mom. i 61 § giver väl vid handen, att nämnden även utan framställning från föräldrarna har att pröva, huruvida barnet må återlämnas till föräldrarna, men av orden i 3 mom. »framställning om barns återlämnande, som i 1 och 2 mom. sägs» synes framgå, att detta icke är avsett. Nämnden anser därför, att stadgandet bör förtydligas, så att det bliver klart, att nämnden, vare sig framställning gjorts eller ej, äger att återlämna barnet, där förhållandena äro sådana som i momentet sägs.

63 §. 321. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Nämnden anser, att likasom i 45 § även här ordet »tjänst» i första stycket bör utbytas mot ordet »anställning». Måhända borde uttrycket »lämnat hemmet» i andra stycket förtydligas, så att det blir klart, att därmed åsyftas de i första stycket omförmälda enskilda hem eller barnhem.

65 §. Se ovan 12, 52 s. 29, 66 s. 45, 69, 70, 99 s. 65, 102 s. 75, 103 s. 84.

66 §. 322. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Till vilken åtgärd en anmälan hos domstol tänkes kunna leda, framgår varken av text eller motiver.

8 kap.
Om barnhem. 323. *Svenska stadsförbundets styrelse*: Kommittén förutsätter, att kommunerna skola, i den mån behovet det påfordrar, sörja för tillkomsten av barnhem. I detta sammanhang avvisar kommittén, åtminstone för närvarande, tanken på statsbidrag för upprättande av upptagningshem, »då det synes ändamålsenligare, att landstingen taga sig an denna angelägenhet». Det kan väl sättas ifråga, om landstingen icke på sista tiden belastats med alltför stora ekonomiska bördor. Styrelsen saknar väl anledning ingå på denna fråga, men vill däremot starkt understryka önskvärdheten och behovet av statsbidrag för de städers del, som icke tillhöra landsting. I dessa större städer, där barnavårdsnämnderna nödgas taga hand om stora massor av barn, kommer det givetvis att uppstå stort behov av upptagningshem för barnen, medan de blivande utackorderingshemmen utväljas. Likaså kunna en del barn på grund av sjukdom icke utackorderas. Det torde vara klart, att avsevärda kostnader åsamkas dessa städer för dylika hem och statsbidrag för ändamålet synas väl påkallade. På denna punkt av förslaget torde konsekvenserna så klart kunna bedömas, att frågan om detta statsbidrag redan nu kan upptagas.

68 §. 324. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Då det givetvis är lika erforderligt, att i barnhem intagna barn där kunna erhålla ändamålsenlig uppfostran som tillfredsställande vård, torde ett tillägg i förstnämnda hänseende böra fogas till första punkten.

69 §. 325. *Förste provinsialläkaren i Uppsala län* anför, att, då det i 69 § säges, att plan för barnhem skall underställas länsstyrelsen för prövning, man väl får taga för självklart, att länsstyrelsen, innan resolution meddelas, inhämtar förste provinsialläkarens yttrande. Eljest borde i paragrafen lämnas bestämd anvisning om sådant förfarande.

326. *Förste provinsialläkaren i Blekinge län* anser även, att förste provinsialläkaren borde tillförsäkras något inflytande vid fastställande av planer och föreslår därför, att i paragrafen inryckes orden: »efter förste provinsialläkarens hörande».

70 §. 327. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Det i fråga om upprättande av enskilda barnhem här föreslagna koncessionssystemet kan nämnden icke gilla. Nämnden är av den bestämda uppfattning, att detta skulle komma att verka hämmande på det enskilda initiativet, vilket hittills varit av stor betydelse för upprättandet

av sådana anstalter. Då det allmänna för närvarande drager stor nytta av dessa anstalter och det för framtiden torde bli än mer nödvändigt att lita till den enskilda företagsamheten på detta område, måste det anses oklokt att införa en dylik anordning. Den i 71 § föreslagna tillsynen genom barnavårdsnämnden över ifrågakvarnande barnhem torde vara fullt tillräcklig. Skulle det bli nödigt att förbjuda fortsättande av en dylik privat bedriven barnavårdsverksamhet, bör möjlighet härtill hållas öppen.

328. *Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse*: Kommitterade betona i sitt betänkande (s. 110), att det för den offentliga barnavården bör vara angeläget att uppmuntra tillkomsten av ändamålsenliga inrättningar för barnavården även genom privat verksamhet. Detta torde dock i högst väsentlig mån motverkas i fråga om upprättandet av enskilda barnhem, i fall koncessionstvång skulle införas. Vad kommitterade säga om den varsamhet, som måste iakttagas vid inspektion av »ett oavlönat förtroendeuppdrag» i barnavårdsnämnden gäller i ännu högre grad i fråga om den enskilda kärleksverksamheten. 70 § synes oss därför böra helt och hållet utgå. Bestämmelsen i 71 § om tillsyn över sådant barnhem är fullt tillräcklig för att nå syftet.

329. *Stockholms stads konsistorium*: Det koncessionstvång, som i förslaget ålägges förening, stiftelse eller enskild person, som önskar upprätta barnhem, skulle lätteligen på ett olycksbringande sätt förkväva det fria initiativ, som hittills bevisat sig hava stor betydelse för denna gren av barnavården. Det synes också vara onödigt, då ju en var vet, att det barnhem, som upprättas, står under barnavårdsnämndens uppsikt, och att nämnden äger rätt att ingripa emot därinom förefintliga missförhållanden. Denna punkt i förslaget anser sig konsistoriet således också böra avstyrka.

330. *Svenska stadsförbundets styrelse*: Då av enskild upprättat barnhem skall stå under uppsikt av vederbörande barnavårdssamhälles barnavårdsnämnd, som (71 §) har att även öva kontroll över, att själva hemmet icke är bristfälligt, synes nämndens yttrande böra inhämtas, innan länsstyrelsen ger tillstånd till dess upprättande; ett stadgande därom synes böra införas i lagen.

331. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: 1 mom. Föreskriften skall antagligen gälla endast beträffande barnhem, som avses i 40 § första stycket. — 2 mom. Bestämmelser om avveckling torde vara erforderliga åtminstone så, att tillståndet får gälla ytterligare någon tid, dock utan rätt att intaga barn.

332. *Barnavårdsnämnden i Halmstad*: Den i utsikt ställda tillsynen och kontrollen torde särskilt för sådana, som uppehållas genom enskild välgörenhet, komma att innebära vissa farhågor för denna verksamhet, som fritt arbetat till stor välsignelse för de värnlösa barnen, men som torde hämmas genom kontroll och uppgifter av det slag, som statsinspektion medför.

333. *Fattigvårdsstyrelsen i Varberg*: Fattigvårdsstyrelsen finner det synnerligen angeläget att barnhem, tillhörande förening, stiftelse eller enskild person, kommer att stå under direkt tillsyn av länsstyrelsen i det län, där hemmet är beläget, och att befrielse från tillsyn varom i tredje stycket av 71 § säges, icke måtte kunna lämnas.

334. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Även här kan respittid vara nödvändig eller nyttig.

335. *Länsstyrelsen i Södermanlands län*: I anslutning till vad landstinget i dess yttrande hemställt, och under särskilt åberopande av nödvändigheten, att under närmaste åren icke betunga landstingen med allt för dryga kostnader, anser sig länsstyrelsen böra förorda det i den av herr Magnusson ensam avgivna reservationen framställda förslaget, att 74 § 1 mom. skall erhålla viss ändrad lydelse.

336. *Länsstyrelsen i Gotlands län*: Beträffande landstingets skyldighet att anordna skyddshem anser sig länsstyrelsen böra, med fäst avseende å förhållandena i detta län, instämma i det av kommittéledamoten Magnusson reservations-

71 §.

72 §.

9 kap.
Om skyddshem.
74 §.

vis framställda förslag, att denna skyldighet skall anses fullgjord, utom genom skyddshems upprättande, även då landsting visar sig hava på annat sätt tillbörligen sørjt för beredande av föreskriven vård och uppfostran av vanartade barn.

337. *Länsstyrelsen i Blekinge län, Kronobergs läns och Kalmar läns södra landsting, barnavårdsnämnden i Hammerdal, fattigvårdsstyrelsen i Uppsala samt domkapitlet i Strängnäs* tillstyrka herr Magnussons reservation rörande befrielse i vissa fall för landsting eller stad att upprätta skyddshem.

338. *Stockholms läns landsting*: Med avseende å de alltjämt ökade uppgifter och bördor, som läggas på landsting och städer för sjukvårds- och andra sociala ändamål, synes vad reservanten herr Magnusson framhållit därom att landsting och städer, som ej deltaga i landsting, under av reservanten angiven förutsättning må kunna befrias från skyldighet att upprätta skyddshem, vara förtjänt av synnerligt beaktande.

339. *Södermanlands läns landsting*: Landstinget vill understryka önskvärdheten av att bestämmelsen om landstingens skyldighet att anskaffa vård för vanartade barn måtte få den formulering som reservanten Magnusson föreslagit. Därigenom torde tillräckligt antal vårdplatser för dessa barn kunna erhållas, utan att några dyrbara nybyggnader behöva ske under den närmaste tiden.

340. *Barnavårdsnämnden i Norrköping*: Det må beklagas att kommittén icke gått längre i fråga om skyddshemmens förstatligande och att den vill fastslå den genom lagen den 6 juni 1919 införda skyldigheten för landsting och stadsfullmäktige, som icke deltaga i landsting, att sørja för skyddshem med erforderligt antal platser. Något egentligt motiv härför har icke anförts, vilket är så mycket underligare som kommittén annars plägar grundligt motivera vad den föreslår. Den motivering, som låg bakom nämnda lag, har blivit vederlagd genom förhållandenas utveckling efter dess antagande. Av huvudsakligen samma grunder, som redan förmått staten att övertaga blindundervisningen och som — enligt ett i Kungl. ecklesiastikdepartementet utarbetat förslag — väl komma att snart nog medföra även dövtumskolornas förstatligande, bör staten tillgodose landets hela skyddshemsbehov, i den mån det icke fylles av enskilda, föreningar och stiftelser. I jämförelse med kommunaldrift har statsdrift på detta område fördelen att genom skyddshemmens anordnande med hänsyn till hela landets behov och genom rationell arbetsfördelning dem emellan de vanartades uppfostran och undervisning kunna bli både bättre och billigare än det är möjligt, när varje landsdel nödgas operera på egen hand. På grund härav föreslår nämnden att lagförslaget 74 § 1 mom. underkastas den omarbetning, som kan påkallas av en närmare utredning av nu berörda angelägenhet.

341. *Fattigvårdsstyrelsen i Katrineholm*: Vad angår reservationen av herr Magnusson, innehållande förslag om ett tillägg till 74 § 1 mom. i kommitténs förslag, så måste ett sådant tillägg anses opåkallat, då de uppfostringsanstalter, reservanten i sin motivering hänvisar till, böra av vederbörande myndighet erkännas såsom skyddshem, för så vitt de fylla anspråken på ett sådant. Skulle det brista häruti, vore det icke till sakens fromma, att öppna möjligheter till undantag för landstingen att tillfredsställande ordna frågan om skyddshem.

342. *Skyddshemsinspektören*: I fråga om skyddshem bibehåller kommittén i sitt betänkande de föreskrifter som lagen den 6 juni 1919 innehåller, nämligen att landsting och städer, som ej deltaga i landsting, äro skyldiga upprätta nödigt antal skyddshem. Denna lag har redan visat sig högst väsentligt befrämja skyddshemsväsendets utveckling. Det vore därför att beklaga, om i lagen, enligt reservation av herr Magnusson, inrycktes en bestämmelse om att landsting (stadsstad) må kunna befrias från sin skyldighet att hålla skyddshem, om landstinget (staden) på annat sätt sørjer för uppfostran åt vanartade. En sådan bestämmelse

skulle lagfästa en villervalla på skyddshemsområdet, vilken alltför länge fått råda men vilken nu, tack vare 1919 års lag, är på väg att hävas.

Tyvärr synes dock just i fråga om ordnandet av vårt skyddshemsväsende, lagförslaget icke lämna några klara riktlinjer. För närvarande finnes icke någon gemensam officiell organisation för skyddshemmen. Man kan säga att fröet till en sådan förefinnes i skolöverstyrelsens skyddshemskonsulent. Svårt är dock att ännu så länge skapa någon slags fastare organisation. Det är ju landsting, storstäder och enskilda, som i olika delar av vårt långsträckta land bygga och hålla skyddshemmen, ofta efter nog så olika plan.

Lagförslaget kräver att för varje landstingsområde (orstad) skall finnas erforderligt antal skyddshemsplatser (74 §). Men i förslaget — eller i motiveringen — finner man intet om hur det samarbete landstingen (orstäderna) emellan, vilket torde komma att visa sig nödvändigt för skyddshemsväsendets sunda utveckling, skall utgestaltas.

Såsom ovan antytts pågår för närvarande, på uppdrag av en del landsting, en utredning i denna fråga. Det har för oss, som stå i det arbetet, varit ytterst vanskligt att få fram några fasta konturer till samarbete. Hänsyn måste tagas till åtskilliga kategorier barn (notoriska rymmare, sjuka, sinnesslöa, psykiskt onormala), vilka icke böra beredas plats å de vanliga skyddshemmen. Där fordras alltså samverkan med specialanstalter. Men samverkan kräves även beträffande vanliga vanartade. Vid åtskilliga skyddshem förefinnes överflöd på platser (t. ex. Kalix, Stenfors, Sundbo, antagligen Forsarna). I andra län finnas inga skyddshemsplatser andra än dem som stå att vinna å Hall. Men för att vinna plats å Hall kräves ju att gossen skall ha visat *grov* vanart. Här tarvas organisation, eller åtminstone samverkan. Hur ett sådant samarbete bör ordnas antydes ej av kommitterade. Det skulle alltså komma att bero på vederbörande skyddshemsstyrelser (respektive landsting), om sådan samverkan komme till stånd.

Men detta förhållande torde ej bli till fromma för skyddshemsverksamhetens organisation och värt i vårt land. Jag tager ett konkret exempel. Antalet vanartade flickor är så lågt, att i de flesta fall en del landsting torde komma att förena sig om ett gemensamt skyddshem för flickor. Hur skall nu denna samverkan etableras? Så ligger frågan för närvarande på åtskilliga håll. Det blir inte lätt varken för dessa landsting själva eller för gemensamma kommitterade eller eventuellt för skyddshemskonsumenten att komma någon vart med upprättandet av hemmet. Ett landsting vill ett, ett annat vill något annat, ett tredje vill ingenting alls. Det hände i mellersta Sverige, att en orstad och tvenne landsting hade utsett kommitterade, vilka skulle förbereda frågan om gemensamt skyddshem för flickor. Orstaden och det ena landstinget biträdde år 1920 ett väl utarbetat förslag till samarbete, vilket förslag dock föll på det andra landstingets avslag. Innevarande år har frågan åter fallit.

Det hade varit högeligen önskvärt, att, när nu kommitterade föreslagit att landsting och stadsfullmäktige fortfarande skola bygga och hålla skyddshem, av kommitterade även upptagits frågan om hur det nödvändiga samarbetet mellan landsting och mellan landsting och orstäder skall tänkas ordnat för upprättande och hållande av skyddshem.

Ty ett sådant samarbete blir nödigt ej endast nu under nybyggnadsperioden, d. v. s. under trycket av 1919 års lag att landsting skall disponera nödigt antal skyddshemsplatser — sådant samarbete kan också tänkas bli av nöden, när vårt skyddshemsväsende blir mera utvuxet och vi börja skönja, hur grupperingen av elever bör ske efter elevernas olika förutsättningar och med hänsyn till elevernas rätt till differentierad utbildning.

Utom de nyss nämnda så att säga normala skyddshemmen, vilka upprättas av landsting eller orstäder, skall staten upprätta specialskyddshem.

Alltför länge ha vi i vårt land saknat dessa här föreslagna specialanstalter (eller avdelningar). Måtte det ej dröja för länge innan de kunna öppna sina portar för sina skyddslingar, dessa, som äro till så mycken skada och vända på våra skyddshem. Om av olika anledningar vissa delar av kommitterades förslag måste ställas på framtiden, så höra dessa partier om specialanstalterna till de delar, som måste fram, måste igenom. Vi kunna inte komma någon vart med hela vårt skyddshemsväsende, så länge vi sakna dessa specialanstalter. Redan nu förefinnes alltså trängande behov av skyddshem av strängare karaktär än våra vanliga skyddshem. Detta behov måste än starkare framträda, om vanartade i 15—18-årsåldern skola komma att överlämnas till skyddshem. Detta är ock med skärpa framhåvt av kommitterade. Och enär kommitterade mena, att dessa strängare skyddshem böra ordnas som anstalter med större antal barn, hävdas i betänkandet den meningen att — då inom en större anstalt klassificering kan ske mellan olika grupper — ett sådant strängare, större statsskyddshem skall mottaga såväl de grovt vanartade, vilka böra överflyttas från de smärre skyddshemmen, som också de vanartade 15—18-åringarna.

Inför detta förslag ställer jag mig mycket tveksam. Ty enligt förslaget skulle på samma anstalt kunna sammanföras t. ex. en 10-årig notorisk rymmare från vanligt skyddshem med en 20-årig lösdrivare. Varför detta sammanförande? Kommittén svarar: det är »ändamålsenligast att icke i lagen särskilja allt för många olika slag av skyddshem med bestämda åtskillnader». Och bakom torde ligga det praktiska motivet: icke för många och dyra anstalter.

På denna punkt synes mig svagheten i den av kommitterade antydda organisationen framträda. Vi ha å Bona en stor, väl organiserad statens uppfostringsanstalt för pojkar i 15—20-årsåldern. Men till denna anstalt, utrustad med de modernaste hjälpmedel, med alla möjligheter till yrkesutbildning, skola ungdomsråden icke kunna sända vagabonderna i 16—17-årsåldern. Ej heller skulle t. ex. dit kunna överflyttas från ett mindre skyddshem en villkorligt utskriven 17—18-års elev, som visat grov vanart och opålitlighet. Och dock hava de, både skyddshemmen och uppfostringsanstalterna, i det stora hela samma uppgift. I sitt betänkande (sid. 245 ff.) visar kommitterade genom sin grundliga argumentation *mot* detta nu antydda förfaringsätt, hur nära kommitténs hela betraktelsesätt i själva verket den tanken ligger, att samverkan borde förefinnas mellan de olika slagen av uppfostringsanstalter. Här ovan har framhållits att, pedagogiskt och psykologiskt sett, alla förkomna 15—18-åringar höra samman, de må vara lösdrivare eller lagöverträdare. De höra ock anstaltsmässigt samman. Det är med tillfredsställelse jag kan konstatera, hur kommittén (å sid. 245) mycket klart visar att i fråga om anstaltstyp, pojknas behandling och personalens kvalifikationer full överensstämmelse måste tänkas mellan det stränga statsskyddshemmet och en statens uppfostringsanstalt. Men ändock får här ingen samverkan anordnas. Jag måste som min mening få uttala att hela vårt skyddshemsväsen, både beträffande elev-materialets klassificering, beträffande personalens rekrytering och beträffande den ekonomiska sidan skulle högst väsentligt vinna, om vanliga skyddshem, statsskyddshem och statens uppfostringsanstalter samarbetade och vore — med all frihet för de enskilda — samorganiserade. Den enda väg, som enligt förslaget skall finnas mellan skyddshem och uppfostringsanstalt, går över domstolen (sid. 76), en väg på vilken man icke gärna vill föra fram barn.

Av största vikt synes mig vara att den villkorliga utskrivningen från skyddshem får den allmänna användning, kommittén i sitt förslag syftar till.

Denna form av uppfostringsarbete torde hittills allt för litet beaktats vid våra skyddshem, delvis beroende på att bidrag ej utgår till villkorligt utskriven elev. Frågan är av mycket stor betydelse ej blott, såsom kommitterade visa, från synpunkten av elevernas fostran. Hela problemet om yrkesutbildningen å våra

smärre skyddshem skulle, om icke lösas, så dock föras ett gott stycke framåt om de elever, vilka lämpade sig för yrkesutbildning och önskade sådan, kunde mot skälig ersättning utackorderas såsom läropojkar i yrkesmäns hem och där uppläras i ett yrke.

343. *Svenska landstingsförbundets styrelse*: Beträffande skyddshemmen får styrelsen, under hänvisning till bilagda i »Meddelande från Svenska landstingsförbundets byrå» intagen redogörelse för undersökning om behovet av skyddshemsplatser, till en början framhålla, att nämnda behov av skyddshemsplatser tydligen icke är så stort, som under intryck av ungdomens förvildning under krisåren förmenades vid antagandet av 1919 års lag. Det har rätt allmänt visat sig, att ett landstingsområde är för litet för att rekrytera ett skyddshem för gossar och ett för flickor, om hemmen skola bli av den storlek, som med hänsyn till ekonomin ansetts lämplig. Ett samarbete mellan närliggande landsting för gemensam skyddshemsverksamhet är under sådana förhållanden ofta nog nödvändigt, och, enligt vad styrelsen har sig bekant, pågå för närvarande en del underhandlingar för dylikt samarbetes etablerande. Nu har det visserligen på sina håll, under hänvisning till bland annat dövstumundervisningen, förmenats, att dylikt samarbete skulle medföra onödigt dryga kostnader, och att därför staten, i likhet med vad för närvarande beträffande sagda undervisning föreslås av skolöverstyrelsen i ett den 10 maj 1921 avgivet betänkande, skulle övertaga skyddshemsverksamheten i dess helhet. Såsom ett ytterligare skäl för ett dylikt förstatligande kan måhända gälla det förhållandet, att staten i varje fall enligt det nu framlagda förslaget skulle hava att draga försorg om upprättande av särskilda skyddshem med uppgift bland annat att bereda uppfostran åt vanartade, vilka på grund av sin ålder eller vanartens beskaffenhet icke lämpligen kunna mottagas eller behållas i de vanliga skyddshemmen. Gent emot dessa erinringar torde emellertid böra anföras, att orsaken till de dryga kostnaderna för dövstumundervisningen ingalunda är att söka i den omständigheten, att den bedrivits genom samarbete landstingen emellan, utan fastmera däri, att antalet dövstamma varit i hastigt nedåtgående, varigenom de för deras undervisning förefintliga anstalterna och lärarepersonalen för närvarande torde vara alltför omfattande. För övrigt synas kostnaderna för en av staten bedriven dövstumundervisning att döma av skolöverstyrelsens i ovan omnämnda betänkande framlagda förslag komma att ställa sig endast oväsentligt lägre än de nuvarande. I vilket fall som helst och utan att vilja förneka, att skyddshemsvården år 1919 lämpligen borde hava ordnats såsom en statens angelägenhet, håller styrelsen före, att, eftersom ett stort antal landsting redan inrättat sig för denna vårds handhavande i enlighet med 1919 års lag och förarbetena härutinnan beträffande övriga landsting i allmänhet fortskridit så långt, att de kunna förväntas vara avslutade, innan barnavårdslagen kan vara genomförd, det knappast torde vara tillrädligt att för närvarande ändra de hittillsvarande bestämmelserna i förevarande fråga, vare sig i enlighet med herr Magnussons reservation eller i enlighet med framförda yrkanden å skyddshemsvårdens förstatligande. På dessa skäl anser sig styrelsen böra tillstyrka det av kommittémajoriteten framlagda förslaget angående skyddshemmen. Detta bör emellertid icke avskära möjligheten till en framtida förnyad prövning av förevarande spörsmål.

344. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: 1 mom. andra stycket. Det torde för befrielse förutsättas, att tillräckligt »antal» skyddshem icke blott komma till stånd, utan även stå till landstingets eller stadens förfogande.

345. *Statskontoret*: Kommittén har ansett, att det i princip borde ankomma på staten att anordna strängare skyddshem, samt i sådant syfte i 74 § 2 och 3 mom. intagit bestämmelser om att staten har att anordna särskilda skyddshem för vissa kategorier av vanartade barn. Kommittén har visserligen förebragt någon utredning angående omfattningen av de anstalter, som härför skulle er-

fordras, men inga uppgifter föreligga om vare sig anläggnings- eller driftkostnader för anstalterna.

76 §. 346. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Bestämmelsen om överflyttning avser antagligen blott överflyttning till skyddshem, som omförmäles i 74 § 2—4 mom. Jämför stadgandena i 78 och 79 §§.

77 §. 347. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Då barnavårdsnämnden i övrigt intet har att göra med barn, sedan det överlämnats till skyddshem, torde hänvändelse till domstol om förordnande av förmyndare för sådant barn böra göras av styrelsen för skyddshemmet och icke såsom här avses av barnavårdsnämnden.

79 §. 348. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Nämnden finner uttrycket i 79 § 1 mom. 2 stycket »om hans uppförande varit opålitligt» ej fullt lämpligt utan anser det bättre och mer i överensstämmelse med motiven om i stället användes uttrycket »om uppfostran ej ännu visat sig verksam» eller liknande.

349. *Tre ledamöter i kammarrätten*: Den i 79 § föreslagna utsträckning av den tid, under vilken skyddsling enligt nu gällande stadgande i lagen den 13 juni 1902 kan kvarhållas å skyddshem, synes högst betänkelig, enär ett kvarhållande av en vuxen person mot dennes vilja lätt kan motverka syftet med skyddsuppfostran, vartill kommer att bedömandet, huruvida skyddslingens uppförande varit opålitligt, kan grundas på en rent subjektiv uppfattning hos dem, som haft uppsikt över skyddslingen.

350. *Barnavårdsnämnden i Uppsala*: En brist i lagförslaget rörande skyddshem synes nämnden förefinnas i 79 §, där icke stadgas rätt för skyddshem att, om skyddslings uppförande därtill föranleder, till skyddshemmet återtaga utskrivnen elev. Denna rätt, utsträckt att gälla intill det elev fyller 21 år, skulle otvivelaktigt på skyddslings uppförande utom anstalten hava en mycket god inverkan.

351. *Folkskolinspektören i Hälsinglands norra inspektionsområde*: Under de år, 1904—1919, som inspektionen av skyddshemmet Gullgruva var anförtrödd åt undertecknad, hade jag ofta tillfälle att iakttaga, med vilka svårigheter styrelsen hade att kämpa, då det gällde att åt skyddsling bereda tjänst eller sysselsättning vid utskrivning från hemmet och i min landstingsberättelse för 1911 riktade jag en särskild uppmaning till skolråd och barnavårdsnämnder att härutinnan lämna nödigt biträde. Styrelsens och föreståndarens personliga förbindelser med arbetsgivare m. fl. kunde nämligen ej vara så omfattande, att de i varje fall ägde tillgång till lämpliga platser, och jag ansåg det vara en moralisk skyldighet för de lokala myndigheter, som anlitat skyddshemmet för vård och uppfostran åt vanartade, att också, sedan hemmet gjort vad detta förmått, lämna bistånd vid skyddslings placering. Denna erfarenhet gör, att jag anser en komplettering av lagen i nu berörda avseende vara av nöden. — Då det torde vara så gott som omöjligt för en skyddshemsstyrelse att personligen utöva den tillsyn över utskrivnen skyddsling, som föreskrives i 2 mom., utan att denna styrelse har förbindelse med någon lokal myndighet, anser jag att även detta mom. bör utvidgas till att omfatta ett åläggande för barnavårdsnämnd att härutinnan gå styrelsen tillhanda. I förslag till reglemente för barnavårdsnämnd § 21 kunde ett nytt stycke tillfogas, som erinrade barnavårdsnämnd om dess skyldighet att i nu angivna fall ge skyddshemsstyrelse nödigt biträde.

10 kap. 352. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Det måste hälsas med tillfredsställelse, att Om understöd för vård av barn till ensamstående moder m. m. åtminstone i vissa fall och i vissa avseenden moder, vilken fött barnet i äktenskap, tillerkännes samma förmåner som moder, vilken är i behov av understöd för utom äktenskap fött barn. Måhända kan dock en fullständigare likställighet ifrågasättas.

81 och 83 §§. Se vidare ovan under rubriken »Förslaget i allmänhet och dess huvudprinciper». 3. 353. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Den omständigheten att moder »har» barn med den man, med vilken hon lever tillsammans, synes åtminstone icke under

alla förhållanden äga verklig betydelse i avseende å ifrågavarande bidrag. Dessutom torde ofta svåra och ömtåliga bevisfrågor uppstå.

354. *Kammarrätten*: Bestämmelsen i 81 § 1 mom. att modern skall erhålla bidrag för barnet, även för det fall att hon icke själv vårdar detsamma, kan för modern innebära en alltför överväldigande lockelse att för eget bruk innehålla bidraget. För övrigt synes bestämmelsen knappast tillfyllestgörande motiverad.

Någon principiellt avgörande betydelse på frågan, huruvida barnavårdsnämnden skall ingripa till förmån för ett barn eller icke, har icke den omständigheten att barnets moder lever tillsammans med annan man än barnets fader och har barn med den, med vilken hon sammanlever. För övrigt giver stadgandet anledning till svåra och ömtåliga bevisfrågor.

Bestämmelsen i 2 mom. synes utan olägenhet kunna utgå, enär det läres vara tillfyllest att barnavårdsnämnden, på sätt 1 mom. föreskriver, lämnar modern det bidrag, som kräves, för att hon må kunna giva barnet erforderlig vård. I allt fall torde kunna ifrågasättas, om barnavårdsnämndens understöd verkligen bör fastställas till föreskrivet minimum även för det fall, att erforderlig vård kunnat tillförsäkras barnet för ett belopp understigande detta minimum.

355. *Östergötlands läns landsting*: I fråga om tillsynen av fosterbarnen skulle landstinget anse det fördelaktigt om i lagen föreskrevs, att inga andra hem än de, som vunnit vederbörligt godkännande såsom fosterhem, finge mottaga fosterbarn, ty därigenom skulle redan från början kunna åstadkommas ett rationellt skydd mot barns överlämnande i olämpliga hem.

11 kap.
Om tillsyn över
fosterbarn.

355 a. *Förste provinsialläkaren i Stockholms län*: Upprepade gånger har från medicinskt håll begärts, att koncessionstvång skulle införas för fosterbarnshem. Denna önskan har kommittén ej tillmötesgått. Den säger (motiv s. 285), att koncessionstvång icke skulle hindra s. k. änglamakeri, men ofta bemantra en olämplig verksamhet. Då emellertid hot om allvarligt straff väl alltid verkar i avsevärd mån avskräckande, kanske även uppfostrande, borde också koncessionstvång och höga böter kunna betydligt hämma försöken till »änglamakeri». Att fortsatt fosterbarnsverksamhet ej blir »mindre gagnelig», bör en barnavårdsnämnd givetvis vara skyldig övervaka. Detsamma torde gälla, om koncession beviljas vid en tidpunkt, mer eller mindre avlägsen från fosterbarns mottagande (286). Att koncessionstvång ibland skulle kännas som »ett svårt och oberättigat hinder», är svårt att förstå, likaså att det skulle ligga fara uti att fosterbarnsvård bleve i vissa fall »ett yrke». Det är så redan nu, ofta till fördel för vården. Och goda fosterhem skola ju uppsökas av nämnden, detta framhålles flerstädes såsom en synnerligen viktig uppgift för denna. Att vid koncessionstvång »schablonmässigt» förfarande skulle uppstå eller att tillsynen under koncessionssystem skulle bli »slappare», behöver väl knappast befaras. Man får ju förutsätta, att barnavårdsnämndens ledamöter äga sunt omdöme och att övervakandet av barnavården inom resp. kommuner sker på ett tillfredsställande sätt. — Mot det speciella koncessionstvånget anmärkes, att man ibland ej har tid avvakta undersökning av hemmet. Men å s. 288 framhålles ju, att nämnden bör ha goda hem »på lager». — Att frågan kommit i nytt läge genom barnavårdsmannainstitutionen är väl mycket sagt. Min egen erfarenhet talar ej i denna riktning. Barnavårdsman är f. ö. ej alltid den lämplige att bedöma fosterhem. — Skulle någon enstaka gång barn av barmhärtighet mottagas i ej koncessionerat hem, får man väl anta, att nämnden förstår tolka lagen efter dess anda och ej genast tillämpar stränga paragrafer, fastän anmälan kommer någon dag försenad.

355 b. *Förste provinsialläkaren i Gotlands län*: Angående koncessionstvånget har mycket tvistats. Om emellertid barnavårds mannen tillsättes redan före barnets födelse och barnavårdsnämnden och barnavårds mannen samverka, torde, såsom ock kommittén framhåller, något sådant tvång icke böra påfordras.

355 c. *Förste stadsläkaren i Stockholm*: I frågan om koncessionstvång ansluter jag mig obetingat till kommitténs mening.

355 d. *Förste stadsläkaren i Norrköping*: Kommitterade synas genom sitt förslag ha lyckats undanröja de brister i fosterbarnslagstiftningen, varigenom densamma blivit mer eller mindre ineffektiv, sålunda indragande under tillsynen av alla fosterbarn, utökad anmälningsskyldighet, utsträckning av övervakningstiden till fyllda 16 år, skärpning av bestämmelserna för fosterbarnshemmets beskaffenhet, möjligheten till överflyttning av fosterbarn från ett hem till ett annat utan den omgång, som ligger i den nuvarande bestämmelsen om barnets överlämnande till den, som har att om detsamma taga vård, och kanske icke minst genom den utsträckta giltigheten, som ett förbud att mottaga fosterbarn avsetts att innebära jämte möjligheten till redan profylaktiskt verkande förbud att mottaga fosterbarn för vård; härtill kommer dessutom den, ej enbart till fosterbarnen inskränkta men för samtliga barn gällande bestämmelsen om direkt understöd, då barnen befinna sig i värlös situation, ett önskemål, som här och var redan praktiserats i avseende å fosterbarnen vid sidan av lagens bestämmelser, men som nu avsetts att lagfästas. Beträffande anmälningarna av fosterbarnen hava kommitterade ej ansett sig böra förorda koncessionstvång och synas också här för hava förebragt goda skäl.

355 e. *Övriga 24 tjänsteläkare, vilka yttrat sig i ärendet (22 förste provinsialläkare, 1 förste stadsläkare och 1 stadsläkare)*, hava icke framställt erinran mot kommitténs ståndpunkt beträffande frågan om koncessionssystem.

356. *Stockholms stads konsistorium*: I förslaget 87 § användes uttrycken: »underhåll och vård samt uppfostran». Det synes konsistoriet vara av synnerligt stor betydelse, att uppfostringsmomentet tillräckligt klart och starkt understrykes i hela 11 kap. och annorstädes i lagen, där så kan behövas, på det att det aldrig må under den offentliga barnavårdens handhavande förloras ur sikte, utan tvärtom framstå klart såsom något oeftergivligt och jämte den yttre vården synnerligen betydelsefullt.

357. *Barnavårdsnämnden i Uppsala*: Det begrepp, som ordet »vård» i lagförslaget innebär, är (se t. ex. 87 och 91 §§) icke klart, i det ordet än måste uppfattas innebära såväl den mera kroppsliga omvårdnaden som uppfostran, än åter står sammanfört med uttrycket uppfostran på ett sådant sätt, att det synes avse blott den mera kroppsliga sidan. Större tydlighet måste här genomföras.

358. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Med den utsträckning begreppet fosterbarn enligt förslaget erhållit att omfatta även barn i åldern 7 till 16 år torde angelägenheten, att dessa barn i fosterhemmet erhålla tillfredsställande uppfostran vara minst lika viktig, som att de åtnjuta tillfredsställande vård. Avfattningen av flera paragrafer i detta kapitel synes nämnden giva anledning till anmärkning i berörda hänseende. Ändring härutinnan bör därför ske. Samma anmärkning synes även kunna göras i fråga om de anledningar att förbjuda mottagande av fosterbarn, som i 92 § 1 mom. sista stycket angivas, i det att såsom sådan anledning jämväl bör upptagas det förhållandet, att vederbörande illa uppfostrat egna barn eller fosterbarn.

Enligt 17 § 3 mom. av gällande fosterbarnslag äger konungen medgiva befrielse från lagens föreskrifter, där styrelsen för barnavårdsanstalt, vars ordning konungen fastställt, eller fattigvårdsstyrelse vidtagit fullt betryggande anordningar för barnens vård. Sådan befrielse har medgivits, bland andra, fattigvårdsnämnden i Stockholm. Något dylikt stadgande finnes icke upptaget i förevarande förslag.

Det förekommer, att landskommunernas myndigheter med oblida ögon se de större städernas utackorderingsverksamhet, och det synes nämnden kunna befaras, att det ökade inflytande över fosterbarnsvårdens handhavande inom kom-

munen, som barnavårdsnämnd enligt förslaget erhåller, kan medföra stegrade svårigheter för denna verksamhet.

Såväl barnavårdsnämnden som fattigvårdsnämnden i Stockholm hava i de orter, där av dessa myndigheter anskaffats fosterhem för omhändertagna barn, särskilda lokalombud, vilka hava att genom regelbundna besök i hemmet, genom förfrågningar hos lärare samt på annat lämpligt sätt hålla sig underrättade om barnens hälsotillstånd, övervaka deras uppförande samt utöva tillsyn däröver, att fosterföräldrarna noggrant iakttaga de föreskrifter i avseende å barnens vård och uppfostran, som blivit av nämnden meddelade. Därjämte inspekteras varje fosterhem minst en gång varje år av någon av nämndens reseinspektörer, vilken avgiver rapport om varje barn till nämnden. Där en kommun på dylikt sätt ordnat uppsikten över utackorderade barn, synes tillsyn över samma barn av den lokala barnavårdsnämnden icke vara erforderlig.

Nämnden anser därför, att i detta kapitel bör intagas ett stadgande, motsvarande fosterbarnslagens ovannämnda föreskrift. Även om ett dylikt undantagande skulle komma att medgivas en viss kommun, bör dock förslagets 96 § fortfarande gälla, så att den lokala barnavårdsnämnden bibehålles vid sin rätt att enligt paragrafens andra stycke göra anmälan hos konungens befallningshavande, om det skulle inträffa, att den utackorderande kommunens barnavårdsnämnd, oaktat missförhållande av i första stycket av samma paragraf angiven art föreligger, icke vidtager åtgärd för missförhållandets avhjälpande.

359. *Ledamoten av Stockholms stads fattigvårdsnämnd fröken Wedberg* (reservation): Vad fosterbarnen beträffar antager jag, att nämnden ej avser att instämma i de av barnavårdsinspektören J. L. Kihlqvist uttalade betänkligheterna över flyttandet av uppsikten över dessa barn till den nya barnavårdsnämnden (se 360). Emellertid vill jag härvid anmärka, att det väl kan ifrågasättas, att såsom nu sker för Stockholms stad kräva undantag från denna tillsyn. För Stockholm, som naturligen icke kan eller bör avstå från att själv — liksom varje annan, som utackorderar barn — se till att lämpliga fosterhem väljas och inspektera dessa, synes det dock vara en vinst att kunna erhålla upplysningar om föreliggande missförhållanden från vederbörande lokala myndighet; ett undantag för Stockholm är därför ej oundgängligen nödigt.

360. *Stockholms stads fattigvårdsnämnds* förste barnavårdsinspektör: Enligt statistiken finnas i Sverige utackorderade cirka 33,000 barn, varav enbart från Stockholm cirka 3,000. Och att principen *utackordering* bör vara det förnämsta medlet vid fostran av barn utom det egna hemmet, sägs tydligen i lagen 6 kap. 39 §: »barn, som omhändertages av barnavårdsnämnden, *bör utackorderas i enskilt hem*». Så sker nu, men såväl de större som medelstora städerna och även många landskommuner kunna icke skaffa lämpliga fosterhem inom den egna kommunen, utan måste vända sig till hemmen inom kommunerna på landsbygden. De flesta av dessa större kommuner hava under de senare åren, för att rätt sköta denna verksamhet, skaffat sig särskilda organ för anskaffning av fosterhem och tillsynen av de utackorderade.

Stockholms stad har icke blott organ, som ordna med barnens emottagande å upptagningshemmen, där de få vistas tills de av läkare blivit undersökta och behandlade, fått nödig tandvård och erhållit fastställd utrustning. Där finnes ock ordnad inspektion, som icke blott besöker fosterhemmen och tillser barnens vård utan ock samtidigt noga tager reda på, vilka goda hem inom respektive kommuner, som kunna anses lämpliga som fosterhem samt besöker och vidtalar dessa att taga fosterbarn. Tillsynen av de utackorderade och nyanskaffning av fosterhem sker sålunda i stor utsträckning samtidigt. Men därtill finnes i varje utackorderingsområde ett lokalombud — en för hela verksamheten rent av omistlig anordning. Ett lämpligt ombud kan för utackorderingens utträtta storverk, men får samtidigt icke rädas för svårigheter av flera slag och från kom-

munernas styrelse och tongivande män hava de ofta utsatts för obehag och trakasserier.

Barnavårdsarbetet i Sverige är icke en folksak som t. ex. i Danmark, och de, som hos oss arbeta för att skaffa fosterhem och sedan tillse fosterbarnen, få nog samt känna på att det i allmänhet icke är i *samarbete* med myndigheterna på de orter, där barnen utackorderas, utan rent av i *strid* mot dessa myndigheter, skolråd, fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd, som barn möjligen kunna skaffas hem och deras rätt tillvaratagas inom området i fråga. Genom detta föreliggande lagförslag hava visserligen dessa myndigheter något ändrade befogenheter och andra namn, men personerna äro och förbliva desamma och *måste* bli desamma, ty inom landsbygdens småkommuner råder ständigt nöd på lämpliga kandidater till olika nämnder.

Om jag här nedan kommer med exempel på det motstånd, vi vid utackorderingsarbetet röna från nuvarande myndigheter, så blir detta därför säkerligen fullt analogt med vad vi komma att få röna av de *nya* nämnderna.

När därför i motiveringen för den nya barnavårdslagen det hänsyftas på ett fruktbringande samarbete mellan utackorderingskommunens inspektion och lokalombud och vistelsekommunens barnavårdsnämnd, så vågar jag av 20-årig erfarenhet säga, att sådant samarbete i regel är fullkomligt otänkbart under nuvarande förhållanden.

Vill därför med några exempel belysa detta »samarbete», sådant det hittills visat sig.

1. En barnlös lantarbetare med gott hem har en fostergosse. Denne kom han för en tid sedan och ville återlämna, enär han icke kunde få behålla sina platser över två år, därför att husbönderna trodde att gossen, som var klen, då skulle få hemortsrätt inom kommunen och så falla den till last. — Man kan skratta åt en sådan okunnighet, men sådan är den dock säkerligen i tusentals fall.

2. En skolråds- och barnavårdsnämnds ordförande begärde helt nyligen, att vårt lokalombud skulle återtaga en 9-årig gosse och låta sätta honom på skyddshem, enär han i sällskap med en 2 år äldre son till en ledamot av skolrådet tagit karameller i handelsboden. Gossen hade icke förut visat något tecken på vanart. När framställningen blev enträgen, lovade ombudet, att han skulle anmäla gossen till oss för åtgärders vidtagande, om blott ordföranden i fråga ville göra detsamma för den äldre gossen, som varit med om snatteriet. Men *det* ville icke ordföranden vara med om.

3. Förra året meddelade ett lokalombud, att han av skolrådets ordförande tillsagts att icke mottaga och utackordera fosterbarn i skolåldern, ty barnantalet vore så stort, att man kunde befara, att folkskoleinspektionen skulle komma att fordra anställande av ännu en lärarekraft.

4. Detta år har jag fått *förbud* från ett skolråd att inom området utsända barn, enär skolrådet fruktade att annars möjligen få bygga ett skolhus till. Och dock hade vi icke mer än 2 à 3 skolpliktiga barn inom de områden, som påtalats.

5. För några år sedan började en komminister och v. ordförande i skolrådet rent av göra personlig agitation för att dels få bort redan utackorderade barn och dels hindra att nya antoges. Ja, han lät inom pastoratets 4 socknar utlysa kyrkostämmor, där det rent av beslöts, att fosterbarn inom kommunerna icke skulle få mottagas.

6. Därtill finnas flera exempel på huru vistelsekommunernas myndigheter visat sig synnerligen partiska, då det gällt döma en förseelse, begången gemensamt av fosterbarn och kommunens egna barn. Jag tänker härvid på ett rent upprörande fall. En välartad, men något enfaldig gosse beskyldes för en del förbrytelser, såsom stenkastning genom fönster, nidskriverier m. m. Skolrådet samman-

kallades och anställde förhör. Pojken var vanvettig av skräck, och fosterföräldrarna, som togo honom i försvar, voro förtvivlade. En bekännelse frampressades och gossen tilldelades aga, och till oss kom framställning att omedelbart återtaga gossen från det goda hem, där han varit som eget barn i många år. Under tiden tog vårt lokalombud saken om hand och lyckades få fram den rätte skyldige samt bevisa fosterbarnets fullkomliga oskuld.

7. Att även lärarkåren till viss del är avogt stämd mot utackorderingen och därmed även mot fosterbarnen, har jag många bevis på. Men blott ett exempel skall här framdragas. En energisk lärare i ett av våra större områden synes hava föresatt sig att göra slut på utackorderingen. Han började arbeta personligt bland fosterföräldrarna, men som vi hade skolrådets synnerligen intresserade och kraftige ordförande till lokalombud, så misslyckades tilltaget. Då tillställdes vi en skrivelse med framställning att några barn, som icke skulle hava goda hem, skulle flyttas. Vid den undersökning, som strax verkställdes, befunnos klagomålen oberättigade. En tid därefter klagade samme man på en del andra barns hem, men nu hos statens fattigvårdsinspektion. Undersökning verkställdes, men även nu befunnos klagomålen oberättigade. Då försöktes nå resultat genom att vända sig till pressen med insändare, och nu senast har han vid ortens läraremöte, som utom lärarekåren besöktes av ett par präster, lyckats få till stånd ett uttalande mot utackorderingen.

När man vet allt detta och därtill huru våra lokalombud rent av trakasserats för sitt arbete för barnens väl, då blir man verkligen betänksam, när man ser det nya lagförslaget.

Där står nämligen i 11 kap. 87 §: »Är barn, som icke fyllt 16 år, av annan än samhällets barnavårdsnämnd överlämnad till vård i enskilt hem, skall nämnden öva särskild tillsyn därå etc. — — — samt i 89 § andra stycket: »Barnavårdsnämnd har att giva barnafostrare de närmare föreskrifter rörande barns vård, som erfordras».

Det vill säga, att de samhällen, som hava sin barnavård ordnad som t. ex. Stockholms stad, som enligt en i dagarna hållen föreläsning av statens fattigvårdsinspektör sköter sin utackordering mönstergillt, alla dessa samhällen skola genom denna lag, om den blir antagen, berövas sin myndighet över barnen. De kunna ju icke hindras hälsa på barnen, men den lagliga myndigheten lägges till ortens barnavårdsnämnd, och av ovan sagda torde väl framgå, att densamma ser utackorderingen lindrigt sagt med oblidla ögon.

Följden blir — jag säger det med fullkomlig övertygelse — att lokalombuden komma att ledsna och avsäga sig uppdraget, och inom några få år är allt det arbete, som under de senaste årtiondena nedlagts för att ordna utackorderingsverksamheten, fördärvat.

Denna fråga har ock en ekonomisk sida. Om jag enbart tänker på Stockholms stad, så måste den naturligen skaffa barnhem för de barn, som måste omhändertagas och icke kunna utackorderas. Om jag då bortser från de stora byggnadskostnaderna, så kommer enbart det årliga underhållsbidraget för barnen att öka budgeten med säkerligen 2 miljoner kronor per år.

Då det enligt lagförslagets anda icke kan vara meningen att hindra utackorderingsverksamheten utan att fastmera gynna densamma, bör för de kommuner, som vilja och kunna sköta sin barnavård på mönstergillt sätt, finnas en möjlighet att slippa såväl anmälningsskyldigheten till som tillsynen av vistelsekommunens barnavårdsnämnd. Lagförslaget visar huru i visst fall såväl anmälningsskyldigheten som ock tillsynen kan genom Konungens medgivande undan dragas vistelsekommunens barnavårdsnämnd. Detta gäller om barnhem, som blivit godkända såsom sådana av Konungens befallningshavande. I 8 kap. 71 § 3 mom. säges uttryckligen: »Konungen må — — — kunna medgiva befrielse

från tillsyn, som här sägs», och i 11 kap. 95 § 2 mom.: »På Konungens befallningshavande ankommer att — — — medgiva befrielse från anmälningsskyldighet, som här stadgas».

Om dessa tvenne bestämmelser få tillämpas för i privata hem utackorderade barn torde verksamheten kunna uppehållas såsom förut.

Se även *Stockholms stads fattigvårdsinspektörs* uttalande under rubriken »Förslaget i allmänhet» etc. 59 s. 33 och 35.

361. *Socialstyrelsen*: Styrelsen föreslår sådan ändring i 11 kap. att det möjliggöres för en kommun att påtaga sig tillsynen av fosterbarn, som placerats inom annan kommun. Givetvis bör ett sådant åtagande göras bindande samt definitivt fritaga den andra kommunens barnavårdsmyndighet från ansvaret för tillsynen av barnet.

362. *Fattigvårdsstyrelsen i Göteborg* åberopar följande uttalande av fattigvårdsdirektören därstädes: Till lagförslagets lyckligaste och viktigaste bestämmelser äro att räkna de, som föreskriva barnavårdsnämnds inspektionsplikt beträffande alla inom kommunen utackorderade barn och anmälningsskyldighet för en var utackorderande. Den frihet från inspektion, som av Konungen enligt nu gällande lag om fosterbarns vård kan lämnas de fattigvårdsstyrelser, som själva ha egen ordnad inspektionsverksamhet, torde dock behöva förnyas i barnavårdslagen, emedan eljest ökade svårigheter komma att för de stora städerna möta vid fosterhemms anskaffande. De fördelar, ett barns uppväxt och fostran i ett verkligt hem erbjuda framför surrogaten i barnhem, där de icke komma i kontakt med livets fostrande verkligheter, äro så stora, att allt bör göras till underlätande av det återförande av arbetskraft till landsorten från storstäderna, som på ett naturligt och ömsesidigt fördelaktigt sätt sker genom städernas utackorderingssystem. Det är ett för väl känt förhållande för att här behöva refereras, att många kommunalmän, i tro att därigenom värna sin bygd mot befarade kostnader, göra allt för att förhindra och även förbjuda mottagandet av fosterbarn från städerna. Skulle dessa som ytterligare makttillskott få lagparagrafer att peka på, vilka fordra deras godkännande, innan barn få mottagas, kunna många dörrar stängas för våra unga skyddslingar, och storstäderna bli nödsakade tillgripa dyrbara och oändamålsenliga barnhemsbyggen.

363. *Svenska stadsförbundets styrelse*: Det generella stadgandet, att fosterhem, utvalda av ett barnavårdssamhälle självt i annan kommun, skola vara föremål för inspektion av denna kommuns barnavårdsnämnd, torde kunna medföra vissa svårigheter, även med de mildrande föreskrifter, som meddelas i 96 § av förslaget. Kommittén motiverar denna anordning därmed, att fosterhemmen i fråga icke äro föremål för »den jämna tillsyn», som fosterhem i den egna kommunen. Detta må vara sant i allmänhet, men undantag finnas. Sa utackorderar t. ex. Stockholms stad ett stort antal barn i fosterhem på landet. Dessa hem utväljas mycket noga av särskilda lokalombud och inspekteras av dem; i regel torde ombuden stå i tämligen intim kontakt med fosterhemmen. Dessa hem inspekteras vidare av stadens inspektörer. Övervakandet av fosterhemmen torde sålunda få anses effektivt även utan den lokala barnavårdsnämndens ytterligare tillsyn. Liknande förhållanden förekomma även beträffande andra större städer. Då särskilt i mindre landskommuner av ekonomiska skäl (med hänsyn till behov av skollokaler etc.) förklarligt nog denna städernas utackordering måhända icke alltid ses med så blida ögon, torde det icke vara uteslutet, att kommunens »uppsikt» influeras av synpunkter, tämligen främmande för det avsedda ändamålet. I de fall, där utackorderingssamhället är i tillfälle att utöva jämn och effektiv tillsyn över sina i andra kommuner utackorderade barn, borde enligt styrelsens mening inga hinder möta, att Kungl. Maj:t eller annan myndighet finge generellt befria dylikt samhälle från inspektion av den lokala barnavårds-

nämnden i utackorderingsorten. Betänkligheter borde så mycket mindre förefinnas däremot, som ju även statens inspektion är verksam inom området.

I detta sammanhang må uppmärksamheten också fästas därå, att även på andra fall av mera omfattande utackordering av fosterbarn liknande synpunkter torde kunna tillämpas. Tidigare hava barn, utackorderade av Allmänna barnhuset i Stockholm varit undantagna från fosterbarnsinspektion med hänsyn till den uppsikt, barnhuset genom egna ombud utövat över vederbörande fosterhem. Det nu föreliggande lagförslaget synes icke öppna motsvarande möjlighet.

364. *Barnavårdsnämnden i Uppsala:* De skyldigheter, som vid en jämförelse mellan 39 § sista stycket, 88, 93 och 95 §§ synes påvila utom barnhem m. fl. jämväl barnavårdsnämnder, torde för sådan barnavårdsnämnd (i större samhällen), som själv ombesörjer ordnad inspektion av sina utackorderade barn och deras hem, kunna medföra ett för fosterhemmen onödigt och obehagligt ingripande från barnavårdsnämnden i den kommun, där barnet är utackorderat, varför befrielse från dessa skyldigheter torde böra medgivas barnavårdsnämnd, som därom anholder och visar sig kunna själv ombesörja tillsynen på fullt tillfredsställande sätt.

365. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott:* Enligt utskottets uppfattning är det nära nog nödvändigt, att till kapitlet om tillsyn över fosterbarn fogas en paragraf av ungefär samma innehåll som 21 §, varigenom vid ordnandet av fosterbarnsvården hänsyn skulle kunna tagas till de särskilda förhållandena i landets större kommuner.

366. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå:* Beträffande 87 §, vars rätta innebörd enligt byråns mening endast kan framgå genom en alltför hårdragen ordatolkning, vill byrån anmärka, att behov av tillsyn enligt dess mening föreligger i fråga om barn, som vistas hos styvföräldrar — vilket ej skall falla under paragrafen — i högre grad än beträffande barn, som vistas hos far- eller morföräldrar — vilket skall falla under paragrafen.

87 §.

367. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott:* Från barnavårdsnämndens tillsyn över fosterbarn äro undantagna barn, som vistas hos styvföräldrar. Detta är även fallet, då den naturliga fadern eller modern avlidit, och barnet alltså fostras hos personer, med vilka det icke är förenat genom släktskap. Orsaken till att dessa barn undantas från barnavårdsnämndens tillsyn angives av kommittén vara, att barnet fortfarande vistas »i ett hem, som är dess eget» och ej dit överlämnats till vård samt att för sådant barn förmyndare i regel torde böra utses. Tyvärr torde det dock beträffande ifrågavarande barn i allt för många fall ligga en blott yttre sanning i orden, att barnet fortfarande »vistas i ett hem, som är dess eget», och utskottet håller sålunda före, att styvbarn, vilkas naturliga moder eller fader dött, även böra bliva föremål för barnavårdsnämndens tillsyn.

368. *Medicinalstyrelsen:* Det synes lämpligt, att i 89 § föreskrives, att, därest fosterbarn insjuknat och omständigheterna så påfordra, det skulle åligga barnafostrare att tillkalla läkare samt barnavårdsnämnd att i sådant fall tillse, att barnafostraren fullgjorde detta åliggande.

89 §.

Beträffande 2 stycket i samma paragraf vill styrelsen erinra, att förste provinsialläkaren i Stockholms län anført, att i Danmark fostermodern lär givas en ringa ersättning för vården av fosterbarn under dess sjukdom samt att även extra hjälp torde givas till inköp av medicin.

369. *Länsstyrelsen i Uppsala län:* 1 mom. Första stycket är alltför strängt, när föreläggandet meddelats på grund av 91 § andra punkten.

92 §.

370. *Medicinalstyrelsen:* Det har anmärkts såsom olämpligt att undantaga far- och morföräldrar från anmälningsplikt vid mottagande av barnbarn såsom fosterbarn, och förste stadsläkaren i Stockholm framhåller, att uppsikten över dessa

93 §.

fosterhem skulle bliva fullständigt illusorisk särskilt i större städer. Medicinalstyrelsen finner, vad förste stadsläkaren sålunda anført, böra beaktas.

Medicinalstyrelsen delar även deras mening, som yrka, att, om fosterbarn avlidit, anmälan därom på landet skall göras tidigare än åtta dagar efter dödsfallet. Anmälan härom bör göras snarast möjligt och senast inom fyra eller helst inom tre dagar, efter det dödsfallet inträffat. Om obduktion anses erforderlig, är det nämligen av vikt, att förordnande härom ju förr dess hellre utfärdas.

371. *Förste provinsialläkaren i Stockholms län:* Beträffande anmälningsskyldighet vid ombyte av bostad inom kommun, torde det vara för länge att dröja med dylik anmälan åtta dagar, fyra torde vara tillräckligt (se 17 §).

372. *Svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott:* Utskottet känner sig icke övertygat av de skäl, som förebragts för att undantaga far- och morföräldrar från anmälningsskyldighet. Känt är att barn, som lämnas till far- och morföräldrar, ej sällan bliva föremål för svår vanvård, i allmänhet beroende på dessa personers ofta höga ålder och därav föranledd oförmåga att lämna de dem anförtrödda barnen nödig vård och tillsyn. Med hänsyn härtill torde det därför icke föreligga skäl för samhället att fränhända sig det medel att få reda på denna grupp av fosterbarn, som ligger i far- och morföräldrars anmälningsskyldighet.

373. *Svenska stadsförbundets styrelse:* Det vill synas styrelsen, som om föreskrifterna om anmälan till barnavårdsnämnden rörande flyttning m. m. (93 §) knappast vore effektiva, något som kommittén själv vidgår. Under sådana omständigheter torde det kunna ifrågasättas lämpligheten av att borttaga den hittills gällande skyldigheten för fosterbarnsinspektionen att till prästerskapet avgiva uppgifter om fosterbarn. För att göra anmälningsbestämmelserna något effektivare synes det vara önskvärt att uppehålla en god kontakt mellan barnavårdsnämnden och prästerskapet, en kontakt som knappast torde tillräckligt förmedlas av kyrkoherdens ledamotskap i nämnden.

I lagen torde böra åläggas ledamöter och tjänstemän hos hälsovårdsnämnd (bostadsinspektion) ävensom polismyndighet att göra anmälan om av dem i tjänsten funna missförhållanden med avseende å fosterbarnsvården.

94 §. 374. *Länsstyrelsen i Uppsala län:* 94 § är alltför sträng, när fråga är t. ex. om flyttningsanmälan.

95 §. 375. *Fattigvårdsstyrelsen i Varberg:* Fattigvårdsstyrelsen anser lämpligt att 2 stycket av 95 § utgår, enär det ej torde vara lämpligt medgiva befrielse ifrån anmälningsskyldighet på sätt, som däruti stadgas.

12 kap.
Om kostnad
för barnavård
enligt denna
lag. 376. *Socialstyrelsen:* Bestämmelserna i 12 kap. angående kostnaden för barnavården synas väl omständliga och svårfattliga samt föreskriva, sakligt sett, ett förfaringssätt, som i vissa fall synes alltför invecklat. I det senare hänseendet vill styrelsen särskilt framhålla föreskrifterna om barnavårdsnämnds och fattigvårdsstyrelses inbördes ekonomiska mellanhavanden, och får styrelsen härutinnan ansluta sig till den kritik och till de förslag, som framförts bland annat i svenska stadsförbundets yttrande (se ovan under rubriken »Förslaget i allmänhet» etc. 103 s. 84).

97 §. 377. *Länsstyrelsen i Uppsala län:* Kommitterade synas icke hava uppmärksammat den betydelse, som det enligt bestämmelserna om understöd åt synnerligt skatte-tyngda landskommuner kan äga, att barnavårdsutgifterna icke räknas som utgifter för vare sig folkskole- eller fattigvårdsväsen.

98 §. 378. *Länsstyrelsen i Uppsala län:* Uttrycket »övertaga» kan föranleda det missförstånd, att barnavårdsnämnd får äganderätt till vad som tillhör eller tillfaller barnet, och utgör i alla händelser icke någon förbättring av »omhändertaga» i 62 § av fattigvårdslagen. Att, såsom i motiven uttalas, arbetsförtjänst ej skulle inbegripas under egendom, som »tillfaller» barnet, torde ej vara riktigt.

379. *Stockholms stads barnavårdsnämnd:* Den rätt, som enligt denna paragraf tiller-

kännes barnavårdsnämnden att bereda sig gottgörelse för vårdkostnad av omhändertaget barns egendom, bör, i överensstämmelse med vad nämnden nedan under 100 § föreslår, göras gällande av fattigvårdsstyrelsen.

380. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Bestämmelserna om ersättning synas vara onödigt och oskäligt invecklade, t. o. m. mera, än med nödvändighet följer av det antagna systemet att söka skilja barnavård och fattigvård. 100—104 §§.

Se även ovan under rubriken »Förslaget i allmänhet» etc. 3.

381. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: I 99 § har kommittén uttalat den enligt nämndens mening riktiga principen om skyldighet för omhändertaget barns föräldrar att ersätta barnavårdsnämnden dess kostnad för barnets vård och skyddsuppfostran. Förevarande paragraf avhandlar de åtgärder, barnavårdsnämnden har att vidtaga för ersättningsskyldighetens utkrävande. Kommittén föreslår här, att nämnden vid barns omhändertagande eller så snart ske kan därefter skall söka träffa överenskommelse med föräldrarna om bidrag. Kan sådan ej träffas, har nämnden att vända sig till Konungens befallningshavande för att få ett skäligt bidrag fastställt. Genom avtal eller Konungens befallningshavandes utslag fastslaget bidragsbelopp skall kunna uttagas genom införsel. 100 §.

Mot det föreslagna förfarandet i och för sig och de grunder, som därvid äro avsedda att följas, synes intet vara att invända från nämndens sida, men att barnavårdsnämnden skulle sköta denna angelägenhet, finner nämnden icke lämpligt. Nämnden anser tvärtom, att den för närvarande tillämpade ordningen för uttagande av bidrag från föräldrarna är att föredraga. Enligt 23 § av lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn skall till betäckande av de kostnader, barnavårdsnämnd fått vidkännas för barns uppfostran i enskilt hem, barnhem eller skyddshem, det fattigvårdssamhälle, inom vilket barnet vistades, då dess skiljande från hemmet beslöts, lämna bidrag med ett belopp av 100 kronor för år räknat eller det lägre belopp, som må vara tillräckligt för hela den årliga kostnadens ersättande. Den kostnad, som sålunda skall vila å fattigvårdssamhället, utgår dock ej, i den mån gottgörelse till barnavårdsnämnd frivilligt lämnats av barnets föräldrar eller målsman. Kostnaden skall enligt 25 § av samma lag, i den mån fattigvårdsstyrelsen icke finner skäl till eftergift, ersättas av barnets föräldrar eller den, vilken eljest bör ansvara för dess försörjning, och betraktas såsom kostnad för lämnad fattigvård.

Såsom härav framgår har nämnden hittills icke haft att taga befattning med ersättningens utkrävande, vilket förhållande nämnden finner hava varit ägnat att stärka dess ställning. Att, såsom kommittén förmenar, nämnden utan att handhava jämväl den ekonomiska delen av den barnavårdande verksamheten skulle komma att sakna självständighet och auktoritet är således stridande mot nämndens uppfattning. Vidare skall även enligt förslaget en del av ifrågavarande kostnader ersättas av fattigvårdsstyrelsen, varav följer, att denna del betraktas såsom kostnad för fattigvård. Då fattigvården har att söka erhålla gottgörelse för denna kostnad av de ersättningsskyldiga, skulle dessa komma att bliva ut-satta för krav beträffande samma ersättningsanspråk från två olika håll, först från barnavårdsnämnden och sedan från fattigvårdsstyrelsen. Det olämpliga häri ligger i öppen dag. Att det jämväl är av vikt, att enhetliga principer tillämpas vid tillvaratagande av samhällets rätt till ersättning av enskilda för dess kostnader, vare sig det gäller lämnat understöd eller vistelse å fattigvårdsinrättning, sjukhus eller barnavårdsanstalt, synes självklart. Detta torde svårigen kunna komma att ske, därest förslaget på denna punkt godtages.

Den föreslagna anordningen skulle även innebära ett visst dubbelarbete och för barnavårdsnämndens del medföra ett betydligt ökat behov av arbetskrafter. Däremot torde icke fattigvårdsstyrelsen behöva i nämnvärd grad öka sin personal. Hos denna myndighet finnas åtminstone i de större samhällena anställda för dessa arbetsuppgifter särskilt kvalificerade personer.

Med hänsyn till att fattigvårdsstyrelsen enligt förslaget har det största ekonomiska intresset av huru denna angelägenhet skötes (jfr 101 §), och då det synes bliva för kommunen billigare att förlägga denna speciella gren av barnavårdens förvaltning till fattigvårdsstyrelsen, bör den i förevarande paragraf avsedda överenskommelsen om utgivande av bidrag träffas mellan fattigvårdsstyrelsen och den ersättningsskyldiga. Något avsteg från centraliseringstanken kan detta icke anses innebära, då några barnavårdssynpunkter härigenom icke trädas för nära. Ej heller är någon tidsutdräkt med kravs anställande att befara.

I de fall, där föräldrarna önska slippa att hava med fattigvården att skaffa och äro villiga att ersätta barnavårdsnämndens hela kostnad, borde det dock liksom nu stå dem fritt att träffa uppgörelse med barnavårdsnämnden. Skulle betalning utebliva, har nämnden att ofördröjligen göra anmälan därom till fattigvårdsstyrelsen.

Beträffande barn, vilka äro intagna å skyddshem eller av skyddshemsstyrelse överlämnats till enskilt hem eller anstälts i arbete, tjänst eller yrke, skall enligt 2 momentet av förevarande paragraf föräldrarnas ersättningsskyldighet begränsas till det belopp, barnavårdsnämnden enligt 104 och 105 §§ har att vidkännas, d. v. s. 225 kronor för år räknat eller det lägre belopp, som må vara tillräckligt för hela den årliga kostnadens täckande.

Den övriga kostnaden för dessa barns vård och uppfostran skall således, där kommunen har eget skyddshem, bestridas av medel, anvisade å skyddshemmets stat.

I olikhet mot kommittén anser nämnden, att samma regel, som gäller, där barn överlämnas till enskilt hem eller barnhem, bör vinna tillämpning även här. Eljest kan såsom kommittén i samband med frågan om statsbidrag anför »vederbörande lätt frestas att låta åtgärderna mot vanartade barn så mycket som möjligt stanna vid försök till uppfostran i enskilt hem eller barnhem, vilket ofta kan leda till dåliga resultat» (sid. 357). En förändring av förslaget i denna punkt synes därför böra ske.

382. *Ledamoten av nämnden fröken Lindhagen* (reservation): Ehuru jag nog kan förstå barnavårdsnämndens majoritets avsikt att få större enhetlighet genom sitt förslag, att på nämnden ej skulle läggas någon uppgift att befatta sig med det ekonomiska i samband med överenskommelse med föräldrarna eller utkrävning, fruktar jag dock, att en ändring av kommitténs förslag i dessa stycken skulle än mer väcka fattigvårdsmyndigheternas motvilja mot att barnavårdsnämnd skall omhändertaga värnlösa barn. Än mer skulle då fattigvårdsmyndigheterna kunna säga, att åt dem lämnas endast obehagen, medan vården och omhändertagandet fräntages dem.

Man skulle åter möjligen kunna tänka sig saken så ordnad i större kommuner, att allt utkrävande av bidrag uppdrogs åt ett kontor för sig, där såväl fattigvårdsnämnd som barnavårdsnämnd och andra stadens myndigheter kunde få sina krav utförda. Härav skulle då följa, att såväl fattigvårdsnämnden som barnavårdsnämnden på så sätt bleve likställda, att de endast hade att var och en för sina fall bestämma bidrag samt träffa överenskommelser med bidragskyldige angående ersättningen. På så sätt skulle också de anmärkningar mot kommittéförslaget, som från fattigvårdshåll framkommit, och om vilka man måst medgiva, att de äro i viss grad berättigade, bortfalla. Fattigvårdsmyndigheterna behövde då icke längre känna, att man liksom på dem ville överlåta de obehagliga uppgifterna.

101 §.

383. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Förslaget bibehåller den i gällande lag befintliga föreskriften, att fattigvårdssamhället skall återgälda barnavårdsnämnden en del av dess kostnad. Denna andel har satts till $\frac{2}{3}$ av nämndens kostnad. Det har, såsom kommittén framhåller, gjorts gällande, att barnavårdsnämnden borde erhålla hela sin kostnad ersatt. Nämnden delar icke denna uppfattning utan anser, i likhet med kommittén, att det kan vara av vikt, att barnavårds-

nämnden fortfarande får ett direkt intresse av att barnavården ordnas på ett ekonomiskt sätt.

Se även 46, 60, 102 s. 76, 103 s. 85.

384. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Det i 102 § 1 mom. intagna stadgandet, att fullgjord bidragsskyldighet, vilken i enlighet med 100 § blivit bestämd, medför befrielse från ersättningskyldighet till fattigvårdsstyrelsen, bör givetvis fortfarande gälla, även om den i sagda paragraf avsedda överenskommelsen, såsom nämnden föreslår, träffas med fattigvårdsstyrelsen, och det därvid bestämda bidraget erlägges till denna myndighet.

102

385. *Fattigvårdsstyrelsen i Varberg*: Beträffande stadgandet i 102 § 1 mom. och vad däruti säges om befrielse ifrån ersättningskyldighet för moder som enligt 10 kap. erhållit understöd för sitt barns uppfostran, uttalar fattigvårdsstyrelsen sin tvekan inför antagandet av ett sådant medgivande. Man skulle ju möjligen kunna tänka sig att moder, vilken erhållit understöd enligt nämnda paragraf, genom att framdeles erhålla arv eller på annat sätt skulle kunna komma till en ekonomiskt oberoende ställning, och det oaktat undgå ersättningskyldighet till kommunen.

386. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: 2 mom. Något rum för framställning från barnavårdsnämnden till fattigvårdsstyrelsen om arbetsföreläggande enligt 71 § i lagen om fattigvården skulle icke givas, därest den av nämnden föreslagna anordningen kommer att gälla.

387. *Stockholms stads fattigvårdsnämnds ombudsman*: Med avseende å bestämmelsen i 102 § 2 mom., att, därest någon genom lastbarhet eller vårdslöshet orsakat, att hans barn, som ej fyllt 16 år, omhändertagits för skyddsuppfostran samt tillika underlåter att fullgöra bestämd bidragsskyldighet, fattigvårdsstyrelsen skall äga att på framställning från barnavårdsnämnden förelägga honom att fullgöra anvisat arbete, finner ombudsmannen uttrycken lastbarhet och vårdslöshet av beskaffenhet att kunna giva anledning till tvekan. Medan de uti samma moment upptagna, från fattigvårdslagen hämtade uttrycken lättja och liknöjdhet för en fattigvårdsstyrelse torde vara jämförelsevis enkla att bestämma enligt lagstiftarens med dem avsedda mening, torde åter begreppen lastbarhet eller vårdslöshet lämna rum för en alltför extensiv tolkning för att icke missbruk av bestämmelsen skall förekomma. Vad särskilt angår uttrycket lastbarhet torde, med hänsyn till den föreslagna sammansättningen av barnavårdsnämnden, den teologiska uppfattningen av innebörden uti detta begrepp komma att spela en dominerande roll vid avgörande av hithörande spörsmål. Begreppet vårdslöshet åter synes i och för sig alltför vidsträckt för att medföra tillämpning av ett arbetsföreläggande. Ett sådant är dock av så allvarlig innebörd, särskilt därigenom, att den arbetskyldige berövas sin personliga frihet, att enbart en måhända tillfällig vårdslöshet icke bör föranleda till en dylik åtgärd. Ombudsmannen finner för sin del, att såsom en förutsättning för arbetsskyldighet bör i stället för vårdslöshet uppställas begreppet grov försummelse såsom orsak till att barnet blivit omhändertaget samt att uttrycket lastbarhet bör utgå ur en bestämmelse av ifrågasvarande innehåll.

Se även ombudsmannens yttrande under rubriken »Förslaget i allmänhet» etc. 60.

388. *Kammarrätten*: I spörsmålet rörande barnavårdskostnads inverkan på hemortsrätt har kommittén — under erinran att fattigvårdsstyrelsens kostnad för vård och fostran av vanartade och i sedligt avseende försummade barn ersättes av hemortskommunen men icke inverkar på föräldrarnas hemortsrätt — framhållit den med dessa bestämmelser förenade olägenheten, att den fattigvårdsstyrelse, som i första hand betalt barnavårdsnämndens kostnad, har att, allt eftersom föräldrarna få ändrad hemortsrätt, för utbekommande av gottgörelse rikta sig olika år till olika kommuner. För undvikande av denna olägenhet och med

hänsyn till den utvidgning av området för barnavårdsnämndens verksamhet, som av kommittén föreslagits, har kommittén ansett nödigt att låta förhållandet mellan kommunerna i hemortsrättsavseende avgöras efter de i fattigvårdslagen givna reglerna. Kommittén har därför föreslagit, att den andel av barnavårdsnämndens kostnad, som fattigvårdsstyrelsen erlagt, skall i fråga om inverkan å hemortsrätt betraktas såsom fattigvård, meddelad enligt 1 § fattigvårdslagen.

Häremot skulle nu kunna framhållas det till synes obilliga uti att, på sätt förslaget föranleder, en kommun, i vilken vid tidpunkten för ett barns omhändertagande till skyddsuppfostran föräldrarna tillfälligtvis ägde hemortsrätt, skulle kunna, i händelse skyddsuppfostran fortfarit och föräldrarna på denna grund bibehållit sin hemortsrätt, bli ersättningsskyldig för fattigvård, som först mycket lång tid efter barnets omhändertagande kommit föräldrarna eller deras övriga barn till del. Och denna skyddsuppfostran skulle såsom likställd med fattigvård komma att verka hindrande med avseende å hemortskommunens rätt till gottgörelse av staten enligt 60 § fattigvårdslagen. Men bortsett från denna olägenhet — vilken dock i viss mån skulle kunna hävas genom ett stadgande av innehåll att kostnad för skyddsuppfostran icke utgjorde hinder för utbekommande, enligt nämnda lagrum, av ersättning ur statsmedel, om i övrigt förutsättningar för tillämpning av samma lagrum föreläge — och ehuru det av kommittén anförda skäl, som ligger i den ifrågasatta utvidgningen av barnavårdsnämndens verksamhet skulle förlora sin betydelse, därest kammarrättens erinringar mot en sådan utvidgning vinna beaktande, har kammarrätten med avseende fäst vid de olägenheter i processuellt avseende, som systemet med föräldrarnas växlande hemortsrätt erbjuder, ansett sig böra tillstyrka bifall till förslaget i denna del.

103 §.

389. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: I anslutning till vad nämnden vid 100 § föreslagit bör här stadgas, att nämnden i samband med den anmälan, varom i första stycket av förevarande moment förmäles, har att lämna uppgift å vårdkostnaden till ledning vid fattigvårdsstyrelsens förhandlingar med de ersättningskyldiga.

I överensstämmelse med samma förslag bör vidare den i andra stycket omförmälda prövningen av hemortsrättsfrågan icke företagas av nämnden, utan såsom naturligare av fattigvårdsstyrelsen. Detta bör för övrigt gälla, även om den av kommittén föreslagna proceduren bibehålles. Ifrågavarande stycke bör därför i sådant fall utgå, och, därest de hos nämnden föreliggande handlingarna i ärendet icke innefatta tillräcklig utredning av hemortsrättsfrågan, ytterligare erforderlig sådan utredning införskaffas av fattigvårdsstyrelsen.

390. *Barnavårdsnämnden i Uppsala*: Den utredning, som enligt 103 § 1 mom. 2 st. föreslås bli nämnden ålagd, synes ej med samma sakkunskap och säkerhet kunna utföras av barnavårdsnämnd, som av i sådana ärenden erfarnare fattigvårdsstyrelse, varför, därest förslaget bliver lagfäst, det i många fall kunde komma att nödvändiggöras undersökningar i samma ärende av båda myndigheterna till onödig kostnad och tidsutdräkt. Nämnden yrkar alltså på strykande av sagda stycke i 103 §.

104 och 105 §§.

391. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Med hänsyn till vad nämnden ovan vid 2 mom. av 100 § föreslagit, bör barnavårdsnämndens bidrag till skyddshemmens kostnader motsvara föräldrarnas bidrag. Skulle sistnämnda bidrag understiga det här föreslagna beloppet av 225 kronor för år räknat eller något bidrag av föräldrarna icke kunnat uttagas, bör dock nämnden erlagga skillnaden, respektive hela beloppet, så vida icke skyddshemmets kostnad är lägre, då nämndens bidragsskyldighet givetvis inskränker sig till det belopp, som jämte föräldrarnas eventuella bidrag må vara erforderligt för att täcka hela kostnaden. Ifrågasätts kan för övrigt, om det icke med hänsyn till penningvärdets växlingar även här

likasom i 101 § hade varit riktigare att bestämma barnavårdsnämndens bidrag till en viss kvotdel av skyddshemmets kostnad.

392. *Stockholms stads fattigvårdsnämnds ombudsman*: Beträffande det i 104 § fixerade bidraget 225 kronor om året, som barnavårdsnämnden har att erlägga till täckande av kostnader för vård enligt 74 och 78 §§ ävensom det bidrag 450 kronor, som landsting eller stad, som ej deltager i landsting, har att utgiva för vård enligt 74 §, finner ombudsmannen med hänsyn till penningvärdets växlingar, att dylika bestämda belopp icke böra i lag fastställas, utan att sådant bidrag bör bestämmas till viss kvotdel.

393. *Blekinge läns landsting*: Kostnaden för vård i de vanliga skyddshemmen skall enligt förslaget bestridas av landstingen med ett bidrag från vederbörande barnavårdsnämnd av högst 225 kronor per år och elev. Landstinget kan för sin del icke finna skäl föreligga till dylik begränsning uppåt av ifrågavarande bidrag från barnavårdsnämnden, synnerligast som nämnden i vissa fall kan äga möjlighet att av barnets medel eller av försörjningspliktig erhålla större delen eller kanske hela vårdkostnaden.

394. *Stockholms stads barnavårdsnämnd*: Då barnavårdsnämnden ovan såsom sin mening uttalat, att 10 kap. i föreliggande lagförslag bör utgå, och den i sagda kapitel avhandlade understödsverksamheten således fortfarande skulle komma att kvarbliva hos fattigvårdsstyrelsen, lärer något statsbidrag till denna verksamhet icke kunna ifrågakomma.

106 §.

395. *Kammarrätten*: I enlighet med stadgandet i 107 § 1 mom. skall barnavårdsnämndens beslut, utan hinder av hos Konungens befallningshavande anförda besvär, gå i verkställighet, där icke förbud däremot meddelas av Konungens befallningshavande. Från denna regel torde dock undantag böra föreskrivas med avseende å böter och viten, som utdömas enligt 17 § och som icke synas böra uttagas, innan besvärstiden gått till ända.

13 kap.
Om klagan i
mål och
ärenden enligt
denna lag.
107 §.

Stadgandet i 1 stycket synes böra omredigeras, så att därav med större tydlighet framgår, att klagorätt icke tillkommer barnavårdsnämnden.

111 §.

396. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Andra stycket är synnerligen otydligt, då det ofta kan vara tvivelaktigt, huruvida ett ämne, som avses i den föreslagna lagen, bör anses falla under kommunallagarna, respektive annat »särskilt stadgande». — Klagan över beslut enligt 100 § 1 mom., fjärde och femte styckena, torde böra gå till kammarrätten.

112 §.

397. *Kammarrätten*: En betänklig anordning, delvis sammanhängande med den föreslagna uppdelningen av understödsverksamheten, framträder i förslagets bestämmelser angående fullföljd i högsta instans av talan i barnavårdsmål. Denna talan skall enligt förslaget föras hos Konungen. Men då enligt fattigvårdslagen talan i fattigvårdsmål skall föras hos kammarrätten såsom sista instans, inträffar exempelvis det orimliga förhållandet, att änka kan över Konungens befallningshavandes beslut angående vägrat understöd för vård av hennes barn föra talan hos Konungen, varemot talan av änklings över Konungens befallningshavandes beslut angående vägrat understöd för vård av hans barn anhängiggöras hos kammarrätten.

Av beskaffenhet att ingiva betänkligheter är vidare det förhållande att talan mot beslut, varigenom på framställning av barnavårdsnämnden Konungens befallningshavande enligt 100 § i förslaget fastställt den enskilde försörjningspliktiges bidragsskyldighet i avseende å viss barnavårdskostnad, skall jämlikt förslaget föras hos Konungen, varemot talan mot beslut, varigenom på framställning av fattigvårdsstyrelsen Konungens befallningshavande ålagt samme enskilde försörjningspliktige ersättningsskyldighet för samma barnavårdskostnad, skall enligt fattigvårdslagen föras hos kammarrätten.

398. *Förste provinsialläkaren i Stockholms län* anser, att ett så litet bötesbelopp som 5 kronor icke avskräcker någon från försummelse att göra anmälan. Blir det koncessionstvång minskas dock betydelsen av anmälningar utom vid dödsfall.

14 kap.
Straff-
bestämmelser.
114 §.

115—117 §§.

399. *Stockholms stads fattigvårdsnämnds ombudsman*: Såsom kommittén påpekar, avser 115 § ett tillvägagångssätt, motsvarande det i 3 kap. 9 § strafflagen omförmälda, att någon hulptit att dölja brottsling eller varit behjälplig till hans flykt. Ett sådant förfarande är enligt strafflagen belagt med straff, men har emellertid undantag från denna regel gjorts beträffande vissa anhöriga, bland dem föräldrar, vilka ej kunna fällas till ansvar för dylik efterföljande delaktighet i brott. Kommittén har såsom skäl för införande av nu ifrågavarande straffbestämmelse anført, att svårigheter mött för barnavårdsnämnderna att utföra sin uppgift, därigenom att barn av föräldrarna undandolts eller förts till annan ort eller åtgärd vidtagits för att avstänga nämnden från möjlighet att taga hand om barnet. Ombudsmannen håller före, att dylika åtgärder icke kunna förebyggas genom ett straffhot gentemot barnets naturliga föräldrar. En naturlig faders eller moders känslor för sitt barn äro i dylika fall av en sådan styrka, att ett straffhot, hur strängt det än må vara, saknar betydelse. En moder kommer att, ställd inför eventualiteten att fräntagas sitt barn, icke väja tillbaka inför utsikten att bli dömd till böter eller fängelse. Icke heller torde en kriminalisering av dylika handlingar äga stöd uti det allmänna rättsmedvetandet, men däremot vara ägnad att skapa martyrer inför den allmänna opinionen samt såsom sådan icke gagnelig. Därest barnavårdsnämnden icke lyckas omhändertaga ett barn på grund därav att dess föräldrar undandolt detsamma eller eljest försvårat efterforskningen av barnet, torde detta bero på mindre effektiva åtgärder från polismyndighetens sida, men icke därpå att det saknas straffhot gentemot barnets föräldrar.

400. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Straffsatsen i 116 § synes anmärkningsvärt låg i jämförelse med den i 115 § föreslagna.

401. *Barnavårdsnämnden i Gävle*: Enligt motiven (sid. 382) är straffskalan i 117 § lika med den i 116 § stadgade, och angivas vissa skäl till dylik överensstämmelse. Om man emellertid går till ordalydelsen av §§, finner man böterna kunna variera i 116 § mellan femtio och femhundra kronor, men i 117 § mellan fem och femhundra kronor. Antagligen föreligger här ett tryckfel i endera §.

402. *Kammarrätten*: Innehållet av bestämmelserna i 115—117 §§ torde vara av beskaffenhet att böra inflyta i allmänna strafflagen.

15 kap.
Allmänna
bestämmelser.
120 §.

403. *Kammarrätten*: Om barnets föräldrar icke skola vara skyldiga att utgiva ersättning enligt 99 §, där adoptant är i stånd därtill, så synes enahanda befrielse böra föreligga för föräldrarna även i det fall, att adoptantens make äger förmåga till ersättningens utgivande.

123 §.

404. *Fattigvårdsstyrelsen och fattigvårdsdirektören i Göteborg*: Det bör framhållas en brist i de allmänna bestämmelserna, vilken har sin motsvarighet i fattigvårdslagen, i det att stadgande saknas om vilken myndighet, som skall vidkännas kostnaderna för den handräckning, polismyndighet enligt 123 § har att lämna.

16 kap.
Övergångs-
bestämmelser.

405. *Förste provinsialläkaren i Kristianstads län*: Om förslaget om särskilt barnhem och skyddshem för varje län skulle godtagas, bör deras inrättande ej fordras allt för tidigt, eventuellt efter ikraftträdande av lagen i övrigt.

124 §.

406. *Kammarrätten*: Enligt vad motiven angiva, skulle barnavårdsnämnden enligt den nya lagen tillsättas senast fem månader innan lagen träder i kraft. Innebörden av detta uttalande torde vara, att lagen, i vad den har avseende å barnavårdsnämndens tillsättande, skall träda i kraft vid en tidigare tidpunkt än lagen i övrigt. Men om, på sätt kammarrätten håller före, ett sådant lagens tidigare ikraftträdande i nämnda del bör äga rum, måste 124 § för sådant ändamål undergå vederbörlig omarbetning.

407. *Svenska stadsförbundets styrelse*: Kommittén föreslår, att barnavårdslagen skall träda i kraft först andra året efter dess antagande. Detta förslag vill styrelsen för sin del livligt understödja. Då lagen väl efter sin riksdagsbehandling knappast torde kunna beräknas föreligga i Svensk författningsamling förrän

under juni månad samma år, torde med hänsyn till de beslutande myndigheternas sommarledighet några förberedande åtgärder näppeligen komma att kunna vidtagas förrän efter sommaren. Tiden blir då allt för knapp. De organisationsfrågor, lagen kommer att aktualisera, bliva nämligen, framför allt för de största städerna, av mycket stor räckvidd och böra kunna lösas utan alltför stor brådska, då möjligheterna för ett gott resultat av lagen i mycket hög grad avhänga av den kommunala organisationen. Tillfälle öppnas då också att på lämpligt sätt göra den stora allmänheten förtrogen med lagens innehåll, innan den börjar tillämpas.

Skulle emellertid lagen träda i kraft redan i januari året efter det år, den antages, vill styrelsen framhålla, att det för städernas del knappast låter sig göra, att valen till barnavårdsnämnderna ske före augusti månad; ett så tidigt val torde icke heller vara påkallat av hänsyn till budgetarbetet.

Förslag till lag angående förening av kommuner på landet till ett samhälle för fattigvård och barnavård.

408. *Länsstyrelsen i Kristianstads län*: Föreskrift har ej meddelats om tillvägagångssättet vid fråga om upplösning av sådan förening, vilken brist torde kunna avhjälpas genom ett tillägg till 1 §, såsom: »På enahanda sätt förfäres i fråga om upplösning av sådan förening, varom i denna lag sägs». 1 §.

409. *Länsstyrelsen i Kristianstads län*: Föreskrift synes icke hava meddelats, vem som skall vid val av fullmäktige vara ordförande vid fattigvårds- och barnavårdsstämma annan än den, som hålles första gången. 2 §.

410. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Möjligen menas i andra stycket, att domkapitlet på framställning av samhället bestämmer den församling, vars kyrkoherde skall vara ledamot i barnavårdsnämnden; härvid är icke något att erinra. Skulle däremot bestämmandet, såsom ordalagen närmast föranleda, avse viss person, torde det vara mindre lämpligt att låta samhället göra förslag, vilket ej heller förekommer enligt 7 § i den föreslagna lagen om den offentliga barnavården. 3 §.

Förslag till förordning angående statsbidrag.

411. *Överståthållarämbetet*: Kommittén har tänkt sig att statsbidrag skulle utgå för kostnader för vissa barn under två år med en tredjedel av dessa kostnader. Att det icke är småsummor det här rör sig om, torde framgå därav, att kommittén beräknar denna tredjedel till 1,200,000 kronor om året. Nu är det visserligen sant, att säkerligen en del av detta belopp redan nu utgår av kommunernas medel, men det är dock tydligt, att beloppet stegrats genom den utvidgning av understödsverksamheten, som kommittén föreslagit. Vidare föreslår kommittén att statsbidrag skulle utgå för vård i enskilda hem av barn, som för närvarande ligga fattigvården till last. Beloppet av det statsbidrag, som härför skulle utgå årligen, beräknas av kommittén till 1,300,000 kronor. Även här är det fråga om en börda, som för närvarande åvilar kommunerna, men med den benägenhet belopp hava att svälla ut, när det gäller anlitande av statskassan, torde man dock böra betänka sig två gånger, innan man biträder dylika förslag.

412. *Statskontoret*: Förslaget till förordning angående statsbidrag till vissa kostnader enligt lagen om den offentliga barnavården är avsett att ersätta kungörelsen den 19 juni 1919 angående statsbidrag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn. Genom den föreslagna örflyttningen till barnavårdsnämnderna av en del av den fattigvården nu åliggande barnavården komma emellertid de nya bestämmelserna att få en väsentligt större ekonomisk räckvidd.

Någon förhöjning av de särskilda slag av statsbidrag, som nu utgår, ifrågasättes väl ej, tvärtom har i visst avseende en nedsättning föreslagits. Men då barnavårdsnämndernas verksamhet skola i avsevärd omfattning utvidgas, komma statsbidragen i sin helhet att högst väsentligt ökas. Denna ökning har av kommittén beräknats till 1,200,000 kronor för barnavård i hemmen och till 1,300,000 kronor för barn, som utackorderas i enskilda hem. Då kommittén emellertid framhållit, att det vore förenat med vissa svårigheter att på förhand göra en beräkning av beloppet av de statsbidrag, som erfordrades för barnavården i hemmen, samt det torde vara en allmän erfarenhet, att kostnader, var till staten på något sätt bidrager, ofta överstiga vad som beräknats, lär det kunna befaras, att ökningen av statsbidragen för ifrågavarande ändamål komma att vida överstiga de av kommittén angivna beloppen. Även ur statsfinansiell synpunkt synes det därför betänkligt att i den av kommittén föreslagna utsträckning å staten överflytta kostnader för kommunernas verksamhet för barnavården.

Se även *svenska stadsförbundets styrelses* yttrande vid 8 kap. 323.

§ 4. 413. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Det är önskvärt, att föreskrift meddelas därom, vilka handlingar som skola företes och huru dessa handlingars uppgifter skola vara bestyrkta.

§ 5. 414. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Efterlevnaden av denna bestämmelse synes kunna i någon mån kontrolleras endast därigenom, att rekvisition alltid skall innehålla bestämda uppgifter, varav framgår, huruvida något överskott uppkommit.

§ 6. 415. *Länsstyrelsen i Uppsala län*: Om bidragen, såsom lämpligt synes, avföras å särskild utgiftstitel, är föreskriften överflödigt, enär erforderlig uppgift kan långt tidigare erhållas från riksräkenskapsverket.

416. *Statskontoret*: I § 6 föreskrives, att länsstyrelse har att före viss tid till Kungl. Maj:t inkomma med uppgift å de statsbidrag, som utbetalats för nästföregående år. Liknande skyldighet torde även böra åläggas statskontoret.

Framställning angående tvångsmedel mot försumliga försörjare.

417. I skrivelse den 11 juni 1923 till chefen för socialdepartementet har *Stockholms stads barnavårdsnämnd* anfört följande:

Den genom lagen om barn utom äktenskap den 14 juni 1917 införda barnavårdsmannainstitutionen har till ändamål att åvägabringa en bättre ordning i avseende å tillvaratagandet av de utom äktenskap födda barnens rätt och bästa. Enligt nämnda lag åligger det särskilt barnavårdsman att sörja för att barnets börd fastställas och att barnet tillförsäkras underhåll, varjämte han skall biträda med *indrivande och tillhandahållande* av underhållsbidrag. Av naturliga skäl komma barnavårdsmannens åtgärder i sistnämnda hänseende att merendels rikta sig mot barnets fader. Där denne icke godvilligt fullgör sin underhållsskyldighet, och detta icke uppenbarligen beror på bristande betalningsförmåga, har barnavårdsmannen att anlita exekutiv myndighet för bidragets uttagande.

Av olika anledningar kan emellertid många gånger något uppfostringsbidrag från fadern icke ens på exekutiv väg erhållas och detta oaktat fadern i själva verket icke saknar möjlighet att betala. Där i sådana fall tillräckliga medel till barnets försörjning saknas, lär barnet i regel erhålla fattigvård. På fattigvårdssamhället beror därefter att göra sin regressfordran mot fadern gällande, eventuellt att genom tillämpning av fattigvårdslagens föreskrifter om arbetsskyldighet och tvångsarbete söka förmå fadern till fullgörande av sin försörjningsplikt. Erfarenheten utvisar, att redan föreläggande enligt 71 § fattigvårdslagen att utföra arbete utgör ett verksamt medel att förmå vederbörande att fullgöra sin betalningsskyldighet.

I de fall åter, där barnets moder, oaktat fadern icke bidrager till barnets underhåll, kan nödortvigt försörja barnet med anlåtande av egna medel, lämnas icke fattigvård.

Barnavårdsnämnden bilägger härvid en kortfattad redogörelse för dylika fall, hopsamlade från tio hos nämnden anställda barnavårdsmän.

Nämnden har ock från barnavårdsmännens i Stockholm förening fått mottaga en skrivelse i ämnet, däri framhålles, att det i de fall, varom här vore fråga, för barnavårdsmännen kändes synnerligen nedslående att efter ett mödosamt arbete med att erhålla barnets börd och faderns underhållsskyldighet fastställda icke få se annat resultat av sitt arbete, att den omständigheten, att ett genom avtal eller dom bestämt underhållsbidrag utebleve, av barnens mödrar icke sällan tolkades såsom uraktlåtenhet från barnavårdsmännens sida att fullgöra sina åligganden, samt att barnavårdsmännen i följd härav ofta komme i en obehaglig ställning, som vore ägnad att försvåra deras verksamhet.

Nämnden finner det angeläget, att även i sådana fall, varom här senast talats, möjlighet förefinnes att framtvinga underhållsskyldighetens fullgörande. Det sätt, på vilket detta lämpligast bör ske, kan vara föremål för olika mening. Nära till hands synes ligga att införa en anordning motsvarande den i 71 § fattigvårdslagen föreskrivna. Den omständigheten, att barnets moder av egna medel bestrider den del av kostnaden för barnets underhåll, som det rätteligen åligger fadern att betala, bör nämligen icke ställa fadern i gynnsammare ställning än om fattigvården nödgats ingripa. Syftet med en dylik anordning är även detsamma som i fattigvårdslagen: att bryta en tredskande vilja. Måhända stöter emellertid dess genomförande på praktiska svårigheter. En annan utväg, vilken förefaller enklare, vore att tillgripa straff. Nämnden vill i detta sammanhang erinra om att det av fattigvårdslagstiftningskommittén avgivna förslaget till lag om den offentliga barnavården, bland annat upptager en bestämmelse om ansvar under vissa förutsättningar för försummelse att fullgöra underhållsskyldighet.

Då, enligt vad nämnden har sig bekant, nämnda förslag för närvarande är föremål för överarbetning inom socialdepartementet och ifrågavarande spörsmål synes nämnden böra vinna sin lösning i samband med en tilltänkt, samhällets barnavårdande verksamhet omfattande ny lagstiftning, får nämnden härmed hemställa, att herr statsrådet ville vid ifrågavarande lagstiftningsärendes behandling ägna uppmärksamhet jämväl åt denna fråga.

Den i nämndens skrivelse åberopade, av tio hos nämnden anställda barnavårdsmän utarbetade redogörelsen har följande lydelse:

1. Fadern hovmästare, dömdes 1918 till 35/m., har hittills erlagt i *allt* 150 kronor, tidvis mycket goda inkomster. Modern uppasserska, erlägger 50/m. för barnet. Kan ej få fattigvård på grund av för stor inkomst.

2. Arrendator, taxerad till 7,200 kronors inkomst. Dömd till 50/m. Vid utmätning »fattig». Modern erlägger 50/m. för barnet, har 80 kronor i m. + fritt vivre, kan således ej få fattigvård.

3. Affärsman, dömd till 75/m., men »saknar tillgångar» vid utmätning. Modern uppasserska, erlägger 45/m., kan ej få fattigvård, inkomsten »för stor».

4. Fadern har egen affär, dömd till 35/m., uppgav sig i rätten förtjäna c:a 350/m., men var vid utmätning fattig. Modern kokerska med 90/m., erlägger 50/m. för barnet.

5. Ingenjör utan fast anställning, taxerad till kronor 12,000 år 1922. Dömd till 50/m., skuld till barnet, fött 1908, c:a 4,000 kronor. Saknar utmätningssbar tillgång. Modern barnmorska, inkomst c:a 90 m. jämte en del andra förmåner. Håller barnet i elementarskola med stora försakelser för egen del.

6. Lantbrukare, anses vara i goda omständigheter, dömd till 35/m. Saknar tillgångar vid utmätning. Modern gift, barnet bor billigt hos morföräldrar och kan ej få fattigvård.

7. Agent, lever flott och säger själv, att han har goda inkomster, trygg i sin oåtkomlighet, då han ej har utmätningsbar tillgång. Barnet vårdas å Lilla Hemmet utan ersättning. Avtal 40/m.

8. Handelsresande, har bevisligen mycket goda inkomster, är dömd till 35/m., saknar utmätningsbar tillgång. Modern tjänarinna, 60/m., har utackorderat barnet för 25/m., kan ej få fattigvård.

9. Fadern har egen vedaffär, god inkomst. Affären går i hustruns namn, tillgångarna äro skrivna på hustrun. Avtal 30/m. Modern vägrar söka fattigvård. Barnet försörjes av släktingar.

10. Homöopat, har goda inkomster, men ej utmätningsbar tillgång. Avtal 40/m. Barnet vistas hos och försörjes av modern, som ej kan få fattigvård.

11. F. d. direktör och försäkringsagent. Har god inkomst, bland annat regelbundet bidrag av 300/m. av sin förmögne fader. Införsel avslagen. Avtal 50/m. Modern betalar ensam 50/m. för barnet.

12. Frisör utan fast anställning. Har arbete och förtjänst, men ej åtkomlig. Avtal 40/m. Barnet vistas hos morföräldrarna mot ringa ersättning.

13. Chaufför, anställd i sin fars affär, »mot vivre och kläder». Har dock även kontanta inkomster. Dom 35/m. Införsel och utmätning utan resultat. Modern vägrad fattigvård. Inkomst 160/m. Erlägger 40/m. för barnet.

14. Chaufför, haft egen bil på avbetalning, inkomster, men intet utmätningsbart. Avtal 40/m. Modern affärsbiträde, betalar 50/m. för barnet. Vägrad fattigvård på grund av för stor inkomst.

15. F. d. furir, slutade sin anställning vid införsel, har arbete, men ej fast avlöning, inga tillgångar. Avtal 30/m. Modern städerska, erlägger 45/m. för barnet. Nekad fattigvård, för stor inkomst.

16. F. d. lagerarbetare, slutade anställning vid införsel, försörjes därefter av sina föräldrar. Modern, som har 2 barn med samme man, vistas med dessa i sitt välbärgade hem. Fattigvård kan därför ej begäras. Avtal å 30/m. för varje barn. Morfadern förbittrad över att fadern går fri.

17. Agent, intet utmätningsbart, nygift. Boet äges av hustrun. Avtal 25/m. Modern har plats, har barnet med sig. Inkomsten, 25/m., berättigar ej till fattigvård.

18. Kypare, har inkomster, men vägrar betala. Dom 35/m. Moderns inkomst 80/m. Vägrad fattigvård.

19. Fadern slutade sin anställning vid införsel. Avtal 30/m. Modern har 80/m., varför fattigvård ej söks.

20. Fadern har egen möbelaffär, har bra inkomster, men ingen utmätningsbar tillgång. Avtal å full försörjning. Endast 70 kronor, inbetalda på ett år. Modern sjukbiträde, 60/m. Betalar 60/m. för barnet. Har fattigvård, men bara 15/m.

21. Köpman, har goda inkomster, gift och hyr stor våning. Utmätning och konkurs resultatslösa. Dom 60/m. Modern bra gift, kan ej söka fattigvård.

22. Kypare, har inkomster, men vägrar betala. Dom 25/m. Intet utmätningsbart. Modern vägrar söka fattigvård.

23. Handelsresande, gift och har barn i äktenskap. Dom 25/m. Har skrivit sina tillgångar på barnen i äktenskapet, vadan utmätning lönlös. Modern vill ej söka understöd.

24. Handelsresande, har god inkomst. Dom 40/m. Modern gift, har fattigvård. Hennes man kräves av fattigvården.

25. Chaufför, egen bil på avbetalning. Avtal 25/m. Modern gift, kan ej få fattigvård.

26. Byggnadsförmän, har egna arbeten. Dom 30/m. Modern tjänarinna, 70/m., får ej fattigvård.

27. Bildhuggare, oåtkomlig. Avtal å 25/m. Modern har 2 barn med honom, har en egen liten affär, kan ej få understöd.

28. Chaufför, har sedan flera år stadigt arbete, men arbetsgivaren uppger att han arbetar endast för maten. Avtal 40/m. Modern anställd i affär, 125/m., bor med barnet hos sina föräldrar.

29. F. d. konduktör, slutade vid införsel. Har nu egen plåtslageriverksamhet. Intet utmätningsbart. Dom 30/m. Modern hemsköterska, försörjer barnet ensam.

30. Åkare, har reparationsverkstad. Dom. Ingen utmätningsbar tillgång. Modern bor i sitt hem med barnet, fattigvård vägrad.

31. Hotellvaktmästare. Avtal 40/m. Modern erlägger 50/m. för barnet. Modern gift, har själv plats för att kunna betala för barnet. Fattigvård 2 gånger avslagen.

32. Byggmästare, saknar utmätningsbar tillgång. Har betalt 25/m. till febr. 1922, vägrar sedan. Barnet hos morfadern. Ingen fattigvård.

33. Fadern har ett tvetydigt hotell, ej åtkomlig. Har vistats å arbetsinrättning c:a 6 månader 1922. Modern har för stor förtjänst för att kunna få fattigvård. Barnet hos morfadern.

34. Byggmästare, har skrivit tillgångarna på hustrun. Avtal 50/m., erlades första året. Modern hushållar för sina systrar, har barnet själv. Kan ej söka understöd.

35. Vågmästare, har provision, kan ej åtkommas. Modern 150/m.

36. Affärsman, vägrar bidraga. Modern 52/v., betalar 40/m. för barnet. Kan ej erhålla fattigvård.

37. F. d. furir, f. n. anställd hos sin bror »mot mat och kläder». Har säkerligen god inkomst. Avtal 40/m. Modern gift, kan ej få understöd.

38. Direktör, har egen villa och stor inkomst. Dom 75/m. Utmätning och konkursansökan utan resultat. Fattigvård beviljad med 50/m. trots moderns inkomst å 250 kronor. Efter arbetsföreläggande erlägger fadern betalning.

39. Handelsresande, har goda inkomster, bebor en fin dubblett, uppträder magnifikt. Dom 60/m. Utmätning resultatslös. Fattigvård beviljad med 25/m. Moderns inkomst 75/m.

40. Verkställande direktör, 20,000 kronors inkomst. Dom 75/m. Alla tillgångar skrivna på hustrun.

41. Hästhandlande, goda inkomster. Dom 50/m. Utmätning och konkursansökan utan resultat, enär alla tillgångar skrivits å hustrun. Moderns inkomst 225/m.

42 och 43. Fäderna skådespelare, avtal och dom å resp. 30 och 35/m. Moderns inkomst 300/m. Har haft fattigvård, men denna är numera indragen.

44. Agent utan fast anställning, ganska god inkomst. Dom 40/m. Vägrar betala och ingen åtgärd kan vidtagas. Modern anställd å Stockholmssystemet; över 300 kronors inkomst pr månad, kan givetvis ej erhålla fattigvård, men som barnet är 10 år och således kostar ganska mycket och modern även har annan försörjningsplikt, behövs bidraget mer än väl.

45. Chaufför, kör »extra», förtjänar säkert ganska bra, men kan ej förmås att betala. Avtal 50/m. Moderns inkomst 30/v.; anhållan om fattigvård avslagen av fattigvårdsstyrelsen på grund av »att modern har för stor inkomst».

Framställning angående vissa önskemål för barnavårdens främjande.

418. Svenska läkarsällskapets pediatrika sektion har i skrivelse till Kungl. Maj:tt framhållit angelägenheten av att i det slutliga förslaget till barnavårdslag må be-

aktas vissa önskemål, som kommit till uttryck i ett av en särskild, av sektionen tillsatt kommitté avgivet betänkande av i huvudsak följande innehåll:

Under de senare åren har i de flesta civiliserade länder det uppväxande släktets hälsovård ådragit sig en synnerligen livlig uppmärksamhet. I det ena landet efter det andra ha tillkommit lagar och bestämmelser i ämnet och vidtagits anordningar för att minska dödligheten bland barnen och förhjälpa dem till att växa upp friska och starka.

Utlandet.

England torde vara det land, där en systematisk sanitär övervakning av barn först påbörjades. Numera är denna barnavård i det hela väl utformad och har vunnit stor utbredning. Varje barns födelse skall omedelbart meddelas vederbörande tjänsteläkare. Å landsbygden få i barnavård särskilt utbildade sköterskor snarast besöka de nyföddas hem, där så synes önskvärt, och lämna erforderlig hjälp, giva råd och anvisningar. I städer och å tätt bebyggda platser ordnas barnavården efter s. k. fullständigt schema. En byrå med mottagningar för barn och mödrar upprättas. Arbetet ledes av en läkare och uppdelas vanligen å 4 avdelningar: 1) vård åt havande kvinnor; 2) hjälp vid förlossningar; 3) vård åt spädbarn och deras mödrar; samt 4) kontroll av barn upp till skolåldern. Därefter övertages tillsynen av skolläkaren. Sköterskor vidtaga vid behov sanitära anordningar i hemmen. Vid byrån arbeta även frivilliga krafter, vilka sörja för allt arbete, som förekommer vid sidan av det rent medicinska: upplysningsverksamhet, understöd, sommarkolonier m. m. — Av samtliga kostnader ersätter staten hälften, resten fördelas på kommunerna och de frivilliga bidragen. År 1921 var antalet byråer, »Centres», 1,780; vid dem tjänstgjorde inalles 3,215 sköterskor. Reducerat till våra förhållanden skulle detta betyda över 250 byråer och 400 sköterskor.

Detta system för tillsyn av mödrar och barn tillämpas numera i flera länder. Så t. ex. på åtskilliga håll i Amerika, där man i vissa avseenden utvidgat arbetet. Hygienens målsmän anse, att verksamheten i fråga är till utomordentligt gagn och avsevärt bidragit att sänka dödlighet, sjuklighet och antal olyckshändelser bland spädbarn och småbarn. Likaså synes genom havande kvinnors omhändertagande relativa antalet genom graviditet och förlossning avlidna kvinnor samt dödfödda och ofullgångna barn ha minskats. New Yorks statistik har t. ex. i här ifrågakommande avseenden år 1921 blivit i det allra närmaste lik den i Stockholm, vilket måste sägas vara ganska storartat för en stad av denna storlek och med en så heterogen, till stor del av fattiga immigranter bestående befolkning.

I Belgien har 1919 antagits en ny lag om den offentliga barnavården; även här föreskrives upprättande av spädbarnspolikliniker med mjölkdroppar, konsultationer för mödrar m. m.

I Frankrike ha liknande anordningar, »consultations du nourisson», »cantines maternelles», funnits sedan många år. Under kriget inrättades ytterligare ett antal av amerikanerna, och nu plåderas från läkarehåll ivrigt för lagbestämmelser angående sådana inrättningar; särskilt anses stort behov föreligga av rådgivningsstationer för havande kvinnor. — Liknande övervakning i stor stil av spädbarn och småbarn samt mödrar har påbörjats i Schweiz, kantonen Zürich.

I Tyskland har en »Reichsjugendwohlfahrtsgesetz» sett dagen. Detaljerade bestämmelser angående »Jugendämter» i de olika distrikten givas, och även här synes meningen vara att allmänt få till stånd dessa omnämnda övervakningsbyråer, som här och var förut finnas. Sachsen har hunnit långt i den vägen. Bestämmelser ha för några år sedan antagits angående en centralbyrå för »Wohlfahrtspflege» vid inrikesministeriet och hela landets indelning i vårdområden, vart och ett med sin läkare. För mödrar och spädbarn inrättas »Fürsorgestellen»; år 1921 funnos i detta land med bortåt 5 millioner invånare c:a 500 dylika. Alla födelser anmälas dit, hembesökare äro där anställda o. s. v.

Danmark har som bekant fått en ny »Værgeraadsforsorgslov» och ett förslag till »Lov om Tilsyn med Børn» föreligger. Dessa lagar äga åtskilliga goda bestämmelser i hygieniskt avseende, men det har dock från läkarehåll yrkats på förbättringar. Man framhåller (Monrad), att det ej göres tillräcklig skillnad på den kroppsliga vården av de små barnen och uppfostran av de äldre, att det ej talas om upprättande av de så nödvändiga »Plejestationerne», mödrahemmen och barnkrubborna. Det begäres att medicinalstyrelsen erhåller högsta tillsyn över verksamheten för barn under skolåldern.

Slutligen kan erinras om att i Finland har efter senaste kriget barnavården varit livligt debatterad och ett nytt lagförslag föreligger, däri bl. a. föreslås obligatoriskt anordnande av rådgivningsstationer, barnkrubbor, barnträdgårdar och daghem å alla orter med mera sammanträngd befolkning. En hela landet omfattande barnavårdsförening har bildats. Den lär f. n. koncentrera sin verksamhet på försök till nedbringande av spädbarnsdödligheten särskilt genom upprättande av kontrollstationer och mödrahem samt anordnande av kurser i barnavård.

Vi se således, hur överallt inom kulturländerna går en medveten strävan att ställa så många späda barn, som därav äro i behov, under en tidig sanitär övervakning, och hur tillvägagångssättet härför blivit i det allra närmaste enahanda i olika länder: barnavårdscentraler, ledda av läkare, vare sig deras namn är Försorgestelle, consultation du nourisson, Infant Welfare Centre, Plejestation eller mjölkdroppe. Vid sidan härav har visat sig av vikt att anordna även moderskyddsställen och efter hand barnkrubbor o. s. v. samt sedan även periodisk övervakning av barn i de följande åldrarna.

De förhållanden, som framkallat denna rörelse, torde kunna sammanfattas sålunda. Det har på senare tiden, kanske särskilt under och efter kriget blivit klart för det allmänna medvetandet, att barnen, och särskilt de späda, icke från samhällets sida rönt den uppmärksamhet och hänsyn, som de behöva och förtjäna. Ännu har sålunda i allmänhet en åldring på 70 år mindre dödsrisk än ett nyfött barn. Denna stora dödlighet bland spädbarnen beror i de flesta fall på sjukdomar, som borde kunnat undvikas. Så är förhållandet med ett stort antal av de medfödda sjukdomarna, det stora flertalet av näringsrubbningarna, men också med övriga grupper av sjukdomsorsaker. Där t. ex. den omedelbara dödsorsaken är en sjukdom i luftvägarna, betingas ofta den dödliga utgången av rachitis, orsakad av olämplig uppfödning och vård. En huvudsak vid förekommande av överdödligheten hos spädbarn är att bröstuppfödningen bibehålles tillräckligt länge. Mödrar böra hava råd och hjälp, innan de i förtid slutat amma. Genom sakkunnig regelbunden övervakning vinnes i de flesta fall en fortsatt naturlig uppfödning och förekommas många fel, som hota spädbarnets liv. Efter en del försök i annan riktning har utvecklingen som nämnts överallt slagit in på samma stråt: mottagningar, ledda av läkare, där späda barn av mödrarna uppvisas med vissa mellanrum. Från att hava varit avsedda endast för den fattigare befolkningen stå nu dessa mottagningar i utlandet öppna för den stora allmänheten. Efter att i början vanligen ha uppehållits endast genom bidrag av enskilda, åtnjuta de nu merendels bidrag även av stat och kommun och utveckla en landsomfattande verksamhet.

Givetvis skulle en organisation av denna nu skildrade art vara av största betydelse för barnavården även här i landet. Vi ha ju att glädja oss åt en *relativt* låg barnadödlighet, men den borde kunna ännu avsevärt sänkas och samtidigt sjukligheten minskas. År 1917, det sista för vilket statistik föreligger, var barnadödligheten denna: De dödföddas antal var 2,811. I åldern 0—1 år dogo 7,797 = 6.46 % av levande födda och 10 % av alla dödsfall under detta år. I åldern 1—5 år dogo 3,708 = 20 %₀₀ av de i samma åldersgrupp levande.

Sverige.

Dödsorsakerna voro bl. a.:

Dödsorsak	0—1 år	1—5 år	0—5 år
Bildn.-fel och medf. sjukd.	3,266	82	3,348
Infektionssjukd.	907	1,702	2,609
därav tuberkulos	232	669	901
» kikhosta	328	248	576
Andn.-org:s sjukd.	1,254	707	1,961
Matsmältn. org:s sjukd.	1,027	245	1,272
Våldsam död	103	221	324
därav mord	36	3	39

Denna statistik vittnar ju icke om särdeles väl ordnad förebyggande vård. Vi finna vidare, att medan av levande födda 14.95 % voro illegitima, av de avlidna spädbarnen ej mindre än 22.50 % hörde till nämnda kategori. Av utom äktenskapet födda avledo i åldern 0—1 år 9.7 %, av inom äktenskapet födda 5.9 %. I Stockholm föddes 1921 28 % av alla barn utom äktenskapet, men av barn, döda i åldern 0—6 månader, voro 43 % utomäktenskapliga.

Dödsorsaker (per 1,000 i samma ålder levande) i åldern 0—1 år bl. a.:

	Inom äkt.	Utom äkt.
Bildn.-fel, sjukdomar hos nyfödda	24.64	40.59
Mag- och tarmkatarr	7.10	14.40
Andningsorganens sjukdomar	9.55	15.06
Ärvd syfilis	0.23	1.50
Tuberkulos	1.81	2.55

Över sjukligheten i tidiga åldrar föreligga ju inga omfattande uppgifter, men vi veta, att bland skolbarnen lider en mycket hög procent av kroniska åkommor, som icke kunna anses betydelselösa. En stor del av dessa äro grundlagda långt förut såsom följd av dålig tillsyn.

I Sverige har allt från Rosén von Rosensteins tid vid mitten av 1700-talet och ned till våra dagar bedrivits en omfattande upplysningsverksamhet i barnavårdsfrågor. Såsom en ny form för denna ha på sistone ordnats ambulerande kurser, där en ledarinna under ett par dagar på plats efter plats meddelar traktens mödrar grunderna i spädbarnsvård. De läkaremottagningar, varom i detta utlåtande är tal, verka ock såsom auktoritativa upplysningscentra. Men dessutom erhåller där en moder råd angående sitt barn just i det ögonblick, då svårigheter inställa sig. Allmänna regler för späda barns skötsel måste givetvis fortfarande som hittills i möjligaste mån spridas, men de kunna ju icke ersätta ett efter undersökning av ett visst barn avgivet sakkunnigt utlåtande om vad just detta barn för tillfället behöver.

En viss övervakning av späda barn har i Sverige försökts genom de s. k. mjölkdropparna. Den första mjölkdroppen i Sverige öppnades år 1901 av dr Blumenthal i Stockholm. Den var företrädesvis ett mjölkutskänkningsställe, där färdiga komjölksblandningar på flaskor utdelades till fattiga mödrars späda barn, för vilka läkaren en gång i veckan höll mottagning. Denna mjölkdroppsinstitution har sedan spritt sig över landet.

I allt ha här mjölkdroppar anordnats på 27 orter. I 15 av de 18 största städerna med över 18,000 invånare ha sådana grundats, nämligen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg, Gävle, Örebro, Jönköping, Uppsala, Borås, Karlskrona, Lund, Landskrona, Karlstad och Halmstad, medan i Västerås, Eskilstuna och Linköping intet åtgjorts. Bland övriga rikets städer med över 10,000 invånare, summa 18, finna vi mjölkdroppar i 7, nämligen i Sundsvall, Kristianstad, Falun, Nyköping, Ystad, Härnösand och Luleå. Bland mindre städer före-

komma dylika i Visby, Piteå och Arvika, bland köpingarna i Sundbyberg, bland landskommunerna i Solna. I de större städerna verka flera mjölkdroppar, i Stockholm som i Göteborg ex. 6, och flera ha mottagningar på olika platser, så t. ex. Brännkyrka, Maria och Östermalms i Stockholm samt Solna. Antalet mottagningsställen överstiger därför 40.

På de flesta håll återfinner man i stadgarnas första paragraf följande: »Föreningens ändamål är att till de späda barn, som därav äro i behov, tillhandahålla för dem passande mjölkblandningar». De föreningar, som ännu arbeta efter detta program, föra en tynande tillvaro, flera med endast ett eller annat tiotal inskrivna barn. Tre sådana föreningar ha de sista två åren nedlagt sitt arbete, nämligen i Piteå, Lund och Jönköping. Andra synas stå inför samma eventualitet och ha tillsvidare stängt under sommarmånaderna. Flera mjölkdroppar började emellertid redan snart efter starten att emottaga även bröstbarn just för att leda bröstuppfödningen, hjälpa vid förekommande svårigheter och förekomma en för tidig avvänjning. Så är bl. a. nu förhållandet vid de största mjölkdropparna, nämligen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Örebro och Solna. Mjölkköksverksamheten blir på detta sätt relativt taget minskad och minskas än ytterligare, om mödrarna, såsom sedan flera år praktiserats även på några ställen i Sverige, undervisas om hur de i hemmen skola tillaga födan. Av mjölkdroppen utlämnas då färdiga blandningar, endast när dessa på grund av förhållandena i hemmet icke nöjaktigt kunna där beredas eller när s. k. sjukblandningar äro erforderliga. Först när en mjölkdroppa på detta sätt ordnar sin verksamhet, kan verklig effektivitet vinnas i kampen mot spädbarnssjukligheten.

Mjölkdropparna äro icke avsedda för egentlig sjukvårdande verksamhet, men fall kunna givetvis förekomma, särskilt beträffande näringsrubbningsarna, då ett fullständigt skiljande av den profylaktiska och den terapeutiska verksamheten icke är möjlig.

Om den nuvarande verksamheten vid mjölkdropparna må ytterligare anföras följande.

Läkaren är överallt närmaste chef för arbetet. På de flesta håll har han säte i mjölkdroppens styrelse och utövar där det bestämmande inflytande, som hans sakkunskap gör naturligt. På några platser har läkaren ej fått säte i styrelsen utan av denna behandlats som en underordnad tjänsteman. På de flesta ställen skötas mjölkdropparna av allmänpraktici, som, besjälade av sociala intressen, oftast själva tagit initiativ till deras bildande. Där tillgång till utbildade barnläkare förefunnits, har såsom i Stockholm, Göteborg och Malmö senare år en tendens kommit till synes att anförtro chefskapet till dem. På enstaka ställen är läkaren alls icke avlönad. På de flesta håll har han en lön, som kan närma sig 25 kronor per mottagning, men vanligen ligger rätt avsevärt därunder. De större beloppen förekomma vid de större mjölkdropparna.

Föreståndarinnan är å de flesta platser sjuksköterska. På somliga har hon därtill barnavårdsutbildning, men på flera ställen saknar hon utbildning ej blott i barnavård utan även i allmän hälsovård. Ett sådant förhållande omöjliggör utvinnande av det bästa arbetsresultatet. Sköterskan åligger att biträda läkaren vid mottagningarna, övervaka eventuell mjölkutskänkning och utföra erforderliga besök i hemmen, vilken sistnämnda del av arbetet överallt anses vara av synnerlig vikt. Den sätter särskilt stora krav på sköterskans personlighet. På en stor del mjölkdroppar uppgår antalet hembesök till föga mer än ett per dag. Maximala antalet är 5 per dag och sköterska. Föreståndarinnans lön växlar upp till 1,750 kronor kontant per år jämte fri bostad och kost. I Arvika förenar samma sköterska befattningen vid tuberkulosbyrå och mjölkdroppa. I Sundbyberg är en vid fattigvården anställd sköterska mjölkdroppsföreståndarinna.

Lokalen utgöres flerstädes av endast för mottagningstiden disponibla två eller tre rum, som antingen gratis upplåtas eller förhyras. Där sköterskans bostad och mjölkdroppens rum äro i samma våning, är köket gemensamt.

Rörande nu behandlade spörsmål specificera vi följande önskemål:

1) Rörande läkare.

Bestämmande inflytande över arbetet. Om möjligt pediatriiskt utbildad. Avlöning så stor, att åt arbetet nödig tid kan ägnas.

2) Rörande föreståndarinnan.

Sjuksköterska med någon utbildning i barnavård. (Där förhållandena så medgiva, kan med tjänsten förenas annan närliggande verksamhet.)

3) Rörande lokal.

Minst tre rum: mottagningsrum, väntrum, isoleringsrum. Bostad med kök för föreståndarinnan.

4) Rörande arbetssätt.

Mottagning minst en gång i veckan. Tätare besök av barnen å mottagningen ju yngre de äro. Huruvida mjölkdroppe bör distribuera den ospädda mjölken eller lämna åt mödrarna att inköpa densamma i allmänna handeln, torde få bero på lokala förhållanden.

*Barnavårds-
centraler.*

Med lämplig utveckling torde sålunda landets mjölkdroppar kunna bilda stommen till en allmän spädbarnsövervakning genom barnavårdscentraler.

Det största antal barn, som enligt ovanstående plan kan på en gång å en barnavårdscentral effektivt övervakas, är enligt erfarenheter från olika länder ungefär 150. Om flera äro vid samma central inskrivna, såsom fallet på sina håll är utomlands, blir varje mottagning besökt av så många, att nödig tillsyn ej kan ägnas varje barn. En barnavårdscentral bör giva hjälp och tillsyn åt alla späda barn, som därav äro i behov. Den erfarenhet, vartill nyss refererats, visar, att detta i allmänhet, där en central arbetar effektivt, betyder omkring hälften av alla späda barn. Med dessa premisser — ett antal av 150 barn inskrivna vid centralen, utgörande inemot hälften av årliga antalet födelser på platsen, och under antagande av ett födelsetal av 15 - 20 per 1,000 invånare, blir resultatet, att en barnavårdscentral bör beräknas på 15- å 20,000 invånare. Stockholm skulle sålunda, efter en central på 20,000 invånare, behöva omkring 20, av vilka över hälften redan äro i verksamhet, Göteborg 10, Malmö 5, Norrköping och Hälsingborg 3, Gävle och övriga 11 städer med över 20,000 invånare 2, alla större städer tillsammans 65.

Då vägen till centralen ej kan vara alltför lång, måste densamma förläggas till ort med sammanträngd befolkning. Ett invånarantal av 3,000 skulle med födelsetalet 20 och 50 %:s deltagande giva 30 barn inskrivna vid centralen, d. v. s. högst 15 barn besökande varje mottagning, om denna hålles varje vecka. För mindre antal barn torde central icke behöva inrättas. Antalet samhällen i landet med 3,000—20,000 invånare var den $\frac{1}{1}$ 1922 87. Önskvärda antalet barnavårdscentraler i Sverige blir med denna beräkning $65 + 87 = 152$. Antages åter en central böra bildas först, när ett samhälle har mer än 5,000 invånare, motsvarande ett antal inskrivna barn av 50, blir önskvärda antalet barnavårdscentraler $65 + 60 = 125$, icke fullt tre gånger antalet redan nu verksamma mjölkdroppsställen. Detta senare antagande har stora skäl för sig särskilt med hänsyn till den under de senare åren starkt sjunkande nativiteten. I barnavårdslagen bör således införas den bestämmelsen, att barnavårdsnämnd må verka för att å orter med en befolkning av minst 5,000 invånare upprättas barnavårdscentral. För orter med 3,000 till 5,000 invånare bör upprättandet av sådan central bero på särskild prövning.

Nya barnavårdscentraler torde överallt, där så ske kan, böra inrättas i anslutning till barnsjukhus, ev. barnavdelningar vid lasarett, och barnpolikliniker. Därigenom vinnes dels lämpliga lokaler, för vilka hyran ofta torde kunna sättas låg, dels och framför allt fördelen av helt eller delvis gemensam personal (läkare, sköterska m. fl.).

Det har framkastats tanken på regelbunden periodisk läkareundersökning av

vissa kategorier av även landsbygdens barn. Det förefaller naturligt att låta läkaren vid ovannämnda centraler, belägna i samhällen med sammanträngd befolkning, ägna tillsyn även åt kringliggande landsbygds barn och att låta sköterskan efter viss plan avlägga hembesök hos dem. På så sätt skulle barnavårdscentralen bli till nytta icke blott för de späda barn, som bo inom ovan nämnda samhällen. För de områden, som ligga utom en centrals räckhåll, får man tänka sig tillsynen ordnad genom anlitan av de sjuksköterskor, som kunna finnas tillgängliga, under ledning av vederbörande tjänstläkare. Denne bör också, då tid och omständigheter medgiva, kunna själv direkt deltaga i detta övervakningsarbete.

Från barnavårdscentralerna böra de nämnda demonstrationskurserna i barnavård kunna utgå till kringliggande landsbygd.

Ekonomi. Kostnaderna för de nuvarande mjölkdropparna variera betydligt allt efter arbetssätt, storlek och den utsträckning, i vilken understöd lämnas, såsom framgår av följande utdrag ur några olika mjölkdroppars utgiftsstat år 1921.

Att med ledning av siffror som de nu lämnade beräkna kostnaderna för barnavårdscentraler av olika storlek är icke lätt. Det måste beaktas att löner och kanske även andra utgiftsposter komma att visa tendens till stegring, sedan verksamheten fått en fast ekonomisk ryggrad. Högre än till 10,000 kronor torde emellertid icke utgifterna för en större central behöva beräknas. Årliga kostnaderna för hela verksamheten skulle då en gång i framtiden, när schemat vore fullständigt genomfört (125 centraler), kosta landet inemot en miljon kronor och staten, även om den bestrede en tredjedel av kostnaderna, omkring 300,000 kronor. Detta måste anses vara en ringa summa för en verksamhet av den vikt och omfattning, varom här är fråga. Dessa utgifter för de späda barnen torde direkt på flera sätt komma samhället till godo, så t. ex. såsom minskning i utgifterna för sjukvård och bortfallande av dubbelinspektion.

Vi påpeka, att här icke är fråga om att i ett slag framskapa en fullt färdig organisation. Det gäller endast att skapa förutsättningar för en lycklig utveckling. Erfarenheten från utlandet visar, att om utvecklingen tidigt ledes i rätt riktning, stora summor sparas och många olägenheter förekommas.

Enskild insats. Det enskilda initiativet har i det personliga arbetet på platsen att göra själva huvudinsatsen, utan vilken det hela skulle stanna på papperet. Medarbete av ett antal socialt intresserade personer är sålunda oundgängligt. Sådant biträde bör i första hand sökas av redan existerande föreningar, Svenska Röda Korset, Husmoderföreningar m. fl. Formerna för det så nödvändiga samarbetet torde ej vara svåra att finna.

Fosterbarn. En kategori av barn, för vilka övervakningen borde vara ej fakultativ utan obligatorisk, är de späda fosterbarnen. Den kommunala tillsynen av dessa barn är, såsom varje initierad vet, otillfredsställande. Detta kan icke läggas den nuvarande fosterbarnsinspektionen till last. Vid tillsynen av yngre barn men alldeles särskilt av spädbarn måste dock hälsovårdssynpunkten sättas i främsta rummet, vilket hittills ej alltid skett. Där nu en barnavårdscentral enligt skisserad plan förefinnes å en plats, är den med sin läkarekontroll och sin hembesökerska liksom skapad för tillfredsställande tillsyn av späda fosterbarn. Redan har förekommit att fosterbarnsnämnd överlämnat denna tillsyn till mjölkdroppe. I den nya barnavårdslagen, som för närvarande är under överarbetning, bör införas en bestämmelse, att tillsynen av de späda barn, som enligt lag skola åtnjuta sådan av offentlig myndighet, skall överlämnas till barnavårdscentral, där dylik finnes. På så vis göres ock en besparing.

Barnens ålder. Fråga är, om icke denna tillsyn av fosterbarnen från barnavårdscentralens sida bör, såsom redan på sina håll sker, utsträckas till fyllda två

är. Lämpligen torde ock andra barn än fosterbarn, som därav äro i behov, framför allt klena barn, där få fortsätta även under andra året.

Mödrars underrättande. Födelsers anmälan. En förutsättning för att största möjliga antal barn, som så behöva, komma under övervakning vid en barnavårdscentral, är att denna så tidigt som möjligt kommer i förbindelse med modern. I städer med barnbördshus kunna mödrar, som där förlösas, före utskrivningen erhålla meddelande om centralens verksamhet. För övrigt måste detta meddelande ske genom direkt hänvändelse till modern från centralen. Förutsättning härför är, att ett meddelande om barnets födelse på ett eller annat sätt kommer centralen till handa. Detta är svårt att få genomfört under nuvarande förhållanden, då anmälan om barns födelse i vårt land är synnerligen otillfredsställande ordnad. Endast barn utom äktenskapet bli (enligt barnmorskereglementet av år 1919) inom tre dagar efter födelsen hos pastor anmälda. Barn inom äktenskapet skola (enligt K. förordn. av år 1887) av föräldrar eller vårdare inom sex veckor efter födelsen till pastorsämbetet anmälas. Mångenstädes dröjer denna anmälan månader och år, ja man finner skolpliktiga barn, som för den officiella myndigheten, tack vare utebliven anmälan, icke existera.

I utlandet har på åtskilliga håll införts anmälan om barns födelse till hälsovårdsmyndighet. I England finnes en särskild lag, som bestämmer, att varje barns födelse, även det dödföddas, skall inom 36 timmar till hälsovårdsmyndighet anmälas. Liknande anmälan är numera ordnad i Sachsen direkt till barnavårdscentralen.

Väntande mödrar. I vårt land är ännu alltför litet åtgjort för de ännu icke födda barnen och deras mödrar. Behovet av åtgärder vitsordas hos oss som överallt av det stora antal barn, som födas för tidigt, som visa medfödd svaghet, som före födelsen, vid födelsen eller i första månaden avlida. I var och en av dessa klasser röra vi oss med sjukdomsorsaker, som till en del kunna med sakkunnig hjälp undanrödjas. Detta har ock såsom nämnts utomlands lett till bildande av mottagningar för väntande mödrar, oftast i samband med barnavårdscentral. En sådan mottagning borde även hos oss å varje barnavårdscentral anordnas.

Önskemål.

Såsom önskemål skulle vi vilja sammanfattande framföra följande:

1. Redan existerande mjölkdroppar ombildas allmänt till övervakningsställen för de späda barn, som därav äro i behov (barnavårdscentraler).
2. Å de platser med sammanträngd befolkning av minst 5,000 invånare, som sakna mjölkdroppe, öppnas barnavårdscentraler, där spädbarn undersökas och mödrar erhålla råd och upplysning. Å samma ställe lämnas råd och upplysning åt väntande mödrar.
3. Nya barnavårdscentraler inrättas, där så ske kan, i anslutning till barnsjukhus och barnpolikliniker.
4. Vid sådan barnavårdscentral tjänstgöra läkare och sköterska, vilka helst båda böra hava utbildning i barnavård.
5. Kostnaderna fördelas på lämpligt sätt mellan stat och landsting samt kommun eller inom kommun verksam privat sammanslutning.
6. I barnavårdslagen införes en bestämmelse av innehåll, att å orter med sammanträngd befolkning av minst 5,000 invånare barnavårdsnämnd må verka för att, där så lämpligen ske kan, barnavårdscentral upprättas, och att kostnaderna vid sådan central till en del bestridas av staten.
7. I det fall, där späda barn enligt lag skola åtnjuta tillsyn av offentlig myndighet, utövas denna tillsyn genom barnavårdscentral, där sådan finnes. Bestämmelse härom införes i lagen.
8. Anmälan om de i punkt 7 nämnda barns födelse ingår inom bestämd tid till hälsovårdsmyndighet. Bestämmelse härom införes i lagen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Propositionen	Sid. 1
Utdrag av statsrådsprotokollet den 29 februari 1924	37
Inledning	37
Om en enhetlig barnavårdslagstiftning och barnavårdsärendenas förening hos en kom- munal myndighet	39
Barnavården och annan samhällets hjälpverksamhet	39
Omfattningen av samhällets barnavård	40
Bristen på planmässighet i samhällets barnavård	40
Kort redogörelse för gallande barnavårdslagstiftning	41
Brister i den nuvarande organisationen	42
I utlandet förekommande enhetlig lagstiftning angående samhällets barnavård samt centralisering av densamma	47
Tidigare förslag om centralisering av barnavården	53
Centralisering av all samhällets barnavård (i vidsträckt mening) bör ej ifrågasättas	54
Statistiska uppgifter	54
Kommitténs förslag om centralisering	55
Yttranden över kommitténs förslag om centralisering	56
Fördelar och nackdelar av centraliseringen	57
Vilken myndighet bör handhava barnavården?	58
Centraliseringens omfattning	59
Sammanfattning	70
Understöd för vård av ensamstående mödrars barn	70
Ungdomsråd	73
Förslag till lag om samhällets barnavård	75
1 kap. Om barnavårdsnämnd	76
Verksamhetsområde och uppgifter	76
Barnavårdsnämnd. 1 §	76
Uppgifter. 2 §	79
Sammansättning och tjänstgöringstid	79
Sammansättning. 3 §	79
Prästerlig ledamot, då kommun omfattar flera församlingar. 4 §	81
Suppleanter. 5 §	81
Valbarhet. 6 §	82
Undantag för mindre kommun från skyldigheten att hava särskilt tillsatt barna- vårdsnämnd. 7 §	83
Ordförande. 8 § 1 mom.	89
Föredragande i barnavårdsärenden. 8 § 2 mom.	90
Tid för sammanträde, beslutförhet m. m.	91
Sammanträden m. m. 9 §	91
Protokoll. 10 §	92
Ordförandens uppgifter m. m.	92
Ordförandens uppgifter. 11 §	92
Ersättning åt ordföranden. 12 §	92
Revision m. m. 13 §	93
Verksamhetens bedrivande	93
Kretsindelning m. m. 14 § 1 mom.	93
Bitrade, särskild styrelse. 14 § 2 mom.	94
Skyldighet att mottaga uppdrag. 14 § 3 mom.	95

	Sid.
Tjänstemän. 15 §.....	95
Samarbete med andra myndigheter m. fl. 16 § 1 mom.....	95
Samråd mellan barnavårdsnämnd och fattigvårdsstyrelse. Tremannanämnd. 16 § 2 mom.	96
Anmälan och undersökning.....	97
Anmälan. 17 §	97
Undersökning. 18 §.....	98
Undantag från bestämmelserna i detta kapitel. 19 §	99
2 kap. Om uppsikt över samhällets barnavård	100
20 och 21 §§	100
Nuvarande förhållanden.....	100
Kommitténs förslag	102
Reservationer	104
Yttranden över förslaget	104
Departementschefens yttrande	105
Förslagets bestämmelser om samhällets åtgärder till barns skydd (3—7 kap.).....	110
3 kap. Om barns omhändertagande och barnavårdsnämndens därmed sammanhängande verksamhet	112
Inledning	112
Begreppet skyddsuppfostran	112
Begreppet samhällsvård	113
Omhändertagande för skyddsuppfostran och vissa förebyggande åtgärder	114
Förutsättningarna för skyddsuppfostran och förebyggande åtgärder. 22 §.....	114
Kroppsligt vanvårdade barn. 22 § a)	115
Barn, i fara att bli vanartade. 22 § b)	116
Vanartade barn. 22 § c)	118
Skolförsummelser	123
Förebyggande åtgärder. 23 §	124
Omhändertagande för skyddsuppfostran m. m. 24 §	124
Underställning m. m. 25 §	125
Förfarandet hos länsstyrelsen. 26 §	127
Åldersgräns för verkställighet av beslut om skyddsuppfostran. 27 §	128
Barn, som under tillfälligt uppehåll i främmande kommun beträdes med vanart. 28 §	129
Omhändertagande för samhällsvård	129
Nödställda barn i föräldrahemmet. 29 § 1 mom.....	130
Sjuka barn 29 § 2 mom.....	131
Värnlösa barn. 29 § 3 mom.....	131
Särskilda föreskrifter	132
Anmälan från barnavårdsnämnden till annan myndighet. 30 §	132
Vidtagande av åtgärd i brådska fall. 31 §	132
4 kap. Om behandlingen av omhändertagna barn	134
Barnets rätt till vård och uppfostran. 32 §	134
Tillfällig vård av barn	135
Upptagningshem. 33 §	135
icke vanartade barns behandling	135
Enskilt hem, barnhem. 34 §	135
Vanartade barns behandling	137
Skyddshem, barnhem, enskilt hem. 35 §.....	137
Specialvård för sjuka och abnorma barn. 36 §	138
Vissa uppfostringsåtgärder m. m.	138
Uppsikt över omhändertagna barn m. m. 37 §	139
Förmyndare för omhändertaget barn. 38 §	140

	Sid.
5 kap. Om barnhem och skyddshem	140
Barnhem	140
Vad förstås med barnhem? 39 §	140
Förteckning över barn i barnhem. 40 §	142
Plan för barnhem, som upprättas av kommun eller landsting. 41 §	142
Länsstyrelsens befogethet beträffande barnhem. 42 §	142
Skyddshem	143
Landstingens och vissa städers skyldighet att upprätta skyddshem. 43 § 1 mom.	143
Skyddshem för vissa särgrupper. 43 § 2 och 3 mom.	145
Svårt vanartades överlämnande till allmän uppfostringsanstalt. 43 § 4 mom.	147
Skyddshemmens organisation. 44 § 1 och 2 mom.	151
Bestämmelser om intagning i strängare skyddshem m. m. 44 § 3 mom.	151
Behandling av skyddshemselev, som överlämnats till allmän uppfostringsanstalt. 44 § 4 mom.	152
6 kap. Om utskrivning m. m.	152
Villkorlig utskrivning. 45 §	154
Slutlig utskrivning	155
Slutlig utskrivning på grund av ändrade förhållanden. 46 § 1 mom.	155
Slutlig utskrivning på grund av viss ålders uppnående. 46 § 2 mom.	156
Beredande av arbete; utrustning. 46 § 3 mom. 1 st.	157
Eftertillsyn; arbetsavtal. 46 § 3 mom. 2 st.	158
Samhällsvårds upphörande	160
Samhällsvårds upphörande på grund av ändrade förhållanden. 47 § 1 mom.	160
Samhällsvårds övergående i skyddsuppfostran. 47 § 2 mom.	161
Samhällsvårds upphörande på grund av viss ålders uppnående. 47 § 3 mom.	162
Eftertillsyn; arbetsavtal. 47 § 4 mom.	162
Förutsättningar för att beslut om barns omhändertagande förfaller. 48 §	162
7 kap. Om kontroll över fosterbarnsvården	164
Grunderna för fosterbarnskontrollens ordnande	164
Inledande bestämmelser	178
Fosterbarn, oberoende av nämndens beslut. 49 § 1 mom.	178
Fosterbarn enligt nämndens beslut. 49 § 2 mom.	179
Fosterhem, barnafostrare. 49 § 3 mom.	179
7 kap. ej tillämpligt på en del fosterbarn. 50 §	179
Barnafostrares anmälningsskyldighet m. m. 51 §	180
Tillsyn	182
Fortlöpande tillsyn. 52 §	182
Undersökning av fosterhems och barnhems beskaffenhet. 53 §	184
Åtgärder mot missförhållanden i fosterhem	185
Föreställningar, föreläggande för barnafostrare att lämna från sig fosterbarn. 54 och 55 §§	185
Förbud att mottaga fosterbarn. 56 §	187
Påföljd av uraktlåten anmälan. 57 §	187
Behandling av barn, utackorderat av främmande barnavårdsnämnd. 58 §	188
Åtgärder mot missförhållanden i anstalt. 59 §	188
Undantag från bestämmelserna i detta kapitel. 60 §	189
Det allmännas och de enskildas kostnader för barnavården (8 och 9 kap.)	191
8 kap. Om kostnaderna för samhällets barnavård m. m.	195
Kostnaderna bestridas i första hand av kommunen. 61 §	195
Inverkan på förvärv av hemortsrätt, ersättning av hemortskommun, hemsändning. 62 §	196
Ersättning av landsting för vård å vissa sjukvårdsanstalter m. m. samt av staten. 63 §	198
Kommunens rätt till bidrag av landstinget för bestridande av skyddshemsavgifter. 64 §	199
Proceduren. 65 §	200
Överenskommelse med främmande makt. 66 §	200
Statsbidrag. 67 §	200

	Sid.
9 kap. Om enskildas ersättnings- och arbetsskyldighet	200
Gottgörelse ur barnets egendom. 68 § 1 mom.	200
Ersättningsskyldighet för föräldrar m. fl. 68 § 2 mom.	201
Maximigräns för föräldrars m. fl. ersättningsskyldighet. 68 § 3 mom.	201
Frihet från ersättningsskyldighet i visst fall. 68 § 4 mom.	202
Viss rätt för kommunen att stadga frihet från ersättningsskyldighet. 69 §	203
Proceduren vid ersättningskrav. 70 §	203
Bestämmande av bidragsskyldighet. 71 §	203
Arbetsskyldighet. 72 §	204
10 kap. Straffbestämmelser och allmänna föreskrifter	210
Försummelse att anmäla fosterbarn m. m. 73 §	210
Döljande av barn m. m. 74 §	211
Vanvård av barn och försummelse av försörjningsplikt	211
Försummelse att inställa sig inför barnavårdsnämnden m. m. 75 §	213
Åtal m. m. 76 §	214
Handräkning. 77 §	214
Med föräldrar likställda personer. 78 §	216
Råd och anvisningar av medicinalstyrelsen 79 §	218
Provinsialläkare erhåller förteckning över vissa barn. 80 §	218
11 kap. Om klagan i mål och ärenden enligt denna lag	218
Klagan över beslut av barnavårdsnämnd och anstaltsstyrelse. 81 §	218
Klagan över handräkning. 82 §	221
Klagan över beslut av kommunalstämma m. m. 83 §	221
Klagan i kammarrätten. Talan mot dess beslut ej medgiven. 84 §	221
Klagan i högsta domstolen och regeringsrätten. 85 §	222
Verkställighet av länsstyrelses utslag. 86 §	223
12 kap. Övergångsbestämmelser	224
Dag för lagens ikraftträdande. Upphävande av vissa gällande författningar. 87 §	224
Bestämmelserna i 7 kap. böra vinna successiv tillämpning. 88 §	224
Val av barnavårdsnämnd första gången samt stat för första verksamhetsåret. 89 § 1 mom.	225
Befrielse från skyldighet att tillsätta särskild barnavårdsnämnd. 89 § 2 mom.	225
Anstånd med barnavårdsnämndens övertagande av vissa barn. 89 § 3 mom.	226
Anstånd med anmälan enligt 51 §. 89 § 4 mom.	226
Ersättning för kostnad, som uppstått före lagens ikraftträdande. 89 § 5 mom.	226
Uppgifters överlämnande till barnavårdsnämnd från andra myndigheter. 90 §	226
Kostnadsberäkningar	227
I. Ekonomiska konsekvenser av förslagets genomförande	227
II. Kostnader för staten	231
III. Kostnader för landsting och städer, som ej deltaga i landsting	242
IV. Kostnader för kommunerna	244
Förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 om fattigvården	246
Inskränkning i fattigvårdsstyrelsens verksamhet. 1 §	246
Fattigvårdsstyrelsen tjänstgör i vissa fall såsom barnavårdsnämnd. 10 §	246
Länsassessor ej valbar. Gift kvinnas valbarhet. 12 § 1 mom.	246
Fattigvårdsstyrelsen skall ej längre hava befattning med utackorderade barn. 30 §	246
Bestämmelsen om beredande av tjänst m. m. åt barn, som varit omhändertaget, upphäves. 36 §	247
Samråd mellan fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd. Tremannanämnd. 38 §	247
Gemensamma fattigvårds- och barnavårds konsulenter. 43 §	247
Överinspektören för fattigvård och barnavård. 44 §	247
Barnavårdskostnad i visst hänseende jämställd med fattigvård. 60 § 2 mom.	247
Viss inskränkning i föräldrars ersättningsskyldighet. 63 §	247
Preskription mot försörjningspliktiga. 68 §	247
Ej varning av person under aderton år. 74 §	249

	Sid.
Stadgandena om målsmansrätt och om beredande av anställning upphävas. 77 §	249
Bettlare. 92 §	250
Övergångsstadgande.	250

Förslag till lag om ändrad lydelse av 33 § i lagen den 13 juni 1919 om kommunalförbund	251
---	-----

Förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 12 juni 1885 angående lösdrivares behandling	251
---	-----

Bilagor.

1. Utkast till kungörelse om statsbidrag till vissa kostnader enligt lagen om samhällets barnavård m. m.

2. Sammandrag av yttranden över fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag till lag om den offentliga barnavården m. fl. författningar.

Förslag till lag om den offentliga barnavården	1
Förslaget i allmänhet och dess huvudprinciper	1
Förslagets särskilda bestämmelser	91
Förslag till lag angående förening av kommuner på landet till ett samhälle för fattigvård och barnavård etc.	167
Förslag till förordning angående statsbidrag	167
Framställning angående tvångsmedel mot försumliga försörjare	168
Framställning angående vissa önskemål för barnavårdens främjande	171